

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI AFACERILOR
INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U. 343.12/.13(043.3)

CREȚU OLESEA

**MODALITĂȚI DE ÎNCETARE A PROCESULUI PENAL
LA FAZA URMĂRIRII PENALE**

**Teză de doctor în drept
Specialitatea: 554.03 Drept procesual penal**

Autor:

Conducător de doctorat:

**ODAGIU Iurie
doctor în drept, conferențiar
universitar**

Comisia de îndrumare:

**LARII Iurie, doctor în drept,
profesor universitar**

**OSOIANU Tudor, doctor în drept,
profesor universitar**

**RUSNAC Constantin, doctor în drept
conferențiar universitar**

CHIȘINĂU, 2024

PLANUL TEZEI

ADNOTARE (în română, rusă, engleză).....	4
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE.....	8
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL ÎNCETĂRII PROCESULUI PENAL LA FAZA URMĂRIRII PENALE	
1.1 Analiza materialelor științifice privind instituției încetării procesului penal la faza urmării penale publicate în Republica Moldova.....	19
1.2 Analiza reglementărilor juridice și a materialelor științifice privind instituția încetării procesului penal la faza urmării penale publicate în străinătate.....	24
1.3 Concluzii la Capitolul I.....	35
2. INSTITUȚIA ÎNCETĂRII PROCESULUI PENAL LA FAZA URMĂRIRII PENALE	
2.1 Apariția și stingerea raportului juridic procesual penal.....	37
2.2 Cadrul normativ național privind încetarea procesului penal la faza urmării penale.....	42
2.3 Procedura de încetare a procesului penal la faza urmării penale.....	48
2.4 Concluzii la Capitolul II.....	64
3. ÎNCETAREA PROCESULUI PENAL FĂRĂ DREPTUL LA REABILITARE	
3.1. Încetarea procesului penal în temeiul împăcării părților sau a medierii.....	66
3.2 Încetarea procesului penal în temeiul intervenirii termenului de prescripție sau amnistiei.....	77
3.3 Încetarea procesului penal în temeiul liberării de răspundere penală.....	86
3.4 Mecanisme de soluționare a acțiunii civile la încetarea procesului penal la faza urmării penale.....	114
3.5 Concluzii la Capitolul III.....	117
4. ÎNCETAREA PROCESULUI PENAL CU DREPTUL LA REABILITARE	
4.1 Încetarea procesului penal în temeiurile punctelor 1), 2), 3) alin.1, art. 275 CPP.....	120
4.2 Încetarea urmării penale în privința persoanei în temeiul punctelor 7), 8) alin.1 art. 275 CPP.....	132

4.3	Încetarea procesului penal în temeiul art. 35 CP.....	138
4.4	Reabilitarea persoanei scoase de sub urmărire penală.....	149
4.5	Concluzii la Capitolul IV.....	152
	CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	155
	BIBLIOGRAFIA.....	161
	ANEXE.....	178
	Declarație privind asumarea răspunderii.....	236
	CV-ul AUTORULUI.....	237

ADNOTARE

Crețu Olesea, Modalități de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală.

Teză de doctor în drept. Chișinău, 2024

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 217 titluri, 155 pagini de text de bază, 14 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: proces penal, urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal, scoaterea de sub urmărire, circumstanțe ce exclud urmărirea penală, reabilitare.

Scopul lucrării constă studierea teoretico-practică a fenomenului de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală, identificarea probelelor aplicabilității soluțiilor de încetare cât și stabilirea direcțiilor de îmbunătățire a legislației procesual penale în domeniul de reglementare a încetării a procesului penal la faza de urmărire penală.

Obiectivele cercetării: analiza lucrărilor științifice din doctrina procesual penală națională și internațională; elucidarea esenței și importanței instituției încetării procesului penal în faza urmăririi penale; evidențierea particularităților de apariție și stingere a raporturilor juridice procesual penale; evidențierea poziției procesuale a procurorului la încetarea, clasarea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire, determinarea și analiza circumstanțelor care exclud urmărirea penală; analiza soluțiilor de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale prin prisma temeiurilor faptice și juridice; analiza mecanismului de reparare a acțiunii civile; formularea propunerilor de modificare și perfecționare a cadrului legal național sub aspectul analizat.

Noutatea și originalitatea științifică. Studiul reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretico-practice privind modalitățile de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale. Cercetarea evolutivă, comparativă și juridico-penală permite înaintarea unor recomandări de ameliorare a cadrului normativ național, i.e.: modificarea și completarea circumstanțelor care exclud urmărirea penală (pct.pct.1, 4¹, 5, 6¹ al art.275 CPP); modificarea prin completare a Codului de procedură penală cu art.286¹ „*Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale și de clasare a procesului penal*”, cu ulterioara modificare a conținutului art.284 și art.285. Modificarea conținutului alin.(3) al art. 284 CPP cu următorul conținut: *Procurorul, în cazul în care constată temeiurile prevăzute la alin. (2), conducându-se de prevederile art.286¹ CPP dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală. Persoana poate fi scoasă de sub urmărirea penală integral sau numai cu privire la un capăt de acuzare.* Abrogarea alin.alin. (4) și (5) al art.284 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

Problema științifică soluționată constă în următoarele: în esență, studiul realizat, este unul dintre primele încercări de analiză cuprinzătoare a instituției încetării procesului penal la faza de urmărire penală, în condițiile actualului Cod de procedură penală, efectuată la nivel monographic. Identificarea imperfecțiunilor admise la aplicarea procedurii de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală și oferirea unor propuneri de *lege ferenda* de remaniere ale acestora.

Semnificația teoretică. Constă în faptul, că aduce o anumită contribuție la studiul și perfecționarea instituției încetării urmăririi penale și a izvoarelor relevante ale dreptului procesual penal. Ideile conceptuale elaborate îmbogățesc teoria generală a procesului penal și în totalitatea lor creează premisele teoretico-metodologice pentru elucidarea unor probleme științifice majore privind asigurarea protecției drepturilor și intereselor legitime ale subiecților la aplicarea soluțiilor de încetare a urmăririi penale *in rem* și *in personam*.

Valoarea aplicativă constă în oferirea unei compilații a materialului doctrinar, formularea recomandărilor practice de soluționare a unor situații incerte, prezentarea interpretării elocvente a modalităților de încetare a procesului penal.

Implementarea rezultatelor științifice. Constatările și concluziile studiului pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților instituțiilor de învățământ și în activitatea practicienilor implicați nemijlocit în procesul de soluționare a cauzelor penale la faza de urmărire penală. Propunerile și recomandările vor fi utile perfecționării de perspectivă a cadrului normativ național.

АННОТАЦИЯ

Крецу Олеся. Способы прекращения уголовного процесса на стадии уголовного преследования. Докторская диссертация. Кишинев, 2024 г.

Структура диссертации: введение, 4 главы, выводы и рекомендации, библиография из 217 источников, основной текст 157 страниц, 14 приложений. Результаты опубликованы в 16 научных статьях.

Ключевые слова: уголовный процесс, уголовное преследование, прекращение уголовного преследования, прекращение уголовного процесса, основание исключающие уголовное преследование, реабилитация.

Цель работы состоит из теоретико-практического исследования феномена прекращения уголовного процесса на стадии уголовного преследования, выявления проблем применимости решения о прекращении, а также установления направлений совершенствования уголовно-процессуального законодательства в сфере регулирования прекращения уголовного процесса на стадии уголовного преследования.

Задачи работы: изучение отечественной и зарубежной доктрины о прекращении уголовного процесса на стадии уголовного преследования; разъяснение сущности и значения института прекращения уголовного процесса на стадии уголовного расследования; выделение особенностей возникновения и исчезновения уголовно-процессуальных правоотношений; выделение процессуальной позиции прокурора при прекращении уголовного преследования и уголовного процесса; установлении и анализ обстоятельств, исключающих возбуждение уголовного преследования; анализ решений о прекращении уголовного процесса на стадии уголовного преследования через призму фактических и правовых оснований; анализ механизма возмещения гражданских исков; формулирование предложений по изменению и совершенствованию национальной нормативно-правовой базы по анализируемому аспекту.

Научное новшество и оригинальность. Исследование представляет собой комплексное исследование теоретико-практических способов прекращения уголовного процесса на стадии уголовного расследования. Эволюционное, сравнительное и уголовно-правовое исследование позволяет дать некоторые рекомендации по совершенствованию национальной нормативной базы, а именно: изменению и дополнению обстоятельств, исключающих уголовное преследование (пкт.пкт.1, 4¹, 5, 6¹ ст. 275 УПК); внесение дополнения в УПК статьей 286¹ «Постановление об прекращении уголовного преследования и уголовного процесса» с последующим изменением содержания ст.284 и ст. 285. Изменение содержания пункта (3) ст. 284 УПК следующего содержания: Прокурор, при выявлении основания, предусмотренные ч. (2), руководствуясь статьи 286¹ УПК, выносит мотивированное постановление о прекращении уголовного преследования. Отмена ч. (4) и (5) статьи 284 УПК, поскольку они содержатся в положениях ст. 286¹ УПК.

Решённая научная задача: Исследование представляет собой первый проведенный на национальном уровне комплексный анализ института прекращения уголовного процесса на стадии уголовного расследования. Выявлены недостатки, допущенные в применении процедуры прекращения уголовного процесса на стадии уголовного расследования, и предложены некоторые предложения по их реорганизацию.

Теоретическая значимость. Состоит в том, что вносит определенный вклад в изучение и совершенствование института прекращения уголовного преследования и соответствующих источников уголовно-процессуального права. Разработанные концептуальные идеи обогащают общую теорию уголовного процесса и в своей совокупности создают теоретико-методологические предпосылки для выяснения некоторых крупных научных проблем, касающихся защиты прав и законных интересов субъектов при применении решений о прекращении уголовного преследования.

Практическое значение исследования заключается в предложении обобщения доктринального материала, формулировании практических рекомендаций по разрешению неясных ситуаций, изложении красноречивой трактовки способов прекращения уголовного процесса.

Внедрение научных результатов. Результаты, полученные в ходе исследования, могут быть использованы как для обучения студентов юридических вузов, так и для начальной подготовки и переподготовки кадров юридических учреждений.

ADNOTATION

Olesea Crețu, Methods of termination of criminal proceedings during criminal investigation, Law doctorate thesis, Chisinau 2024

Thesis structure: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 216 titles, 155 pages of basic text, 14 annexes. The obtained results are published in 15 scientific papers.

Keywords: criminal trial, prosecution, termination of criminal prosecution, classification of criminal proceedings, removal from prosecution, circumstances excluding criminal prosecution, rehabilitation.

The purpose of the paper is the theoretical and practical study of the phenomenon of termination of the criminal process at the stage of criminal prosecution, and the identification of the evidence of the applicability of the termination solutions and establishing the directions for improvement of the criminal procedural legislation in the field of regulation of the termination of the criminal process at the stage of criminal prosecution.

Objectives of the research: analysis of scientific works from national and international criminal procedural doctrine; elucidation of the essence and importance of the institution of termination of criminal proceedings in the phase of criminal prosecution; highlighting the peculiarities of occurrence and termination of criminal procedural legal relations; highlighting the procedural position of the prosecutor at termination, classification of criminal prosecution, removal of the person from prosecution, removal of the person from prosecution, determination and analysis of the circumstances that exclude the criminal investigation; analysis of the solutions for the termination of the criminal proceedings at the stage of the criminal investigation in the light of the factual and legal grounds; analysis of the mechanism of repair of the civil action; formulating proposals for amending and improving the national legal framework under the analysed aspect.

Scientific novelty and originality. The study represents complex research of theoretical and practical problems regarding the ways of stopping the criminal process at the stage of the criminal investigation. Evolutionary, comparative and legal-penal research allows the submission of recommendations for improving the national regulatory framework, i.e.: amending and supplementing the circumstances that exclude criminal prosecution (item 1, 4¹, 5¹, etc, 6¹ of art.275 CPC); amendment by supplementing the Criminal Procedure Code with art.286¹ „Order for removal of the person from prosecution, terminating the criminal investigation and terminating the criminal proceedings”, with subsequent amendment of the content of Articles 284 and 285. Modification of the content of par.(3) of art. 284 CPC with the following content: The prosecutor, if he finds the grounds provided in paragraph (2), being governed by the provisions of Article 286¹ CPC orders the removal of the person from criminal prosecution. The person may be removed from prosecution in full or only on an indictment. The repeal of paragraph (4) and (5) of art.284 CPC, because they are found in the provisions of art. 286¹ CPC.

The solved scientific problem consists in the following: essentially, the study carried out, is one of the first attempts of comprehensive analysis of the institution of the termination of the criminal trial at the stage of criminal prosecution, the, under the current Code of Criminal Procedure, carried out at monographic level. Identification of the imperfections admitted to the application of the procedure for the termination of the criminal trial at the stage of criminal prosecution and offering of some proposals for reshuffle of law.

Theoretical significance.is that it makes a certain contribution to the study and improvement of the institution of the termination of criminal prosecution and the relevant sources of criminal procedural law. The conceptual ideas elaborated enrich the general theory of the criminal process and in their totality create the theoretical and methodological premises for the elucidation of major scientific problems regarding the protection of the legitimate rights and interests of the subjects when applying the solutions cease prosecution in rem and in personam.

The applicative value consists in providing a compilation of the doctrinal material, formulating practical recommendations for solving uncertain situations, presenting the eloquent interpretation of the ways of ending the criminal process.

Implementation of scientific results. The findings and conclusions of the study can be used in the process of training students of educational institutions and in the activity of practitioners directly involved in the process of solving criminal cases at the stage of criminal prosecution. The proposals and recommendations will be useful for the future improvement of the national regulatory framework.

LISTA ABREVIERILOR

CEDO	– Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale
CtEDO	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție
C.C.	– Curtea Constituțională
M.A.I.	– Ministerul Afacerilor Interne
HCC	– Hotărârile Curții Constituționale
DCC	– Deciziile Curții Constituționale
HCSJ	– Hotărârile Curții Supreme de Justiție
R.M.	– Republica Moldova
Ro.	– România
Ucr.	– Ucraina
РФ	– Российская Федерация
CP	– Cod(ul) penal
CPP	– Cod(ul) de procedură penală
C.civ.	– Cod(ul) civil
art.	– articol
alin.	– alineat
dl.	– domnul
lit.	– literă
pct.	– punct
nr. / №	– număr
p.	– pagină
ș.a.	– și altele/ alții
vol.	– volum
vs.	– versus
etc.	– etcetera
г.	– год
п.	– пункт
стр. / с.	– страница / страниц

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Efectuarea activităților de urmărire penală au un rol deosebit de important în realizarea scopului procesului penal înscris în art. 1 alin.2, a Codului de procedură penală. Atingerea acestui scop nu se realizează întotdeauna prin trimiterea învinuitului în judecată, organul de urmărire penală, pe baza probatoriului poate ajunge și la alte concluzii, care demonstrează fie lipsa de vinovăție a celui în cauză, fie existența unor împrejurări de natură a împiedica tragerea la răspundere penală, situații în care stingerea raportului juridic procesual penal are loc în faza de urmărire penală.

Încetarea procesului penal la etapa urmăririi penale, de regulă, are loc mai des, decât la etapa judecătii. Aceasta se explică prin faptul, că instanța de judecată încetează cauza, de regulă, numai în acele cazuri, când organele de urmărire constatând existența temeiurilor de încetare, nu au încetat la timp procesul penal. Numai în puține cazuri temeiurile de încetare procesului penal apar deja după transmiterea dosarului instanței de judecată (acte de amnistie și de grațiere, expirarea termenilor de prescripție, decesul învinuitului, etc). Acest fapt este dovedit și de datele statistice privind ponderea sentințelor de achitare și încetare a procesului penal comparativ cu sentințele de condamnare și a deciziilor de încetare a cauzelor la faza de urmărire penală. În **anul 2019** [149] numărul sentințelor de încetare a procesului penal a fost de 1624 iar de achitare – 232, ceea ce constituie 16% din numărul total de sentințe pronunțate și circa 27,5% din numărul cauzelor stinse la faza de urmărire penală, în **anul 2020** [150] avem o scădere ușoară a sentințelor de încetare a procesului penal și o creștere a celor de achitare comparativ cu anul 2019, 1208 și 202 respectiv, ceea ce constituie 14% din numărul total al sentințelor pronunțate și 22% din numărul deciziilor de încetare la faza urmăririi penale. Rezultatele anilor **2021 și 2022** înregistrează o creștere esențială a sentințelor de încetare și achitare și aici avem, **2021** [151] – 1575 de încetare, 277 de achitare, respective **2022** [152] - 3016 încetare și 211 achitare, ceea ce constituie în **2021** - 15% din numărul total de sentințe, 25,5% din deciziile de încetare a urmăririi penale, **2022** - 29% din sentințe și 48,5% din numărul hotărârilor de încetare la faza urmăririi penale. În **anul 2023** [153] numărul sentințelor de încetare a procesului penal a fost de **1803** iar de achitare – **249**, ceea ce constituie 19% din numărul total de sentințe pronunțate și circa 42% din numărul cauzelor stinse la faza de urmărire penală (*Anexa nr.1*).

Pe parcursul desfășurării urmăririi penale s-au la terminarea acesteia se poate constata existența situațiilor în care procurorul la propunerea organului de urmărire penală, sau din oficiu, dispune după caz, scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi sau clasarea cauzei penale.

În faza urmăririi penale, organul de urmărire penală realizează un șir de acțiuni care sunt orientate spre soluționarea sesizării, identificarea făptuitorilor și stabilirea vinovăției, pentru atragerea la răspundere penală. Această activitate se datorează prevederilor reglementate de legislația procesual penală, cum ar fi: desfășurarea procesului penal în termeni rezonabili (art.20 CPP); termenul urmăririi penale (art.259 CPP); circumstanțele care urmează a fi dovedite în procesul penal (art.96 CPP); aprecierea probelor (art.101 CPP); circumstanțele care exclud urmărirea penală (art.275 CPP); remiterea cauzei procurorului cu propunerea de terminare a urmăririi penale (art.289 CPP) etc.

Ajuns la etapa de terminare a urmăririi penale, ofițerul de urmărire penală apreciază nu doar probele administrate în cauza penală, dar putem spune că își dă o apreciere activității realizate.

Orice soluție propusă și ulterior dispusă, trebuie să fie argumentată faptic și juridic. Argumentarea faptică o constituie totalitatea probelor acumulate iar cea juridică totalitatea normelor de drept care reglementează decizia luată.

Conform, Rapoartelor de activitate a Procuraturii pentru anii **2019-2023**, nu putem identifica o schimbare majoră a numărului de cauze penale încetate/clasate în coraport cu numărul de cauze terminate, însă acest fenomen, nici într-un caz nu diminuează din importanța studiului (*Anexa nr.2*). **În anul 2019** [149] din 46758 cauze penale declanșate, terminate au fost doar 19963, dintre care 6720 – încetate sau clasate, ceea ce constituie 34% din total terminate, **în anul 2020** [150] au fost înregistrate 42248 cauze penale, terminate 19568 dintre care 6446 cauze cu decizii de stingere a procesului penal la faza de urmărire penală ceea ce constituie 33% din total terminate. **În anul 2021** [151] – declanșate au fost 40414 cauze penale, soluționate 9438, din ele 6172 cu soluția de încetare sau clasare, adică 32% din total soluționate, **în anul 2022** [152] au fost declanșate 39150 cauze penale, soluționate 18222, din acestea 6217 cu soluția de încetare/clasare, ceea ce constituie 34% din cele soluționate, și respectiv **în anul 2023** [153] au fost inițiate 36741 urmăriri penale, terminate 15579, dintre care 4922 cu soluția de încetare/clasare, ceea ce constituie 31,5%.

Instituția încetării procesului penal la faza urmăririi penale, ocupă un loc valoros în sistemul instituțiilor procesuale, care vizează asigurarea obiectivelor procesual penale. Acest studiu este destinat cercetării temeiurilor faptice și juridice și ordinii procedurale de soluționare a cauzei penale la faza urmăririi penale: scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale și clasarea procesului penal. Reglementarea juridică și aplicarea corectă a legii în aplicarea deciziilor menționate necesită un studiu aprofundat.

Totodată, este remarcabil faptul, că pe parcursul evoluției legislative, instituția încetării a suferit mai multe modificări. Legislatorul, odată cu adoptarea Codului de procedură penală,

instituției încetării procesului penal, i-a acordat o nouă anvergură: au fost modificate temeiurile de încetare a urmăririi penale, procedura în sine, a fost introdusă o claritate aparte privind încetarea parțială a procesului penal cât și a scoaterii persoanei de sub urmărire.

Instituția încetării urmăririi penale trebuie privită ca o structură juridică complexă și compusă. Totodată remarcăm faptul că încetarea procesului penal la faza urmăririi penale se identifică ca o instituție independentă de soluționare a procesului penal.

În acest context, remarcăm că majoritatea temeiurilor de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale sunt reglementate de legea penală, dar care trebuie dovedite în procesul penal. O atare abordare contribuie la o analiză mai aprofundată a problemelor ce țin de încadrarea juridică a circumstanțelor ce înlătură caracterul penal al faptei sau a celor ce liberează de răspundere penală, esențiale pentru soluționarea procesului penal.

Astfel, actualitatea temei cercetate este determinată nu numai de aspectul practic, dar și de cel de ordin teoretic.

La realizarea studiului, drept punct de reper a servit legislația procesual-penală, penală și alte acte relevante ale Republicii Moldova și ale altor state (România, Ucraina, Federația Rusă, etc.).

Baza teoretică a investigației o constituie lucrările celor mai recunoscuți autori consacrați în domeniu: Neagu I, Damaschin M, Udriș M., Dongoroz V., Boroș A., Bulai C., Volonciu N., Păcuraru I., Poiană I., Jidovă N., Mateuș Gh., Tulbure A., Antoniu Gh., Tanoviceanu I., Theodoru Gr., Cuznețova N., Dobrovoliscaia T., Sluțchii I., Iacubovici N., Macari I., Himiceva G., Tihomirov L., Ivașenco V., Barabaș A., Dubinscaia A., Șargarodskii M., Grigoriev V., Pobedchin A., Șeifer S., Iliuhina S., Casatchina S., etc. Dintre autorii autohtoni, lucrările cărora au stat la baza elaborării tezei pot fi menționați: Dolea Ig., Roman D., Osoianu T., Ostavciuc D., Odagiu Iu., Rusnac C., Orîndaș V., Borodac A., Gladchi Gh., Brînză S., Botnaru S., Botezatu R., Vîzdoagă T., Didic V., Barbăneagră Alin., Berliba V., Ulianovschi X.etc.

Baza empirică de investigație a fost formată de rezultatele studierii Rapoartelor de activitate ale Procuraturii pentru anii 2018-2022, cât și practica judiciară pe domeniu de referință.

Scopul și obiectivele tezei.

Obiectul prezentului studiu îl constituie instituția încetării procesului penal la faza urmăririi penale, precum și rapoartele juridice apărute între organele de drept ale statului și participanții procedurii judiciare de punere în aplicare a încetării procesului penal la faza prejudiciară.

Scopul cercetării se deduce din tematică și constă studierea atât teoretică cât și analiza practică a instituției de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală, identificarea problemelor aplicabilității soluțiilor de încetare cât și stabilirea direcțiilor de îmbunătățire a

legislației procesual penale în domeniul de reglementare a încetării procesului penal în fapt și asupra persoanei.

Pentru atingerea scopurilor propuse au fost trasate și realizate următoarele sarcini:

- analiza lucrărilor științifice din doctrina procesual penală națională și internațională;
- elucidarea esenței și importanței instituției încetării procesului penal în faza urmăririi penale;
- evidențierea unor particularități specifice de apariție și stingere a raporturilor juridice procesual penale;
- identificarea elementelor comune și distincte ale instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale în dreptul procesual penal comparat;
- determinarea etapelor evoluției reglementărilor legale ale instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale;
- elucidarea rolului ofițerului de urmărire penală și al procurorului în cazul încetării procesului penal în faza urmăririi penale;
- analiza respectării drepturilor (reabilitarea) persoanei acuzate și scoase de sub urmărire prin prisma jurisprudenței naționale și a jurisprudenței CtEDO, precum și corespunderea cadrului legal național standardelor expuse în jurisprudența CtEDO;
- evidențierea poziției procesuale a procurorului la încetarea, clasarea, scoaterea persoanei de sub urmărire, contestarea deciziei de încetare a urmăririi penale;
- analiza circumstanțelor care exclud urmărirea penală prin prisma dreptului de reabilitare;
- analiza soluțiilor de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale prin prisma temeiurilor faptice și juridice;
- analiza mecanismului de reparare a prejudiciului în cazurile de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale;
- formularea propunerilor de modificare și perfecționare a cadrului legal național la domeniul analizat.

Ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, pentru realizarea scopurilor și obiectivelor trasate, în calitate de **metode de cercetare au fost folosite:**

- ✓ **metoda analizei istorice.** Aceasta a fost utilizată pentru cercetarea originii și evoluției instituției încetării procesului penal și a servit pentru conturarea dezvoltării reglementărilor ale acesteia în dreptul procesual penal;

✓ **metoda analizei comparative.** A fost folosită în special la studiul fenomenului de încetare a procesului penal din perspectiva elementelor de drept procesual penal comparat al normelor prevăzute la art.art. 275, 284, 285, 286 CPP al R. Moldova cu normele similare din legislațiile procesual penale ale altor state;

✓ **metoda analizei logice, cu componentele sale de sinteză:** analiza inductivă, deductivă, generalizare. A permis prezentarea și cercetarea opiniilor doctrinare referitoare la cercetarea procesual penală a încetării procesului penal;

✓ **metoda sistemică:** care permite evidențierea elementelor globale în temeiul cărora este întărit locul instituției de referință în sistemul de drept național și internațional;

✓ **metoda interpretării literare:** folosită la cercetarea sensului sintactic al cuvintelor, expresiilor, termenilor;

✓ **metoda analizei statistice.** Aceasta din urmă a permis evidențierea în mod direct a tendințelor de răspândire a fenomenului de încetare a procesului penal și, în mod indirect, a consecințelor acestui drept pentru participanții la proces.

Ipoteza de cercetare

În cadrul cercetării tematicii propuse s-a efectuat un studiu complex al instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale în coraport cu respectarea drepturilor persoanei în cadrul procesului penal racordat la standardele internaționale. Rezultatele studiului efectuat vor putea fi utilizate drept material științific la studierea modalităților de terminare a procesului penal la faza urmăririi penale. Originalitatea studiul respectiv s-a materializat prin expunerea concomitentă asupra modalităților de terminare a procesului penal la faza urmăririi penale ca instituție a procesului penal și ca acțiune procedurală reliefată în forma sa procesuală. Necesitatea studiului a derivat din lipsa unei lucrări ce ar compila elementele specifice problematicii vizate.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Acest studiu reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretice și practice, de moment și de perspectivă, privind instituția încetării procesului penal la faza de urmărire penală.

Elementele inovative ale studiului se desprind din tezele fundamentale ale lucrării și preiau următoarea formă:

- Au fost identificate mai multe definiții pentru noțiunea instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale.

Încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, poate fi definită ca fiind actul de soluționare a cauzei penale, *in rem* și *in personam* fără dispunerea unei sentințe de condamnare.

O altă definiție, dar care o considerăm și cea mai reușită, definește *instituția juridică a încetării procesului penal la faza urmăririi penale, ca fiind un ansamblul de norme juridice care reglementează temeiurile și procedura de încetare a raporturilor juridice procesual penale*.

- S-a determinat faptul că, etapa terminării urmăririi penale este punctul final al fazei prejudiciare și este condiționată în primul rând, de necesitatea protecției drepturilor și libertăților părților la proces cât și a altor participanți, pe care anumite hotărâri le pot afecta interesele, și în al doilea rând de necesitatea de a lua în considerație toate circumstanțele obiective și subiective ale cauzei penale, pentru soluționare cu posibilitatea corectării și reeducării unei persoane fără aplicarea sancțiunii penale.

- De asemenea s-a stabilit că legislația procesual penală a Republicii Moldova reglementează trei modalități de încetare a procesului penal la faza prejudiciară: scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal.

- Scoaterea persoanei de sub urmărire penală este o soluție de încetare a procesului penal în privința persoanei la faza de urmărire penală, specifică acestei faze, deoarece, în faza de judecată în baza la aceleași temeiuri se dispune achitarea persoanei.

Conform legislației procesual penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală are loc în cazul în care se constată că:

- 1) fapta imputată nu a fost săvârșită de bănuیت sau învinuit;
- 2) nu există faptul infracțiunii;
- 3) fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune;
- 4) fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică.

De asemenea scoaterea persoanei de sub urmărire penală mai are loc dacă se stabilește existența cazurilor care înlătură caracterul penal al faptei, prevăzute la art.35 CP, și anume:

- *legitima apărare (art.36 CP),*
 - *reținerea infractorului (art.37 CP),*
 - *starea de extremă necesitate (art.38 CP),*
 - *constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP),*
 - *riscul întemeiat (art.40 CP),*
 - *executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului (art.40^l CP).*
- Încetarea urmăririi penale ca fiind acel act de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finalizare a acțiunilor procedurale în legătură cu fapta sau faptele anterior imputate, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia.

Încetarea urmăririi penale este reglementată de capitolul V, titlul I, partea specială art.285 CPP, care se poate lua în orice moment al fazei de urmărire penală, dacă se constată existent unei circumstanțe prevăzute în art.275 pct. 4)–9) CPP, precum și în cazul în care se constată că:

1) plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea;

2) persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală;

3) persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical.

- Clasarea procesului penal este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune.

Clasarea este o modalitate de încetare a urmăririi penale care are loc când sunt întrunite următoarele condiții:

- ✓ au intervenit circumstanțele care împiedică exercitarea acțiunilor penale;
- ✓ când în cauza penală nu este bănuit sau învinuit și există una din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3);
- ✓ precum și în cazul care a expirat termenul de prescripție.

- A fost realizată o clasificare a circumstanțelor care exclud urmărirea penală:

a) Temeiurile încetării procesului penal fără drept de reabilitare:

✓ plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea. Medierea reprezintă un proces prin care victimei și infractorului li se oferă posibilitatea, în cazul în care consimt liber, să participe activ la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii prin intermediul unei terțe persoane imparțiale (mediator) (recomandarea nr.R.19(99) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la mediere în cauzele penale, adoptată la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor);

- ✓ intervenirea termenului de prescripție sau amnistia;
- ✓ intervenirea decesului făptuitorului;
- ✓ existența cauzelor prevăzute la art. 53 al Codului penal.

Una din condițiile obligatorii a încetării procesului fără drept de reabilitare este că bănuitul, învinuitul să fie de acord cu așa tip de încetare, fapt ce ar presupune recunoașterea recunoașterea faptei încriminate și a respectiv a vinovăției. Cu toate că, o persoană se consideră vinovată doar atunci când în privința ei există o hotărâre penală definitivă.

- b) Temeiurile încetării procesului penal cu drept de reabilitare:
- ✓ nu există faptul infracțiunii (art.275, pct.1 CPP);
 - ✓ fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune (art.275, pct.2 CPP);
 - ✓ fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică (art.275, pct.3 CPP);
 - ✓ cauzele care înlătură caracterul penal al faptei:
 - legitima apărare;
 - reținerea infractorului;
 - starea de extremă necesitate;
 - constrângerea fizică sau psihică;
 - riscul întemeiat;
 - executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului.

De asemenea ca temeiuri de încetare a urmăririi penale cu drept de reabilitare am inclus și următoarele circumstanțe:

- ✓ fapta constituie contravenție;
- ✓ în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri (art.275, pct.7 CPP);
- ✓ în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații (art.275, pct.8 CPP).

Noutatea științifică a tezei rezidă, de asemenea, în formularea și propunerea justificată a unui spectru larg de propuneri prin care se preconizează reglementarea unor situații care în prezent nu sunt prevăzute de lege, și anume:

1. Modificarea pct.1) al art.275 CPP *„nu există faptul infracțiunii”* cu *„fapta nu există”*.
2. Completarea pct.5) al art.275 CPP, cu următorul conținut: *„cu excepția cazurilor de reabilitare sau de dezacord al succesorilor”*.
3. Completarea cu pct.6¹ al art.275 CPP, cu următorul conținut: *„a intervenit termenul de suspendare condiționată a urmăririi penale”*.
4. Modificarea conținutului alin.(3) al art. 284 CPP cu următorul conținut: *Procurorul, în cazul în care constată temeiurile prevăzute la alin. (2), conducându-se de prevederile art.286¹ CPP dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală. Persoana poate fi scoasă de sub urmărirea penală integral sau numai cu privire la un capăt de acuzare.*

5. Abrogarea alin.alin. (4) și (5) al art.284 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

6. Modificat conținutul alin. 2 al art. 285 CPP și anume sintagma „prevăzute la art.275 pct.4)-9)” să fie înlocuită cu „prevăzute la art.275 pct.4), 5), 6), 9)”.

7. Modificarea conținutului alin.(4) al art.285, cuvintele „prin ordonanță din oficiu sau la propunerea organului de urmărire penală” de a înlocui cu sintagma „cu respectarea prevederilor art.286¹CPP”.

8. Abrogarea alin.alin. (5),(6) și (9) al art.285 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

9. Completarea Codului de procedură penală cu art.286¹ „Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale și de clasare a procesului penal”.

10. Modificarea art.512 CPP, prin completarea alin.2) după cum urmează, după cuvintele „dispune liberarea persoanei de răspundere penală” cu sintagma „și încetarea urmăririi penale”.

Problema științifică soluționată constă în următoarele: în esență, studiul realizat, este unul dintre primele încercări de analiză cuprinzătoare a instituției încetării (stingerii) procesului penal la faza de urmărire penală, în condițiile actualului Cod de procedură penală, efectuată la nivel monografic. Identificarea imperfecțiunilor admise la aplicarea procedurii de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală și oferirea unor propuneri de *lege ferenda* de remaniere ale acestora.

Importanța teoretică a lucrării.

Importanța teoretică a tezei constă în faptul, că aduce o anumită contribuție la studiul și perfecționarea instituției încetării urmăririi penale și a izvoarelor relevante ale dreptului procesual penal.

Ideile conceptuale elaborate de autor îmbogățesc teoria generală a procesului penal și în totalitatea lor creează premisele teoretic-metodologice pentru elucidarea unor probleme științifice majore privind asigurarea protecției drepturilor și intereselor legitime ale subiecților la aplicarea soluțiilor de încetare a urmăririi penale *in rem* și *in personam*.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în oferirea unei compilații a materialului doctrinar, util înțelegerii normei procesual penale cercetate, precum și formularea recomandărilor practice de soluționare a unor situații incerte, întâlnite în jurisprudența națională. Totodată, a fost prezentată o interpretare elocventă a particularităților încetării procesului penal la faza urmăririi penale, fapt ce va facilita activitatea organelor de ocrotire a normelor de drept la aplicarea normelor procesual

penale și penale de referință. Concluziile, soluțiile înaintate și propunerile prezentului studiu pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților, audiențelor cursurilor de formare inițială și continuă, precum și a practicienilor implicați nemijlocit în procesul de soluționare a cauzelor penale la faza de urmărire penală etc.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele investigației au fost puse în discuție în cadrul următoarelor întruniri științifice: conferința internațională „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene” din 04.05.2018; Conferința științifico-practică internațională cu genericul: „Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere” din 26.06.2018; Conferința științifică a doctoranzilor cu genericul: „Criminalitatea în Republica Moldova: tendințe, probleme de prevenire și combatere”, ediția I din 25.09.2018; Conferința științifică a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective” ediția I din 24.01.2019; Conferința științifică a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective” ediția II din 26.06.2020; Conferința științifico-practică internațională cu genericul: „Pregătirea profesională a cadrelor pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne și a altor organe de drept” din 04.12.2020; Conferința științifică a doctoranzilor cu genericul „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective” ediția III din 25.03.2021; Conferința științifică cu participare internațională: „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice” din 09.12.2021; Conferința științifică a doctoranzilor cu genericul „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective” ediția IV din 26.01.2021.

Totodată, conceptele de bază ale studiului au fost prezentate în variate reviste științifice de profil: Analele științifice ale Academiei „Stefan cel Mare” a M.A.I.; Revista „Legea și viața”; Materialele conferințelor și altele.

Sumarul compartimentelor tezei. Structura tezei a fost concordată cu scopul și obiectivele trasate, fiind compusă din: adnotări; lista abreviațiilor; introducere; patru capitole împărțite în șaptesprezece paragrafe; concluzii generale și recomandări; bibliografie; anexele; declarația privind asumarea răspunderii și curriculum vitae al autorului.

Introducerea, reprezentând exordiul fundamentării și justificării temei alese pentru studiere, cuprinde compartimentele prezentate în următoarea ordine: 1) actualitatea și importanța problemei abordate, 2) baza empirică a studiului, 3) scopul și obiectivele tezei, 4) metodologia cercetării științifice, 5) ipoteza cercetării, 6) noutatea științifică a rezultatelor obținute, 7) problema științifică soluționată, 8) importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, 9) aprobarea rezultatelor și rezumatul compartimentelor tezei.

Capitolul I, intitulat „Analiza situației în domeniul încetării procesului penal la faza urmăririi penale” este consacrat cercetării celor mai relevante materiale științifice (manuale, monografii, teze de doctor, articole științifice, ghiduri, studii, reviste consacrate instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale) publicate la tema tezei de doctor în Republica Moldova și în străinătate, realizându-se o incursiune în cele mai sensibile domenii: istoric, sociologic, juridico-procesual, juridico-penal, metodic și statistic.

Capitolul II, denumit „Instituția încetării procesului penal la faza urmăririi penale”, se dedică studiului apariției și stingerii raportului juridic procesual penal, reglementării instituției de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală. De asemenea au fost expuse unei analize minuțioase temeiurile juridice de încetare a procesului penal, cât și diferite criterii de clasificare a circumstanțelor care exclud urmărirea penală.

În cadrul **Capitolului III**, cu titlul „Încetarea procesului penal fără drept de reabilitare”, se prezintă o analiză asupra particularităților procesuale și penale a încetare a procesului penal în temeiul împăcării părților sau medierii, intervenirii termenului de prescripție sau amnistiei, cât a liberării de răspundere penală în temeiul art.53 CP Totodată un interes aparte a fost rezervat aspectelor de soluționare a acțiunii civile în cazul încetării procesului penal.

Capitolul IV, intitulat „Încetarea procesului penal cu drept de reabilitare”, cuprinde o investigare complexă a particularităților de încetare a procesului penal în baza temeiurilor pct.1-3 art.275 CPP (nu există faptului infracțiunii; fapta nu este prevăzută de legea penală; fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică), pct.7,8 art.275 CPP (în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri; în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații), cât și a temeiurilor care exclud caracterul penal al faptei (legitima apărare; reținerea infractorului; starea de extremă necesitate; constrângerea fizică sau psihică; riscul întemeiat; executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului). Și dacă capitolul este destinat temeiurilor de încetare cu drept de reabilitare, desigur a fost studiate și aspectele privind importanța și aplicabilitatea dreptului la reabilitare în cazul încetării urmăririi penale în privința persoanei.

La finele lucrării sunt prezentate un set de **concluzii generale și recomandări** care sunt utile perfecționării bazelor teoretice și a celor aplicative ale dreptului procesual penal, care pot contribui efectiv și nemijlocit racordării prevederilor legislative la necesitățile cotidiene în domeniul soluționării procesului penal la faza urmăririi penale.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL ÎNCETĂRII PROCESULUI PENAL LA FAZA URMĂRIIRII PENALE

1.1. Analiza materialelor științifice privind instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale publicate în Republica Moldova

Analizând problematica încetării procesului penal la faza urmăririi penale prin prisma publicațiilor, ne permite să menționăm că în mediul științific autohton, până la ziua de azi, nu a fost realizat nici un studiu de cercetare aprofundat al problemelor legislative, teoretice și aplicative ale instituției menționate. Abordări și interpretări a încetării procesului penal și-au găsit reflectarea în materialele didactice sau articolele științifice ale procesualiștilor precum Dolea Igor, Osoianu Tudor, Roman Dumitru, Ostavciuc Dinu, Vîzdoagă Tatiana, Lichii Boris, etc.

Primele mențiuni despre „absolvirea de pedeapsă” sau „iertare” se menționează încă din antichitate. După Hammurabi, omul se afirmă numai trăind în societate, iar conviețuirea nu este posibilă decât prin respectarea dreptății. Vedem, așadar, că ideea de echitate domină dreptul chiar înainte de era noastră. Totuși, ideea că echitatea socială poate fi restabilită și prin intermediul împăcării este acceptată un pic mai târziu – atunci când talionul a fost atenuat prin sistemul așa-ziselor compoziții voluntare, unde victima putea renunța la răzbunare în schimbul unui echivalent[19, p.51].

Încă din dreptul roman este cunoscut faptul că inițial romanii permiteau auto-apărarea. Dreptul roman accepta posibilitatea ca o persoană să-și facă singură dreptate. Putem conchide că „izvorul” instituției încetării procesului penal îl regăsim în temeiul împăcării părților.

O altă mențiune se regăsește, la începutul secolului al XX-lea, legislația și doctrina românească indică despre soluția *absoluțiunii* și *stingerii acțiunii publice*. Codul de procedură penală menționează că intervine *absoluțiunea*: „când se recunoaște că faptul imputabil inculpatului și a cărui ființă este constatată, nu cade sub previziunile nici unui text de lege”.

Terminarea urmăririi penale, este acea etapă a procesului penal, care are loc odată cu epuizarea tuturor activităților procesuale desfășurate de către organul de urmărire penală. Odată cu terminarea urmăririi penale, ofițerul de urmărire penală, transmite cauza penală procurorului pentru înaintarea învinuirii și transmiterea cauzei în judecată. În cazul în care din probatoriul administrat se identifică una din circumstanțele prevăute la art.275 CPP, circumstanțe care exclud urmărirea penală, ofițerul de urmărire penală propune procurorului o soluție de încetare a urmăririi penale.

Autorii Osoianu Tudor, Andronache Anatol și Orîndaș Victor în publicația „Urmărirea penală” definesc încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, ca fiind o concluzie a organului de urmărire penală de stingere a procesului penal, axată pe probatoriu, care demonstrează fie lipsa de vinovăție a celui în cauză, fie existența unor împrejurări de natură de a împiedica tragerea la răspundere penală[134, p.129].

Autorul Roman Dumitru definește deciziile de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale drept soluții negative a cauzei penale[157].

Același autor, în una dintre publicațiile sale, susține că soluționarea laturii penale poate fi făcută nu numai prin condamnare sau achitare, dar și prin încetarea procesului penal în anumite circumstanțe, când primele două soluții sunt inacceptabile[157].

În opinia autorului T.Vîzdoadgă, *„încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finalizare a acțiunilor procedurale, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia”* [175, p.29].

O noțiune identică a încetării urmăririi penale o susțin și autorii Osoianu Tudor și Ostavciuc Dinu, care definesc încetarea urmăririi penale ca fiind acel *„act de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finalizare a acțiunilor procedural în legătură cu fapta sau faptele anterior imputate, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia”*[135, p.372-373].

Încetarea urmăririi penale este reglementată de capitolul V, titlul I, partea specială art.285 CPP, care se poate lua în orice moment al fazei de urmărire penală, dacă se constată existența unei circumstanțe prevăzute în art.275 pct. 4)–9) CPP, precum și în cazul în care se constată că:

1) plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea;

2) persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală;

3) persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medicalin.

Instituția încetării procesului penal pe parcursul evoluției a suferit mai multe modificări, însă, o reglementare a acestei instituții a fost prevăzută în Codul de procedură penală al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 122-xv din 14 martie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003.

Odată cu adoptarea Codului de procedură penală din 2003, legislatorul a făcut o claritate între încetarea procesului penal în fapt și în privința persoanei, astfel a fost introdusă instituția

„scoaterii persoanei de sub urmărire”, ceea ce presupune o încetare a urmăririi penale în privința persoanei bănuite, învinuite de săvârșirea unei infracțiuni.

Autorii: Osoianu Tudor, Andronache Anatol și Orîndaș Victor în publicația „Urmărirea penală” menționează: „codul de procedură penală instituie trei modalități în care procesul penal se stinge în faza de urmărire penală: scoaterea persoanei de sub urmărire penală; încetarea urmăririi penale; clasarea cauzei penale”[134, p.129].

Încetarea urmăririi penale se dispune, spre deosebire de scoaterea de sub urmărire penală, în cazul când sunt anumite circumstanțe care împiedică continuarea urmăririi penale, acestea fiind în dependență de nevinovăția persoanei[64, p.660]. În cazul dat „vinovăția” fiind ca un semn al componenței de infracțiune.

Scoatrea persoanei de sub urmărire penală este o soluție de stingere a procesului penal în privința persoanei la faza de urmărire penală. Această opinie este susținută și de către autorii, Dolea Igor, Roman Dumitru, Sedlețchi Iurie, Vîzdoagă Tatiana, Rotaru Vasile, Cerbu Andrean, Ursu Sergiu, care menționează, că soluția scoaterii persoanei de sub urmărire penală se aplică numai în faza de urmărire penală, deoarece în faza judecării cauzei pentru asemenea temeiuri se dispune achitarea persoanei[65, p.563].

Totodată același colectiv de autori definesc scoaterea persoanei de sub urmărire penală ca fiind acea hotărâre prin care se reabilitează bănuitul sau învinuitul, dacă soluția se referă la toate capetele de acuzare[65, p.563].

Aceiași părere este susținută și de către autorii Osoianu Tudor și Ostavciuc Dinu, care definesc „instituția scoaterii persoanei de sub urmărire penală ca fiind acel act de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta sau faptele anterior imputate”[135, p.370].

De asemenea scoaterea persoanei de sub urmărire penală mai are loc dacă se stabilește existența cazurilor care înlătură caracterul penal al faptei, prevăzute la art.35 CP, și anume:

- *legitima apărare (art.36 CP),*
- *reținerea infractorului (art.37 CP),*
- *starea de extremă necesitate (art.38 CP),*
- *constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP),*
- *riscul întemeiat (art.40 CP),*
- *executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului (art.40¹ CP).*

Pentru cauzele enumerate sunt caracteristice un șir de trăsături comune, formal aceste fapte, cad sub incidența semnelor uneia dintre infracțiunile prevăzute în articolele părții speciale ale Codului Penal, însă în prezența unor condiții determinate, ele nu se consideră ca ilegale, deoarece

nu conțin elementul material al infracțiunii – caracterul prejudiciabil al faptei, dar se realizează în prezența condițiilor, care le transformă din periculoase în utile sau neutre pentru interesele publice.

Corespunzător, cauzele care înlătură caracterul penal al faptei sunt considerate faptele îndreptate la înlăturarea pericolului apărut pentru relațiile sociale, fapt ce determină reabilitarea persoanei în privința căreia procesul penal a fost încetat, „în sens juridic noțiunea de reabilitare, semnifică restabilirea în drepturi”[135, p.370, 196, p.701].

Autorul Tudor Osoianu[134, p.130], definește încetarea urmăririi penale în privința persoanei, ca fiind acea activitatea procedurală prin care urmărirea penală este întreruptă, de regulă, definitiv dacă se constată existența unuia din cazurile care exclud urmărirea penală.

Scoaterea persoanei de sub urmărire penală poate fi totală sau parțială. Încetarea urmăririi penale în privința bănuțitului sau învinutului, integral, presupune și încetarea calității procesuale avute, pe când scoaterea parțială presupune încetarea urmăririi penale doar în privința unor capete de acuzare, neschimbându-i statutul procesual. Autorii: Dolea Igor, Roman Dumitru, Sedlețchi Iurie, Vîzdoagă Tatiana, Rotaru Vasile, Cerbu Andrean, Ursu Sergiu, susțin opinia dată, argumentând totodată că „scoaterea persoanei de sub urmărire penală parțială, constituie o schimbare a învinuirii potrivit alin. (2), art.283 CPP”[68, p.44]. Schimbarea acuzării în cadrul procesului penal, este determinată de acumularea probelor noi, care pot atenua sau agrava situația învinutului. În contextul atenuării, alin.2 al art. 283 CPP reglementează „*dacă, în cursul urmăririi penale, învinuirea înaintată nu s-a confirmat într-o anumită parte a ei, procurorul dispune scoaterea persoanei de sub urmărire penală în privința acestui capăt de învinuire*”.

Scoaterea integrală de sub urmărire penală este dispusă în cazurile în care ordonanța respectivă a procurorului se referă la învinuitul față de care nu există capete de acuzare ori la toate capetele de acuzare, precum și la scoaterea de sub urmărire penală a tuturor învinuțitilor, dacă în proces figurează mai mulți[135, p.376].

Scoaterea persoanei de sub urmărire penală este într-o strânsă corelație cu încetarea urmăririi penale, deoarece însuși legislatorul la alin. (4), art.284 CPP, a prevăzut că, „scoaterea persoanei de sub urmărire penală se face conform prevederilor codului de procedură penală, care reglementează încetarea urmăririi penale”. Aceiași opinie este susținută de Dolea Igor, Roman Dumitru, Sedlețchi Iurie, Vîzdoagă Tatiana, Rotaru Vasile, Cerbu Andrean, Ursu Sergiu, precum că „scoaterea persoanei de sub urmărire penală se face conform prevederilor art.285 CPP, care reglementează încetarea urmăririi penale, ce se aplică în mod corespunzător, alin. (4), art.284 CPP”[68, p.45].

În opinia unor autori autohtoni[135, p.376, 111, p.140, 129, p.276], încetarea urmăririi penale și scoaterea de sub urmărire penală se realizează totdeauna „*intuit personae*”, soluția fiind

aplicabilă numai în raport cu o anumită persoană certă, determinată cu precizie. Rezultă că expresia „*nu există învinuit*” urmează a fi înțeleasă că în cursul urmăririi penale nu a fost identificată ca făptuitor al infracțiunii, nici o persoană fizică.

O altă soluție de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale este clasarea procesului penal.

Clasarea procesului penal este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune.

Unii practici operează cu noțiunea de „clasarea cauzei penale”[132], însă autorii Osoianu T. și Ostavciuc D, menționează, că „clasarea cauzei penale”, este o denotație imprecisă, nereușită din punct de vedere al tehnicii legislative, deoarece Codul de procedură penală reglementează noțiunea de „*clasarea procesului penal*” (art.286 CPP) [135, p.375].

Autorii Dolea Igor, Roman Dumitru, Sedlețchi Iurie, Vîzdoagă Tatiana, Rotaru Vasile, Cerbu Andrean, Ursu Sergiu susțin că, „*clasarea este o modalitate de încetare a urmăririi penale în exclusivitate in rem, adică în privința faptei, nefiind stabilită nici o persoană în calitate de bănuît sau învinuit*”[65, p.571].

Autorul, Dolea Igor, în lucrarea „Codul de procedură penală (comentariu aplicativ)”, susține că „*particularitățile clasării se manifestă prin faptul că aceasta nu vizează persoana, dar acțiuni ale organului de urmărire penală, iar după emiterea ordonanței de clasare a procesului penal, nu este admisă efectuarea acțiunilor procesuale*”[64, p.662].

Autorii Odagiu Iurie, Andronache Anatol, Popușoi Natalia, Burbulea Corneliu, Caminschi Ion, Nestor Sergiu [129, p.276], definesc clasarea ca pe o modalitate de stingere a urmăririi penale care are loc când sunt întrunite următoarele condiții:

- intervin careva cauze de împedcare a exercitării acțiunii penale (circumstanțele prevăzute la art.275 pct.1)-3) CPP);
- nu există bănuît sau învinuit în cauză (inexistența bănuîtilui sau învinuitului ca condiție de clasarea a procesului penal nu este impusă de lege atunci când clasarea este dispusă simultan cu scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale în condițiile art.284 alin.(5) CPP și respectiv art.285 alin. (9) CPP) [135, p.376];
- precum și în cazul care a expirat termenul de prescripție.

Autorii Odagiu Iurie, Andronache Anatol, Popușoi Natalia, Burbulea Corneliu, Caminschi Ion, Nestor Sergiu, susțin că clasarea este o instituție proprie urmăririi penale ne având corespondent în faza de judecată, întrucât procesul nu poate ajunge în această fază decât în măsura punerii sub învinuire a persoanei și a trimerii în judecată a unei persoane certe [129, p.277].

În concluzie, analizând interpretările instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale, de către procesualiștii autohtoni, putem defini că încetarea procesului penal la faza de urmărire penală, este actul de încetare a urmăririi penale și soluționare a cauzei penale fără dispunerea unei sentințe de condamnare.

1.2. Analiza reglementărilor juridice și a materialelor științifice privind instituția încetării procesului penal la faza urmăririi penale publicate în străinătate

Analizând problematica încetării procesului penal la faza urmăririi penale, nu putem să nu luăm în calcul studiile științifice efectuate și de unii autori din străinătate referitoare la subiectul supus analizei. În acest sens, din perspectiva asimilării adecvate a materialului expus, considerăm necesar a prezenta lucrările științifice care în mod direct ori tangențial au avut ca obiect de studiu instituția încetării procesului penal la etapa de până la judecarea cauzei.

Legislația procesual penală a României[27] reglementează următoarele modalități de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale:

- clasarea;
- renunțarea la urmărirea penală.

Anterior legea procesual penală a României prevedea aceleași forme de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale ca și legea din Republica Moldova:

- încetarea urmăririi penale;
- scoaterea de sub urmărire penală;
- clasarea cauzei penale.

În contextual dat vom analiza definirea soluțiilor de încetare (stingere) a procesului penal la faza urmăririi penale atât prin prisma interpretărilor actualului Cod de procedură penală cât și a celui abrogat.

Până a descifra soluțiile de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale nu putem să menționăm faptul că mai mulți autori români [166,p.296, 116,p.190, 177,p.9, 169,p.355] au catalogat terminarea urmăririi penale ca moment de epuizare a fazei de urmărire penală, care are loc nu neapărat prin transmiterea cauzei în judecată, dar și prin adoptarea unei soluții de stingere prin scoaterea de sub urmărire sau încetarea urmăririi în cauză.

Când cauza de stingere este constatată în cursul fazei de urmărire penală, procesul penal poate lua sfârșit prin stingerea cauzei penale[70, p.48].

Stingerea procesului penal este o decizie de *absoluțiune*, adică fapta imputabilă nu nimereste sub incidența faptelor penale[163, op.cit., p. 343,351,375].

Soluțiile de stingere a procesului penal se dispun în cazurile în care punerea în mișcare sau exercitare a acțiunii penale este împiedicată sau cazurile de inaptitudine a acțiunii penale sau sunt impedimente la exercitarea acțiunii penale[124, p.240-260].

În opinia lui Udoriu, stingerea procesului penal la faza urmăririi penale, este terminarea urmăririi penale fără punerea în mișcare a acțiunii penale, în cadrul căreia procurorul, în baza referatului organului de cercetare, dispune numai o soluție de netrimiteră în judecată (clasarea sau renunțarea la urmărirea penală)[169, p.355].

Referatul organului de cercetare este actul procesual identic cu raportul organului de urmărire penală, privind terminarea urmăririi penale și solicitarea de a dispune soluționarea (trimiterea în judecată, clasarea, scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale) cauzei penale[27].

După cum am observat, atât legislația română cât și procesualiștii români în defenirea instituției de stingere a procesului penal operează cu noțiunea de acțiune penală. Ce este acțiunea penală?

Teoreticienii români au păreri diverse și anume:

- În opinia lui Dongoroz V.[70, op.cit., p.61] „acțiunea penală este instrumentul juridic cu ajutorul căruia conflictul de drept penal este adus spre soluționare organelor judiciare penale”.
- Mateuț Gh.[117, p.669], susține că, „acțiunea penală este mijlocul procesual prin care o persoană care a săvârșit o infracțiune este adusă în fața jursprudenței penale de fond, în vederea judecării și aplicării unei sancțiuni penale”.
- În opinia lui Neagu I.[121,op.cit.283-285], „acțiunea penală este un instrument perocesual cu funcționalitate specifică, care are ca obiect tragerea la răspundere penală a persoanelor fizice și juridice care au săvârșit ifracțiuni”.

Deși numeroase definiții date în literature de specialitate, acțiunii penale, se deosebesc între ele, acestea au totuși o trăsătură esențială comună, și anume aceea că *prefigurează în același mod obiectul acțiunii penale* [121, p.284, 122, p.255].

După cum am menționat anterior, legislatorul roman a prevăzut ca soluții de stingere a urmăririi penale, clasarea și renunțarea la urmărire penală.

„Soluția clasării presupune neexercitarea acțiunii penale ori stingerea acesteia atunci când se constată că a intervenit vreunul din cazurile prevăzute de art.16 alin. (1) din Codul de

procedură penală a României (cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitare a acțiunii penale)”[34, p.42].

Conform codului de procedură penală al României[27], „*acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă:*

- a) fapta nu există;*
- b) fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege;*
- c) nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea;*
- d) există o cauză justificativă sau de neimputabilitate;*
- e) lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale;*
- f) a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică;*
- g) a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii;*
- h) există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege;*
- i) există autoritate de lucru judecat;*
- j) a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii.”*

Neagu I. și Damaschin M. menționează, precum că, „*în cazul constatării existenței unuia din cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitare a acțiunii penale sau inexistența unui interes public în urmărirea penală a inculpatului, procurorul, la propunerea organului de cercetare penală sau din oficiu, dispune clasarea cauzei penale sau renunțarea la urmărirea penală”[123, p.89].*

Totodată, aceiași autori[123, p.90], menționează, că soluția clasării prin care procurorul dispune netrimiterea inculpatului în judecată se deosebește de clasare ca act de dispoziție al procurorului prin care acesta decide să nu înceapă urmărirea penală. Elementul comun pentru ambele acte de dispoziție este temeiul de drept care fundamentează neînceperea urmăririi penale sau netrimiterea în judecată, și anume existența vreunuia dintre cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitare a acțiunii penale (art.16 din Codul de procedură penală al României).

Clasarea, prin care procurorul dispune netrimiterea inculpatului în judecată, ar corespunde cu decizia încetării urmăririi penale, scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau clasării cauzei penale, soluții de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale prevăzute de legislația

autohtonă. Iar în ce privește clasarea ca decizie de a nu începe urmărirea penală este echivalentul neînceperii urmăririi penale.

Cele menționate sunt susținute și de autorul Udriș M.[169, op.cit., p.358], care afirmă că „soluția de netrimitere în judecată se dispune de către procuror, în urma verificării materialului de urmărire penală, dacă constată că există un impediment la punerea în mișcare a acțiunii penale sau exercitarea acțiunii penale dintre cele prevăzute la art.16 Codul de procedură penală al României”. Tot el susține că „clasarea, ca soluție de netrimitere în judecată, înlocuiește în noul Cod de procedură penală soluțiile de scoatere de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea prevăzute de vechiul Cod” [169, p.358].

„Clasarea, ca soluție de neurmărire penală, se dispune atunci când sunt îndeplinite condițiile de formă sau de fond esențiale ale sesizării ori când chiar din actul de sesizare rezultă vreunul dintre impedimentele prevăzute de art.16 din Codul de procedură penală al României”[169, op.cit., p.358].

În opinia autorului Ivan Răzvan *„clasarea se impune când nu sunt probe necesare, suficiente, când nu există interes public față de cel inculpat”*[95].

Conform actualului Cod de procedură penală al României și în opinia autorului Daniela Bratulea[16], „clasarea este o soluție de stingere a acțiunii penale, de netrimitere în judecată, care înlocuiește soluțiile de scoatere de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasare prevăzute de vechiul Cod, fiind prerogativa exclusivă a procurorului și poate fi dispusă atât prin *ordonanță*, cât și prin *rechizitoriu*”.

Un element specific identifiant în legislația română se referă la ordonanța de clasare. *„Motivarea ordonanței de clasare nu este obligatorie în toate cazurile, doar dacă procurorul nu își însușește argumentele cuprinse în referatul (propunerea) organului de cercetare penală și dacă în cursul urmăririi penale suspectului i-a fost adusă la cunoștință această calitate. Dacă ordonanța de clasare nu cuprinde motivele de fapt și de drept, comunicarea părților din proces (suspectului, inculpatului, persoanei care a făcut sesizarea), se face împreună cu o copie a referatului organului de cercetare”*[169, op.cit. p.360].

Clasarea poate fi totală sau parțială. În acest sens, dacă în aceeași cauză sunt mai mulți suspecti sau inculpați ori dacă mai multe fapte fac obiectul aceleiași cauze, clasarea se face numai cu privire la suspectii sau inculpații ori la faptele pentru care există cazul de clasare[123, p.91].

Autorul Volonciu N. menționează că, *„clasarea poate fi totală, când împrejurările determină o stingere în întregime a cauzei penale (de exemplu, existând o singură faptă, în legătură cu aceasta intervine un motiv de împiedicare a exercitării acțiunii penale; sau deși sunt mai multe fapte intervine moartea unicului suspect sau inculpat)”*[177, p.83].

Din studiul realizat identificăm că instituția clasării, în actuala legislație procesual penală, a fost extinsă pentru toate cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale.

Anterior Codul de procedură penală al României, după cum am menționat, prevedea trei soluții de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale. În contextual legislației vechi clasarea era o instituție proprie urmăririi penale și constituia o modalitate de stingere sau de încheiere a urmăririi penale, când erau întrunite cumulativ două condiții: lipsa învinuitului în cauză și constatarea existenței unei cauze de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale[96, op.cit. p.362].

Ion Neagu susține[126, op.cit., p.125], că prin „lipsa învinuitului în cauză” trebuie să se înțeleagă, pe de o parte, că urmărirea rezultă din săvârșirea infracțiunii nu este cauzată de fapta unei persoane având o altă cauză (spre exemplu, când se constată că un incendiu a fost determinat de cauze natural[3, op.cit.,p.97]), iar pe de altă parte , se poate reține „lipsa învinuitului în cauză”, când făptuitoul nu este cunoscut.

Încetarea urmăririi penale, spre deosebire de clasarea cauzei penale, implică pentru aplicabilitate, pe lângă existența unei cauze ce împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale și existența învinuitului sau inculpatului în cauză, fiind o soluție simetrică încetării procesului penal, pronunțată de instant de judecată[96, op.cit., p.357].

În opinia lui Volonciu N.[176, op.cit., p.287-288], încetarea urmăririi penale este tratată ca o soluție care întrerupe evoluția obișnuită a procesului penal.

Scoaterea de sub urmărire penală, ca și în cazul clasării și încetării urmăririi penale, se poate dispune dacă sunt întrunite două condiții: -existența învinuitului sau inculpatului în cauză; - constatarea unuia din cazurile de împiedicare a punerii în mișcare sau exercitare a acțiunii penale (cazuri de netemeinicie)[117, op.cit. p.724].

Scoaterea de sub urmărire penală este soluția prin care procurorul recunoaște inexistența infracțiunii sau nevinovăția infractorului[117, op.cit. p.724].

Renunțarea la urmărirea penală

De asemenea ca soluție de stingere a acțiunii penale legislația română reglementa și procedura de renunțare la urmărea penală.

Conform art.318 CPP al României, „în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii de cel mult 7 ani, procurorul poate renunța la urmărirea penală când constată că nu există un interes public în urmărirea faptei”.

Interesul public[27] se analizează în raport cu:

- a) *conținutul faptei și împrejurările concrete de săvârșire a faptei;*
- b) *modul și mijloacele de săvârșire a faptei;*

- c) scopul urmărit;
- d) urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii;
- e) eforturile organelor de urmărire penală necesare pentru desfășurarea procesului penal prin raportare la gravitatea faptei și la timpul scurs de la data săvârșirii acesteia;
- f) atitudinea procesuală a persoanei vătămate;
- g) existența unei disproporții vădite între cheltuielile pe care le-ar implica desfășurarea procesului penal și gravitatea urmărilor produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii.

Renunțarea la urmărirea penală este o instituție tânără în legislația română, care a reușit în perioada scurtă de aplicabilitate să ateste atât plusuri cât și minusuri.

Reglementarea cu caracter de noutate[127], în art.318 din Codul procedură penală, a renunțării la urmărirea penală, temperează[170, p.109] *„un principiu procesual penal fundamental, anume obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale, având ca scop gestionarea eficientă a resurselor disponibile pentru combaterea infracționalității, plecând de la premisa că natura limitată a acestor resurse nu permite tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor care au săvârșit infracțiuni”*[168, p.1355].

În opinia autorilor Silviu Gabriel Barbu și Vasile Coman, *„instituția renunțării la urmărirea penală a fost introdusă în legislația procesual penală românească odată cu intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală*[27], *și reprezintă o aplicare a principiului oportunității urmăririi penale – reglementat în art. 7 alin. (2), adoptat ca principala limitare a obligativității acțiunii penale și, totodată, ca manifestare a opțiunii de politică penală în scopul unei mai bune folosiri a resurselor umane și materiale”* [8].

O opinie similară o regăsim și la Udroiș M., prin introducerea principiului oportunității urmăririi penale ce este inerent activității parchetelor, obligativitatea exercitării acțiunii penale a fost atenuată, în baza căruia procurorul va putea reanunța motivate la urmărirea penală în cazurile și condițiile strict și limitativ prevăzute de art.318 CPP român[169, p.360].

Practicienii[127], de asemenea, menționează că *„instituția renunțării la urmărirea penală reprezintă transpunerea în legislația procesual penală a principiului oportunității”*.

Principiul subsidiar al oportunității, este consacrat în art. 7 alin. (2) CPP României, și prevede că *„în cazurile și în condițiile prevăzute expres de lege, procurorul poate renunța la exercitarea acțiunii penale dacă, în raport cu elementele concrete ale cauzei, nu există un interes public în realizarea obiectului acesteia”*.

Renunțarea la urmărirea penală are rolul de transpunere a principiului oportunității și pleacă de la premisa că interesul societății nu justifică angajarea unor resurse limitate pentru tragerea la

răspundere penală a unor persoane care au săvârșit infracțiuni, totodată nu există un impediment legal pentru cercetarea faptei[167, op.cit. p.1355, 93].

În aceeași ordine de idei Ana Maria Boldișor suține că, „renunțarea la urmărirea penală este un instrument de drept procesual penal, pe care legiuitorul i l-a pus procurorului la dispoziție, atunci când acesta consideră că nu există un interes public pentru urmărirea și judecata unei infracțiuni”[93].

În contextul celor studiate și a expunerilor procesualiștilor români reiterăm că, procurorul are posibilitatea de a face apel la principiul oportunității urmăririi penale și de a dispune renunțarea la urmărirea penală în cazul în care sunt întrunite următoarele condiții:

- să fi fost începută urmărirea penală în cauză, fără a fi necesară punerea în mișcare a acțiunii penale sau a continuării urmăririi penale față de suspect;
- urmărirea penală să vizeze o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau închisoare de cel mult 7 ani;
- constatarea inexistenței unui interes public în urmărirea acestuia.

Renunțarea la urmărirea penală, ca și clasarea se dispune prin ordonanță sau rechizitoriu.

În concluzie putem menționa, că conform Codului de procedură penală al României, legislatorul a prevăzut doar două moduri de singere a procesului penal: clasarea și renunțarea la urmărirea penală. Instituția clasării, în actuala legislație procesual penală, a fost extinsă pentru toate cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale. Renunțarea la urmărirea penală, este o instituție nouă în legislația procesual penală a României, dar care deja cumva, s-a autoafirmat, conform acesteia, deși fapta întrunește componenta de infracțiune, statul a lăsat la discreția procurorului oportunitatea de a continua sau de a stinge raporturile juridice procesual penale.

Codul de procedură penală al Federației Ruse[212] operează cu două noțiuni, de *încetare a cauzei penale (clasarea procesului penal)* și de *încetare a urmăririi penale în privința persoanei (scoaterea persoanei de sub urmărire penală)*, soluții aplicabile doar în faza de urmărire penală. Care este corelația acestor noțiuni în plan teoretic și practic?

În literatură de specialitate a Federației Ruse noțiunii de încetare a cauzei penale (clasarea procesului penal) îi sunt specifice următoarele interpretări doctrinare:

- terminarea acțiunilor de urmărire penală și soluționarea fără pronunțarea sentinței de condamnare[180, p.360];
- încetarea desfășurării acțiunilor de urmărire penală în cauza penală[181, p.360];
- decizia de terminare și încetare a acțiunilor de urmărire penală în cauza penală[209, p.846];

- decizia organului de cercetare, anchetatorului, procurorului sau a judecătorului despre terminarea acțiunilor de urmărire penală și terminarea cauzei penale (mai puțin sentința de condamnare)[208, p.690].

Conform legislației ruse[212], temeiurile de încetare a cauzei penale (încetare a procesului penal) sunt:

- nu există fapta infracțiunii;
- fapta nu întrunește elementele componenței de infracțiune;
- a intervenit termenul de prescripție;
- a intervenit decesul bănuیتului sau învinuitului, cu excepția cazurilor de reabilitare;
- lipsește plângerea victimei, în cazurile în care cauza penală se declanșează doar în baza plângerii prealabile;

- lipsește decizia judecătorească cu privire la prezența elementelor infracționale în acțiunile procurorului general, președintelui Comitetului de anchetă, sau lipsește acordul Consiliului Federației, Dumei de Stat, Curții Constituționale a Federației Ruse, Consiliului Superior al Magistraturii, în privința intentării cauzei penale sau atragerii în calitate de învinuit a membrilor Consiliului Federației, deputaților Dumei de Stat, judecătorilor Curții Constituționale a Federației Ruse, judecătorilor statuari ai Judecătoriilor Federației Ruse.

De asemenea cauza poate fi încetată în legătură cu împăcarea părților sau în legătură cu stabilirea unei măsuri procesuale de constrângere sub formă de amendă judiciară.

Ivașenco V. definește noțiunea încetării cauzei penale ca fiind, o metodă de terminare a acțiunilor procesuale într-o cauză penală sau în privința unei persoane în cazul stabilirii circumstanțelor care împiedică continuarea urmăririi penale, decizie a persoanei împuternicite[191].

Barabaș A.S. și Volodina L.M., definesc încetarea cauzei penale ca un fenomen multidimensional în teoria procesului penal, considerată ca[179, p.37]:

- un act procedural,
- o formă de soluționare a urmăririi penale,
- fapt juridic,
- garanție procesuală de a nu fi urmărit sau judecat ilegal, și
- instituție independentă a procesului penal.

O opinie similară este susținută și de către Șeifer S.A., în studiul său despre încetarea cauzelor penale în legislația procesuală sovetică, care menționează că încetarea cauzei penale este o garanție procesuală de a nu fi urmărit și judecat ilegal, nejustificat[214, p.4].

Autorii Joghin N.V. și Fatculin F.N. precizează, că încetarea cauzei penale este acel act procedural, decizional, prin care organul competent, în temeiul lipsei condițiilor de desfășurare a procesului penal, încetează continuitatea procesuală în cauza penală[190, p.304].

O opinie identică este susținută și de către autorul Glușcov A.I., care menționează că încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, reprezintă acea modalitate de terminare a urmăririi penale, prin ordonanță, aplicată de organul de cercetare penală sau procuror, în urma aprecierii probelor acumulate și a identificării unor circumstanțe, prevăzute de lege, care împiedică continuarea procesului penal[185, p.159].

Esența încetării cauzei penale în opinia lui Dubinski A. este etapa finală a cercetării penale, care cuprinde un set de acțiuni procedurale întru analiza și aprecierea probelor administrate în cauză, sistematizarea materialelor cauzei penale, prezentării materialelor cauzei penale părților la proces și soluționarea demersurilor primite de la aceștia, formularea unei concluzii privind fondul cauzei și deciziile care decurg din aceasta și punerea în aplicare a acestora[187, p.5].

Casatchina S. definește, încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, este acea instituție, parte componentă a procesului penal, care reglementează ordinea procesuală de încetare a urmăririi penale în privința unei infracțiuni și persoane, fără pronunțarea sentinței și fără continuarea administrării probelor în cauza penală de referință[194].

Autorii Grigoriev V.N., Pobedkin A.V., Iașin V.N., menționează că încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, este ordonanța dispusă de organul competent, asupra terminării urmăririi penale fără transmiterea cauzei în judecată. Această hotărâre a organului competent trebuie să fie bazată pe temeiuri legale de încetare a procesului penal, pe probatoriul acumulat și pe alte circumstanțe importante în soluționarea procesului penal[175, op.cit. p.518].

Același colectiv de autori definesc încetarea cauzei penale, ca un drept al celor nevinovați, de a nu fi urmărit și judecați ilegal[186, op.cit. p.518].

Autorul Volînscaia O.V., în autoreferatul tezei de doctor definește *încetarea urmăririi penale (scoaterea persoanei de sub urmărire penală) ca fiind etapa de finalizare a activităților procesuale întreprinse de organul de cercetare, în privința unei persoane în condițiile legii*[183].

De asemenea Volînscaia O. menționează că încetarea desfășurării acțiunilor procesuale în cadrul urmăririi penale se realizează[183]:

- 1) odată cu dispunerea neînceperii cauzei penale;
- 2) odată cu dispunerea hotărârii de încetare a urmăririi penale sau de clasare a procesului penal;
- 3) odată cu înaintarea învinuirii și transmiterea cauzei în judecată.

În opinia autoare Iliuhina S.V., „încetarea urmăririi penale este încetarea activității de învinuire a unei anumite persoane de săvârșirea unei infracțiuni, întreruperea administrării probelor incriminatorii, renunțarea de susținere a acuzației în instant de judecată”[192].

Încetarea urmăririi penale în privința persoanei sau scoaterea de sub urmărire penală, conform legislației ruse[212], se dispune în cazurile:

- fapta nu a fost săvârșită de bănuț sau învinuit;
- nu există faptul infracțiunii;
- fapta nu întrunește semnele componentei de infracțiune;
- a intervenit termenul de prescripție;
- lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe numai în baza plângerii acesteia sau lipsa nemotivată a reprezentantului legal în instanță;
- în privința bănuțului, învinuitului există o hotărîre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceeași temeiuri;
- în privința bănuțului, învinuitului există o hotărîre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceeași acuzații;
- a intervenit amnistia;
- nu a fost acceptată ridicarea imunității ex președintelui țării.

În concluzie reiterăm, că conform legislației procesual penale a Rusiei și a interpretărilor doctrinare, există două tipuri de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale: încetarea urmăririi penale (scoaterea persoanei de sub urmărire penală) și încetarea cauzei penale (clasarea procesului penal). În linii generale temeiurile de dispunere a acestor soluții sunt identice cu a legislației procesual penale moldovenești, cu excepția temeiului de încetare a urmăririi penale „*nu a fost acceptată ridicarea imunității ex președintelui țării*” și a temeiurilor de încetare a cauzei penale: „*lipsește decizia judecătorească cu privire la prezența elementelor infracționale în acțiunile procurorului general, președintelui Comitetului de anchetă, sau lipsește acordul Consiliului Federației, Dumei de Stat, Curții Constituționale a Federației Ruse, Consiliului Superior al Magistraturii, în privința intentării cauzei penale sau atragerii în calitate de învinuit a membrilor Consiliului Federației, deputaților Dumei de Stat, judecătorilor Curții Constituționale a Federației Ruse, judecătorilor statuari ai Judecătoriilor Federației Ruse*” și „*în legătură cu stabilirea unei măsuri procesual de constrângere sub formă de amendă judiciară*”. Soluțiile de încetare a cauzei penale și încetare a urmăririi penale pot fi dispuse de către anchetator prin ordonanță. Copia ordonanței se aduce la cunoștința procurorului.

Încetarea procesului penal în drept englez nu este reglementată de o singură normă, care ar acoperi toate situațiile. Temeiurile și procedura de încetare a procesului penal sunt reglementate de un șir de reguli, principii și norme juridice. Un Cod de procedură penală care ar reglementa instituția încetării procesului penal în dreptul englez nu există, organele de drept se conduc de jurisprudența comună (*common law, case law*), legi, instrucțiuni și ghiduri ale Procuraturii (*Crown Prosecution Service*), instituția responsabilă de desfășurarea urmăririi penale în Marea Britanie.

Principalele acte normative, pe lângă jurisprudența comună, care reglementează procedura și temeiurile încetării procesului penal sunt:

- Codul Procurorilor (*The Code for Crown Prosecutors*), este un act normative al procurorilor care reglementează deciziile procurorilor într-un proces penal;
- Legea privind urmărirea penală din 1985 (*Prosecution of Offenses Act 1985*), este actul normative, care reglementează drepturile și obligațiile procurorului în cadrul unui proces penal.

Conform cadrului legal menționat în sistemul de drept englez există două modalități de încetare a procesului penal: clasarea și renunțarea procurorului la acuzație. Soluția clasării procesului penal poate fi dispusă atât de procuror cât și de instanța de judecată la orice etapă a procesului penal, când au intervenit așa temeiuri cum ar fi:

- lipsa de dovezi suficiente;
- acordul de recunoaștere a vinovăției;
- prescripția;
- acordul de interes public;
- erori procedurale sau vicii de procedură;
- decesul făptuitorului.

Este de remarcat faptul că aceste temeiuri nu sunt exhaustive și acestea pot varia de la un caz la altul de la o jurisdicție la alta. Un lucru este cert că odată intervenite, procurorul sau judecătorul dispune încetarea procesului penal[op.cit. 164, 146].

Conform prevederilor Codului de procedură penală German [op.cit. 25], urmărirea penală este desfășurată de către procuror. Procurorul este subiectul de drept în soluționarea procesul penal până la transmiterea cauzei în judecată, deci și soluția încetării procesului penal este de competența lui. Este de menționat că legislația germană operează și cu noțiunea de renunțare la acuzare.

Temeiurile de încetare a procesului penal sunt în mare parte aceleașă:

- lipsa de dovezi suficiente;
- prescripția;
- acordul de reconciliere;

- acordul de interes public;
- erori procedurale sau vicii de procedură;
- infracțiunea a fost săvârșită în apărarea securității statului;
- decesul făptuitorului.

Un element specific dreptului procesual german este că chiar dacă cauza penală a fost transmisă în judecată, dacă procurorul încheie un acord de interes public cu învinuitul/inculpatul, până la începerea cercetării judecătorești, poate fi dispusă încetarea procesului penal.

În concluzii, remarcăm faptul, că în linii generale temeiurile de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale sunt aceleași în toate statele, cu mici excepții.

1.3 Concluzii la Capitolul 1.

În urma cercetării noțiunilor și particularităților încetării procesului penal la faza urmăririi penale publicate de autorii din Republica Moldova și alte state, am reiterat că:

1. Codul de procedură penală instituie trei modalități în care procesul penal se stinge în faza de urmărire penală: scoaterea persoanei de sub urmărire penală; încetarea urmăririi penale; clasarea procesului penal. Pe când majoritatea statelor operează cu o una sau două tipuri de soluții, încetarea procesului penal și renunțarea la acuzație.

2. Legislația României, pe lângă clasarea procesului penală operează și cu soluția renunțării la urmărirea penală iar Germania, Italia, Țara Galilor, Marea Britanie au ca soluții de stingere a procesului penal, încetarea procesului penal și renunțarea la acuzare.

3. Codul de procedură penală a Federației Ruse operează cu două noțiuni, de *încetare a cauzei penale (clasarea)* și de *încetare a urmăririi penale*, soluții aplicabile doar în faza de urmărire penală.

4. Legislația procesual penală română definește clasarea ca fiind soluția de neexercitare a acțiunii penale ori stingere a acesteia atunci când se constată că a intervenit vreunul din cazurile prevăzute de art.16 alin. (1) CPP român (cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitare a acțiunii penale).

5. Clasarea este o soluție de stingere a acțiunii penale, de netrimiteră în judecată, care înlocuiește soluțiile de scoatere de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasare prevăzute de vechiul Cod de procedură penală a României, fiind prerogativa exclusivă a procurorului și poate fi dispusă atât prin *ordonanță*, cât și prin *rechizitoriu*, spre deosebire de legislația Republicii Moldova, Federației Ruse, Ucrainei unde se dispune prin *ordonanță*.

6. O altă deosebire care am identificat-o în legislația română se referă la ordonanța de clasare. Spre deosebire de legislația autohtonă, motivarea ordonanței de clasare nu este obligatorie în toate cazurile, doar dacă procurorul nu își însușește argumentele cuprinse în referatul (propunerea) organului de cercetare penală și dacă în cursul urmăririi penale suspectului i-a fost adusă la cunoștință această calitate. Dacă ordonanța de clasare nu cuprinde motivele de fapt și de drept, comunicarea părților din proces (suspectului, inculpatului, persoanei care a făcut sesizarea), se face împreună cu o copie a referatului organului de cercetare.

2. INSTITUȚIA ÎNCETĂRII PROCESULUI PENAL LA FAZA URMĂRIRII PENALE

2.1 Apariția și stingerea raportului juridic procesual penal

Raporturile juridice sunt relații sociale reglementate de normele juridice. Conformându-se normelor juridice sau încălcându-le, cetățenii, destinatarii acestora, adoptă anumite conduite care determină nașterea unor drepturi și obligații juridice. Aceste drepturi și obligații se nasc datorită existenței unei norme juridice care le descrie și care le oferă forță juridică, adică leagă de nerespectarea lor intervenția forței coercitive a statului. Raportul juridic reprezintă deci modul, forma în care dreptul se transpune, se realizează în viața socială[178].

Raporturi sociale care se formează în baza normelor juridice și în care subiecții apar ca titulari de drepturi și obligații reciproce și a căror respectare este garantată de forța coercitivă a statului, sunt raporturi juridice.

Raporturile juridice pot fi de o varietate mare, în funcție de relațiile sociale pe care le reflectă (de familie, de muncă, de relații civile, penale, etc.).

Prin săvârșirea unei infracțiuni ia naștere un raport de drept penal substanțial denumit și raport substanțial de conflict. Aducerea raportului substanțial de conflict în fața organelor de drept conduce la apariția unor raporturi juridice procesuale penale. Organele de drept, la rândul lor, au în sarcină soluționarea raportului substanțial de conflict prin îndeplinirea tuturor atribuțiilor care le sunt atribuite de lege.

Deci, obiectul procesului penal constă în existența unei infracțiuni care a dat loc unui conflict de drept în urma căruia a luat naștere un raport juridic de drept penal. În cursul desfășurării procesului penal între subiecții implicați în cauza penală se formează anumite raporturi juridice. Spre deosebire de raportul de drept material penal care se naște prin săvârșirea unei infracțiuni, raportul procesual-penal se naște când organele publice competente stabilesc probabilitatea existenței unui raport de drept penal. Subiecții raportului de drept penal devin și subiecți ai raportului de drept procesual penal. Astfel, făptuitorul, care este subiect al infracțiunii într-un raport de drept penal, devine și subiect important al unui raport de drept procesual-penal, pe lângă ceilalți participanți procesuali. Prin intermediul reglementării juridice, faptele sociale capătă o trăsătură specifică și devin raporturi juridice. Într-o formulare lapidară se poate spune că raportul juridic este o relație socială reglementată de norma juridică. Condițiile fundamentale ale apariției raportului juridic sânt: existența normei juridice, a subiecților de drept și a faptelor juridice.

Norma juridică reprezintă acea normă de drept care prescrie o conduită tipică pe care oamenii au obligația să o urmeze, stabilește limitele și obligațiile fiecărui subiect al unui raport social, anume, în mod generic și în forma lui tipică.

Prin norme juridice procesual penale înțelegem regulile de conduită care au ca obiect de reglementare desfășurarea procesului penal.

Spre deosebire de normele dreptului esențial care se adresează în general, tuturor cetățenilor, regulile procesual penale, denumite în doctrină, de conduită particulară, privesc numai participanții la activitatea procesuală.

Normele de drept procesual sunt cele care stabilesc[83]:

- autoritățile publice care au dreptul și în același timp obligația să constate infracțiunile, să identifice făptuitorii și să-i tragă la răspundere, prevăzând în același timp structura și atribuțiile autorităților judiciare abilitate prin lege în acest sens;

- persoanele fizice sau juridice ce pot fi antrenate în activitatea de îndeplinire a justiției, atribuțiile, drepturile și obligațiile procesuale ale acestora;

- actele și măsurile procesuale precum și mijloacele ce pot fi folosite de organele judiciare, părți și alte persoane în desfășurarea procesului penal;

- sancțiunile ce pot fi aplicate în cazul încălcării normei procesuale (nulitatea, inadmisibilitatea, decăderea, amenda judiciară, aducerea silită la organul judiciar, sancțiuni penale). Sancțiunile prevăzute de norma procesuală sunt evident, de grade diferite, în funcție de importanța normei încălcate.

Normele juridice procesual penale au, în general, aceleași trăsături ca și cele ce se referă și altor ramuri de drept. Ele reglementează relațiile sociale ce se stabilesc între autoritățile statului (organele judiciare), părți și alte persoane antrenate la desfășurarea procesului penal, pe de o parte, și făptuitorul faptei penale, pe de altă parte. Acestea sunt norme speciale de conduită, spre deosebire de normele dreptului substanțial, care se adresează tuturor cetățenilor[86].

Desfășurarea procesului penal impune prezența anumitor persoane, cu anumite calități procesuale chemate sau care intervin din proprie inițiativă în acest cadru procesual[49, p.57]. Astfel, persoanele care cooperează în vederea atingerii scopului lor, formează sfera participanților la procesul penal.

Categoria de subiecți ai procesului penal este diferită de cea pe care o cunoaște dreptul penal. În dreptul penal noțiunea de subiect înglobează persoana fizică și juridică pasibile, potrivit art. 21 din CP, de răspundere penală, în dreptul procesual penal noțiunea de subiecți conține organele și persoanele care își desfășoară activitatea împreună în vederea realizării procesului penal, finalitatea căruia constituie rezolvarea conflictului născut din săvârșirea infracțiunii. Fiind

suprapuse sferele celor două noțiuni, se observă că subiectul în sensul dreptului penal apare în persoana unui singur subiect din categoriile organelor și persoanelor implicate în procesul penal, în persoana bănuیتului, învinuitului, inculpatului[69, p.135].

Procesul penal, privit în structura sa, poate fi considerat ca fiind un raport juridic, care se dezvoltă progresiv între diferite persoane participante, interesate în soluționarea conflictului de drept penal substanțial creat prin săvârșirea unei infracțiuni.

Procesul penal, pornind de la prevederile alin. (1) al art. 1 din CPP, este o activitate complexă reglementată de lege, desfășurată progresiv și coordonat, care implică activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces și a altor persoane. Prin urmare, subiecții procesului penal sunt organele și persoanele ca titulari de drepturi și obligații, cu interese, poziții sau roluri diferite.

Faptele juridice procesual penale sunt împrejurări de fapt care determină apariția, nașterea, modificarea, stingerea raporturilor juridice procesuale ori împiedicarea nașterii acestora.

În funcție de criteriul efectelor pe care le produc asupra raporturilor juridice procesual penale, faptele juridice procesual penale sunt constitutive, modificatoare, extinctive și impeditiv[30]:

Fapte juridice constitutive, dau naștere unor raporturi juridice procesual penale (sesizarea organelor competente despre săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni, recunoașterea în calitate de parte vătămată, recunoașterea în calitate de parte civilă);

Fapte juridice modificatoare, modifică statutul procesual al participanților la procesul penal (victima care solicită să fie recunoscută în calitate de parte vătămată și parte civilă, calitate care îi conferă alte drepturi și obligații);

Fapte juridice extinctive, sting raporturile juridice procesual penale (retragerea plângerii prealabile, împăcarea părților, intervenția prescripției răspunderii penale);

Fapte juridice impeditiv, împiedică nașterea raporturilor juridice procesual penale (lipsa plângerii prealabile împiedică declanșarea procesului penal).

Raporturile juridice procesual penale sunt acele raporturi juridice care apar în cursul desfășurării procesului penal[176, p.17].

Ca orice raport juridic, raportul juridic procesual penal este constituit din următoarele elemente[143, p.10]:

„- subiecții raportului juridic procesual penal sunt participanții la procesul penal, respectiv: organele judiciare (organul de urmărire penală, procurorul, judecătorul de instrucție,

instanța de judecată), avocații, părțile (învinuitul, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente), precum și alți subiecți procesuali (martorul, expertul, interpretul);

- conținutul raportului juridic procesual penal este compus din totalitatea drepturilor și obligațiilor conferite de lege subiecților raportului juridic procesual penal. În funcție de particularitatea cauzei și de etapa procesuală, subiecții raporturilor juridice procesual penale dobândesc drepturi și obligații specifice, care dau o nuanță aparte fiecărui raport juridic procesual penal;

- obiectul raportului juridic procesual penal constă în stabilirea existenței (sau inexistenței) raportului juridic penal și determinarea conținutului acestui raport juridic. Astfel, pe măsură ce procesul penal se desfășoară, fiind administrate probele necesare lămuririi cauzei sub toate aspectele, raportul penal se definitivează, iar soluția pronunțată la terminarea procesului penal stabilește existența sau inexistența raportului de drept penal material”.

Raportul juridic procesual penal, comparativ cu raporturile juridice proprii altor ramuri ale dreptului, se caracterizează prin anumite trăsături specifice[124, op. cit. p. 40]:

- sunt raporturi juridice de putere (de autoritate). În cadrul acestor raporturi juridice se realizează tragerea la răspundere a persoanelor care au comis infracțiuni, organele judiciare ale statului fiind singurele în drept a-l trage la răspundere penală pe făptuitor, prin aplicarea sancțiunii adecvate normei juridice încălcate.

- în marea majoritate a raporturilor juridice procesual penale, unul dintre subiecți este organul statului. Există, însă, și raporturi juridice procesual penale în care nu se regăsesc în calitate de subiecți organe ale statului (de pildă, raportul dintre parte și apărătorul său).

- de regulă, raporturile juridice procesual penale apar în afara acordului de voință al părților. Din momentul apariției raportului penal conflictual, prin comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă organele judiciare sunt sesizate, nu se poate pune problema realizării acordului de voință în scopul declanșării procesului penal (acesta este guvernat de principiul oficialității). Există și cazuri în care raportul juridic procesual penal apare cu acordul de voință al subiecților procesuali (de exemplu, adresarea plângerii prealabile de către persoana vătămată organelor competente, constituirea ca parte civilă în procesul penal, intervenția părții responsabile civilmente în procesul penal etc.).

- drepturile subiective ale organelor judiciare au valoare de obligații pentru aceste organe[97, p.15]. Acest caracter al drepturilor organelor judiciare este explicabil prin natura scopurilor procesului penal[131, p.19].

Din analiza celor expuse, reiterăm că, raporturile juridice procesual penale iau naștere doar în cadrul unui proces penal, care la rândul său se declanșează odată cu sesizarea organului de

urmărire penală despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni. Fiecare participant al unui proces penal poate declanșa unul sau mai multe raporturi juridice procesual penale.

Odată născut, *raportul juridic procesual penal* se desfășoară în timp prin impunerea cerinței de respectare a regulii de conduită pe care o instituie și executarea de către destinatarii normei procesual penale a obligației de a se supune dispozițiilor legii.

Fiecărui raport juridic procesual penal îi corespunde o anumită perioadă de timp, prevăzută de legislație sau stabilită de organele judiciare, în conformitate cu legea, una este cert, că orice raport juridic procesual penal încetează odată cu soluționarea definitivă a procesului penal.

Modificarea *raportului juridic procesual penal* poate interveni pe parcursul procesului penal, ca urmare a modificărilor ce intervin în conținutul normei procesual penale, fie prin modificarea statutului procesual, fie prin aplicarea unor norme de constrângere, etc. Drepturile și obligațiile participanților la raportul juridic procesual penal se vor adapta din mers, în dependență funcție de modificările normative făcute și care au fost aduse la cunoștință public, potrivit dispozițiilor legale, sau altor modificări procesuale intervenite.

Încetarea oricăror raporturi juridice procesual penale, după cum am menționat, au loc odată cu soluționarea definitivă a procesului penal.

Soluționarea definitivă a procesului penal are loc doar prin pronunțarea unei hotărâri penale definitive. Totodată, putem considera că soluțiile de încetare (stingere) a procesului penal la faza urmăririi penale, dispuse de procuror, dacă nu au fost contestate sau nu au dispărut temeiurile, în baza cărora au fost dispuse, de asemenea pot fi considerate ca soluții definitive care cauzează stingerea raporturilor juridice procesual penale.

Referitor la încetarea raporturilor juridice procesual penal la faza de urmărire penală putem conchide următoarele, că „ofițerul de urmărire penală, finalizând examinarea cauzei penale, face anumite concluzii pe rezultatele activităților sale, apreciază probele administrate din punct de vedere dacă ele obiectiv, complet și sub toate aspectele relevă circumstanțele cauzei și dacă sunt eficiente și destule pentru a lua decizia definitivă în cauza penală” [op.cit. 82].

Un raport juridic procesual penal, la faza urmăririi penale, încetează în legătură cu existența circumstanțelor care împiedică continuarea urmăririi penale sau existența unor motive pentru eliberarea unei persoane de răspundere penală.

Circumstanțele care impun intervenția încetării raportului procesual penal sunt prevăzute la art. 275 CPP[28].

2.2 Cadrul normativ național privind încetării procesului penal la faza urmăririi penale.

Urmărirea penală este o fază importantă a procesului penal, desfășurându-se în condițiile stabilite de lege, care are menirea constatării tuturor circumstanțelor și împrejurărilor faptei. Ofițerul de urmărire penală considerând că probele acumulate sunt suficiente pentru luarea deciziei întocmește raportul privind terminarea urmăririi penale și transmite cauza penală procurorului cu solicitarea de a fi emisă una dintre următoarele soluții: înaintarea învinuirii și transmiterea cauzei în judecată, încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal, scoaterea persoanei de sub urmărire penală.

În faza urmăririi penale, organul de urmărire penală realizează un șir de acțiuni care sunt orientate spre soluționarea sesizării, identificarea făptuitorilor și stabilirea vinovăției, pentru atragerea la răspundere penală. Totodată, urmărirea penală nu poate dura la nesfârșit. Aceasta se datorează prevederilor reglementate de legislația procesual penală, și anume[28]:

- Desfășurarea procesului penal în termeni rezonabili (art.20 CPP);
- Termenul urmăririi penale (art.259 CPP);
- Circumstanțele care urmează a fi dovedite în procesul penal (art.96 CPP);
- Aprecierea probelor (art.101 CPP);
- Circumstanțele care exclud urmărirea penală (art.275 CPP);
- Remiterea cauzei procurorului cu propunerea de terminare a urmăririi penale (art.289 CPP).

Terminarea urmăririi penale este etapa finală a fazei prejudiciare. Această etapă are scopul:

- protecției drepturilor și libertăților părților la proces;
- verificării realizării acțiunilor de urmărire penală exhaustiv și obiectiv;
- identificării și înlăturării erorilor admise în cadrul urmăririi penale;
- stabilirii cursului de mai departe a procesului penal.

Ajuns la etapa de terminare a urmăririi penale, ofițerul de urmărire penală apreciază nu doar probele administrate în cauza penală, dar putem spune că își autoevaluează activitatea realizată.

Orice soluție propusă și ulterior dispusă, trebuie să fie argumentată faptic și juridic. Argumentarea faptică o constituie totalitatea probelor acumulate, iar cea juridică totalitatea normelor de drept care reglementează decizia luată.

Constatând „că probele administrate sunt suficiente pentru a termina urmărirea penală, organul de urmărire penală înaintează procurorului dosarul însoțit de un raport, în care

consemnează rezultatul urmăririi penale și cu propunerea de a dispune una din soluțiile prevăzute la art.291 CPP”[28, op.cit. 82]:

- de a pune sub învinuire făptuitorul conform prevederilor art. 281 și 282 CPP dacă acesta nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, și transmiterea ulterioară în judecată conform art.art. 289, 291, 297 CPP;

- încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală.

Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspundere penală și de finalizare a acțiunilor procedurale, în cazul care pe temeiurile prevăzute la art.275 CPP, legea împiedică continuarea acesteia.

Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată dacă[28]:

- 1) *nu există faptul infracțiunii;*
- 2) *fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune;*
- 3) *fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică;*
- 4) *a intervenit termenul de prescripție sau amnistia;*
- 4¹) *fapta constituie contravenție;*
- 5) *a intervenit decesul făptuitorului;*
- 6) *lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art.276, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă;*
- 7) *în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri;*
- 8) *în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații;*
- 9) *există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală.*

Temeiurile enumerate sunt reglementate atât de Codul de procedură penală cât și de alte acte normative și recomandări juridice.

La adoptarea soluției de încetare (stingere) a procesului penal la faza de urmărire penală în baza temeiurilor prevăzute la pct.1)-3), alin.1, art.275 CPP, trebuie să fie luate în calcul și prevederile Codului penal[25] și anume: art.3 (principiul legalității, conform căruia numai legea penală prevede care fapte constituie infracțiuni), art.10 (efectul retroactiv al legii, regulă potrivit căreia operează instituția dezincriminării), art.14 (noțiunea de infracțiune), art.21 (subiectul

infracțiunii, conform căreia *până la împlinirea vârstei de 14 ani nici o persoană nu răspunde penal*), art.23 (iresponsabilitatea), art.51 (temeiurile răspunderii penale), art.52 (componenta de infracțiune, iar imposibilitatea dovedirii de către organul de urmărire penală a tuturor semnelor componente de infracțiune atrage stingerea procesului penal în fapt sau în persoană).

Intervenirea termenului de prescripție (pct.4 alin.1 art.275 CPP) este reglementată și de art.60 CP[29] (*prescripția tragerii la răspundere penală, conform căreia prescripția este o cauză care înlătură atât răspunderea penală, cât și executarea pedepsei, deoarece trecerea timpului, în anumite condiții, face fie ca legea penală să nu se mai aplice, fie ca sancțiunea aplicată să nu se mai execute*), cât și de art. 16[29] (*clasificarea infracțiunilor, în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunile prevăzute de codul penal sânt clasificate în următoarele categorii: ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave*).

Un alt temei te încetare a procesului penal este amnistia (pct.4 alin.1 art.275 CPP), care este reglementată de art.107 CP[29] (*amnistia este actul care are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei*).

Fapta constituie contravenție (pct.4¹alin.1 art.275 CPP), este reglementată de normele Codului Contravențional dar și de art.10[29] (efectul retroactiv al legii, regulă potrivit căreia operează instituția dezincriminării), art.52[29] (componenta de infracțiune, iar imposibilitatea dovedirii de către organul de urmărire penală a tuturor semnelor componente de infracțiune atrage stingerea procesului penal în fapt sau în persoană).

Lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art.276, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă (pct.6 alin.1 art.275 CPP), este un temei de neîncepere a urmăririi penale iar dacă a fost declanșat este un temei de încetare a urmăririi penale, care de rând cu normele de procedură penală este reglementată și de prevederile Codului penal, art.109[29] (*împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru infracțiune gravă prevăzute la capitolele II – VI, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani*).

Încetare a urmăririi penale, în cazurile în care „în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri” (art.275, pct.7 CPP) și „în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații” (art.275, pct.8 CPP), avem reglementarea art.7 al CP[29] (principiul individualizării

răspunderii penale și pedepsei penale, conform căreia *nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă*).

Existența altor circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală sunt reglementate atât de legislația procesual penală cât și de legea penală și anume: Capitolul III „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei” [29], art.36 *Legitima apărare*, art.37 *Reținerea infractorului*, art. 38 *Starea de extremă necesitate*, art.39 *Constrângerea fizică sau psihică*, art.40 *Riscul întemeiat*, art.40¹ *Executarea ordinului sau dispoziției superiorului*; Capitolul VI „Liberarea de răspundere penală” [29], „*persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei în cazurile: minorilor; tragerii la răspundere contravențională; renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii; căinței active; schimbării situației; liberării condiționate; prescripției de tragere la răspundere penală (art.art. 54-60)*”.

Întru adoptarea soluțiilor de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale pe temeiurile prevăzute art.275 CPP, indică asupra importanței cunoașterii minuțioase, în procesul calificării juridice a infracțiunilor, nu numai a semnelor reieșite din conținutul infracțiunii, ci și a unor reguli generale și speciale de calificare a faptelor în limitele unui sau altui conținut normativ, în limitele unei sau altei răspunderi juridice, cu referire la una sau la altă formă de vinovăție prin care se manifestă actul infracțional.

Un alt act normativ care reglementează temeiurile de încetare a procesului penal este Legea fundamentală a statului Constituția Republicii Moldova, și anume, dezincriminarea poate fi identificată și în art.22 din Constituție *Neretroactivitatea legii*[31], conform căreia nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos (*fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune*), iar art.53 *Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*[31], este cu referință asupra drepturilor persoanei în privința căreia urmărirea penală a fost încetată pe temeiuri de reabilitare.

Amnistia la rândul ei se aplică prin lege organică. De la proclamarea independenței Republicii Moldova, legiuitorul a adoptat mai multe legi cu privire la amnistie:

- Decret Nr. 135 din 14.06.1991 cu privire la amnistia în legătură cu aniversarea adoptării Declarației suveranității Republicii Moldova Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 6/1991[57];
- Hotărârea nr. 203 din 29.07.1994 cu privire la amnistia în legătură cu adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 4-5/1994[79];

- Legea nr. 565 din 22.07.1995 privind amnistia în legătură cu aniversarea primului an de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 45-46/1995[108];
- Legea nr. 972 din 24.07.1996 privind amnistia în legătură cu aniversarea a V-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 56/1996[110];
- Legea nr. 1379 din 20.11.1997 privind amnistia unor categorii de persoane Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 70/1998[100];
- Legea nr. 561 din 29.07.1999 privind amnistia în legătură cu aniversarea a V-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 93/1999[107];
- Legea nr. 420 din 26.07.2001 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 94-96/2001[106];
- Legea nr. 278-XV din 16 iulie 2004 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr.125/2004[105];
- Legea nr. 88 din 10.07.2008 privind amnistia în legătură cu declararea anului 2008 An al Tineretului, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 127-130/2008[109];
- Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova[102], cât și Recomandarea nr. 97 din 9 februarie 2017, Cu privire la aplicarea prevederilor din Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova[154];
- Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 325-333/2021[104].

Împăcarea părților este o procedură legală de remediere a unui conflict de drept penal care poate să fie realizată și în cadrul unui proces de mediere, iar acordul de mediere poate servi drept temei de încetare a procesului penal. Procedura și mecanismul de declanșare, desfășurare și soluționare a raportului de mediere este reglementat de Legea nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere[99]. Interpretarea legală a instituției împăcării părților și retragerii plângerii prealabile se regăsește în Recomandarea nr. 56 a Curții Supreme de Justiție *cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților*[156] și în Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din

21.09.2017[78], *privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 109 alin. (1) CP (limitarea împăcării în cauzele penale)*.

Totodată, există o tendință pe plan mondial potrivit căreia statele caută să se asigure că sistemele lor de justiție sunt în concordanță cu dreptul internațional în domeniul drepturilor omului. Astfel, statele din toată lumea inclusiv și Republica Moldova au preluat principiile internaționale în propriile legi și politici și, drept rezultat, legislațiile în domeniul justiției au fost refăcute.

Există o serie de reguli adoptate de comunitatea internațională ce detaliază modalitățile de lucru de zi cu zi în justiția penală, și anume:

1. „*Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori*”, reglementat de art.4 al Protocolului nr.7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale[147] și art.50 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene[22], este punct de origine pentru temeiurile de încetare a urmăririi penale prevăzute de pct.7)-8) alin.1 art.275 al CPP;

2. Recomandarea nr.R.19(99) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la mediere în cauzele penale, adoptată la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor[155], este actul internațional, izvor al Legii nr. 137/2015 din 03.07.2015 cu privire la mediere;

3. Dezincriminarea sau principiul neretroactivității legii, potrivit căruia nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos este oglindit în mai multe acte internaționale, cum ar fi: Declarația Universală a Drepturilor Omului (art.11) [56], Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art. 15) [137], Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului (art. 7) [32].

Încetarea urmăririi penale este reglementată de art. 285, capitolul V, titlul I, Partea specială CPP, care se poate lua în orice moment al fazei de urmărire penală, dacă se constată existența unei circumstanțe care exclude urmărirea penală.

În cazul în care se constată că fapta nu a fost săvârșită de către bănuیت sau de către învinuit, sau în cazul în care se constată alte temeiuri de reabilitare, procurorul dispune prin ordonanță motivată *scoaterea persoanei de sub urmărire penală* (art. 284 din CPP).

Scoaterea persoanei de sub urmărire penală este o încetare a urmăririi penale în privința persoanei bănuite, învinuite de săvârșirea unei infracțiuni.

La emiterea deciziei de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, subiectul competent, trebuie să ia în calcul prevederile art.63-66 CPP, care reglementează noțiunea și statutul procesual al bănuیتului, învinuitului, inculpatului.

Conform art.64 CPP[28], „*bănuitul este persoana fizică față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune până la punerea ei sub învinuire*”. Bănuitul își obține statutul procesual prin trei acte procesuale: procesul-verbal de reținere, ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuît, ordonanța sau încheierea de aplicare a unei măsuri preventive neprivative de libertate.

Admiterea din partea organului competent, a erorilor și ilegalităților, la dispunerea și menținerea calității procesuale a bănuितului, învinuitului poate avea ca efect scoaterea persoanei de sub urmărire penală.

De aceea, Procesul-verbal de reținere trebuie să corespundă anumitor condiții, prevăzute în art. 167 CPP, iar Ordonanța de aplicare a unor măsuri preventive neprivative de libertate este reglementată de art. 175 CPP. Termenul de 72 ore prevăzut la alin.2, art.63 CPP, începe să curgă din momentul privării *de facto* a libertății și nu din momentul încheierii procesului-verbal de reținere. Odată cu expirarea termenilor de 72 ore (pct.1, alin.2, art.63), 10 zile (pct.2, alin.2, art.63), 3 luni sau 6 luni (pct.3 alin.2, art.63), starea de bănuială prevăzută în ordonanță încetează de drept. În cazul dat, chiar dacă nu este emisă ordonanța și nu este scoasă de sub urmărire penală, starea de bănuît nu mai poate fi prelungită[64, p.176].

Conform art.65 CPP, învinuit este „*persoana fizică față de care s-a emis, în conformitate cu prevederile codului de procedură penală, o ordonanță de punere sub învinuire*”.

Clasarea procesului penal (art. 286 CPP), este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune, când în cauza penală nu este bănuît sau învinuit și există una din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3).

2.3 Procedura de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale

Urmărirea penală este fixată de două aspecte: începerea urmăririi penale (limita inițială) și terminarea urmăririi penale (limita finală).

Începutul urmăririi penale este marcat prin ordonanța organului de urmărire penală, „în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna dintre circumstanțele care exclud urmărirea penală” [28].

Sintagma „terminarea urmăririi penale” poate fi utilizată în trei sensuri.

În primul rând, terminarea urmăririi penale este o decizie finală care se adoptă de funcționarul competent și se confirmă prin emiterea actului procesual corespunzător.

În al doilea rând, terminarea urmăririi penale poate fi privită ca o instituție a procesului penal, evidențiată prin totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile sociale tangențiale deciziei finale a urmăririi penale.

În al treilea rând, prin terminarea urmăririi penale trebuie de înțeles acea etapă a fazei de urmărire penală, prin care se termină nu numai faza de urmărire penală, dar și faza prejudiciară în general.

Deci la utilizarea acestei noțiuni trebuie de știut clar la ce ne referim.

Reiterând cele menționate putem conchide că prin terminarea urmăririi penale ne referim la etapa de finalizare a activității de cercetare a infracțiunii, desfășurată de ofițerul de urmărire penală sau de către procuror. Esența acestei etape constă în aceea, că ofițerul de urmărire penală, finalizând activitățile de cercetare a infracțiunii, face anumite concluzii pe rezultatele activităților sale, apreciază probele administrate din punct de vedere, dacă ele obiectiv, complet și sub toate aspectele relevă circumstanțele cauzei și dacă sunt eficiente și destule pentru a lua decizia definitivă în cauza penală. Apreciind că urmărirea penală a fost efectuată pe deplin, au fost verificate toate versiunile înaintate și au fost constatate toate împrejurările și circumstanțele săvârșirii infracțiunii, procurorul i-a decizia printr-un document procesual corespunzător[op.cit. 81].

Constatând că probele administrate sunt suficiente pentru a termina urmărirea penală, organul de urmărire penală înaintează procurorului dosarul însoțit de un raport, în care consemnează rezultatul urmăririi penale și cu propunerea de a dispune una din următoarele soluții[28]:

- de a pune sub învinuire făptuitorul conform prevederilor art. 281 și 282 CPP dacă acesta nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale. Această soluție este propusă atunci când din materialele cauzei rezultă că fapta există, că a fost constatat făptuitorul și acesta este pasibil de răspundere penală și nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale;

- încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire.

Autorii Tulbure A., Mateuț G., Volonciu N. [166, p.190, 177, p.9], au catalogat terminarea urmăririi penale ca moment de epuizare a fazei de urmărire penală, care are loc nu neapărat prin transmiterea cauzei în judecată, dar și prin adoptarea unei soluții de stingere a procesului penal prin scoaterea de sub urmărire sau încetarea urmăririi penale.

Când cauza de stingere este constatată în cursul fazei de urmărire penală procesul penal poate lua sfârșit prin stingerea cauzei penale[70, op.cit. p.48].

Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspundere penală și de finisare a acțiunilor procedurale, în cazul în care legea împiedică continuarea acesteia.

Instituția încetării procesului penal la faza urmăririi penale, de-a lungul evoluției istorice, a suferit mai multe modificări, și anume: legislatorul delimitează încetarea procesului penal de încetarea urmăririi penale în privința persoanei prin faptul că a fost introdusă procedura scoaterii persoanei de sub urmărire penală; a modificat temeiurile faptice de încetare a procesului penal; a introdus procedura încetării parțiale a procesului penal, însă cea mai semnificativă modificare a fost introdusă la procedura de încetare a procesului penal, competența procurorului de a dispune scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal.

Autorii Osoianu Tudor și Ostavciuc Dinu, susțin că încetarea urmăririi penale este „*actul de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finalizare a acțiunilor procedurale în legătură cu fapta sau faptele anterior imputate, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia*” [135, p.372-373].

Încetarea unui proces penal la faza urmăririi penale se realizează în legătură cu existența circumstanțelor care împiedică continuarea urmăririi penale sau existența unor motive pentru eliberarea unei persoane de răspundere penală.

Altfel spus, încetarea trebuie să fie personalizată, ceea ce e posibil doar atunci când făptuitorul este identificat [135, p.373, 176, p.33].

În conformitate cu prevederile art.285 alin.2 CPP, coroborate cu prevederile art.275 pct.4-9 CPP, precum și cu cele ale art.53 din CP, încetarea urmăririi penale este dispusă de către procuror prin ordonanță, în următoarele cazuri [135, p.373-374]:

- a intervenit termenul de prescripție sau amnistia;
- a intervenit decesul făptuitorului;
- lipsește plângerea victimei, în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art.276 CPP, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă;
- în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri;
- în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații;
- există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală și răspunderea penală:
 - ✓ liberarea de răspundere penală a minorilor;
 - ✓ tragerea la răspundere contravențională;
 - ✓ renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii;
 - ✓ căința activă;
 - ✓ schimbarea situației;

- ✓ liberarea condiționată;
- ✓ prescripția de tragere la răspundere penală.

Încetarea procesului penal la etapa urmăririi penale se întâlnește mult mai des, decât la etapa judecății. Aceasta se explică prin faptul, că instanța de judecată încetează cauza, de regulă, numai în acele cazuri, când organele de urmărire au comis o greșeală, neîncetând la timp procesul[129, p.273].

Numai în puține cazuri temeiurile de încetare procesului penal apar deja după transmiterea dosarului instanței de judecată (acte de amnistie și de grațiere, expirarea termenilor de prescripție, decesul învinutului, etc).

Încetarea urmăririi penale și liberarea persoanei de răspundere penală nu pot avea loc contrar voinței acesteia ori a reprezentantului legal, sau a succesorului procedural în cazul cererii de reabilitare a persoanei decedate[64, p.660, 135, p.374-375].

Pe parcursul desfășurării urmăririi penale s-au la terminarea acesteia se poate constata existența situațiilor în care procurorul la propunerea organului de urmărire penală, sau din oficiu, dispune după caz, încetarea urmăririi penale în privința persoanei, adică scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi în fapt când este învinuit sau inculpat sau încetarea urmăririi penale când nu este învinuit sau inculpat, adică clasarea cauzei penale.

În cazul în care se constată că fapta nu a fost săvârșită de către bănuیت sau de către învinuit, sau în cazul în care se constată alte temeiuri de reabilitare, procurorul dispune prin ordonanță motivată *scoaterea persoanei de sub urmărire penală* (art. 284 din CPP).

Scoaterea persoanei de sub urmărire penală este o încetare a urmăririi penale în privința persoanei bănuite, învinuite de săvârșirea unei infracțiuni.

Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală sau încetarea urmăririi penale în privința persoanei, are loc în cazul în care se constată că fapta nu a fost săvârșită de bănuیت sau învinuit, în cazurile prevăzute în alin.1, pct.1-3, art. 275 CPP și anume:

- 1) nu există faptul infracțiunii;
- 2) fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune;
- 3) fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică;
- 4) există cel puțin una din cauzele prevăzute la art.35 din CP (- legitima apărare; - reținerea infractorului; - starea de extremă necesitate; - constrângerea fizică sau psihică; - riscul întemeiat; - executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului).

Intervenirea acestor situații determină scoaterea de sub urmărire penală, soluție care este corespunzătoare celei de achitare pronunțată de instanță în cursul judecății. Decizia, scoaterii de

sub urmărire penală, poate fi dispusă în orice cauză penală, indiferent dacă persoana a fost sau nu pusă sub învinuire.

Fapta nu a fost săvârșită de bănuț sau învinuit, este un temei faptic de scoatere a persoanei de sub urmărire penală. Acest temei include două situații[129, p.274]:

- când fapta imputată se stabilește a fi săvârșită de o altă persoană și se exclude participarea bănuțului, învinuitului la comiterea acestei infracțiuni;
- când nu sunt probe suficiente pentru a înainta învinuirea persoanei bănuț și au expirat termenele prevăzute la alin.2, art.63 CPP (72 ore, 10 zile, 3 luni sau 6 luni) sau în privința învinuitului nu sunt suficiente probe ca să se întocmească actul de acuzare (rechizitoriul) și a expirat termenul de prescripție prevăzut de art.60 CP.

În cazul când se constată că fapta nu a existat în realitate, dar persoana este bănuț sau învinuită, se emite ordonanța de scoatere de sub urmărire penală și încetarea procesului penal[64, p.658].

Persoana poate fi scoasă de sub urmărirea penală integral sau numai cu privire la un capăt de învinuire. Deci scoaterea de sub urmărire poate fi totală (stingerea în întregime a procesului penal) sau parțială (în raport cu faptele și persoanele) [81]. Prin scoaterea de sub urmărire penală integral încetează calitatea procesuală de bănuț sau învinuit. Scoaterea de sub urmărire penală parțială (numai la un capăt de acuzare) constituie o schimbare a învinuirii potrivit alin. (2) al art.283 CPP[129, p.275].

Procurorul, la propunerea organului de urmărire penală sau din oficiu, în cazul în care constată temeiurile prevăzute în alin. 1 și 2, art. 284 CPP, prin ordonanță motivată, dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală.

Pe lângă elementele prevăzute la art.255 CPP, ordonanța de scoatere de sub urmărire penală trebuie să cuprindă[135, p.371]:

- datele privind persoana și fapta la care se referă scoaterea de sub urmărire penală;
- temeiurile de fapt și e drept pe baza cărora se dispune scoaterea de sub urmărire penală;
- precum și informația privind condițiile de intrare în vigoare și ordinea de contestare a ordonanței;
- dacă este cazul, procurorul, dispune și asupra;
 - revocării măsurii preventive și a altor măsuri procesuale, în modul prevăzut de lege;
 - restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzut de lege;
 - aplicarea măsurilor de siguranță (art.98 CP);

- încasarea cheltuielilor judiciare sau alte acțiuni prevăzute de lege.

În cazul în care procurorul dispune scoaterea persoanei de sub urmărire, el restituie dosarul organului de urmărire penală, cu rezoluția de a continua urmărirea penală, fixând termenul efectuării acesteia.

Dosarul poate fi restituit, de asemenea, dacă[135, p.372]:

- persoana a fost scoasă de sub urmărire penală, parțial, doar cu privire la un capăt de acuzare;
- s-a constatat că fapta nu a fost săvârșită de bănuț sau învinuit;
- ori din alte considerente este necesară continuarea urmăririi penale.

În cazul constatării unor temeiuri cum ar fi: inexistența faptului infracțiunii; neprevăderea de legea penală a faptei ca infracțiune; neînținirea de către faptă a elementelor infracțiunii (cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică); intervenirea termenului de prescripție sau a amnistiei; fapta constituie contravenție; decesul făptuitorului (cu excepția cazurilor de reabilitare); lipsa plângerii victimei (în cazul în care urmărirea penală începe, conform art. 276 CPP, numai în baza plângerii acesteia); existența unei hotărâri judecătorești definitive, în privința unei persoane în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri; existența unei hotărâri neanulate de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale în privința unei persoane; existența altor circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală; sau există cel puțin una din cauzele, prevăzute în art. 35 din C.P., care înlătură caracterul penal al faptei; dacă persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală; în cazul în care persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical; există o hotărâre definitivă a organului de urmărire penală sau a instanței în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri, în cazurile în care fapta bănuțului, învinuitului constituie o contravenție administrativă - procurorul dispune prin ordonanță *încetarea urmăririi penale*, dacă există bănuț sau învinuit în cauză.

Ca și în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală pentru încetarea urmăririi penale, nu este suficient să intervină numai cauza respectivă de împiedicare a exercitării acțiunii procedurale, fiind necesară și existența învinuitului sau inculpatului în cauză. Neîndeplinirea condiției atrage clasarea cauzei penale[81].

Clasarea cauzei penale este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiuni. *Clasarea procesului penal* se dispune printr-o ordonanță motivată a procurorului, din oficiu sau la propunerea organului abilitat fie

concomitent cu încetarea urmăririi penale sau scoaterea integrală de sub urmărire penală fie când nu există bănuit sau învinuit și există circumstanțe prevăzute de art.275 pct.1)-3) CPP[89].

Clasarea este o instituție proprie urmăririi penale neavând corespondent în faza de judecată, fiindcă trimiterea în judecată se face numai atunci când este stabilită cu certitudine o persoană învinuită de săvârșirea infracțiunii[65, p.462].

Clasarea procesului penal poate fi dispusă alternativ[135, p.376]:

- concomitent cu încetarea urmăririi penale (mai precis ar fi încetarea integrală a urmăririi penale, prevăzută de alin.9 art.285 CPP, (*Anexa nr.3, 5, 6*);
- concomitent cu scoaterea integrală de sub urmărire penală (*Anexa nr.6*) (aici ne exprimăm dezacordul și considerăm, că în cazul temeiurilor de scoatere a persoanei de sub urmărire penală alin.2 art.285, mai puțin temeiul „fapta nu a fost săvârșită de bănuit sau învinuit”, ar fi cazul aplicării deciziei de încetarea a urmăririi penale integral);
- fie când în cauză nu există bănuit sau învinuit și există una din circumstanțele prevăzute la art.275 pct.1)-3) CPP:
 - nu există faptul infracțiunii;
 - fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune;
 - fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Clasarea procesului penal se aplică în următoarele situații: când autorii infracțiunii rămân nedescoperiți; când rezultatele produse nu pot fi imputate unei persoane și deci o urmărire penală desfășurată *in personam* nu devine posibilă (de exemplu, stabilirea că distrugerea de bunuri este urmarea unor calamități naturale) [65, p.462].

Încetarea procesului penal - modalitate de soluționare a acțiunii procedurale și implicit de stingere a procesului penal, care se dispune de procuror, în condițiile prevăzute de lege, în orice moment al fazei urmăririi penale dacă se constată că există vreo cauză care împiedică exercitarea acțiunilor procesuale.

Încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, reprezintă acea soluție de netrimiteră în judecată, care are loc când se constată existența vreunui dintre cazurile în care punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale este împiedicată, și există învinuit sau inculpat în cauză[96, p.357]. Încetarea procesului penal la faza urmăririi penale este o soluție simetrică încetării procesului penal, pronunțată de instanța de judecată.

Constatarea, în cadrul urmăririi penale, a existenței unuia dintre cazurile în care punerea în mișcare sau exercitarea laturii penale este împiedicată, atrage încetarea procesului penal. Această soluție semnifică existența unei infracțiuni săvârșite, datorită unei cauze legale, răspunderea penală nu poate interveni sau este înlăturată[165, p.518].

Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspundere penală și de finalizare a acțiunilor procedurale, cazul în care pe temeiurile prevăzute la art.275 CPP, legea împiedică continuarea acesteia[175, p.29].

Circumstanțele enumerate nu sunt altceva decât temeiurile faptice de încetare a urmăririi penale.

Reiterând, putem conchide că *după natura juridică și consecințele încetării procesului penal*, temeiurile de încetare a procesului penal pot fi împărțite în două categorii, *fără drept de reabilitare și cu drept de reabilitare*, afirmație susținută și de Roman D. [157].

Temeiurile încetării procesului penal fără drept de reabilitare sunt:

- plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea. Medierea reprezintă un proces prin care victimei și infractorului li se oferă posibilitatea, în cazul în care consimt liber, să participe activ la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii prin intermediul unei terțe persoane imparțiale (mediator) (recomandarea nr.R.19(99) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la mediere în cauzele penale, adoptată la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor) [65, p.458];

- intervenirea termenului de prescripție sau amnistia[28];
- existența cauzelor prevăzute la art. 53 al CP[29].

Temeiurile încetării procesului penal cu drept de reabilitare sunt:

- în cazurile prevăzute în alin.1, pct.1-3, art. 275 CPP și anume:

- 1) nu există faptul infracțiunii;

- 2) fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune;

- 3) fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică,

- în cazurile prevăzute în alin.1, pct.7,8, art. 275 CPP și anume:

- 1) există o hotărâre definitivă a organului de urmărire penală sau a instanței în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri;

- 2) există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații[28];

- existența cauzelor prevăzute la art. 35 al CP.

O altă clasificare a temeiurilor de încetare a procesului penal este *în funcție de originea normelor juridice ce reglementează condițiile și circumstanțele încetării procesului penal*, distingem: a) temeiuri *penale*, b) temeiuri *procesuale*, c) temeiuri *mixte*[157].

La general, majoritatea temeiurilor de încetare a procesului penal își au originea în legislația penală, iar temeiurile *procesuale* pot fi considerate următoarele circumstanțe[157]:

- 1) lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art.276, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă;
- 2) în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri;
- 3) în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului penal pe aceleași acuzații.

Temeiurile *mixte* își au originea în două acte normative dintre care unul este Codul de procedură penală, iar celălalt poate fi oricare lege organică, de exemplu, Codul penal, Codul Contravențional sau oricare altă lege. Temeiuri mixte sunt[157]:

- 1) există alte circumstanțe prevăzute de lege care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală;
- 2) persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă, fiind în stare de iresponsabilitate, și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical;
- 3) fapta persoanei constituie o contravenție.

După caracterul obligatoriu sau arbitrar al cauzei de încetare a procesului penal, potrivit autorului Șmîndruc O. există: a) temeiuri *imperative* și b) temeiuri *discreționare*[215]. Temeiurile *imperative* obligă organul competent să dispună încetarea procesului penal, pe când cele *discreționare* sunt aplicate, dacă organul competent le consideră necesare în anumite împrejurări. Majoritatea temeiurilor sunt imperative cu excepția liberării de răspundere penală a minorilor și liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională.

În funcție de considerentul atitudinii unor subiecți procesuali, distingem temeiuri de încetare[157]: a) cu acordul bănuितului, învinuitului, inculpatului; b) cu acordul părții vătămate; c) cu acordul ambelor părți (inculpatului și părții vătămate).

a) Cu acordul bănuितului, învinuitului, inculpatului poate fi aplicată încetarea procesului penal doar în cazul intervenirii termenului de prescripție sau amnistiei.

b) Acordul victimei sau părții vătămate este necesar în condițiile art.276 CPP privind retragerea plângerii prealabile.

c) Condițiile art.276 CPP și a art.109 CP, *împăcarea*, sunt aplicabile cu acordul ambelor părți, a învinuitului/inculpatului și părții vătămate.

La identificarea temeiurilor menționate procurorul din oficiu sau la propunerea ofițerului de urmărire penală dispune prin ordonanță încetarea urmăririi penale.

Apreciind că urmărirea penală a fost efectuată pe deplin, au fost verificate toate versiunile înaintate și au fost constatate toate împrejurările și circumstanțele săvârșirii infracțiunii, ofițerul de urmărire penală i-a decizia de a termina urmărirea penală și transmite cauza penală procurorului însoțită de raportul cu una dintre propunerile prevăzute la art.291 CPP. Ofițerul de urmărire penală constatând, că probele administrate într-o cauză penală, formează unul din temeiurile ce exclud urmărirea penală, înaintează procurorului un raport cu propunerea de încetare a urmăririi penale [op.cit. 81].

Aprecierea probelor este unul dintre cele mai importante aspecte ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depus de către organele de urmărire penală, instanțele de judecată și părțile din proces se concentrează pe soluția ce va fi dată în urma acestei activități[71, p.145].

Aprecierea probelor reprezintă procesul mental de evaluare și comparare a probelor pentru a desprinde o concluzie asupra valorii lor în ceea ce privește stabilirea faptelor și împrejurărilor supuse probațiunii[141, p.289].

Așadar, prin aprecierea probelor se subînțelege activitatea efectuată de către organele competente în vederea stabilirii pertinentei, concludenței, utilității și veridicității probelor, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al colaborării lor.

Ofițerul de urmărire penală sau instanța de judecată apreciază probele conform convingeri lăuntrice, formate în urma examinării lor în ansamblu, sub toate aspectele, obiectiv, călăuzindu-se de normele legale.

Aprecierea probelor se efectuează în baza propriei convingeri care mai poartă denumirea de *principiul liberei aprecieri a probelor*. Acest principiu are următoarele caracteristici:

- legea procesuală nu indică concret cu ce se poate de dovedit careva circumstanțe și nu stabilește din timp forța probatorie;
- aprecierea probelor se efectuează în baza propriei convingeri, dar ea nu poate fi arbitrară. La baza ei trebuie să stea o examinare în ansamblu sub toate aspectele și-n mod obiectiv a probelor;
- persoana care efectuează aprecierea probelor nu este legată de aprecierea probelor efectuată de o altă persoană sau de alte organe în stadiile procesului penal;
- în cadrul aprecierii probelor trebuie să fie strict respectate prevederile legii.

Doar în urma acestei etape organul de urmărire penală întocmește raportul cu propunerea de încetare a urmăririi penale și împreună cu cauza penală îl înaintează procurorului. Raportul dat trebuie să conțină următoarea informație:

- fapta care a servit temei pentru pornirea urmăririi penale;
- încadrarea juridică a faptei;
- informații cu privire la persoana bănuțului, învinuțului;

- descrierea probelor pe care se axează propunerea înaintată;
- informații despre corpurile delictive și măsurile luate în privința lor, precum și locul unde se află ele;
- măsurile preventive, asiguratorii și alte măsuri dacă au fost aplicate în cursul urmăririi penale;
- cheltuielile judiciare.

Până a trece la descrierea celorlalți parametri care trebuie să-i conțină un raport, ofițerul de urmărire penală își începe raportul cu sintagma cui îi este adresat, numele, prenumele, funcția procurorului care conduce urmărirea penală, de către cine este întocmit, funcția, gradul, numele și prenumele ofițerului de urmărire penală.

Fapta care a servit temei pentru pornirea urmăririi penale. Cu referire la această sintagmă se subînțelege informația privind fapta, care se conține în sesizare.

Sesizarea reprezintă mijlocul prin care organul de urmărire penală ia cunoștință, în condițiile legii, despre săvârșirea unei infracțiuni, determinând obligația acestuia de a se pronunța cu privire la începerea urmăririi penale referitoare la acea infracțiune .

În conformitate Codul de procedură penală, organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal prin[28]: *„plângere; denunț; autodenunț; depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuielii rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni”*.

Încadrarea juridică a faptei. Încadrarea juridică este o noțiune legată de aplicarea nemijlocită a normelor penale speciale la faptele concrete.

În materie penală, încadrarea juridică a faptei este operațiunea efectuată de organele de urmărire penală și instanța de judecată prin care se stabilește concordanța deplină între fapta concretă săvârșită și norma penală specială care incriminează acea faptă, precum și în raport cu dispozițiile penale generale aplicabile faptei comise. Încadrarea juridică corectă are importanță deosebită deoarece asigură desfășurarea în limitele legii a represiunii penale și constituie o garanție a respectării drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor.

Încadrarea juridică a faptei în normele dreptului penal este operațiunea pe care o execută organul judiciar, de stabilire a concordanței depline între fapta săvârșită și norma penală specială care incriminează acea faptă, precum și în raport cu dispozițiile penale generale aplicabile cu privire la fapta săvârșită[63, p.22].

Informații cu privire la persoana bănuțului, învinutului, presupune date despre numele, prenumele, patronimicul, anul și locul nașterii, domiciliul, starea civilă și militară, informații referitoare la antecedentele penale dacă sunt.

Descrierea probelor pe care se axează propunerea înaintată. Este o parte a raportului, în care organul de urmărire penală, descrie probele administrate în cauza penală prin intermediul mijloacelor de probă, pe care se axează propunerea înaintată. Prin descrierea probelor, se subînțelege, relatarea scurtă a conținutului mijlocului de probă cu indicarea filei dosarului la care se referă.

Informații despre corpurile delictelor și măsurile luate în privința lor, precum și locul unde se află ele. Conform dicționarului juridic prin corp delict („corpus delicti, corpus crimini”) se subînțeleg acele mijloace sau instrumente utilizate la săvârșirea infracțiunii (chei mincinoase, instrumente de spargere, instrumente pentru falsificarea de valori etc.), sume de bani, alte bunuri sau valori date pentru a determina săvârșirea infracțiunii ori pentru răsplătirea infracțiunii etc.; obiecte care provin din infracțiune (monede false, băuturi falsificate, publicații nepermise etc.). Corpurile delictelor sunt mijloace materiale de probă[92]. Ofițerul de urmărire penală este obligat în raportul înaintat să facă mențiune la corpurile delictelor și locul unde acestea se păstrează sau se vor păstra până la pronunțarea unei decizii irevocabile pe cauza penală.

În cazul în care pe parcursul urmăririi penale au fost aplicate măsuri procesuale asiguratorii sau preventive, organul de urmărire penală va face mențiune în raport despre măsura aplicată, data și termenul pe care a fost aplicată.

Un punct mai nou, introdus în raportul cu una din propunerile prevăzute la art.291 CPP, ține de cheltuielile judiciare. Cheltuielile judiciare sânt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal[28].

Ofițerul de urmărire penală după descrierea momentelor menționate, în rezultatul unei analize complexe a probelor din materialele cauzei penale și identificării unuia din temeiurile prevăzute de art.275 CPP, propune procurorului soluționarea procesului penal prin încetare.

Procurorul, care conduce urmărirea penală, primind raportul organului de urmărire penală și cauza penală, verifică materialele și în urma aprecierii probelor poate dispune una din următoarele soluții, prevăzute de pct.2) art.291 CPP[28]:

- încetarea urmăririi penale;
- încetarea urmăririi penale în privința persoanei sau scoaterea persoanei de sub urmărire și restituirea cauzei penale organului de urmărire penală pentru continuarea urmăririi penale;
- clasarea urmăririi penale, în cazul în care lipsește învinuitul;
- refuzul încetării urmăririi penale cu restituirea cauzei penale, cu indicațiile respective, organului de urmărire penală pentru continuarea urmăririi penale[28].

Soluțiile enumerate sunt dispuse de către procuror prin ordonanță. Ordonanța este actul procesual, întocmit de ofițerul de urmărire penală sau procuror cu ocazia formulării și motivării deciziilor în cadrul procesului penal. Ordonanța este structurată în trei părți:

- **introdactivă;**
- **descriptivă;**
- **decizională.**

Partea introdactivă a ordonanței cuprinde denumirea documentului (ex.: Ordonanța de încetare a urmăririi penale, Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, Ordonanța de clasare a cauzei penale), timpul și locul întocmirii, cine a întocmit documentul, funcția care o deține (gradul special, numele, prenumele și patronimicul), cauza penală de referință.

Partea descriptivă cuprinde circumstanțele stabilite, concluziile și motivele care, în cumul permit a justifica decizia, făcând trimiteri la normele procesual-penale, de care s-a călăuzit persoana care a întocmit ordonanța. Cu referire la Ordonanța de încetare a urmăririi penale, partea descriptivă va cuprinde informație referitoare la:

- data și organul judiciar, care a pornit urmărirea penală, cât și indicele infracțiunii prevăzute de Codul penal;
- fapta care a servit temei pentru pornirea procesului penal. După cum am menționat mai sus, de obicei este informația prin care organul de urmărire penală ia cunoștință, în condițiile legii, despre săvârșirea unei infracțiuni, determinând obligația acestuia de a se pronunța cu privire la începerea urmăririi penale referitoare la acea infracțiune;
- probele administrate în cauza penală prin mijloace de probă, pe baza cărora se va axa hotărârea de încetare a urmăririi penale;
- măsurile procesuale care au fost aplicate în cadrul urmăririi penale;
- informația despre persoana bănuită sau învinuită;
- acțiunea civilă, dacă a fost înaintată;
- ultima mențiune care se face în partea descriptivă a ordonanței ține de argumentarea legală a hotărârii dispuse. Prin sintagma menționată se are în vedere indicarea normei concrete pe care se axează hotărârea.

Partea descriptivă a ordonanței de încetare este cea mai importantă din actul procesual, deoarece anume aici procurorul este obligat să-și argumenteze decizia adoptată.

În partea a treia a ordonanței este formulată decizia, hotărârea adoptată și alte prevederi adiacente, care au legătură cauzală cu partea descriptivă.

Toate cele descrise ca fiind elemente necesare și indispensabile ale ordonanței de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale sau clasare sunt concluzii

formulate din prevederile cadrului normativ (art.art.255, 284, 285, 286 CPP etc.) și a practicii judiciare. Totodată menționăm faptul că legislatorul nu prevăzut o reglementare clară a conținutului și a elementelor constitutive ale ordonanței, act procesual de soluționare a urmăririi penale. Acest fapt creează confuzii și neînțelegeri ce este corect de inclus în ordonanță, ce este obligatoriu de inclus și ce nu este necesar.

În contextul celor menționate și în scopul elucidării aspectelor confuze se propune introducerea în Codul de procedură penală a **art.286¹ „Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea procesului penal.”**

Articolul va avea următorul conținut:

Articolul 286¹. „Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea procesului penal.”

(1) *Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetare a urmăririi penale sau clasare a procesului penal este dispusă de către procuror din oficiu sau la propunerea ofițerului de urmărire penală.*

(2) *Ordonanța trebuie să cuprindă:*

- 1) data și locul întocmirii,*
- 2) funcția, numele, prenumele persoanei care o întocmește;*
- 3) circumstanțele care au servit temei de începere a urmăririi penale;*
- 4) încadrarea juridică a faptei care a servit temei de începere a urmăririi penale;*
- 5) rezultatele urmăririi penale și circumstanțele ce se referă la persoana învinuită;*
- 6) măsurile procesuale de constrângere aplicate;*
- 7) circumstanța care servește temei de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetare a urmăririi penale sau clasare a procesului penal;*
- 8) revocarea măsurii preventive și a altor măsuri procesuale în modul prevăzut de lege;*
- 9) măsurile de siguranță;*
- 10) restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzut de lege;*
- 11) hotărârea privind corpurile delictive;*
- 12) cheltuielile judiciare și ordinea de încasare;*
- 13) ordinea procesuală de contestare.*

(3) *În cazurile temeiurilor de nereabilitare, prevăzute de prezentul Cod, încetarea urmăririi penale se dispune doar cu acordul învinuitului sau a părții vătămate, menționat în ordonanța de încetare a urmăririi penale.*

(4) *Procurorul informează și transmite copia ordonanței de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetare a urmăririi penale sau clasare a procesului penal învinuitului, părții*

vătămate, părții civile și părții civilmente responsabile. Totodată, părții vătămate și părții civile îi este explicat dreptul de a înainta acțiunea civilă în procedura civilă.

(5) Concomitent cu scoaterea persoanei de sub urmărirea penală în cazurile prevăzute la alin. (2) pct. 2) și 3) art.284 din prezentul cod, dacă fapta penală nu se impută altei persoane și nu este necesară continuarea procesului penal, prin aceeași ordonanță se dispune și clasarea procesului penal.

Totodată, în contextul introducerii noului articol privind **„Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea procesului penal”** și în scopul ajustării cadrului normativ existent, deja se cere modificarea art.284 CPP și art.285 CPP și anume:

1. Modificarea conținutului alin.(3) al art. 284 CPP cu următorul conținut: *Procurorul, în cazul în care constată temeiurile prevăzute la alin. (2), conducându-se de prevederile art.286¹ CPP dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală. Persoana poate fi scoasă de sub urmărirea penală integral sau numai cu privire la un capăt de acuzare.*

2. Abrogarea alin.alin. (4) și (5) al art.284 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

3. Modificarea conținutului alin.(4) al art.285, cuvintele „prin ordonanță din oficiu sau la propunerea organului de urmărire penală” de a înlocui cu sintagma „cu respectarea prevederilor art.286¹ CPP”.

4. Abrogarea alin.alin. (5),(6) și (9) al art.285 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

În urma unei analize minuțioase a materialelor cauzei penale și identificării unui temei prevăzut la art.275 CPP procurorul poate dispune: scoaterea persoanei de sub urmărire penală (art.284 CPP), încetarea urmăririi penale (art.285 CPP), clasarea procesului penal (art.286 CPP).

Procurorul care exercită nemijlocit urmărirea penală conform art. 270 CPP, dispune scoaterea de sub urmărire penală a persoanei bănuit sau învinuite când din probele acumulate rezultă soluția respectivă.

Încetarea urmăririi penale are loc în orice moment al urmăririi penale, dacă se constată existența temeiurilor prevăzute în art.285 alin. (1) și (2) CPP și poate fi aplicată numai în privința unei persoane sau a unei fapte.

Totodată procurorul în legătură cu încetarea urmăririi penale soluționează chestiunile privind corpurile delictelor conform art. 161 CPP prin ordonanță, iar în privința recuperării cheltuielilor judiciare se adresează cu un demers judecătorului de instrucție conform art. 229

CPP.

În cazul când există bunuri, care sânt supuse confiscării speciale potrivit art. 106 CP, procurorul, în legătură cu încetarea urmăririi penale, înaintează un demers în acest sens judecătorului de instrucție.

La încetarea urmăririi penale, procurorul, dacă este cazul, ia totodată măsurile necesare pentru:

- 1) revocarea măsurii preventive și a altor măsuri procesuale în modul prevăzut de lege;
- 2) restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzut de lege;
- 3) aplicarea măsurilor de siguranță;
- 4) încasarea cheltuielilor judiciare sau alte acțiuni prevăzute de lege[61].

Procurorul, dacă constată că nu este cazul să dispună încetarea urmăririi penale sau dacă a dispus încetarea parțială, ori dacă din alte considerente persistă necesitatea continuării procesului penal, procurorul, după caz, restituie cauza penală organului de urmărire penală, cu indicația respectivă, fixând termenul urmăririi penale, sau ia o altă decizie în conformitate cu Codul de procedură penală.

Dacă fapta constituie o contravenție sau dacă liberarea de răspundere penală are loc în conformitate cu art. 55 CP, procurorul, în condițiile legii, aplică sancțiunea contravențională. Dacă aplicarea sancțiunii contravenționale nu ține de competența procurorului, cauza se transmite imediat instanței de judecată spre examinare.

Încetarea urmăririi penale și liberarea persoanei de răspundere penală nu pot avea loc contrar voinței acesteia ori a reprezentantului legal, inclusiv în cazul cererii de reabilitare a persoanei decedate. În acest caz, urmărirea penală continuă[85].

Potrivit art. 286 alin.(1) CPP, procurorul, la propunerea organului de urmărire penală, dispune clasarea procesului penal, prin ordonanță motivată, în cazul în care în cauză nu există învinuit și a intervenit una din circumstanțele prevăzute în art.275 alin. (1) pct.(1)-(3) CPP.

Conform legislației procesual penale și a practicii judiciare clasarea procesului penal poate fi precedată de încetarea urmăririi penale.

Unii practici operează cu noțiunea de „clasarea cauzei penale” [132], însă autorii Osoianu T. și Ostavciuc D, menționează, că „clasarea cauzei penale”, este o denotație imprecisă, nereușită din punct de vedere al tehnicii legislative, deoarece Codul de procedură penală reglementează noțiunea de „*clasarea procesului penal*” (art.286 CPP) [135, p.375]

Clasarea este o modalitate de încetare a urmăririi penale în exclusivitate în privința faptei penale nefiind stabilită nici o persoană în calitate de bănuit sau învinuit. Cu alte cuvinte acesta înseamnă că în cursul urmăririi penale nu a fost descoperit făptuitorul sau în cazurile prevăzute

în art. 275 alin. (1) pct.(1)-(3) CPP nu a fost atrasă în calitate de bănuit sau învinuit nici o persoană fizică, iar în cazurile prevăzute de art. 21 alin.(3) și (4) CP - nici o persoană juridică.

Clasarea este o instituție proprie urmăririi penale neavând corespondent în faza de judecată, așa cum încetarea sau scoaterea persoanei de sub urmărire, fiindcă trimiterea în judecată se face numai atunci când este stabilită cu certitudine o persoană învinuită de săvârșirea infracțiunii.

2.4 Concluzii la Capitolul II.

1. În cursul desfășurării procesului penal între subiecții implicați în cauza penală se formează anumite raporturi juridice. Spre deosebire de raportul de drept material penal care se naște prin săvârșirea unei infracțiuni, raportul procesual-penal se naște când organele publice competente stabilesc existența unui raport de drept penal.

2. Urmărirea penală este o fază importantă a procesului penal desfășurându-se în condițiile stabilite de lege, care are menirea constatării tuturor circumstanțelor și împrejurărilor faptei. Ofițerul de urmărire penală considerând că probele acumulate sunt suficiente pentru luarea deciziei întocmește raportul privind terminarea urmăririi penale și transmite cauza penală procurorului cu solicitarea de a fi emisă una din următoarele soluții: înaintarea învinuirii și transmiterea cauzei în judecată, încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal, scoaterea persoanei de sub urmărire penală.

3. Temeiurile și procedura de încetare a procesului penal sunt reglementate de Codul de procedură penală (art.art.275, 276, 284, 285, 286), de Codul penal (art.art. 3, 6, 7, 10, 21, 23, 35-40¹, 53-60, 107, 109 etc.) cât și de alte acte normative și recomandări naționale, cum ar fi: Legea nr.137 din 03.07.2015 cu privire la mediere, Recomandarea nr. 56 a Curții Supreme de Justiție *cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților*, Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 21.09.2017, *privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 109 alin. (1) CP (limitarea împăcării în cauzele penale)*., Legile organice privind amnistia, 11 la număr de la proclamarea independenței Republicii.

4. Totodată în contextul racordării cadrului normativ național la cel internațional, privind respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, legislatorul în adoptarea normelor ce reglementează procedura și mecanismul de încetare a procesului penal s-a conduc de așa acte internaționale cum ar fi: Declarația Universală a Drepturilor Omului (art.11), Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art. 15), Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului (art. 7), Protocolului nr.7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și

Libertăților Fundamentale (art.4), Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene (art.50), Recomandarea nr.R.19(99) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la mediere în cauzele penale, adoptată la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor.

5. Procurorul identificând unul din circumstanțele care exclude urmărirea penală, din oficiu sau la propunerea ofițerului de urmărire penală prin ordonanță dispune încetarea procesului penal.

Ordonanța trebuie să fie argumentată și motivată.

La încetarea urmăririi penale, procurorul, dacă este cazul, ia totodată măsurile necesare pentru:

- 1) revocarea măsurii preventive și a altor măsuri procesuale în modul prevăzut de lege;
- 2) restituirea cauțiunii în cazurile și în modul prevăzut de lege;
- 3) aplicarea măsurilor de siguranță;
- 4) încasarea cheltuielilor judiciare sau alte acțiuni prevăzute de lege.

Totodată procurorul este obligat să explice părților procedura și termenul de contestare a deciziei luate, la necesitate să explice bănuitului, învinuitului dreptul și procedura de reabilitare, iar părții vătămate (părții civile) dreptul și procedura de reparare a prejudiciului cauzat.

6. În contextul celor menționate se propune introducerea în Codul de procedură penală a **art.286¹ „Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea procesului penal.”**

7. Totodată, în contextul introducerii noului articol privind **„Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea procesului penal”** și în scopul ajustării cadrului normativ deja se cere și modificarea art.284 CPP și art.285 CPP după cum urmează:

✓ Modificarea conținutului alin.(3) al art. 284 CPP cu următorul conținut: *Procurorul, în cazul în care constată temeiurile prevăzute la alin. (2), conducându-se de prevederile art.286¹ CPP dispune scoaterea persoanei de sub urmărire penală. Persoana poate fi scoasă de sub urmărire penală integral sau numai cu privire la un capăt de acuzare.*

✓ Abrogarea alin.alin. (4) și (5) al art.284 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

✓ Modificarea conținutului alin.(4) al art.285, cuvintele „prin ordonanță din oficiu sau la propunerea organului de urmărire penală” de a înlocui cu sintagma „cu respectarea prevederilor art.286¹CPP”.

✓ Abrogarea alin.alin. (5),(6) și (9) al art.285 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.

3. ÎNCETAREA PROCESULUI PENAL FĂRĂ DREPT DE REABILITARE.

Conform Codului de procedură penală, scopul procesului penal este protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei de fapte ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legală de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată[28]. Atingerea scopului menționat nu întotdeauna se realizează prin trimeterea persoanei învinuite în instanța de judecată, de multe ori din diferite motive, în baza probelor acumulate se poate lua concluzia de stingere a procesului penal, abordând una din soluțiile de încetare, clasare sau scoatere a persoanei de sub urmărire.

În cazul constatării uneia dintre circumstanțele prevăzute în dispoziția art. 275 CPP procurorul dispune prin ordonanță *încetarea urmăririi penale*, dacă există bănuit sau învinuit în cauză.

Temeiurile de încetare a procesului penal pot fi împărțite în două categorii, fără drept de reabilitare și cu drept de reabilitare.

Temeiurile încetării procesului penal fără drept de reabilitare sunt:

- plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prelabile sau legea penală permite împăcarea. Medierea reprezintă un proces prin care victimei și infractorului li se oferă posibilitatea, în cazul în care consimt liber, să participe activ la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii prin intermediul unei terțe persoane imparțiale (mediator) (recomandarea nr.R.19(99) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la mediere în cauzele penale, adoptată la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor) [65, p.458];
- intervenirea termenului de prescripție sau amnistia[28];
- a intervenit decesul făptuitorului[28];
- existența cauzelor prevăzute la art. 53 al Codului penal[29], datorită aplicării cărora învinuitul este liberat de răspunderea penală,

Una dintre condițiile obligatorii a încetării procesului fără drept de reabilitare este că bănuitul, învinuitul, inculpatul să fie de acord cu așa tip de încetare, ceea ce „de facto” ar atesta recunoașterea vinovăției, însă „de jure” persoana rămâne necondamnată.

Încetarea procesului penal fără drept de reabilitare, în condițiile și temeiurile indicate atrag drept consecințe următoarele dezavantaje pentru făptuitor: - repararea acțiunii civile sau a prejudiciului cauzat victimei; - achitarea cheltuielilor de judecată; - eliberarea din funcție deținută; - transferul la o altă funcție cu un grad mai jos de responsabilitate, în cazul când infracțiunea a fost săvârșită în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu; - imposibilitatea de a beneficia de încetarea urmăririi penale pe aceleași temeiuri repetat în cazul încetării procesului penal pe amnistie[157].

3.1. Încetarea procesului penal în temeiul împăcării părților sau a medierii.

Săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, generează un conflict de drept penal substanțial care dă naștere unui raport juridic de drept penal. Aducerea acestui conflict în fața justiției penale, generează nașterea raportului juridic procesual penal, care se rezolvă progresiv cu desfășurarea și soluționarea procesului penal.

Drept **motiv** de declanșare a procesului penal îl poate constitui împrejurările ce indică săvârșirea infracțiunii. „Aceasta presupune existența elementelor constitutive ale infracțiunii și absența unor circumstanțe sau împrejurări ce înlătură caracterul penal al faptei, eliberarea de răspundere sau de pedeapsa penală. În asemenea cazuri procesul penal nu poate fi pornit, iar dacă a fost deja pornit nu poate continua și se va dispune încetarea acestuia[129, p.275]”.

Potrivit art. art.1, 262 și 274 CPP organul de urmărire penală sau procurorul, în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna dintre circumstanțele care exclud urmărirea penală, prescrise în art.275 CPP, dispun prin ordonanță începerea urmăririi penale.

Prin urmare, pe lângă verificarea chestiunilor de competență, organul de urmărire penală trebuie să verifice dacă la caz nu există o careva circumstanță care împiedică pornirea procedurii penale. Una dintre aceste circumstanțe, care condiționează pornirea unui proces penal, este depunerea de către victimă a unei plângeri cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, enumerate în art.276 CPP

În condițiile dispoziției art.276 CPP, plângerea victimei nu este numai o modalitate de sesizare a organului judiciar, ci și o condiție indispensabilă pentru declanșarea urmăririi penale, iar lipsa sau retragerea acesteia duce inevitabil la soluția neînceperii urmăririi penale, iar dacă a fost pornită - la încetarea acesteia.

În acest context plângerea, poate fi definită ca fiind actul procesual prin care victima infracțiunii își manifestă voința de a fi tras la răspundere penală cel care a săvârșit-o, act fără de care nu poate interveni răspunderea penală, iar ca urmare, nu poate începe și nici continua procesul penal.

Interpretarea respectivă a acestei norme este susținută atât de autorii autohtoni[135, p.143-144] cât și de autorul român Ion Neagu[126, p.72], care menționează că declanșarea procesului penal a fost lăsată, în anumite cazuri, la aprecierea victimei datorită gradului redus de pericol social pe care îl prezintă anumite infracțiuni.

Deci plângerea prealabilă are dublă conotație, pe de o parte constituie actul de sesizare a organului de urmărire penală cu privire la infracțiune, iar pe de altă parte încadrează voința victimei ca acea infracțiune să fie urmărită sau judecată, ridicând astfel impedimentul ce s-ar opune activității procesual penale.

Sub aspect procesual plângerea prealabilă este un act procesual de sesizare a organului competent să o primească și nu un act care obligă pornirea urmăririi penale.

Plângerea prealabilă este actul procesual în temeiul căruia organul de urmărire penală este în drept să declanșeze procesul penal.

Victima care nu introduce sau care își retrage plângerea prealabilă nu dispune de un proces penal, ci face doar să fie îndeplinită condiția sub care statul a făcut declarația anticipată de renunțare la acțiunile procesual-penale.

Plângerea prealabilă, ca act de sesizare, se deosebește de celelalte acte de sesizare a organelor de urmărire penală (denunț, plângere, sesizare din oficiu), prin caracterul ei necesar și indispensabil, condiție pentru pornirea procesului penal. Prin caracterul exclusiv, plângerea prealabilă este singurul mod de sesizare valabil de pornirea a procesului penal pentru anumite infracțiuni, aceasta nerealizându-se dacă s-a produs o sesizare obișnuită.

Conform *Dicționarului de termeni juridici*[59], plângerea prealabilă, este instituția de drept penal ce reprezintă o condiție de tragere la răspundere penală în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prelabile de către persoana vătămată, lipsa ei înlăturând răspunderea penală.

Plângerea prealabilă ca instituție a dreptului penal substanțial și a dreptului procesual penal, condiționează că procesul penal nu poate fi declanșat sau desfășurat decât în cazul în care victima și-a exprimat voința de tragere la răspundere penală a făptuitorului prin introducerea unei sesizări la autoritățile judiciare. Ca urmare, lipsa plângerii prelabile a fost inclusă între cauzele care înlătură răspunderea penală. Același efect de a înlătura răspunderea penală îl are și retragerea plângerii prelabile atunci când legea prevede necesitatea unei asemenea plângeri. Din punctul de

vedere al legii penale, plângerea prealabilă apare ca o condiție de pedepsibilitate, de punitate sau, în alți termeni, de aplicare a sancțiunilor prevăzute de legea penală.

Plângerea prealabilă este reglementată de art. 276 din CPP, care prevede că în cazul săvârșirii următoarelor infracțiuni prevăzute de *Codul penal*:

- 1) alin (1) al art. 152, „vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății”;
- 2) art. 155, „amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății”;
- 3) art. 157, „vătămarea gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății, cauzată din imprudență”;
- 4) art. 161, „efectuarea fecundării artificiale sau a implantării embrionului fără consimțământul pacientei”;
- 5) art. 177, „încălcarea inviolabilității vieții personale”;
- 6) alin. (1) și (2) ale art. 179, „violarea de domiciliu”;
- 7) art. 193, „ocuparea bunurilor imobile străine”;
- 8) art. 194, „însușirea sau utilizarea ilicită a energiei electrice, termice sau a gazelor naturale”;
- 9) alin. (1) al art. 197, „distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor”;
- 10) art. 204, „divulgarea secretului adopției”;
- 11) art.246¹, „concurența neloială”;
- 12) art. 186, „furtul săvârșit de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta, pornirea sau încetarea urmăririi penale depinde de voința victimei (părții vătămate), manifestată prin depunerea plângerii, retragerea plângerii sau împăcarea cu bănuitul (învinuitul)” [65, p.428].

Totodată, menționăm că procedura în asemenea cazuri este generală, adică plângerea prealabilă se adresează și se examinează de către organul de urmărire penală, iar după începerea urmăririi se desfășoară cercetările în mod obișnuit.

În cazul în care, în urma infracțiunii menționate la alin. (1) al art. 276 din CPP au pățimit mai multe persoane, pornirea urmăririi penale se face chiar dacă plângerea prealabilă se înaintează doar de către una din victime (alin. (2) al art. 276 din CPP).

În cazurile prevăzute mai sus, plângerea se depune personal de către victimă sau de către reprezentantul ei special împuternicit. Dacă plângerea este depusă de către o altă persoană (soț sau rudă apropiată), victima poate declara că nu-și însușește asemenea plângere și în consecință procesul nu poate fi declanșat, dispunându-se soluția neînceperii urmăririi penale[65, p.428].

În cazul sesizării organelor de urmărire prin alt mod decât prin plângerea prealabilă a victimei, conform art. 277 CPP, ofițerul de urmărire penală sau procurorul are obligația să-i explice victimei dreptul de a depune o asemenea plângere.

Totodată, la depunerea plângerii prealabile în cazurile prevăzute de alin. (1) al art. 276 din CPP, ofițerul de urmărire penală explică victimei dreptul de a retrage plângerea și dreptul de a se împăca cu făptuitorul.

Retragerea plângerii prealabile atrage ca consecință înlăturarea răspunderii penale și stingerea procesului penal pentru acele infracțiuni pentru care declanșarea procesului penal este condiționată de plângerea prealabilă.

Astfel, ne aflăm în ipoteza în care a fost formulată în mod legal o plângere prealabilă, însă „persoana care a suferit o vătămare apreciază că nu se mai impune tragerea la răspundere penală a celui care a comis o faptă prevăzută de legea penală [52]”.

Retragerea plângerii prealabile trebuie:

- să fie realizată personal sau de un reprezentant care acționează în baza unei declarații notariale (declarația notarială sau procura, este acel act notarial, prin care o persoană este împuternicită (mandatar), de a reprezenta interesele altei persoane la organele de drept sau instanța de judecată);
- să fie necondiționată (nesupus nici unei condiții, fără rezerve);
- să fie depusă verbal sau scris în fața organelor judiciare.

În cazul retragerii plângerii prealabile, bănuitul, învinuitul, inculpatul poate solicita continuarea procesului penal pentru ași dovedi nevinovăția.

Împăcarea

Împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru infracțiune gravă prevăzute la capitolele II – VI, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani[29].

Împăcarea ca și retragerea este personală și produce efecte juridice din momentul declanșării procesului penal și până la retragerea completului de judecată în deliberare.

Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face de reprezentanții lor legali, iar cei cu capacitate de exercițiu restrânsă se pot împăca cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.

Plângerea prealabilă produce efecte *in rem*, și nu *in personam*[177, p.115].

Astfel, potrivit alin. (3) al art. 276 din CPP, dacă la comiterea unei infracțiuni au participat mai mulți făptuitori, chiar dacă plângerea prealabilă a fost depusă numai în privința unuia dintre făptuitori, urmărirea penală se efectuează în privința tuturor făptuitorilor.

Din efectul *in remi* al plângerii prealabile se desprinde concluzia că în cazul existenței mai multor victime, retragerea plângerii sau împăcarea de către unele victime nu constituie temei de încetare a urmăririi penale, dacă cel puțin o victimă își menține plângerea sau nu acceptă împăcarea.

Prin urmare, depunerea plângerii prealabile a victimei are efect universal și necondiționat față de toți făptuitorii. În acest sens, retragerea plângerii față de un făptuitor produce același efect și față de ceilalți. În cazul când victima dorește să fie trași la răspundere penală numai unii făptuitori, ea urmează să folosească dreptul la împăcare. Astfel, împăcarea cu un bănuít (învinuit) nu se extinde și asupra celorlalți făptuitori, potrivit alin. (5) al art. 276 din CPP, care prevede că împăcarea este personală[65, p.428].

Aceiași opinie este susținută și de autorii, Osoianu Tudor și Ostavciuc Dinu[135, p.149], care consideră că atunci când victima va retrage plângerea prealabilă, stingerea acțiunii penale se va efectua față de toți făptuitorii, chiar dacă retragerea acestei plângeri se va face numai cu privire la unul dintre aceștia.

În contextul dat reiterăm, că în cazul în care subiectul de drept al plângerii prealabile nu dorește absolvirea de răspundere penală pentru toți învinuiții, dar doar a unuia din ei, nu își retrage plângerea în privința celui interesat dar se va aplica procedura împăcării, reglementată de art.109 CP.

În susținerea opiniei autorilor Osoianu T. și Ostavciuc D. și pentru a nu lăsa loc de interpretare, se propune completarea art.276 CPP, cu următorul aliniat:

„(3¹) În cazul retragerii plângerii prealabile, chiar dacă se referă numai în privința unuia dintre făptuitori, urmărirea penală încetează integral.”

Dacă victima care figurează într-un proces privitor la o infracțiune prevăzută de alin. (1) al art. 276 din CPP, din cauza incapacității sau a capacității de exercițiu limitate, a stării de neputință sau a dependenței față de bănuít sau din alte motive nu este în stare să-și apere drepturile și interesele legitime, procurorul pornește urmărirea penală chiar dacă victima nu a depus plângere (alin. (4) al art. 276 din CPP).

În aceste cazuri se manifestă principiul declanșării urmăririi penale din oficiu, unde ofițerul de urmărire penală va trimite materialele procurorului, care va decide începerea urmăririi penale prin ordonanță, indiferent de modul de sesizare a organului, dar luând în considerație faptul incapacității victimei să-și manifeste liber voința în scopul tragerii la răspundere penală a făptuitorului.

În timpul examinării plângerii prelabile, până la începerea urmăririi penale, victima poate să-și retragă cererea sau să se împace cu făptuitorul (în cazul când acesta este cunoscut) - în asemenea situație ofițerul de urmărire penală va propune neînceperea urmăririi penale și va înainta materialele procurorului în conformitate cu alin. (4) al art. 274 din CPP.

În cazul sesizării prin denunț sau depistării nemijlocite de către organul de urmărire penală a infracțiunilor prevăzute de alin.1, art.276 CPP, unde victima este o persoană bolnavă mintal, minoră, oarbă, bătrână sau grav bolnavă, ori se află în dependență materială sau în dependență de serviciu față de făptuitor, ori este amenințată de acesta, se vor trimite materialele procurorului care va decide prin ordonanță începerea urmăririi penale în lipsa plângerii. În cazul când procurorul constată că victima este în stare să-și apere singură drepturile sale, îi explică dreptul de a depune o plângere potrivit legii.

Astfel, „caracterul necesar și indispensabil al plângerii prelabile a victimei se conturează în următoarele trăsături specifice cum ar fi:

- titularul dreptului de a face plângerea prelabilă este persoana vătămată sau victima;
- plângerea prelabilă poate fi depusă și prin mandatar sau reprezentantul legal sau procurorul din oficiu depune plângerea, atunci când victima din cauza incapacității sau a capacității de exercițiu limitate nu este în stare să-și apere drepturile sale;
- dacă prin infracțiune au fost vătămate mai multe persoane, fiecare din aceste persoane are dreptul de a face și depune plângere prelabilă, această plângere produce efecte și asupra celorlalte victime ale infracțiunii care nu au introdus plângerea;
- dacă la comiterea infracțiunii au participat mai mulți făptuitori și în plângerea prelabilă figurează numai unul din ei, urmărirea penală își va extinde acțiunea sa procesuală asupra tuturor participanților la infracțiune;
- dacă victima care figurează într-un proces în care urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii victimei, din cauza incapacității sau a capacității de exercițiu limitate, a stării de neputință sau a dependenței față de bănuț sau din alte motive nu este în stare să-și apere drepturile și interesele legitime, procurorul pornește urmărirea penală chiar dacă victima nu a depus plângere” [11].

În cazurile în care, în conformitate cu legea penală și procesual-penală, împăcarea părții vătămate cu făptuitorul duce la încetarea procesului penal (art. 109, CP, și art. 276, CPP), acordul de împăcare va putea avea ca efect încetarea urmăririi penale sau a procesului penal (*Anexa nr.7 „A înceta urmărirea în privința lui C.V.V. a.n. 11.03.1997, originar mun. BBBB, locuitor or. CCCCCC str. V. Micle 9 raionul EEEEE, studii medii-incomplete, celibatar, nu lucrează, cetățean al Republicii Moldova, fără antecedente penale, c/p ZZZZZZ, în legătură cu împăcarea părților.”*).

O problemă care poate crea neclarități ține de furtul în proporții mari sau deosebit de mari săvârșit de minor, de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta. O interpretare extensivă a acestei norme în defavoarea persoanei este firesc interzisă. Aceasta presupune că, indiferent de proporții, urmărirea penală pentru furtul săvârșit de persoanele indicate supra este posibilă doar la plângerea prealabilă și, prin urmare, este admisibilă retragerea plângerii sau împăcarea[66, p.15].

Astfel, prin faptul că înlătură răspunderea penală, împăcarea părților determină statul să renunțe la dreptul său suveran de a condamna public, în numele legii, faptele infracționale și persoanele care le-au săvârșit, în favoarea compromisului părților, reparării prejudiciului cauzat și a principiului economiei procesuale[78].

Instituția împăcării părților este strâns legată cu instituția retragerii plângerii prealabile. Ambele instituții exprimă manifestări unilaterale și, respectiv, bilaterale de voință ale persoanelor prin care acestea opresc declanșarea procesului penal sau, cu alte cuvinte, pun capăt acestuia[135, p.167].

Totodată procesul penal poate înceta și în cazul încheierii unei tranzacții de împăcare în cadrul proces de mediere.

Medierea

Medierea am putea spune că este o instituție relativ tânără pentru justiția autohtonă și puțin explorată de actorii unui conflict penal.

Totodată, medierea ca instituție e drept, are o istorie foarte lungă, existând încă atunci când încă nu erau închisori, fiind recunoscută în unele societăți de drept unicul mijloc de soluționare a conflictelor dintre părți[118]. Ca instituție specifică a apărut în Grecia antică și Roma antică, transformându-se treptat într-o instituție de drept internațional.

Medierea este o modalitate de soluționare alternativă a litigiilor pe cale amiabilă, în cadrul unui proces structurat, flexibil și confidențial, cu asistența unui sau mai multor mediatori[99].

Medierea poate fi concepută drept o „justiție restaurativă”, unde se corectează orice dacă este posibil[118].

Medierea prezintă un proces prin care victimei și infractorului li se oferă posibilitatea, în cazul care consimt liber, să participe activ la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii prin intermediul unei terțe persoane imparțiale (mediator) [156].

Mediator – persoană terță, atestată în condițiile legii, care asigură desfășurarea procesului de mediere în vederea soluționării litigiului dintre părți[99].

Medierea penală poartă un caracter specific, diferit de alte tipuri de mediere. Legea stabilește o procedură de mediere extrajudiciară. Potrivit art. 35 alin. (4) al Legii cu privire la mediere, procesul de mediere nu substituie procesul penal.

Medierea poate fi inițiată de către oricare dintre părți, din proprie inițiativă, precum și la recomandarea autorităților publice, instanțelor judecătorești sau organului de urmărire penală.

Solicitarea privind inițierea procesului de mediere, poate veni atât de la ambele părți cât și de la una singură, însă în acest caz, mediatorul, la cererea acesteia, va adresa celeilalte părți invitația scrisă în vederea informării și acceptării medierii, stabilind un termen de cel mult 15 zile, dacă în convenția de mediere nu este prevăzut alt termen.

Părțile sânt în drept de a determina prin acord comun toate aspectele ce țin de inițierea, derularea și finalizarea procesului de mediere.

Medierea poate fi realizată prin următoarele modalități:

a) medierea directă, când victima are întâlniri nemijlocite cu bănuitul (învinuitul, inculpatul) în prezența mediatorului, pentru soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii; și

b) medierea indirectă, când victima nu dorește și respectiv, nu are întâlniri nemijlocite cu învinuitul, mediatorul întâlnindu-se cu fiecare în parte și contribuind la soluționarea problemelor apărute în urma infracțiunii.

Medierea conflictului de drept penal are loc într-un termen care nu va depăși 3 luni de la data încheierii contractului de mediere, dacă părțile nu au stabilit de comun acord alt termen. La necesitate, până la expirarea termenului stabilit inițial, părțile pot solicita prelungirea acestuia. Termenul de mediere poate fi prelungit doar cu acordul organului de urmărire penală sau al instanței de judecată.

Principiile de bază ale medierii sunt:

- 1) nimeni nu poate fi constrâns să participe la mediere; medierea este absolut benevolă;
- 2) mediatorul este imparțial;

- 3) mediatorul este obligat să păstreze confidențialitatea;
- 4) părțile trebuie să accepte participarea unui mediator.

Rezultatul procedurii de mediere este acordul de împăcare prin care ambele părți acceptă condițiile împăcării și include angajamentele asumate de părți, modalitățile și termenul de realizare a acestora.

Victima, prin acest acord, se dezice de orice pretenții față de învinuit și „solicită exonerarea acestuia de răspundere penală”.

Învinuitul, prin acest acord, angajându-se și îndeplinind obligațiile asumate, asupra cărora s-a convenit, care pot fi atât recuperatorii (exprimate prin recuperarea prejudiciului material, înlocuirea obiectului, repararea acestuia sau compensarea prejudiciului în formă pecuniară), cât și de ordin moral. Acordul de împăcare nu poate să conțină angajamente ce contravin legislației, care să cauzeze suferințe fizice sau să înjosească demnitatea persoanei ori să se refere la alte împrejurări decât cele ce rezultă din cauza penală. Învinuitul nu poate fi impus să recunoască vinovăția la semnarea acordului de împăcare.

Acordul de împăcare este perfectat în formă scrisă de către mediator și semnat de către părți și de mediator, în cazul în care obligațiile asumate de învinuit au fost executate.

Semnătura mediatorului confirmă caracterul benevol și legalitatea acestui act.

Deci, medierea este realizabilă în conflictele penale, în care răspunderea penală a bănuitului, învinuitului, inculpatului poate fi înlăturată prin nedeplinirea plângerii prealabile, prin retragerea acesteia, sau prin împăcarea părților. Conflictul penal adus în fața mediatorului trebuie să aibă încadrarea juridică pentru care legea prevede fie procedura de retragere a plângerii prealabile, fie împăcarea părților sau pe ambele.

După cum s-a menționat mai sus unul din principiile de bază ale medierii este caracterul voluntar. Prin interpretarea acestui principiu legislatorul a prevăzut că nici legea, nici mediatorul, nici procurorul și nici o altă persoană nu poate impune victima sau făptuitorul să participe sau să accepte medierea.

În cadrul medierii conflictului penal, mediatorul trebuie să aibă aptitudini și cunoștințe suplimentare, chiar dacă structural se aseamănă cu medierea litigiilor civile, dând dovadă de profesionalism și imparțialitate, necătând la încărcătura emoțională cu care se prezintă părțile. Scopul medierii este ca părțile să ajungă la o soluție pe care împreună să o accepte și să o agreeze, o soluție care să vizeze încetarea procesului penal prin retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților, ca instituții și acte de drept penal care înlătură răspunderea penală prin depunerea lor la dosarul penal.

Mediatorul poate conduce procesul de mediere spre un rezultat optim dacă va ști să păstreze integritatea principiilor fundamentale ale procesului de mediere.

Confidențialitatea informațiilor din sesiunile separate și nu numai, neutralitatea față de pozițiile sau pretențiile părților, imparțialitatea față de pozițiile părților, și caracterul voluntar, sunt principii fundamentale care conduc medierea unui litigiu penal spre rezolvare.

Prima și cea mai grea sarcină în medierea unui conflict penal este orientarea părților spre un dialog de interese, de nevoi. Dacă sistemul juridic pune părțile din conflictul penal pe poziții care par a fi ireconciliabile, scopul procesului de mediere își dorește ca acestea să discute de pe poziții de egalitate și din perspectiva intereselor particulare ale lor, reciproce și complementare deseori. Din acest motiv medierea are un succes considerabil și în procesele penale, atât timp cât depășește această inițială poziționare a părților și le îndrumă spre generarea unor soluții care să le fie reciproc convenabile.

După ce au fost identificate și soluționate toate propunerile părților și s-a ajuns la un consens mediatorul va întocmi tranzacția de mediere. Înainte ca tranzacția să fie semnată, părțile sânt în drept, de comun acord, să solicite o pauză pentru a consulta opinia unor experți și pentru a face comentarii, astfel încât să-și poată exprima consimțământul liber și în cunoștință de cauză.

După semnarea tranzacției, mediatorul va prezenta tranzacția de împăcare semnată de părți organelor de urmărire penală (dacă procesul se află în faza urmăririi penale) sau instanței de judecată (dacă procesul se află în faza judecării cauzei penale) împreună cu un proces-verbal scris privind măsurile aplicate și rezultatul medierii, fără însă a dezvălui conținutul întrevederilor cu părțile.

Organul de urmărire penală sau instanța de judecată vor verifica, în prezenta părților, dacă tranzacția de împăcare a fost semnată conștient, benevol și cu respectarea drepturilor.

Organul de urmărire penală sau instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură penală (art. 285 și art. 332), vor decide fie încetarea urmăririi penale (dacă procesul se află în faza urmăririi penale), fie încetarea procesului penal (dacă procesul se află în faza judecării cauzei penale).

Dacă însă, ținând seama de caracterul infracțiunii, în conformitate cu legea, împăcarea părților nu poate duce la înlăturarea răspunderii penale, tranzacția de împăcare ar putea avea efecte doar asupra mărimii pedepsei aplicate de către judecător.

În cazul în care două instituții au același regim juridic și produc același efect, iar unul din instituții sau unele situații nu sunt reglementate expres, ele se interpretează și se aplică prin analogie[135, p.168].

În acest sens și în corespundere cu prevederile art.276 CPP, propunem modificarea pct.6) al art.275, prin completare, astfel să aibă următorul conținut: *lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art.276, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă sau a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii.*

3.2. Încetarea procesului penal în temeiul intervenirii termenului de prescripție sau amnistiei.

„Prescripția răspunderii penale constă în stingerea raportului juridic penal de conflict, născut prin săvârșirea unei infracțiuni, ca urmare a nerealizării lui într-un anumit termen prevăzut de lege” [92].

Prescripția este o cauză care înlătură atât răspunderea penală, cât și executarea pedepsei, deoarece trecerea timpului, în anumite condiții, face fie ca legea penală să nu se mai aplice, fie ca sancțiunea aplicată să nu se mai execute.

Necesitatea apărării valorilor sociale și eficiența constrângerii penale reclamă o reacție promptă și inevitabilă față de orice infracțiune săvârșită, prin tragerea la răspundere și sancționarea infractorilor. Dacă însă, din diverse motive, tragerea la răspundere penală întârzie, trecerea timpului produce consecințe care pot pune sub semnul îndoielii utilitatea și legitimitatea constrângerii penale, fapt care și constituie prescripția [92].

Dacă intervine prescripția în cursul procesului penal, procurorul sau, după caz, instanța va dispune încetarea acestuia, învinuitul sau inculpatul are însă dreptul de a cere continuarea procesului penal și dacă se constată nevinovăția procurorul va dispune scoaterea de sub urmărire penală, iar instanța de judecată va pronunța achitarea acestuia[92]. În cazul când învinuitul/inculpatul nu-și recunoaște vinovăția în comiterea infracțiunii, nu este posibil de dispus încetarea procesului constatând prescripția, deoarece se va determina încălcarea prezumției de nevinovăție și dreptul la un proces echitabil (art. 6 par. 2 Convenție).

Prescripția în materia penală are ca efect înlăturarea răspunderii penale, ca urmare a trecerii unui anumit interval de timp de la săvârșirea faptei.

Din speță: „În cadrul urmăririi penale s-a stabilit că, SIP, la 07.11.2016, aflându-se pe teritoriul brigăzii de tractoare nr.1, ce a aparținut SRL „PC”, amplasată în extravilanul or. FFFF, deținând funcția de brigadir a unității date, contrar obligațiilor de serviciu, nu a efectuat instruirea periodică a muncitorilor în domeniul securității și sănătății în muncă, la intervalul ce nu va depăși 6 (șase) luni, fiind obligat de a efectua instruirea periodică conform Ordinului intern

nr. 09 din 01 martie 2016, prin care a încălcat prevederile art. 17 alin. (3) din Legea Nr. 186-XVI din 10.07.2008 cu privire la „securitatea și sănătatea în muncă”, ca consecință, la aceeași dată, cet. DAV, ce activa în calitate de tractorist-mașinist la aceeași întreprindere, fără a fi instruitat referitor la protecția securității muncii, în timpul efectuării lucrărilor de reparație a mecanismului de repartizare a îngrășămintelor a semănătorii de modelul „SZ-3,6”, care era unită în agregat cu o altă semănătoare de același model și cu tractorul de modelul „MTZ-82”, la volanul căruia se afla cet. CD, a căzut jos de pe suportul primei semănători, în momentul când tractorul s-a deplasat, în urma cărui fapt cea de-a doua semănătoare s-a deplasat peste regiunile corpului cet. DA, fiindu-i cauzate vătămări corporale sub formă de fractură închisă de col femural drept, cu deplasare a fragmentelor, care s-au produs prin acțiunea traumatică a unui obiect contondent, poate data din 07.11.2016, posibil în circumstanțele indicate și conform raportului de expertiză judiciară medico-legală nr. XXXXXXXX din 12 iunie 2019, se califică ca vătămare corporală gravă după criteriul pericolului pentru viață.

Prin acțiunile sale **SIP**, a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 183 alin. (1) Cod Penal, după semnele calificative: **încălcarea de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație obștească a tehnicii securității sau a altor reguli de protecție a muncii, dacă această încălcare a provocat alte urmări grave.**

Fiind audiat în calitate de învinuit, SIP vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii incriminate, prevăzute de art. 183 alin.(1) Cod Penal al R. Moldova, a recunoscut-o pe deplin, de cele comise îi pare rău și sincer se căiește.

Infracțiunea în cauză conform art. 16 al Codului Penal al R. Moldova, face parte din categoria infracțiunilor ușoare. În conformitate cu art. 60 alin. (1) lit. a) Codul Penal al R. Moldova, persoana se eliberează de răspunderea penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare.” (Anexa nr.5)

„Pedeapsa asigură funcția represivă a dreptului penal, iar în fapt această funcție represivă este eficace dacă aceasta intervine la un termen rezonabil după săvârșirea faptei; nu mai are nici o valoare dacă intervine prea târziu. Prin aplicarea imediată a pedepsei și prin asigurarea unui sistem de executare promptă a sancțiunii de către cel vinovat se realizează, totodată scopurile pedepsei[1]:

- prevenirea generală, adică influența pe care pedeapsa și executarea ei o exercită asupra comportării viitoare a celor din jur;
- prevenirea specială, adică reeducarea celui condamnat”.

Prin natura sa juridică, prescripția, fie ca este a executării penale, fie ca este a însuși răspunderii penale, apare ca o renunțare anticipată a organelor judiciare de a cere sau impune sancțiuni penale executabile, dacă acestea nu au avut loc într-o perioadă considerată rezonabilă de legiuitor sau de conștiința publică[1].

Prescripția răspunderii penale are ca efect înlăturarea răspunderii penale pentru fapta săvârșită.

Persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene:

- a) 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare[29];
- b) 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave[29];

- c) 15 ani de la săvârșirea unei infracțiuni grave[29];
- d) 20 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave[29];
- e) 25 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave[29].

Termenul de prescripție al urmăririi penale este în strânsă legătură cu categoria de infracțiune săvârșită, cu cât încadrarea juridică este mai gravă cu atât termenul de prescripție este mai lung.

Ofițerul de urmărire penală prin administrarea probelor în cadrul procesului penal, stabilește toate semnele componenței de infracțiune cât și circumstanțele care atenuează sau agravează fapta săvârșită, cea ce justifică ulterior încadrarea juridică a faptei, element important în determinarea gradului de gravitate a infracțiunii.

Prescripția începe să curgă din ziua săvârșirii infracțiunii și până la data adoptării unei hotărâri penale definitive. Termenele prescripție de tragere la răspundere penală se reduc în jumătate pentru persoanele care la data săvârșirii infracțiunii erau minori, pasibili de răspundere penală.

Organul de urmărire penală are obligația de a stabili cu certitudine ziua săvârșirii infracțiunii, un alt element important la calcularea termenului de prescripție.

Prescripția poate fi privită ca o sancțiune aplicată organelor judiciare pentru inactivitatea admisă în tragerea la răspundere penală a celui vinovat de săvârșirea infracțiunii.

Efectul prescripției răspunderii penale este similar cu cel al unei amnistii intervenite înaintea condamnării[1].

Pct.4 al art.275 CPP, prevede ca circumstanță care exclude urmărirea penală, amnistia.

De la proclamarea independenței Republicii Moldova, legiuitorul a adoptat mai multe legi cu privire la amnistie:

- Decret Nr. 135 din 14.06.1991 cu privire la amnistia în legătură cu aniversarea adoptării Declarației suveranității Republicii Moldova Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 6/1991[51];
- Hotărârea nr. 203 din 29.07.1994 cu privire la amnistia în legătură cu adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 4-5/1994[79];
- Legea nr. 565 din 22.07.1995 privind amnistia în legătură cu aniversarea primului an de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 45-46/1995[108];
- Legea nr. 972 din 24.07.1996 privind amnistia în legătură cu aniversarea a V-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 56/1996[110];

- Legea nr. 1379 din 20.11.1997 privind amnistia unor categorii de persoane Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 70/1998[100];
- Legea nr. 561 din 29.07.1999 privind amnistia în legătură cu aniversarea a V-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 93/1999[107];
- Legea nr. 420 din 26.07.2001 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 94-96/2001[106];
- Legea nr. 278-XV din 16 iulie 2004 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr.125/2004[105];
- Legea nr. 88 din 10.07.2008 privind amnistia în legătură cu declararea anului 2008 An al Tineretului, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 127-130/2008[109];
- Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova[102], cât și Recomandarea nr. 97 din 9 februarie 2017, Cu privire la aplicarea prevederilor din Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova[154];
- Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 325-333/2021[104].

Conform datelor din Rapoartele de activitate a Procuraturii pe anii 2018-2022 pe temeiul intervenirii amnistiei au fost încetate 1310 cauze penale, după cum urmează: 2018 – 171[149], 2019 - 78[150], 2020 – 50[151], 2021 – 29[152] și respective 2022-982 cauze penale[153].

Amnistia-actul unui guvern de înlăturare a răspunderii penale a unui grup sau a unei categorii de persoane, de obicei, pentru o anumită infracțiune; amnistia se poate acorda inclusiv persoanelor care se afla în cursul unui proces, dar care nu au fost încă condamnate[65, p.455].

Amnistia are ca obiect infracțiunile săvârșite până la data apariției actului de amnistie, determinate expres prin acest act. Deși teoretic o lege de amnistie poate viza toate infracțiunile săvârșite anterior adoptării ei, în practică obiectul amnistiei îl constituie numai anumite categorii de infracțiuni concret determinate.

Infracțiunile săvârșite în ziua apariției legii de amnistie sau în ziua prevăzută eventual în lege ca dată a intrării în vigoare, ca și cele săvârșite ulterior, nu cad sub incidența actului de amnistie. De aceea, în vederea aplicării corecte a legii prin care se acordă amnistia, trebuie să se

stabilească infracțiunile săvârșite până la data apariției actului sau până la data intrării în vigoare a acestuia.

În cazul activităților infracționale ce se prezintă sub forme specifice (infracțiunea continuă, prelungită, de obicei, progresivă) pentru incidența legii de amnistie, trebuie să se constate că aceste forme infracționale s-au epuizat înaintea datei de adoptare a actului de amnistie[15, p.556].

În scopul aplicării corecte a încetării urmăririi penale pe temeiul intervenirii amnistie, ca și în cazul intervenirii termenului de prescripție, obligă organul de urmărire penală odată cu desfășurarea acțiunilor de urmărire penală și a administrării probelor să stabilească cert ziua/momentul săvârșirii infracțiunii.

Amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei (alin. (1) art. 107 CP). Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate (alin. (2) art. 107 CP).

Etimologic, termenul „amnistia” provine de la cuvântul grecesc *amnestia*, care înseamnă uitare, iertare[60]. După conținutul său, *amnestia* exprimă generozitatea statului față de infractorii condamnați sau care execută pedeapsa penală.

„Amnistia este actul de clemență al puterii legiuitoare, prin care aceasta, din considerente de ordin politic sau social, înlătură răspunderea penală și consecințele condamnării pentru infracțiunile săvârșite până la apariția sa[154]”.

Unii autorii din Republica Moldova, după cum A. Barbăneagră și V. Berliba arată că, „amnistia este actul de clemență, acordat prin lege organică, privitor la unele infracțiuni săvârșite anterior datei prevăzute în actul normativ, pe temeiuri social-politice și din rațiuni de politică penală superioară celor care ar fi legitimat reacția coercitivă a societății împotriva infractorilor și care are drept efect înlăturarea răspunderii penale, a executării pedepsei, precum și a altor consecințe ale condamnării[4, p.859]”.

O altă definiție o găsim la autorul Pinte Alin [142, p.112], care menționează că, „amnistia constituie o renunțare legală la acțiunea de tragere la răspundere penală a celor vinovați de săvârșirea unor anumite fapte prevăzute de legea penală, fiind un act de clemență a puterii de stat și se acordă prin lege organică”.

Amnistia, conform dicționarului de drept penal, este „cauza care înlătură răspunderea penală pentru infracțiunile săvârșite până la data apariției legii de amnistie”. În raport cu faza procesului în care este judecată fapta, amnistia poate fi: antecondamnatorie și postcondamnatorie[58].

Fiind un act al organului legislativ, amnistia are caracter normativ, dispozițiile căreia sunt obligatorii pentru toate organele puterii și funcționarii publici cu atribuții de realizare a răspunderii penale[199, p.280].

Amnistia reprezintă acea formă, radicală și completă a clemenței, prin care se stinge caracterul delictual al faptei[144, p.504]. Iertarea, după cum consideră savantul român V. Dongoroz, atunci când purcede de la putere, care, pentru considerațiuni de ordin politic și social, renunță la aplicarea sancțiunilor de drept penal, se numește amnistie[69, p.721].

În contextul celor relatate reiterăm că amnistia are următoarele caracteristici indisolubile:

- a) nu produce modificări în normele juridice în vigoare și se răsfrânge asupra unui contingent limitat de persoane;
- b) se aplică doar asupra evenimentelor și faptelor care au avut loc până la elaborarea și intrarea în vigoare a acesteia;
- c) actul amnistiei nu se anulează printr-un act special, devenind nul de sine stătător;
- d) nu conține elemente noi de reglementare juridică;
- e) recunoaște persoana vinovată de săvârșirea infracțiunii[161, p.166].

În contextul examinării amnistiei ca temei de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale ar fi binevenit să studiem fenomenul dat sub două aspecte: de la momentul sesizării și până la pornirea urmăririi penale și după pornirea urmăririi penale până la terminarea urmăririi penale cu soluția transmiterii cauzei în judecată.

Referitor la primul aspect radiem faptul că, dacă din actul de sesizare și acțiunile de verificare provin date suficiente privind întrunirea cumulativă a condițiilor aplicării amnistiei, se poate dispune neînceperea urmăririi penale. În cazul dat s-ar concluziona că voința făptuitorului, care este cunoscut, dar care nu are niciun statut procesual, nu s-ar lua în considerație.

În situație similară s-ar afla și victima infracțiunii, pentru care legea necesită procedura plângerii prealabile. Amnistia stinge dreptul victimei de a introduce plângerea prealabilă[120, p.61-62]. Astfel, ea trebuie considerată ca fiind lovită de nulitate absolută sau chiar inexistentă, iar procesul penal încetat ca urmare a lipsei plângerii prealabile, și nu a amnistiei.

A susține că amnistia înlătură însăși posibilitatea persoanei vătămate de a formula plângerea prealabilă, echivalează cu dezavuarea categoriei juridice de „drept subiectiv” și înseamnă transferul obligației de încadrare juridică a faptei, de la organele judiciare, asupra persoanei vătămate[160].

În cazul în care amnistia a intervenit până la sesizarea organelor de drept, ea nu limitează dreptul victimei de a introduce plângerea prealabilă. Plângerea prealabilă constituie un act de sesizare despre săvârșirea unei infracțiuni și un act procesual de începerea a urmăririi penale.

„Amnistia se dovedește irelevantă nu numai cu privire la dreptul de a introduce plângerea prealabilă, ci și relativ la dreptul de a formula o plângere sau un denunț. Dacă din însuși cuprinsul actului de sesizare reies, fără echivoc, date și elemente pe baza cărora se poate efectua încadrarea juridică a faptei, rezultând că aceasta este amnistiată, în acest stadiu cauza se va soluționa prin pronunțarea ordonanței de refuz al pornirii procesului penal (cu condiția că făptuitorul este de acord cu aceasta) [15, p.559]”.

Dacă din actul de sesizare nu este clară încadrarea juridică a faptei, timpul când a fost comisă infracțiunea (până la sau după apariția actului de amnistie) sau nu este identificat făptuitorul, cauza nu poate fi soluționată prin aplicarea actului de amnistie, decât după stabilirea acestora.

În cazurile în care învinuitul sau persoana bănuită de săvârșirea infracțiunii se opune încetării procesului penal sau refuzului de pornire a procesului penal în legătură cu actul de amnistie, încetarea procesului penal sau refuzul de pornire a procesului penal pe această bază nu se admite. În acest caz procesul continuă în mod obișnuit, iar actul de amnistie va putea fi aplicat doar în cazul constatării vinovăției persoanei. În caz contrar, se va pronunța o sentință de achitare de către instanța de judecată[7, p.249].

În cazul când amnistia intervine în faza urmăririi penale, ea are efectul înlăturării răspunderii penale și, de regulă, se dispune încetarea urmăririi penale. La aplicarea actului de amnistie se impune realizarea cumulativă a următoarelor condiții:

- a. actul de amnistie să intervină după săvârșirea infracțiunii;
- b. să fie identificat făptuitorul și acesta să fie prezent în fața organului de urmărire penală și a procurorului;
- c. să fie respectate dispozițiile speciale ale legii cu privire la amnistie privind infracțiunea, persoana și alte condiții (de exemplu, anterior să nu fie aplicată amnistia, să fie reparat prejudiciul material);
- d. dacă bănuitul, învinuitul nu se opune soluției aplicării actului de amnistie în privința sa.

Prin urmare, de regulă, după începerea urmăririi penale și strângerea probelor necesare privind realizarea tuturor condițiilor este posibilă încetarea urmăririi penale pe temeiul aplicării actului de amnistie.

Dacă actul de amnistie a intervenit în timpul efectuării actelor preliminare (premergătoare), și din ele rezultă fapta penală care nimereste sub incidența amnistiei și nu este necesară identificarea infractorului ori acesta este cunoscut, organul de urmărire penală înaintează dosarul procurorului, cu propunerea de neîncepere a urmăririi penale. Procurorul la rândul său, dispunând prin ordonanță, refuz în pornirea urmăririi penale.

Iar dacă din conținutul actelor premergătoare reiese o altă componență de infracțiune decât cele prevăzute de actul de amnistie, atunci procurorul va dispune începerea urmăririi penale, stabilirea făptuitorului și tragerea lui la răspundere penală.

Dacă actul de amnistie a intervenit pe parcursul desfășurării urmăririi penale și dacă componența de infracțiune este prevăzută de amnistie și este identificat făptuitorul, și este acordul lui privind aplicarea amnistiei atunci organul de urmărire penală înaintează cauza penală procurorului cu propunerea de încetare a urmăririi penale, ultimul dispunând soluția respectivă prin ordonanță.

Amnistia este, înainte de toate, un drept real al individului de a fi iertat, pe motive că infracțiunea a fost comisă în împrejurări atenuante și, în al doilea rând, s-a creat o situație favorabilă la momentul emiterii actului de amnistie.

Amnistia se bazează pe principiul umanismului și are obiectivul de bază apărarea și întărirea în societate a conceptului de valori umane.

Amnistia are efecte doar asupra laturii penale a faptei nu și asupra laturii civile, astfel partea vătămată având posibilitatea să se folosească de dreptul de fi despăgubită material în cadrul unui proces civil.

De asemenea amnistia nu are efecte asupra răspunderii disciplinare. Dacă infracțiunea săvârșită reprezintă, în același timp, și abatere disciplinară, se va putea aplica și una din sancțiunile prevăzute de Codul muncii al Republicii Moldova, amnistia intervenită lăsând neatinsă răspunderea disciplinară[7, p.252].

Amnistia este un temei de încetare a procesului penal care poate fi aplicabil pe tot parcursul procesului penal.

Amnistia poate fi definită ca o instituție interamurală complexă (constituțională, penală, procesul-penală, execuțional-penală, criminologică), care se acordă prin lege organică, privitor la unele infracțiuni comise premărgător datei prevăzute în actul normativ, în temeiul unor considerente social-politice și de politică penală și care se exprimă prin înlăturarea răspunderii penale, executării pedepsei și prin alte consecințe ale condamnării [160].

Decesului făptuitorului.

Este circumstanță care exclude urmărirea penală reglementată de pct.5) art.275 CPP. Decesul făptuitorului face ca acțiunea penală să nu poată fi pusă în mișcare, întrucât, în materie penală, răspunderea este individuală[117, p.710].

O argumentare similară o regăsim și la Neagu I. [121, p.314], care menționează că, în materie penală, răspunderea este personală, deci, în cazul în care autorul (făptuitorul) infracțiunii

a decedat, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar dacă a fost pusă în mișcare, aceasta nu poate fi exercitată.

Decesul este încetarea din viață a persoanei. În cazul în care a intervenit decesul făptuitorului neînceperea urmăririi penale este justificată, deoarece dispare subiectul infracțiunii, respectiv, este firesc că nimeni nu poartă răspundere penală pentru faptele criminale comise de acesta[135, p.166].

Principiul responsabilității penale individuale și a personalității pedepselor, conform căreia pedeapsa nu poate fi aplicată decât celui care a comis infracțiunea, constituie obstacol la urmărirea și condamnarea penală a moștenitorilor infractorului decedat[117, p.710].

Decesul făptuitorului poate interveni în orice moment al procesului penal. Dacă decesul a survenit până la începerea urmăririi penale, organul de urmărire penală, va solicita dispunerea neînceperii urmăririi penale în temeiul decesului făptuitorului. Dacă decesul a intervenit după începerea urmăririi penale, ofițerul de urmărire penală va solicita dispunerea încetării urmăririi penale în temeiul decesului făptuitorului. Menționăm faptul, atât în prima situație cât și în cea de-a doua, ofițerul de urmărire penală trebuie să argumenteze prin probele acumulate că anume persoana decedată este făptuitorul infracțiunii.

Din speță: „Potrivit certificatului de deces nr. 5 din 09 martie 2023 emis de către primăria comunei Hincăuți raionul ZZZZ, se atestă că O.M. născut la 02 februarie 1992, a decedat la data de 02 martie 2023. (cauza decesului: suicid prin asfixie mecanică produsă prin spânzurare)”. Anexa nr.12.

Totodată menționăm faptul, că decesul trebuie și el probat, care se va face printr-un act oficial prin care specialistul sau medicul legist constată decesul (constatarea medico-legală sau raportul de expertiză) și cauza acestuia. La fel decesul poate fi constatat prin actul de deces redactat de Oficiul stării civile, prin care se înregistrează decesul persoanei[135, p.166].

Decesul făptuitorului nu poate să atragă și clasarea procesului penal, dacă în cauza penală figurează mai mulți făptuitori, iar decesul a survenit doar în privința unuia din ei. În cazul dat urmărirea penală va fi încetată doar în privința decedatului, iar în privința celorlalți ea va continua. Totodată menționăm că decesul unuia din doi făptuitori nu schimbă încadrarea juridică a faptei, rămânând ca agravantă *două sau mai multe persoane*.

Nu se aplică încetarea urmăririi penale în legătură cu decesul făptuitorului, dacă se solicită reabilitarea. Deci organul de urmărire penală, trebuie să informeze succesorul de drepturi al bănuțitului/învinutului decedat, despre decizia de încetare a urmăririi penale pe temeiul intervenirii decesului făptuitorului. În cazul dezacordului argumentat al succesorului, nu poate fi dispusă soluția încetării pe temeiul prevăzut la pct.5 art.275 CPP. Totodată, legislatorul nu a prevăzut

expres această reglementare, ceea ce denotă o încălcare a drepturilor omului. În acest context se propune modificarea pct.5 art.275 CPP, prin completarea cu sintagma „*cu excepția cazurilor de reabilitare sau de dezacord al succesorilor*”. Un argument în acest sens, a fost descris în paragraful **nr.4.4 Reabilitarea persoanei în privința căreia urmărirea penală a fost încetată**, al prezentului studiu.

Diferența între decesul făptuitorului și lipsa subiectului infracțiunii ca element constitutiv al infracțiunii prevăzute la pct.3 art.275 CPP, este că în primul caz persoana, în momentul comiterii faptei infracționale, întrunea condițiile subiectului infracțiunii, însă după aceasta a decedat. În al doilea caz, persoana care a comis infracțiunea nu întrunește condițiile subiectului (responsabilitatea și vârsta tragerii la răspundere penală) [135, p.166].

Atât legislația penală cât și cea procesual-penală, reglementează persoana juridică ca subiect al infracțiunii și respectiv procedura de examinare a cauzelor săvârșite de persoana juridică. Totodată menționăm faptul că actualul Cod de procedură penală nu reglementează neînceperea sau încetarea urmăririi penale, dacă fapta a fost săvârșită de o persoană juridică. Metaforic, putem menționa că persoana juridică ia „naștere” odată cu înregistrarea în *Registrul de stat al persoanelor juridice* și „moare” odată cu radierea din același *Registrul de stat al persoanelor juridice*[103 op.cit.].

Radierea persoanei juridice este operațiunea opusă înregistrării, care presupune excluderea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice, având drept consecință dispariția din ordinea juridică a persoanei juridice radiate. Procedura de radiere este reglementată de legislația civilă și aceasta cuprinde mai multe etape.

În condițiile arătate putem conchide că, radierea persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice, poate fi asociată cu decesul persoanei juridice [135, op.cit. p.166,167].

În contextul celor expuse și în scopul susținerii opiniei lui Osoianu T. Și Ostavciuc D., se propune completarea art.275 CPP cu următorul conținut: *pct. 5¹) a survenit radierea din Registrul de stat al persoanelor juridice.*

3.3 Încetarea procesului penal în temeiul liberării de răspundere penală

Potrivit legislației unul dintre scopurile prioritare ale procesului penal, este ca persoana vinovată de săvârșirea infracțiunii să fie pedepsită potrivit vinovăției sale.

În doctrină **răspundere penală este definită** ca fiind cea mai gravă formă a răspunderii juridice, care implică obligația unei persoane de a răspunde în fața organelor de urmărire penală și apoi în fața instanței de judecată pentru fapta pe care a săvârșit-o prevăzută de legea penală, obligația de a suporta măsurile de constrângere penală prevăzute de lege pentru săvârșirea infracțiunii și obligația de a executa pedeapsa aplicată[2, op.cit. p.475].

Răspunderea penală trebuie interpretată ca o condamnare publică de stat a faptelor social periculoase și a persoanelor care le săvârșesc, exprimată prin sentința de condamnare[13, p.291].

Răspunderea penală este o consecință ineluctabilă a săvârșirii unei infracțiuni. Însă această regulă dură, nu o putem considera ca fiind una absolută, iar legislatorul, conducându-se de principiul umanismului a prevăzut anumite situații când făptuitorul ar putea fi liberat de răspundere penală, prin tragerea la răspundere contravențională sau supus unei măsuri de constrângere cu caracter educative.

Liberarea de răspundere penală reprezintă punerea în libertate a persoanei ce a săvârșit infracțiunea, care în urmărire și-a pierdut gradul prejudiciabil în virtutea unor împrejurări prevăzute de legea penală.

În opinia lui A.Borodac, prin liberarea de răspundere penală, se înțelege, actul organelor justiției, la latitudinea căroră, pe baza stabilirii gradului socialmente periculos nu prea mare, atât al infracțiunii săvârșite, cât și al persoanei vinovate, liberează persoana respectivă de aprecierea negativă data de stat faptei infracționale, care ar urma să fie exprimată în sentința de condamnare[13, p.293].

Înlăturarea răspunderii penale nu este un act arbitrar, necesitatea ei este determinată de anumite fenomene ce fac ca ea, utilitatea răspunderii penale să dispară, cum avem spre exemplu: stingerea ecoului social al infracțiunii; restabilirea ordinii sociale o dată cu trecerea timpului, schimbarea unor raporturi între părți în societate.

Liberarea răspunderii penale nu duce la înlăturarea caracterului penal al faptei, ci doar la înlăturarea aplicării unei pedepse.

Liberarea de răspundere penală este posibilă până la survenirea de fapt a răspunderii, adică până la emiterea de către instanța de judecată a sentinței de condamnare cu stabilirea pedepsei care urmează să fie executată. Astfel se exclude recunoașterea persoanei drept vinovată, iar liberarea ei de răspundere penală înseamnă și liberarea totală de o pedeapsă posibilă[15, p.405].

Noțiunea liberării de răspundere trebuie să includă două momente: existența circumstanțelor ce ar permite deducția referitoare la posibila existență a răspunderii juridice, deci calificarea faptei ca ilicită, însă, concomitent există și circumstanțe ce justifică liberarea de răspundere. Astfel, liberarea de răspundere ar putea fi definită drept excluderea consecințelor

negative ale aplicării forței de constrângere a statului în condițiile legii pentru subiectul, care a comis fapta ilicită[62, p.29].

Liberarea de răspundere juridică reprezintă situația în care persoana ce a comis fapta ilicită în nici o circumstanță nu va fi trasă la răspundere, deci nu va suporta consecințele juridice negative ale comiterii faptei. Practica juridică, însă, atestă și încetarea răspunderii juridice alături de liberarea de răspundere, ceea ce presupune condiții diferite de survenire și aplicare a instituțiilor enumerate. Răspunderea juridică încetează, în primul rând, în virtutea ispășirii pedepsei. Dar se mai poate produce în cazul decesului făptuitorului, îmbolnăvirii psihice a acestuia, dispariția pericolului social al faptei comise. În toate aceste cazuri încetarea se produce în virtutea circumstanțelor obiective ce modifică în primul rând statutul juridic al făptuitorului[62, p.29].

Liberarea de răspundere penală est o instituție complexă cu o aplicabilitate practică destul de mare. Tipurile de liberare de răspundere penală sunt prevăzute de partea generală a Codului penal la art.53. Persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei în cazurile:

- a) minorilor;
- b) tragerii la răspundere contravențională;
- c) renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii;
- d) căinței active;
- e) schimbării situației;
- f) liberării condiționate;
- g) prescripției de tragere la răspundere penală[29].

În afară de cazurile de liberare de răspundere penală enumerate, Codul penal mai prevede aproximativ 30 norme speciale care expres reglementează liberarea de răspundere penală.

Care este deosebirea și asemănarea dintre liberarea de răspundere penală prevăzută de partea generală a Codului penal și liberarea de răspundere penală prevăzută expres de normele părții speciale?

Diferența este că tipurile liberării de răspundere penală reglementată de partea generală își extind efectul asupra unui grup relativ mare de infracțiuni, pe când cele reglementate de partea specială a Codului penal se aplică unor infracțiuni specifice.

Acest aspect cât și altele vor fi discutate în paragraful dat.

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberarea de răspunde penală a minorului

Actualitatea și acuitatea deosebită a problemelor criminalității minorilor s-au evidențiat, dintotdeauna, datorită particularităților specifice ale vârstei acestei categorii de infractori[74, p.152].

Conform datelor Biroului Național de Statistică privind nivelul infracțional[128], în anul 2022 se atestă o creștere a infracțiunilor săvârșite de minori sau cu participarea acestora. În anul **2018** au fost înregistrate 688 de cazuri cu implicarea minorilor, în **2019** – 664, **2020**- 606, **2021** - 695 și **2022** – 705. Minorii, cel mai frecvent au fost implicați în săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului – 70%, iar majoritatea infracțiunilor săvârșite sunt cu implicarea băieților – 90% din totalul de cazuri înregistrate.

În scopul asigurării protecției drepturilor minorului în cadrul procesului penal, legislatorul a prevăzut procedura specială în privința minorilor. Ponderea și atenția acordată acestei proceduri se atestă prin faptul plasării sub numărul unu în lista procedurilor speciale.

Conform art.21 CP, subiect al infracțiunii pasibil de răspundere penală este persoana responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. Aceiași normă mai menționează faptul că pentru anumit gen de infracțiuni răspunderea penală poate surveni de la 14 ani.

Totodată legislatorul menționează că persoana care nu a atins vârsta de 18 ani la momentul săvârșirii infracțiunii este considerat minor și față de aceasta va fi aplicată procedura specială în privința minorilor[28, 80].

Posibilității atragerii la răspundere penală a minorului va fi corelată cu art. 21 CP și pct. 47 art.6 CPP.

Comportamentul minorilor se manifestă printr-o emoționalitate sporită, caracter instabil, prin dorința de a-și confirma personalitatea, prin predispoziții către imitare etc. Predispoziția către imitare duce foarte frecvent la aceea că minorul cade deseori sub influența celor maturi.

Particularitățile vârstei minorilor sunt, de regulă, mărturie a lipsei degradării înrăite. De aceea legislația penală în vigoare subliniază că de multe ori corectarea persoanei care a săvârșit o infracțiune până la vârsta de 18 ani și care nu prezintă un mare pericol social, poate fi efectuată și fără aplicarea răspunderii penale, sub influența numai a măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

În conformitate cu art. 474 alin. (2) CPP, dispozițiile ce se referă la procedura în cauzele privind minorii se aplică în privința persoanelor care, la momentul desfășurării acțiunii procesuale, nu au împlinit vârsta de 18 ani. În cazul dat legislatorul se referă la vârsta persoanelor minore, susceptibile de a fi atrase la răspundere penală, este încadrarea persoanei în limitele 16-18 ani,

excepție, când pot fi atrase la răspundere penală și persoanele între 14-16 ani, fiind instituită de alin. (2) art.21 CP[148, p.18].

Conform lit. h), art.270 CPP, până în anul 2015 competența materială de exercitare a urmăririi penale în cazurile în care infracțiunile se pretind a fi comise de minori aparținea exclusiv procurorului, ulterior competența de exercitare a urmăririi penale în privința minorilor s-a limitat la infracțiunile deosebit de grave și excepțional de grave[28].

Urmărirea penală în cauzele în care sunt persoane minore se soluționează de urgență și cu prioritate[28, art.290].

În conformitate cu art. 475 alin. (1) CPP, în cadrul urmăririi penale și judecării cauzei penale cu minori, afară de circumstanțele prevăzute în art.96 CPP, urmează a se stabili[28]:

1. vârsta minorului (ziua, luna, anul nașterii);
2. condițiile în care trăiește și este educat minorul, gradul de dezvoltare intelectuală, volitivă și psihologică a lui, particularitățile caracterului și temperamentului, interesele și necesitățile lui;
3. influența adulților sau a altor minori asupra minorului;
4. cauzele și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii.

Pentru a stabili dacă minorul corespunde cerințelor de subiect al infracțiunii, organul de urmărire penală, procurorul trebuie să întreprindă toate măsurile corespunzătoare pentru a stabili vârsta exactă a acestuia[75, p.155].

Se consideră că persoana a atins o anumită vârstă începând cu ziua următoare zilei sale de naștere.

Dacă în rezultatul expertizei medico-legale se stabilește[80]:

- doar luna și anul nașterii, ziua nașterii se va considera ultima zi din luna determinată;
- anul nașterii și mai multe luni (stabilite prin presupunere), ziua de naștere se va considera ultima zi din luna cea mai îndepărtată;
- doar anul nașterii, nefiind posibilă invocarea în calitate de variante a unor luni, ziua de naștere se va considera ultima zi a anului stabilit de către expert.

Este primordială, la faza urmăririi penale, verificarea și acumularea de informații pentru stabilirea cât mai detaliată a personalității minorului. În realizarea acestui scop se începe cu convorbirea efectuată cu minorul, de la care se vor stabili punctele de reper în cercetările ulterioare, pasul următor fiind convorbirile cu persoanele cele mai apropiate minorului, anume părinții sau înlocuitorii acestora (tutorii, adoptatorii), frații și surorile mai mari, apoi discuțiile cu persoanele care instruiesc sau participă la instruirea minorului – profesorii, educatorii acestuia, medicul de familie[148, p.24].

Un alt aspect important de fi stabilit la faza urmăririi penale se referă la gradul de dezvoltare intelectuală a minorului, particularitățile de caracter, psihologia acestuia, cercul de prieteni și influența asupra lui a persoanelor cu care a intrat în contact.

După ce s-au stabilit împrejurările enunțate mai sus, este deosebit de importantă stabilirea aspectului volitiv, adică stabilirea în ce măsură minorul a fost determinat, a conștientizat acțiunile sale. Cele menționate prezintă un rol aparte la stabilirea vinovăției, individualizarea pedepsei penale sau încetarea procesului penal[148, p.24].

Minorii care săvârșesc infracțiuni și care întrunesc condițiile subiectului infracțiunii pot fi sancționați penal, dar diferit de maturi. Față de ei pot fi aplicate măsuri cu caracter educativ, iar în cazul când acestea nu sunt suficiente pentru corectarea minorului, el poate fi sancționat cu o pedeapsă penală.

La aplicarea pedepsei, față de minor, instanța de judecată trebuie să ia în considerație gravitatea faptei, gradul pericolului social al faptei săvârșite, dezvoltarea intelectuală și starea fizică a minorului, dacă a mai săvârșit anterior alte infracțiuni, starea social și familială și alte informații care ar permite corectarea acestuia.

Importanța instituției liberării de răspundere penală a minorilor crește în măsură în care se constată din ce în ce tot mai mult că educarea și reeducarea delincvenților minori prin aplicarea măsurilor educative este mai efectivă[7, p.109].

Liberarea de răspundere penală a minorului se dispune de către procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei.

Liberarea de răspundere penală și aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ față de minori se promovează când se dovedește că[74, p.153]:

- infracțiunea săvârșită de minor, prezintă un pericol social redus (infracțiunea este ușoară sau mai puțin gravă);
- corectarea minorului este posibilă fără să fie supus răspunderii penale;
- infracțiunea este săvârșită pentru prima oară;
- aplicarea măsurii de constrângere cu caracter educativ asigură preîntâmpinarea săvârșirii noilor infracțiuni.

De aici devine evidentă legătura inseparabilă între aprecierea importanței material-juridice a circumstanțelor ce caracterizează infracțiunea și calificarea acesteia pentru individualizarea răspunderii penale.

Analizând dispoziția art.54 a CP, reiterăm că persoanele care la momentul săvârșirii infracțiunii nu au atins vârsta de 18 ani și au săvârșit pentru prima dată o infracțiune ușoară sau

mai puțin gravă pot fi liberați de răspundere penală, dacă se constată că corectarea lor este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale.

Reieșind din prevederile acestui articol vom avea două temeuri în baza cărora este posibilă liberarea de răspundere penală:

1. lipsa gradului prejudiciabil al infracțiunii comise (legea prevede posibilitatea liberării doar în cazurile săvârșirii infracțiunii ușoare sau mai puțin grave).

2. lipsa caracterului prejudiciabil al infractorului minor, adică însăși persoana nu prezintă pericol sporit (corectarea acestora este posibilă fără supunerii lor pedepsei și răspunderii penale.)
Iar condiția generală în prezența căreia se aplică această modalitate de eliberare – săvârșirea infracțiunii până la atingerea vârstei majoratului.

Legea interzice aplicarea acestei modalități de liberare de răspundere penală în cazurile când persoana vinovată are antecedente penale, la fel nu este permisă aplicarea ei repetată. Însă art.104 CP, prevede că în cazul eschivării sistematice de la măsurile de constrângere cu caracter educativ de către minori, instanța de judecată la propunerea organelor de stat specializate anulează măsurile aplicate și trage vinovatul la răspundere.

În cazul aplicării față de minor a soluții de încetare a procesului penal cu liberarea de răspundere penală, procurorul atrage o atenție sporită asupra factorilor care determină comportamentul minorului până la săvârșirea infracțiunii, și anume: dacă nu a mai avut rețineri la poliție, dacă nu a mai săvârșit anterior alte infracțiuni, dacă lipsesc antecedentele penale, atitudinea minorului față de studii, muncă, alcool și droguri etc.

Alte momente care sunt luate în considerație de procuror se referă la motivele săvârșirii infracțiunii și faptul instigării lui de către un matur.

De asemenea se atrage atenția la personalitatea minorului, condițiile de trai, lipsa unui părinte sau a ambilor și desigur, nu în ultimul rând un grup de factori, ce determină gradul pericolului social al infractorului, se referă la comportarea minorului în timpul urmăririi penale, atitudinea lui față de infracțiunea săvârșită.

Persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art.54 CP, le pot fi aplicate următoarele măsuri de constrângere cu caracter educativ:

- a) avertismentul;
- b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;
- d) obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică;

e) internarea minorului, de către instanța de judecată, într-o instituție specială de învățământ și de reeducare sau într-o instituție curativă și de reeducare.

Măsurile de constrângere cu caracter educativ, enumerate au un caracter exhaustiv iar minorului îi pot fi aplicate concomitent câteva dintre ele.

Măsurile se vor respecta cu strictețe de minor sub supravegherea persoanei responsabile de educația sa, iar în cazul eschivării sistematice de la măsurile de constrângere cu caracter educativ de către minor, instanța de judecată, la propunerea organelor de stat specializate, anulează măsurile aplicate și decide trimiterea cauzei penale procurorului sau stabilește pedeapsa conform legii în baza căreia persoana a fost condamnată[148, p.66].

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală a minorul se dispune de către procuror prin ordonanță, susceptibilă contestării în modul general prevăzut, necesită a fi temeinic motivată, cu accentuarea elementelor incidente referitoare la minor, atât de personalitatea minorului cât și circumstanțiale cauzei.

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională

După cum s-a menționat anterior, „procesului penal are ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală [28]”. Totodată, nu întotdeauna raportul juridic procesual penal se soluționează cu sentință de condamnare, în anumite circumstanțe, chiar dacă sunt întrunite toate elementele componenței de infracțiune, legislatorul a prevăzut ca alternativă încetarea procesului penal în temeiul liberării de răspundere penală.

Conform legislației penale răspunderea penală poate fi înlocuită cu altă răspundere extrapenală, cu răspunderea contravențională. În astfel de cazuri instanța de judecată încetează procesul penal cu tragerea la răspundere contravențională.

La noi, liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere administrativă (contravențională), ca instituție a dreptului penal, a fost stabilită pentru prima oară prin Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM din 7 aprilie 1977 “Cu privire la introducerea unor modificări și completări în Codul penal al RSSM”. Astfel, Codul penal din 24 martie 1961 a fost completat cu art. 48¹[74, p.177]. Actualul Cod penal, prin art. 55, a păstrat această instituție supunând-o totodată unor modificări. Potrivit prevederilor alin. (1) al art. 55 din CP, *persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, cu excepția unor infracțiuni (infracțiunilor prevăzute la art.art. 181¹, 256, 264 alin.(2), 264¹, 303, 314, 326 alin.(1)*

și (1¹), 327 alin.(1), 328 alin.(1), 332 alin. (1), 333 alin.(1), 334 alin. (1) și (2), 335 alin.(1) și 335¹alin.(1) CP), *poate fi liberată de răspundere penală și trasă la răspundere contravențională în cazurile în care și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale.*

Esența acestui tip de liberare de răspundere penală constă în aceea că fapta comisă rămâne a fi considerată infracțiune, însă procurorul sau instanța de judecată, în condițiile stipulate în art. 55 din CP, dispune înlocuirea răspunderii penale cu răspundere contravențională.

Condițiile în care este posibilă liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională sunt următoarele[74, op.cit. p.177-178]:

- 1) infracțiunea este săvârșită pentru prima dată;
- 2) infracțiunea este catalogată ca fiind una ușoară ori mai puțin gravă;
- 3) a fost recunoscută vina de către făptuitor;
- 4) a fost reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune;
- 5) s-a constatat că corectarea persoanei vinovate este posibilă, fără implicarea răspunderii penale.

„În cadrul urmăririi penale s-a constatat că, IVV în primăvara anului 2015, aflându-se Germania, având intenția de-ași perfecta permis de conducere de tip român, prin intermediul și în urma unei înțelegeri prealabile cu un cetățean român pe nume Marian, care până la moment nu a fost identificat de organul de urmărire penală, a obținut contra sumei de 80 euro, permis de conducere de tip român cu nr. ZZZZZZ eliberat pe numele său, pe care cunoscând cu certitudine că este falsificat, la deținut ilegal la domiciliul său din sat. VVVVV, rnul FFFFF până la 20 februarie 2020, când în timpul percheziției acesta a fost depistat și ridicat.

*Conform raportului de expertiză judiciară nr. XXX din 08 aprilie 2020, prin care permisul de conducere al României cu nr. ZZZZZZ eliberat pe numele lui IVV, a.n. 11.06.19XX, de către SRPCIV Iași, la data de 22.07.2015, valabil până la data de 22.07.20XX – **nu corespunde după calitatea și metoda imprimării imaginilor și executării elementelor principale permiselor de conducere românești autentice.***

Prin acțiunile sale IVV, a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 361 alin. (1) Cod penal, după semnele calificative: deținerea documentelor oficiale false, care acordă drepturi.

Fiind audiat în calitate de învinuit, IVV, vinovăția sa în deținerea permisului de conducere de tip român cu nr. ZZZZZZ eliberat pe numele său cu semne de falsificare, a recunoscut-o pe deplin, de cele întâmplate se căiește sincer. Totodată, ultimul a înaintat o cerere prin care a solicitat încetarea urmăririi penale în baza art. 55 Cod penal cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională, motivând că la domiciliu se caracterizează pozitiv, anterior nu a fost judecat, nu prezintă pericol social, infracțiunea ușoară a fost comisă pentru prima oară.

Conform art. 55 Cod Penal al R. Moldova, persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală și trasă la răspundere contravențională în cazurile în care și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea sa este posibilă fără a fi supus răspunderii penale.”(Anexa nr.3 Ordonanța privind încetarea urmăririi penale cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională)

Aceste condiții enunțate au caracter cumulativ și nicidecum alternativ. Adică pentru intervenția legii penale în materia liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională, este necesară respectarea în cumul a tuturor condițiilor indicate anterior.

În cazul îndeplinirii condițiilor enumerate, procurorul în cadrul urmăririi penale are doar facultatea de a înlocui răspunderea penală, nefiind obligat să facă acest lucru, element ce rezultă din expresia folosită de legiuitor în alin.(1), art.55 CP – „*persoana poate fi liberată de răspundere penală*” [74, op.cit. p.179].

Încetarea procesului penal în temeiul liberării de răspundere penală cu atragerea la răspundere contravențională poate fi aplicată și față de minor. Se va aplica în aceleași condiții aplicabile și liberării de răspundere penală a minorului (art.54 CP), suplimentar fiind necesară întrunirea condiției de recunoaștere a vinei, repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. În privința minorilor, acest temei de liberare are caracter subsidiar și se va aplica în cazurile în care se atestă că minorul este în măsură să suporte o amendă contravențională, aplicabilă în conformitate cu art.55 alin. (2) CP, procurorul orientând amenda spre minimul stabilit [148, p.66].

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii.

Conform art.56 CP, se consideră renunțare de bună voie la săvârșirea infracțiunii încetarea de către persoană a pregătirii infracțiunii sau încetarea acțiunilor (inacțiunilor) îndreptate nemijlocit spre săvârșirea infracțiunii, dacă persoana era conștientă de posibilitatea consumării infracțiunii.

Renunțarea constă în faptul că făptuitorul refuză de a săvârși fapta aflată în curs de desfășurare (pregătire, tentativă).

Persoana va fi liberată de răspundere penală numai în cazul când renunțarea este benevolă și definitivă.

Prin sintagma „**benevolă**” legislatorul a prevăzut situația când renunțarea este voluntară, neimpusă de nimeni, când făptuitorul își încetează activitatea infracțională din propria inițiativă, cu toate că există posibilități de a continua. În astfel de cazuri nu se iau în considerație motivele renunțării, dacă ele nu au fost dictate de careva împrejurări care nu depindeau de făptuitor (ex.: a fost surprins la locul faptei până la consumarea infracțiunii s-a speriat și a fugit).

Aprecierea corectă a circumstanțelor în virtutea cărora infracțiunea nu a fost dusă până la capăt are o importanță major pentru definirea *renunțării de bună voie*. Dacă factorii externi au influențat persoana în așa fel încât aceasta nu a putut continua acțiunile infracționale, fapt în

legătură cu care a fost nevoită să le întrerupă atunci, în astfel de cazuri lipsește renunțarea de bună voie[74, p.181].

În cazul existenței unor dubii cu privire la motivul care a determinat pe făptuitor să-și ducă până la sfârșit acțiunile infracționale și organul de urmărire penală nu a putut stabili exact, dacă renunțarea se datorează unei cauze exterioare sau voinței libere a făptuitorului, ori dacă se stabilește o coincidență în timp a cauzei exterioare și a renunțării voluntare, se va considera că există renunțare benevolă[174, op.cit. p.113].

O altă cerință a renunțării este că trebuie să fi definitivă. Dacă făptuitorul abandonează numai pentru un oarecare timp executarea începută, cu gândul de a o relua ulterior, în condiții mai favorabile, nu există o renunțare efectivă la infracțiune, ci doar o întrerupere a executării[15, p.411].

Renunțarea trebuie să fie completă și ireversibilă.

Totodată, persoana care a renunțat de bună voie la ducerea infracțiunii până la capăt este supusă răspunderii penale numai în cazul în care fapta săvârșită conține o altă infracțiune consumată (ex. Persoana a răpit un automobil cu scopul de a tampona pe cineva, însă ulterior a renunțat la acțiunile sale și a abandonat și automobilul. În cazul dat va fi tras la răspundere penală numai pentru răpirea mijlocului de transport art.192¹CP).

Renunțarea de bunăvoie poate avea loc atât pe parcursul acțiunilor de pregătire, cât și al tentativei de infracțiune, înainte de survenirea consecințelor. „Activitatea din care ar rezulta că făptuitorul a renunțat poate să se manifeste atât prin formă pasivă (*renunțarea la executarea următoarelor acțiuni*), cât și prin formă activă (*distrugerea mijloacelor și instrumentelor de săvârșire a infracțiunii*) [87]”.

După cum am menționat mai sus renunțarea trebuie să fie de bunăvoie și definitivă, și este specific pentru fiecare participant la infracțiune, indiferent de rolul fiecăruia, unica condiție ca această renunțare să intervină până la survenirea consecințelor.

Astfel, renunțarea de bunăvoie a organizatorului și instigatorului poate avea loc doar în formă activă, când acțiunile lor (avizarea organelor de drept, prevenirea eventualei victime, stoparea autorului, chiar și prin diferite forme de influență fizică) nu au permis autorului să săvârșească ceea ce intenționa[15, p.412].

Totuși dacă autorul sau instigatorul nu a reușit să oprească autorul de la săvârșirea acțiunilor ilegale, atunci acțiunile date vor fi calificate doar ca circumstanțe atenuante la aplicarea pedepsei. Complicele infracțiunii nu se supune răspunderii penale dacă a întreprins toate măsurile ce depindeau de el pentru a preîntâmpina comiterea infracțiunii.

În contextual dat, procurorul poate dispune în privința învinutului/complice care a întreprins toate măsurile ce depindeau de el pentru a preîntâmpina comiterea infracțiunii, încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii, cu ulterioara atragere în procesul penal în calitate de martor.

„Motivele care l-au determinat pe făptuitor să renunțe pot fi din cele mai diverse: *căința, remușcarea, mila față de victimă, teama de pedeapsă, bănuiala că avantajele materiale ce le-ar obține ar fi prea mici în raport cu riscul asumat etc.* Însă indiferent de motivele care au servit ca temei pentru ca persoana să renunțe la comiterea infracțiunii, persoana nu poate să fie supusă răspunderii penale[87]”.

Renunțarea poate avea loc doar atunci când activitatea infracțională s-a început deja, când persoana a întreprins anumite acțiuni (inacțiuni) îndreptate spre obținerea rezultatului infracțional, însă a încetat atacul. În același rând, situații în care persoana doar își pune în gând (își proiecta) decizia privind comiterea infracțiunii, însă ulterior renunțaseră la intenția sa, nu vor cădea sub incidența legii penale. Anume reieșind din aceste considerente, cazurile de renunțare la săvârșirea faptei infracționale care doar s-a proiectat nu pot fi recunoscute drept renunțare benevolă la aceasta – oricum, trebuie să existe o exteriorizare a intenției[17, p.166-174].

Renunțarea de bunăvoie nu poate fi confundată cu căința activă, care constituie o reparare benevolă a urmărilor prejudiciabile ce au fost cauzate. Dacă repararea unui prejudiciu material, moral, social sau organizațional se prezumă a fi o măsură reală, atunci repararea prejudiciului fizic totdeauna este un proces extrem de complicat, iar în cazul omuciderilor – absolut exclus. Totodată, măsurile întreprinse după săvârșirea infracțiunii, cum ar fi: aplicarea măsurilor pentru salvarea persoanei; transportarea de urgență a victimei la spital; acordarea asistenței medicale, precum și efectuarea altor încercări de a minimaliza prejudiciul cauzat, legea penală le recunoaște în calitate de circumstanță atenuantă.

Aplicarea liberării de răspundere penală în legătură cu renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii în scopul soluționării cauzei penale prin încetarea urmăririi penale este de competență exclusivă a procurorului, prin ordonanța motivată.

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu căința activă

Această formă de liberare de răspundere penală a fost inclusă în legislația penală odată cu adoptarea Codului penal în anul 2002.

Conform art.57 CP, persoana care pentru prima oară a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală dacă ea, după săvârșirea infracțiunii, s-a

autodenunțat de bunăvoie, a contribuit activ la descoperirea acesteia, a compensat valoarea daunei materiale cauzate sau, în alt mod, a reparat prejudiciul pricinuit de infracțiune[29].

Căința activă trebuie deosebită de renunțarea de bunăvoie. Prima este posibilă doar după consumarea infracțiunii, pe când renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii constă în încetarea pregătirii infracțiunii sau în încetarea acțiunilor (inacțiunilor) îndreptate nemijlocit spre săvârșirea infracțiunii, dacă persoana era conștientă de posibilitatea reală a consumării infracțiunii. Dacă renunțarea a fost benevolă și definitivă, atunci persoana care a renunțat la ducerea infracțiunii până la capăt nu poate fi supusă răspunderii penale decât în cazul în care fapta săvârșită conține o altă infracțiune consumată (art. 56 din CP) [15, p.414].

Legea nu conține noțiunea „căința activă” și nici conținutul semnelor prin care este desemnată această instituție. Această situație poate avea un impact negativ asupra aplicabilității corecte a liberării de răspundere penală în legătură cu căința activă.

În acest context, în viziunea unor autori[207, p.464] *căința activă* presupune acele acțiuni active de după săvârșirea infracțiunii ce arată regretul persoanei ce a comis fapta ilegală și are tendința de a repara sau reduce din consecințele de pe urmă. Părere similară ce denotă același comportament activ de după comiterea infracțiunii și întreprinderea măsurilor de diminuare a prejudiciului cauzat este susținută de Lucașov A., Cușnariov V. [op.cit. 74, p.185, 200, p.44-50, 201]

Sub aspect legislativ, prin *căința activă* se înțelege acele acțiuni active benevole prin care persoana care a comis o infracțiune, conducându-se de orișice impuls intern, previne, înlătură sau reduce consecințele periculoase ale faptei sau acordă ajutor organelor de drept în descoperirea și cercetarea acestei și altor infracțiuni, ce atrag după sine, în condițiile prevăzute de lege liberarea de răspundere penală și reducerea pedepsei[74, p.186].

Liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă poate avea loc doar în condițiile prevăzute de lege a alin.(1) art.57 CP, și anume:

- persoana a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă pentru prima dată;
- persoana s-a autodenunțat;
- persoana a contribuit activ la descoperirea infracțiunii;
- persoana a reparat prejudiciul cauzat prin acțiunile sale infracționale.

Conform art.16 CP, se consider infracțiune ușoară fapta pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 2 ani inclusiv, iar mai puțin gravă - fapta pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 5 ani inclusive.

Se va considera ca infracțiune săvârșită pentru prima dată, chiar dacă persoana anterior a fost condamnată pentru altă infracțiune dar antecedentele penale s-au stins sau au fost ridicate în condițiile legii. De asemenea nu se va considera ca infracțiune repetată și situația când pentru tragerea la răspundere a intervenit termenul de prescripție.

Prin autodenunț se subînțelege înștiințarea benevolă a persoanei despre săvârșirea de către ea a unei infracțiuni în cazul în care organele de urmărire penală nu sunt la curent cu această faptă (art.264 CPP).

Autodenunțarea trebuie să fie de bunăvoie și nesilită sau impusă de organul de urmărire penală. Nu se va considera autodenunț, dacă acesta va fi depus după reținerea persoanei, în cazul dat acțiunile sale pot fi calificate drept contribuire la descoperirea infracțiunii. De asemenea va fi considerate autodenunțare și cazurile, în care persoana deja condamnată, face declarații de autodenunțare despre alte capete de acuzare, despre care organul de urmărire penală nu este informat.

Declarația de autodenunțare se face în scris sau oral. În cazul autodenunțului oral, reprezentantul organului de urmărire penală întocmește procesul-verbal de consemnare a autodenunțului oral, cu utilizarea mijloacelor tehnice de înregistrare audio sau video.

Ofițerul de urmărire penală în cadrul acțiunii de recepționare a acestui tip de sesizare, trebuie să determine care au fost motivul și scopul atât a faptei infracționale săvârșite cât și a autodenunțării.

În cele mai dese cazuri, la autodenunțare nu sunt situații confuze sau careva împrejurări contradictorii referitoare la cele întâmplate, în caz contrar o primă versiune poate fi că sesizarea este una mincinoasă/calomnioasă și o verificare mai amănunțită.

Prin urmare, observăm că termenul de „autodenunțare” poate fi interpretat sub două aspecte: procesual-penal și penal. Autodenunțarea sub aspect procesual este analizată ca fiind o sursă de informație pentru declanșarea procesului penal. Sub aspect penal însă, accentual este pus pe bunăvoința acțiunilor de autodenunț ale persoanei vinovate de săvârșirea infracțiunii[74, p.190].

Într-un final reiterăm că autodenunțul în calitate de semn al căinței active definește sesizarea benevolă, scrisă sau verbală, a persoanei făptuitor al faptei ilegale, adresată organului de urmărire penală, despre infracțiunea săvârșită, neștiind dacă împotriva lui a fost sau nu inițiată o cauză penală.

Prin sintagma „*a contribuit activ la descoperirea infracțiunii*”, legislatorul a prevăzut ca acțiuni de ajutor pentru organul de urmărire penală la acumularea probelor necesar pentru aflarea adevărului într-o cauză penală.

Potrivit art.21 CPP, persoana care a comis o infracțiune nu poate fi silită să mărturisească împotriva sa sau să-și recunoască vinovăția sau să-și demonstreze nevinovăția. Aceiași reglementare este prevăzută și în art.14 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Contribuția activă la descoperirea infracțiunii este destul de importantă, deoarece ușurează mult activitatea organului de urmărire penală, prin economisirea resurselor și timpului la desfășurarea procesului penal.

Contribuția activă la descoperirea infracțiunii este determinate de două semen caracteristice, și anume:

- bunăvoința/îngăduința acțiunilor întreprinse de făptuitor, indiferent este o inițiativă proprie sau o contribuție a cuiva apropiat;
- plenitudinea ajutorului acordat organului de urmărire penală realizată prin darea de declarații, participarea la desfășurarea anumitor acțiuni de urmărire penală, prezentarea probelor sau arătarea locurilor unde se păstrează bunurile sustrate și alte acțiuni care contribuie la aflarea adevărului.

Din cele relatate reiterăm, că prin *contribuția activă la descoperirea și investigarea infracțiunii* se înțelege ajutorul benevol și nesilit de nimeni acordat de către bănuit/învinuit organului de urmărire penală în procesul probațiunii.

Persoana a compensat valoarea daunei materiale cauzate sau, în alt mod, a reparat prejudiciul pricinuit de infracțiune, legislatorul nu a prevăzut un mod anume de reparare a prejudiciului cauzat, aceasta poate fi o sumă de bani compensatorie, repararea bunurilor deteriorate în urma acțiunilor sale sau înlocuirea cu un alt bun, compensarea venitului ratat, repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației profesionale. Un lucru important este că victima trebuie să fie de acord cu valoarea și modul de reparare a prejudiciului.

În dependență de acțiunile infracționale, prejudiciul poate include: daune material, daune morale și daune fizice.

Despre repararea prejudiciului pricinuit de infracțiune în calitate de circumstanță a căinței active se poate vorbi doar în cazul în care aceasta a avut loc din bunăvoința făptuitorului. Dacă bunurile sustrate au fost întoarse părții vătămate datorită că persoana a fost reținută sau au fost ridicate în urma percheziției sau în alt mod a fost lichidat prejudicial ce nu a depins de voința făptuitorului, atunci atare acțiuni nu constituie căința activă[74, p.192-193].

Totodată, trebuie de remarcat faptul, de a nu confunda căința activă cu renunțarea de bunăvoie. Căința activă se deosebește de renunțarea prin următoarele trăsături:

- căința activă este posibilă doar la etapa tentativei consumate și a infracțiunii consumate, pe când renunțarea de bunăvoie - doar la etapa de pregătire și a tentativei neconsumate;
- renunțarea de bunăvoie poate fi atât în formă activă, cât și în formă pasivă, iar căința – în exclusivitate doar în formă activă, ceea ce de fapt se reflectă și în denumirea cauzei;
- renunțarea de bunăvoie exclude completamente răspunderea penală, pe când căința activă nu exclude caracterul penal al faptei și, în unele cazuri, direct prevăzute de lege, poate servi temei pentru liberare de la răspundere penală sau în calitate de circumstanță de atenuare a răspunderii penale (spre exemplu, alin.(5) art.217, alin.(2) art.282 CP, etc.).

Prin căință activă se constată conduita activă și benevolă a persoanei care a săvârșit o faptă penală, care este îndreptată spre neadmiterea, lichidarea, sau diminuarea consecințelor periculoase ale infracțiunii sau aportul activ la aflarea adevărului în procesul penal.

Căința activă nu trebuie confundată cu căința sinceră, care reprezintă starea lăuntrică a făptuitorului, ca rezultat al revalorificării acțiunilor sale ilegale și care genera în recunoașterea publică a vinovăției sale.

Este de remarcat faptul, că studiind practica judiciară nu am identificat niciun caz de încetare a urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii. Acțiunile de genul, autodenunțării, contribuirii active la descoperirea infracțiunii, conlucrării cu organul de urmărire penală și repararea prejudiciului cauzat, au fost catalogate drept circumstanțe atenuante fără ca procurorul să dispună încetarea urmăririi penale lăsând această competență în sarcina instanței de judecată.

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu schimbarea situației

Persoana care pentru prima oară a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală dacă datorită schimbării situației, se va stabili că persoana sau fapta săvârșită nu mai prezintă pericol social[29].

Sfera de aplicare a acestei modalități de liberare de răspundere penală a fost îngustată prin introducerea a două condiții limitative[87]:

- acest tip poate fi aplicat numai persoanelor care, în primul rând, au comis o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă și, în al doilea rând,
- au săvârșit infracțiunea pentru prima oară.

În calitate de temei suplimentar, urmează să reținem situația că la data judecării cauzei se va stabili că persoana sau fapta săvârșită, datorită schimbării situației, nu mai prezintă pericol social[87].

Deci condițiile de liberare de răspunde penală în legătură cu schimbarea situației sunt:

- persoana a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă pentru prima dată;
- pierderea pericolului social al faptei săvârșite sau al persoanei ce a săvârșit-o datorită schimbării situației.

Fapta comisă își poate pierde pericolul social odată cu modificarea esențială a condițiilor social-economice, politice, spirituale în limitele unui stat sau ale unei regiuni a acestuia, ori în limitele unei instituții, întreprinderi sau localități. Aceste modificări influențează conștiința juridică, care în noile condiții create nu percepe fapta comisă ca socialmente periculoasă. Schimbarea situației trebuie să fie atât de esențială, încât sub influența ei își pierde pericolul social nu doar fapta concretă, ci toate infracțiunile de acest tip[15, p.417]. Schimbarea situației în acest sens are loc indiferent de conștiința și de voința persoanei vinovate de săvârșirea infracțiunii (de pildă, revocarea stării excepționale, reforma economică sau monetară etc.). Drept exemplu de schimbare a situației în urma căreia fapta și-a pierdut caracterul prejudiciabil poate servi și săvârșirea infracțiunii de vânat ilegal (în locuri interzise), dacă se va constata că, la data judecării cauzei, vânatul în acel loc este permis deja ca rezultat al înmulțirii excesive a unor specii de animale.

O altă condiție privește conduita făptuitorului ulterior comiterii infracțiunii, vizând elemente și date care țin de personalitatea infractorului. La analiza îndeplinirii acestei condiții instanța de judecată va avea în vedere toate datele și informațiile ce pot caracteriza personalitatea celui care a săvârșit infracțiunea, după comiterea ei, în sensul că făptuitorul în această perioadă de timp a dat dovadă de o bună comportare și a respectat întocmai legile și regulile de conviețuire socială. Toate aceste date trebuie să ducă la concluzia că, pentru corectarea făptuitorului, nu este necesar să se execute pedeapsa penală.

Esența acestei varietăți de liberare constă în faptul că persoana care a comis o infracțiune datorită schimbării situației nu mai prezintă pericol în ceea ce privește comiterea altor infracțiuni și respectiv nu mai există necesitatea reeducării ei în acest sens și cu atât mai mult prin intermediul răspunderii penale.

Liberarea de pedeapsă datorită schimbării situației are un caracter facultativ, acesta fiind un drept și nu o obligație a instanței de judecată, deci această formă de încetare a procesului nu este aplicabilă la faza de urmărire penală.

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu liberarea condiționată

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu liberarea condiționată este necesar a fi examinată atât prin prisma legislației penale cât și procesual penale, atât în privința persoanei fizice (art.59 CP, art.art.510-512 CPP) cât și în privința persoanei juridice (art.59¹ CP, art.art.520-523⁷ CPP).

În privința persoanei puse sub învinuire pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, care își recunoaște vinovăția și nu prezintă pericol social, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedura penală, dacă corectarea acestei persoane este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale[29, art.59].

Aspectul aplicativ al acestei norme, după cum s-a menționat mai sus, trebuie studiat prin prisma atât al art.59 CP „*Liberarea condiționată de răspundere penală a persoanei fizice*” cât și a art.art.510-512 CPP „*Procedura de suspendare condiționată a urmăririi penale și de liberare de răspundere penală*”.

Condițiile de liberare de răspundere penală, a persoanei fizice, în legătură cu liberarea condiționată sunt:

- persoana a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă;
- persoana a fost pusă sub învinuire;
- persoana își recunoaște vina;
- persoana nu prezintă pericol social;
- corectarea acestei persoane este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale.

Aceste condiții sunt cumulative și nu alternative[64, op.cit. p.1047].

Aceleași condiții de suspendare a urmăririi penale legislatorul le-a prevăzut și în alin. (1) art. 510 CPP „În privința persoanei puse sub învinuire pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, care își recunoaște vinovăția, nu prezintă pericol social și poate fi reeducată fără aplicarea unei pedepse penale...”.

Conform art.16 CP, se consider infracțiune ușoară fapta pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 2 ani inclusiv, iar mai puțin gravă - fapta pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 5 ani inclusive.

Persoana capătă statutul de învinuit prin ordonanța de punere sub învinuire emisă de procuror din oficiu sau la propunerea ofițerului de urmărire penală. Condițiile de înaintare a învinuirii sunt prevăzute la art.281 CPP „Procurorul, după întocmirea ordonanței de punere sub învinuire, imediat dar nu mai târziu de 48 ore, sau imediat ce a fost adus în fața procurorului o aduce la cunoștința învinuitului”.

Aducerea la cunoștință a acuzației, se face în prezența apărătorului, după care i se explică învinuitului drepturile și obligațiile care le are în noua calitate procesuală.

Totodată învinuitului i se explică dreptul de a nu mărturisi împotriva sa, iar prin faptul că acesta dorește și face declarații despre acțiunile sale, este interpretat drept recunoaștere a vinovăției sale.

Faptul dacă persoana prezintă sau nu pericol social este apreciat de către procuror sau după caz de instanța de judecată ținându-se cont de particularitățile ce o caracterizează pe aceasta, de modul său de viață, de comportamentul acesteia înainte și după săvârșirea infracțiunii etc [15, op.cit. p.419].

Procurorul pe lângă examinarea probelor administrate apreciază și faptul, dacă corectarea învinuitului este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale.

Din speță: „...Din luna iunie 2012, cet. MAV, intenționat, cu scopul de a utiliza personal în calitate de medicament și fără scop de înstrăinare, ilegal, a păstrat în gospodăria sa, amplasată în satul XXXX, r-l XXXXX, 35 plante de cânepă, până la 27 iulie 2012, când, în urma cercetării la fața locului au fost depistate și ridicate de către colaboratorii de poliție ai CPR XXXXX.

Conform raportului de constatare tehnico-științifică nr. 659 din 03 august 2012, masa vegetală neuscată, de culoare verde, (35 exemplare cu rădăcină, tulpină, frunze și vârfuri), ridicate din gospodăria cet. MVN, a.n. 1967, este **planta cânepa**.

...Este de menționat faptul că în cadrul urmăririi penale, cet. MAV a încheiat și acordul de recunoaștere a vinovăției.

La 26 octombrie 2012, învinuita MAV și apărătorul său AAAA, au înaintat o cerere prin care au solicitat suspendarea condiționată a urmăririi penale în privința învinuitei MAV, cu liberarea ulterioară de răspundere penală a acesteia, motivând că a recunoscut pe deplin vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii incriminate, pentru prima dată a săvârșit o infracțiune ușoară, la locul de trai se caracterizează pozitiv, are la întreținere un copil minor.

Luând în considerație cele expuse și faptul că, MAV se învinuiește în săvârșirea unei infracțiuni ușoare, își recunoaște vina în săvârșirea infracțiunii pe deplin, la locul de trai se caracterizează pozitiv, nu este dependentă de alcool sau droguri, nu are antecedente penale și nu prezintă pericol social, are la întreținere un copil minor, la locul de trai și de muncă se caracterizează pozitiv, consider, că reeducarea lui MAV poate avea loc fără aplicarea în privința ultimei a unei pedepse penale, iar urmărirea penală în privința acestuia să fie suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală.” (Anexa nr.4)

Procurorul în speță a menționat condițiile în baza cărora a dispus soluția suspendării condiționate a urmăririi penale. Deci, la această etapă este dispusă, doar suspendarea urmăririi penale și nicidecum încetarea acesteia, totodată învinuitei stabilindu-i-se niște obligații, care urmează a fi respectate pe parcursul anului.

Liberarea condiționată de răspundere penală are ca trăsătură esențială caracterul revocabil, adică admiterea liberării de răspundere penală a persoanei care a comis o infracțiune sub rezerva respectării anumitor obligații stabilite acesteia pentru un interval de un an de zile.

Legislația procesual penală prevede persoanele față de care nu poate fi aplicată suspendarea condiționată a urmăririi penale cu liberarea ulterioară de răspunderea penală, și anume:

- 1) care au antecedente penale;
- 2) care sânt dependente de alcool sau droguri;
- 3) cu funcții de răspundere, care au comis infracțiunea făcând abuz de serviciu;
- 4) care au comis infracțiuni contra securității statului;
- 5) care nu au reparat paguba cauzată în urma infracțiunii.

Cu antecedente penale, se consideră persoana, anterior judecată cu emiterea în privința sa a unei sentințe de condamnare penală, care nu a fost ridicată sau anulată în condițiile legii.

Despre faptul dacă persoana este dependentă de alcool sau droguri, organul judiciar solicit informația de la Dispensarul Republican de narcologie.

Conform art.123 alin. (1) CP, „prin persoană cu funcție de răspundere se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice”[29].

Persoana dacă întrunește condițiile liberării condiționate, procurorul emite mai întâi în privința acesteia o ordonanță de suspendare condiționată a urmăririi penale pe termen de 1 an. Termenul dat este unul legal și fix. Nu se admit devieri de la acest termen, prin majorarea sau micșorarea acestuia. Termenul dat începe să curgă din data menționată în ordonanța de suspendare condiționată a urmăririi penale. Ordonanța data este în vigoare din momentul semnării acesteia de către procuror, învinuit, apărătorul acestuia, după caz, și reprezentantul legal. În aceeași ordonanță, procurorul, urmează să-și motiveze necesitatea aplicării restricțiilor[64, op.cit. p.1048].

Procurorul prin ordonanța de suspendare a urmăririi penale poate să aplice una sau mai multe din următoarele obligații[28]:

- 1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de procuror;
- 2) să comunice organului de urmărire penală, după caz, organului de probațiune orice schimbare de domiciliu;
- 3) să nu săvârșească infracțiuni sau contravenții;
- 4) să continue lucrul sau studiile;
- 5) să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent;
- 6) să participe la programe probaționale;

7) să nu frecventeze anumite locuri.

Învinuitul față de care se dispune suspendarea condiționată a urmăririi penale primește o copie a ordonanței.

Totodată, procurorul este obligat să transmit o copie a ordonanței de suspendare condiționată organului de urmărire penală și la necesitate organului de probațiune.

În perioada menționată, procurorul, poate solicita organelor responsabile din raza teritorială, unde domiciliază învinuitul, verificarea respectării restricțiilor impuse.

Din speță:

„Conducându-mă de prevederile art. 59 Cod Penal și art.art. 52 alin. 1; 162 alin. 1); 255; 510 alin. 1) și 511 Cod de Procedură Penală,-

DISPUN :

1. A suspenda condiționat urmărirea penală în cauza penală nr. ZZZZZZZ în privința învinuitei MAV, a.n. 24.05.19XX, originară și locuitoare a satului XXXXX, r-l XXXX, moldoveancă, studii medii speciale, căsătorită, la întreținere un copil minor, soră medicală la Centrul de Sănătate XXXXX, fără antecedente penale, cetățeană a Republicii Moldova pe un termen de un an.

2. A stabili învinuitei MAV următoarele obligațiuni:

- Să comunice organului de urmărire penală orice schimbare de domiciliu;

- Să nu săvârșească infracțiuni sau contravenții;

3. A atribui CRP XXXX supravegherea executării de către MAV a obligațiilor stabilite.

4. În cazul încălcării restricțiilor stabilite, imediat de informat procuratura raionului XXXXX.

5. Corpurile delictelor: 35 plante de cânepă de nimicit, iar caseta video de păstrat a cauza penală pe tot parcursul păstrării cauzei penale.

6. Copia ordonanței privind suspendarea condiționată a urmăririi penale de înmănat persoanelor interesate explicându-le modul și termenul de atac.” (Anexa nr.4)

Odată cu expirarea termenului de un an, organul de urmărire penală sau după caz organul de probațiune, în termen de 5 zile informează procurorul de caz, despre executarea ordonanței de suspendare.

Dacă învinuitul a respectat condițiile stabilite de către procuror, acesta din urmă dispune, după 1 an, prin ordonanță liberarea de răspundere penală. În ordonanța de liberare condiționată de răspundere penală se indică normele materiale (art.59 CP) și procesuale (art.510-512 CPP), în baza cărora a fost emisă[64, op.cit. p.1049].

În cazul în care învinuitul încalcă obligațiile stabilite, procurorul poate relua urmărirea penală cu transmiterea cauzei în instant în ordinea generală. Dacă în perioada suspendării învinuitul a comis alte infracțiuni, cauzele pot fi conexe.

Din cele menționate deducem faptul, că legislatorul a reglementat procedura de terminare a acțiunilor de urmărire penală doar în privința persoanei nu și a procesului penal. Iar procurorul,

la expirarea termenului de 1 an, dispune soluție atât în privința persoanei cât și în privința procesului penal, neavând un suport legal clar reglementat.

În acest context intervenim cu propunerea de a modifica art.512 CPP, prin completarea alin.2) după cum urmează, după cuvintele „dispune liberarea persoanei de răspundere penală” cu sintagma „și încetarea urmăririi penale”.

Conform legislației procesual penale, „urmărirea penală și judecarea cauzelor privind infracțiunile săvârșite de persoane juridice se efectuează potrivit procedurii obișnuite, cu derogările și completările reglementate de procedura privind urmărirea penală și judecarea cauzelor privind infracțiunile săvârșite de persoane juridice” [28].

Este de menționat faptul că, „urmărire penală și judecarea cauzei împotriva persoanei juridice se efectuează cu participarea reprezentantului legal al acesteia” [28]. Reprezentantul legal al persoanei juridice are menirea de a reprezenta interesele persoanei juridice și a o reprezenta pe tot parcursul procesului penal la efectuarea acțiunilor procesuale.

Conform art.59¹CP[29], „În privința persoanei juridice cu care a fost încheiat un acord judiciar de interes public, confirmat de instanța de judecată, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedura penală, dacă condițiile acordului au fost îndeplinite de către persoana juridică și termenul de monitorizare fixat în acord a expirat.”

Ce prezumă „acordul judiciar de interes public”?

Odată cu modificarea Codului de procedură penală, prin completarea Capitolului VI din partea special, cu secțiunea 2 „*Procedura privind acordul judiciar de interes public*”, în privința persoanelor juridice a fost introdusă o procedura alternativă pentru urmărirea penală și înfăptuirii justiției.

Conform art. 523¹ CPP, „Acordul judiciar de interes public este o tranzacție publică încheiată între procuror și reprezentantul legal sau reprezentantul desemnat al persoanei juridice, prin care ultimul recunoaște faptul comiterii infracțiunii, încadrarea juridică a faptelor și se angajează să execute obligațiile stabilite în acordul judiciar de interes public în schimbul renunțării de către procuror la transmiterea cauzei penale în instanța de judecată.”

Reprezentant legal al persoanei juridice în cadrul procesului penal este persoana fizică împuternicită prin procura eliberată de administrator, de acțiunea în interesele persoanei juridice.

Reprezentant al persoanei juridice, este persoana din rândul persoanelor care gestionează persoana juridică, în privința căruia nu se desfășoară un proces penal, desemnată prin încheierea judecătorului de instrucție la demersul procurorului sau a instanței de judecată, în cazul în care persoana juridică nu și-a desemnat un reprezentant legal.

Până la terminarea urmăririi penale, reprezentantul persoanei juridice, poate înainta procurorului un demers privind încheiere acordului judiciar de interes public. Acordul judiciar de interes public încheiat între persoana juridică și procuror nu este temei de liberare de răspundere penală a persoanelor fizice vinovate de săvârșirea infracțiunii.

Condițiile acordului judiciar de interes public și de liberare de răspundere penală, a persoanei juridice sunt:

- reprezentantul persoanei juridice recunoaște faptul comiterii infracțiunii;
- persoana juridică nu a semnat anterior un acord judiciar de interes public;
- persoana juridică este învinuită de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 243, 244, 325, 326, 334 din Codul penal;
- persoana juridică își asumă îndeplinirea obligațiilor impuse de procuror și este de acord cu limitele amenzii de interes public stabilite de procurorul ierarhic superior;
- reprezentantul persoanei juridice a contribuit activ la stabilirea tuturor circumstanțelor faptului comiterii infracțiunii;
- acordul judiciar de interes public să fie încheiat până la terminarea urmăririi penale.

Prin acordul judiciar de interes public se stabilesc următoarele obligații cumulative față de persoana juridică învinuită[28]:

„1) să achite o amendă de interes public în bugetul de stat, a cărei mărime se stabilește în limitele de la 3 amenzi minime prevăzute pentru infracțiunea comisă până la 30% din cifra medie de afaceri anuală calculată pe ultimii 3 ani până la data pornirii urmăririi penale;

2) să fie supusă unui program de monitorizare pe o perioadă de maxim 3 ani, sub supravegherea instituției responsabile;

3) să suporte cheltuielile pentru experții sau persoanele calificate care vor asista instituția responsabilă de monitorizarea persoanei juridice învinuite, precum și cheltuielile pentru efectuarea analizelor juridice, financiare, fiscale și contabile necesare misiunii de monitorizare;

4) să nu comită alte infracțiuni în perioada de monitorizare;

5) să înlăture de la administrare persoanele care au participat la comiterea infracțiunii;

6) să restituie profitul ilicit obținut prin comiterea infracțiunii și să repare prejudiciul cauzat prin infracțiune”.

Acordul judiciar de interes public după semnarea de către părți și procuror și aprobarea de către procurorul ierarhic superior se prezintă pentru confirmare instanței de judecată.

Procurorul printr-un demers, care conține informații despre fapta comisă și încadrarea juridică a acesteia, cuantumul amenzii de interes public care urmează a fi achitată și obligațiile ce

urmează a fi executate de persoana juridică, prezintă instanței de judecată acordul judiciar de interes public.

Demersul procurorului și acordul judiciar de interes public se examinează în prezența procurorului, reprezentantului persoanei juridice și apărătorului în ședință de judecată publică.

La examinarea acordului judiciar de interes public, instanța verifică dacă au fost respectate condițiile legale de încheiere a acestui acord, dacă cuantumul amenzii de interes public a fost stabilit în limitele legale, de asemenea verifică proporționalitatea obligațiilor stabilite în raport cu avantajele acordului judiciar de interes public[28]. Dacă instanța de judecată nu stabilește careva iregularități privind încheierea acordului judiciar de interes public pronunță o încheiere de confirmare a acordului judiciar de interes public.

Este de menționat faptul, că acordul judiciar de interes public nu implică recunoașterea vinovăției de către persoana juridică. Iar încheierea instanței de judecată privind confirmarea acordului nu este susceptibilă de atac, este definitivă.

După confirmare, acordul judiciar de interes public, este publicat pe pagina Web oficială a procuraturii și instanței responsabile de monitorizarea persoanei juridice, iar procurorul emite ordonanță de suspendare condiționată a urmăririi penale pe un termen de până la 3 ani.

În interiorul termenului de suspendare condiționată persoana juridică este monitorizată în privința executării obligațiilor stabilite în acord. Executarea obligațiilor înlătură răspunderea penală a persoanei juridice.

La expirarea termenului de suspendare condiționată, dacă persoana juridică și-a onorat obligațiile stabilite în acordul judiciar de interes public, procurorul dispune printr-o ordonanță încetarea urmăririi penale. După încetarea urmăririi penale, părțile au acces la materialele cauzei penale.

Acest temei de încetare ca și temeiul expirării termenului de suspendare condiționată a urmăririi penale în privința persoanei fizice, nu este clar reglementat de codul de procedură penală. În sensul ajustării cadrului normativ se propune modificarea art.275 CPP, prin completarea cu pct.6¹: „*a intervenit termenul de suspendare condiționată a urmăririi penale*”.

Dacă instanța de judecată nu confirmă acordul judiciar de interes public sau dacă persoana juridică a renunțat la încheierea acestuia, toate documentele se restituie procurorului pentru continuarea urmăririi penale.

În cazul în care persoana juridică nu a executat integral obligațiile stabilite în acordul judiciar de interes public, procurorul dispune reluarea urmăririi penale și informează imediat reprezentantul persoanei juridice despre neexecutarea integrală a obligațiilor stabilite. În acest caz, persoanei juridice i se restituie amenda de interes public achitată în contul bugetului de stat[28].

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în legătură cu intervenirea prescripției de tragere la răspundere penală

Legislatorul a prevăzut, ca circumstanță de stingere a procesului penal și intervenirea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală.

După cum am relata anterior, prescripția este o cauză care înlătură atât răspunderea penală cât și executarea pedepsei, aceasta este dictat de faptul, că în timp pot interveni fie modificări la legislația penală, fie se pierde din importanța și necesitatea condamnării persoanei pentru infracțiunea săvârșită.

Eficacitatea combaterii și prevenirii infracțiunilor este strâns legată de promptitudinea cu care organele specializate ale statului intervin și trag la răspundere penală pe cei vinovați de săvârșirea infracțiunii[15, p.420]. Însă nu în toate cauzele penale se stabilește făptuitorul sau chiar dacă este stabilită identitatea lui, nu se cunoaște locul aflării acestuia, în astfel de situații după expirarea unui anumit termen, organul judiciar poate interveni cu soluția încetării sau clasării cauzei penale.

Prescripția tragerii la răspundere penală este un act prin care statul renunță la sancționarea penală a persoanei care a comis o infracțiune, din cauza că s-a scurs un timp îndelungat de la comiterea infracțiunii.

Prin prescripția tragerii la răspundere penală se înțelege expirarea unor anumite termene din ziua săvârșirii infracțiunii datorită cărora persoana vinovată este liberată de răspundere penală[13, p.296].

Prin intermediul prescripției a fost creată posibilitatea ca făptuitorul să scape de pedeapsă, dacă instituțiile statului nu iau toate măsurile și nu acționează prompt. Timpul necesar pentru prescrierea unei fapte care ar atrage răspunderea penală este stipulat în Codul penal și variază în funcție de gravitatea infracțiunii.

Codul penal prevede că „prescripția începe din ziua săvârșirii infracțiunii și până la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată. În cazul săvârșirii de către persoană a unei noi infracțiuni, prescripția se calculează pentru fiecare infracțiune separat. Prescripția se va întrerupe dacă, până la expirarea termenelor prevăzute mai sus, persoana va comite o infracțiune pentru care, conform Codului penal, poate fi aplicată pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 2 ani. Calcularea prescripției în acest caz începe din momentul săvârșirii unei infracțiuni noi. Curgerea prescripției se suspendă dacă persoana care a săvârșit infracțiunea se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată. În aceste cazuri, curgerea prescripției se reia din momentul

reținerii persoanei sau din momentul autodenunțării. Însă, persoana nu poate fi trasă la răspundere penală dacă de la data săvârșirii infracțiunii au trecut 25 de ani și prescripția nu a fost întreruptă prin săvârșirea unei noi infracțiuni. Totodată, termenele prescripției de tragere la răspundere penală se reduc pe jumătate pentru persoanele care la data săvârșirii infracțiunii erau minori”[29].

Prescripția nu se aplică persoanelor care au săvârșit infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război, infracțiuni de tortură, tratament inuman sau degradant sau alte infracțiuni prevăzute de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, indiferent de data la care au fost săvârșite.

Concomitent cu expirarea termenului prescripției tragerii la răspundere penală se stinge și dreptul statului de a stabili răspunderea penală și de a aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea comisă, stingându-se totodată și obligația infractorului de a mai suporta consecințele săvârșirii infracțiunii (răspunderea penală). Constatând intervenirea prescripției, organul de drept va dispune neînceperea urmăririi penale, încetarea urmăririi penale sau încetarea procesului penal. Verificarea împlinirii termenului de prescripție este anterioară oricărui examen al fondului, dar prescripția poate fi invocată în tot cursul procesului penal, instanța fiind datoră să o constate din oficiu[14, p.272].

Din speță: *În cadrul urmăririi penale s-a stabilit că, SIP, la 07.11.20XX, aflându-se pe teritoriul brigăzii de tractoare nr.1, ce a aparținut SRL „VVVV”, amplasată în extravilanul or. XXXX, deținând funcția de brigadir a unității date, contrar obligațiilor de serviciu, nu a efectuat instruirea periodică a muncitorilor în domeniul securității și sănătății în muncă, la intervalul ce nu va depăși 6 (șase) luni, fiind obligat de a efectua instruirea periodică conform Ordinului intern nr. 09 din 01 martie 2016, prin care a încălcat prevederile art. 17 alin. (3) din Legea Nr. 186-XVI din 10.07.2008 cu privire la „securitatea și sănătatea în muncă”, ca consecință, la aceeași dată, cet. DAV, ce activa în calitate de tractorist-mașinist la aceeași întreprindere, fără a fi instruit referitor la protecția securității muncii, în timpul efectuării lucrărilor de reparație a mecanismului de repartizare a îngrășămintelor a semănătorii de modelul „SZ-3,6”, care era unită în agregat cu o altă semănătoare de același model și cu tractorul de modelul „MTZ-82”, la volanul căruia se afla cet. CD, a căzut jos de pe suportul primei semănători, în momentul când tractorul s-a deplasat, în urma cărui fapt cea de-a doua semănătoare s-a deplasat peste regiunile corpului cet. DA, fiindu-i cauzate vătămări corporale sub formă de fractură închisă de col femural drept, cu deplasare a fragmentelor, care s-au produs prin acțiunea traumatică a unui obiect contondent, poate data din 07.11.20XX, posibil în circumstanțele indicate și conform raportului de expertiză judiciară medico-legală nr. XXXXXX din 12 iunie 20XX, se califică ca vătămare corporală gravă după criteriul pericolului pentru viață.*

*Prin acțiunile sale SIP, a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 183 alin. (1) Cod Penal, după semnele calificative: **încălcarea de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație obștească a tehnicii securității sau a altor reguli de protecție a muncii, dacă această încălcare a provocat alte urmări grave.***

Fiind audiat în calitate de învinuit, SIP vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii incriminate, prevăzute de art. 183 alin.(1) Cod Penal al R. Moldova, a recunoscut-o pe deplin, de cele comise îi pare rău și sincer se căiește.

Infrațiunea în cauză conform art. 16 al Codului Penal al R. Moldova, face parte din categoria infracțiunilor ușoare. În conformitate cu art. 60 alin. (1) lit. a) Codul Penal al R. Moldova, persoana se eliberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare.

Luând în considerație cele expuse mai sus și faptul că infracțiunea a fost săvârșită la 07.11.20XX, a expirat termenul atragerii persoanei la răspundere penală, curgerea prescripției nefiind întreruptă sau suspendată.” (Anexa nr.5)

Ca și în cazul amnistiei, prescripția tragerii la răspundere penală dă posibilitate învinutului (sau inculpatului) să ceară continuarea procesului penal pentru a-și dovedi nevinovăția, fără ca prin această cerere să piardă beneficiul prescripției în caz că s-ar stabili totuși vinovăția sa.

Deci, odată intervenit termenul de prescripție procurorul, dacă nu se cunoaște făptuitorul dispune prin ordonanță, din oficiu sau la propunerea ofițerului de urmărire penală, clasarea cauzei penale, iar dacă se cunoaște făptuitorul, dar nu este identificat locul aflării acestuia, sau din alte motive nu a fost posibil tragerea lui la răspundere penală, procurorul dispune încetarea urmăririi penale. La etapa actelor preliminare, dacă se identifică intervenirea prescripției la propunerea ofițerului de urmărire penală, procurorul dispune prin ordonanță neînceperea urmăririi penale.

Încetarea urmăririi penale în temeiul liberării de răspundere penală în cazurile expres prevăzute de partea specială a Codului penal.

Una din prerogativele constituționale ale statului în sfera prevenirii și combaterii fenomenului infracțional este încetarea urmăririi penale în privința persoanei care a săvârșit infracțiunea, dacă există astfel de temeiuri legale. După cum am relatat anterior liberarea de răspundere penală este instituția care reglementează încetarea urmăririi penale în privința persoanelor care au săvârșit infracțiuni atât cu intenție cât și din imprudență.

În acest sens legislatorul pe lângă acele șapte cazuri de liberare de răspundere penală prevăzute de partea generală a Codului penal a mai reglementat și aproximativ 30 norme speciale care expres reglementează liberarea de răspundere penală.

Care este deosebirea dintre instituția liberării de răspundere penală prevăzută de partea generală și cea reglementată de normele speciale?

1. Cazurile de liberare de răspundere penală reglementate de partea generală își extind efectul asupra unui grup relativ mare de infracțiuni fără specificare, iar celelalte se aplică unor infracțiuni concrete.

2. Liberarea de răspundere penală în privința minorilor, în legătură cu căința activă sau intervenirea termenului de prescripție sau amnistiei, poate fi aplicată persoanelor care au săvârșit

o infracțiune atât cu intenție cât și din imprudență. Temeiurile speciale de liberare de răspundere penală sunt prevăzute numai pentru infracțiunile intenționate.

3. Marea majoritate a temeiurilor de liberare de răspundere penală reglementate de partea generală au efect doar asupra infracțiunilor ușoare și mai puțin grave, pe când cele reglementate de partea specială nu contează gradul pericolului sociale al infracțiunii.

4. Aplicarea temeiurilor generale de liberare de răspundere penală este condiționată de mai mulți factori, cum ar fi autodenunțul, căința activă, repararea prejudiciului. Elementele infracțiunilor cu temei special de liberare de răspundere penală sunt formale sau trunchiate. Temeiurile date, vizează neutralizarea pericolului social al infracțiunilor, identificarea, dezvăluirea și stoparea săvârșirii infracțiunii, și nu eliminarea consecințelor faptei penale.

5. Și ultima, dacă aplicarea temeiurilor generale de liberare de răspundere penală este un drept al organelor de drept, păi aplicarea celor reglementate de partea specială este o obligație, deoarece sunt parte a unei norme speciale.

Totodată remarcăm faptul că nici legislația penală nici cea procesual penală nu reglementează instituția liberării de răspundere penală pentru cazurile expres prevăzute de partea specială a Codului penal.

Codul de procedură penală a RSSM (1961), la pct.7) alin. 1 art.5, prevedea ca temei ce exclude pornirea procesului penal „cazurile prevăzute de Partea specială a Codului penal” [26], pe când în actualul Cod de procedură penală legislatorul nu a prevăzut expres acest temei de încetare a urmăririi penale, așa cum este reglementat art.53 CP. Din acest considerent acest aspect trezește multe semne de întrebare privind aplicabilitatea practică.

Temeiurile speciale liberării de răspundere penală nu concurează cu cele reglementate de art.53 CP, a căror aplicabilitate este strict reglementată atât de legea procesual penală [28, art.285, art.332], cât și de cea penală [29, art.53-60].

Condițiile liberării de răspundere penală în cazurile expres prevăzute de partea specială a Codului penal, sunt reglementate doar de norma specială care o prevede. Ex. „*Victima traficului de ființe umane este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu această calitate procesuală*” [29, art.165 alin. (4)], în cazul dat condiția este ca învinuitul infracțiunii să fie victima traficului de ființe umane la momentul săvârșirii infracțiunii.

În contextul ajustării cadrului normativ ar fi binevenită modificarea Codului penal, prin introducerea art. 53¹ „*Liberarea de răspundere penală în cazurile expres prevăzute de partea specială a Codului penal*”, care să aibă următorul conținut: „*Persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către*

procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei în cazurile expres prevăzute de partea specială a prezentului cod”.

Odată cu introducerea acestei modificări se cere și modificarea legislației procesual penale, prin completarea alin. (2) art.285, și anume, după cuvintele „prevăzute la art. 53” se completează cu sintagma „art.53¹”, în continuare conform textului.

3.4 Mecanisme de soluționare a acțiunii civile la încetarea procesului penal la faza urmăririi penale.

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional[145].

Dreptul de proprietate este inviolabil. În situația în care titularului dreptului de proprietate i s-a pricinuit un prejudiciu material, acesta are dreptul să ceară recompensă de la persoana care i-a cauzat acest prejudiciu, fiind obligat să-l repare.

Acțiunea civilă este un mijloc legal pentru protejarea dreptului patrimonial și dezdăunarea persoanei fizice/juridice în procesul penal.

Prin comiterea unei infracțiuni, față de victimă, se produc anumite pagube, materiale, morale sau fizice.

Acțiunea civilă are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului, precum și a părții responsabile civilmente în vederea reparării juste și integrale a pagubelor cauzate prin infracțiune.

Prejudiciul este format din valoarea pagubei efectiv suferite (damnum emergens) [51] și folosul nerealizat (lucrum cessans) [112]. Se pot acorda și daune morale în caz de suferințe fizice produse printr-o infracțiune de omor, vătămări corporale grave etc.

Înaintarea pretențiilor privind repararea prejudiciului cauzat dau naștere unui nou raport juridic, în baza căruia persoana păgubită își va pretinde despăgubirea.

Acțiunea civilă în procesul penal este cererea făcută de persoana fizică/juridică, care a suferit o pagubă materială, produsă prin infracțiune, pentru repararea pagubei adresate învinutului, inculpatului sau persoanei care poartă răspundere materială pentru acțiunile acestuia[50].

Conform prevederilor art.219 CPP, „acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale sau, după caz, le-a fost adusă daună reputației profesionale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia”.

În acest context, ar trebui să facem o delimitare între acțiunea civilă ca cerere și acțiune propriu zisă. Acțiunea civilă ca cerere, reprezintă doar actul procesual, care manifestă voința păgubitului de a fi despăgubit, pe când acțiunea cuprinde întreaga procedură începând cu cerea și terminând cu emiterea și executarea hotărârii de soluționare a acesteia.

Acțiunea civilă în procesul penal nu poate avea ca obiect decât repararea prejudiciilor cauzate prin infracțiune. Trebuie de reținut că acțiunea civilă, deși își are izvorul într-o infracțiune, suportul său legal îl găsim într-o normă de drept civil, fiind considerată instituție de procedură penală numai în măsura în care se exercită într-un proces penal[53, p.71].

În cadrul procesului penal, acțiunea civilă are ca obiect angajarea răspunderii civile a inculpatului, iar în cazurile prevăzute de lege – a părții civilmente responsabile. Acțiunea civilă se rezolvă în cadrul procesului penal, numai în măsura în care i-a fost alăturată și împreună au ajuns în fața instanței investite cu judecarea cauzei penale. De aici și concluzia: acțiunea civilă în procesul penal are un caracter accesoriu[140, p.10] acțiunii penale, aceasta trebuind să aibă izvorul în același fapt material ca și acțiunea penală, fapt material care trebuie să constituie o infracțiune.

Acțiunea penală și acțiunea civilă își au originile în ramuri de drept diferite, fapt care justifică diferențele de caracteristici între acestea și impune abordarea lor dintr-o perspectivă și prin instrumente juridice distincte. Cu toată natura lor de principiu independentă, cele două acțiuni sunt strâns legate între ele: astăzi, în sistemul de drept intern (ca și în alte state), acțiunea civilă poate fi înaintată separat, sau în același timp și înaintea acelorași instanțe cu acțiunea penală, adică poate fi alăturată acțiunii penale, în procesul penal, și atunci „își servesc una alteia de sprijin” [53 p.71].

Soluționarea acțiunii civile depinde de aceea a acțiunii penale, astfel încât dacă, spre exemplu, organul judiciar va reține că fapta nu există, nu a fost săvârșită de inculpat sau acesta beneficiază de o circumstanță care îl liberează de răspunderea penală, acesta va putea respinge acțiunea civilă sau reduce proporțional cuantumul despăgubirilor.

În acest capitol au fost descrise circumstanțele care exclud desfășurarea procesului penal fără drept de reabilitare. Odată cu adoptarea soluției de stingere a procesului penal sau al liberării de răspundere penală, organul competente, trebuie să se expună și în privința căilor de soluționare a acțiunii civile, dacă aceasta nu a fost realizată până la emiterea hotărârii de încetare.

Majoritatea circumstanțelor de încetare a procesului penal fără drept de reabilitare, au ca condiție obligatorie repararea prejudiciului cauzat în săvârșirii infracțiunii, însă în cazul nesoluționării acesteia, partea vătămată poate înainta cererea de reparare a prejudiciului cauzat în cadrul unui proces civil. Acțiunea civilă judecată pe cale separată are caracter principal, putând fi formulată împotriva persoanei responsabile de producerea prejudiciului, indiferent de calitatea

acesteia și putând fi analizată și soluționată de sine stătător sub aspectul existenței, întinderii prejudiciului și daunelor eventual acordate.

Pentru ca instanța civilă să poată fi sesizată cu judecarea acțiunii civile, este suficientă îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale, și anume, existența: prejudiciului, a ilicitului faptei săvârșite, a raportului de cauzalitate dintre fapta ilicită săvârșită și prejudiciul cauzat și a vinovăției autorului faptei. În această situație, acțiunea civilă are un spațiu de exercitare lărgit, fiind îndeajuns ca prejudiciul să se nască din fapta ilicită, care nu mai trebuie calificată de instanță ca infracțiune[53, p.72].

Acțiunea civilă se rezolvă în cadrul procesului penal numai în măsura în care a fost alăturată acțiunii penale și, împreună, au ajuns în fața instanței penale. În cazurile în care acțiunea civilă a fost exercitată în procesul penal, dar aceasta nu a ajuns în faza de judecată, deoarece organele de urmărire penală au dat soluția scoaterii de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale, acțiunea civilă va fi rezolvată de către instanța civilă.

Cum se rezolvă acțiunea civilă, la stingerea procesului penal, în temeiul împăcării părților, amnistiei, intervenirii termenului de prescripție, decesului făptuitorului sau a cazurilor de liberare de răspundere penală?

Dacă în cadrul procesului penal nu a fost înaintată o cerere de reparare a prejudiciului cauzat, odată cu împăcarea, partea vătămată pierde dreptul de a exercita acțiunea civilă în cadrul unui proces civil. Aceeași situație este și în cazul retragerii plângerii prealabile, care are același efect ca și împăcarea părților. După cum am menționat mai sus la împăcarea părților, acestea trebuie să soluționeze și metoda de reparare a prejudiciului cauzat, prevedere care trebuie să fie introdusă și în acordul de împăcare sau mediere.

Totodată, situația, în care partea vătămată, în cadrul procesului penal a depus o cerere de reparare a prejudiciului și a obținut declanșarea acțiunii civile și recunoașterea în calitate de parte civilă, potrivit Recomandării CSJ nr. 56 din 04.11.2013, cu privire la aplicarea art.109 CP și art.276 CPP, în cazul împăcării părților[156], își păstrează dreptul de recuperare a prejudiciului cauzat nemijlocit de bănuț, învinuit, inculpat în cazul nerestituirii până la momentul împăcării lor.

Amnistia înlătură răspunderea penală pentru fapta săvârșită, fără a avea însă efecte asupra drepturilor persoanei vătămate și, în consecință, dacă a produs prejudicii materiale și daune morale părții civile, instanța va obliga pe cel exonerat de răspundere penală să repare paguba produsă prin infracțiunea pe care a săvârșit-o. În cazul menționat, instanța are obligația să soluționeze acțiunea civilă. Procurorul va dispune încetarea procesului penal, în temeiul adoptării actului de amnistie cu respectarea mai multor condiții, una dintre care fiind repararea prejudiciului cauzat.

La intervenirea termenului de prescripție de răspundere penală, organul competent în adoptarea soluției de încetare a procesului penal, va obliga învinuitul/inculpatul la repararea prejudiciului cauzat, dacă acțiunea civilă nu s-a prescris conform normelor dreptului civil în materia prescripției. O problemă este în cazul clasării cauzelor penale, în temeiul intervenirii termenului de prescripție, deoarece nu se cunoaște subiectul infracțiunii, respective nu avem cui înainta acțiunea civilă. În astfel de situații ar fi binevenit ca prejudicial material cauzat să fie avansat de stat, deoarece prin nesoluționarea acțiunii civile în cazul expirării termenului prescripției răspunderii penale se încalcă garanțiile consfințite la art.6 din CEDO.

În cazul în care a intervenit decesul făptuitorului, instanța nu poate respinge acțiunea civilă sau rezerva folosirea de către partea vătămată a căii unei acțiuni separate în instanță, dar atrage în calitate de părți civilmente responsabile moștenitorii inculpatului. Astfel, partea civilă urmează să se adreseze în privința reparării prejudiciului cauzat în instant și se va examina în ordinea procedurii civile.

În situația pronunțării unei hotărâri de încetare a procesului pe motivul neatingerii vârstei pentru atragere la răspundere penală, sau când există o hotărâre a organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane, pentru aceeași faptă, de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului, persoanei i se propune de a înainta o acțiune în cadrul procesului civil.

3.5 Concluzii la Capitolul III.

Din dispoziția art.275 CPP am reiterate următoarele circumstanțe ce exclude urmărirea penală fără drept de reabilitare:

- plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea (pct. 6, alin.1 art.275, art.276 CPP, art.109 CP);
- intervenirea termenului de prescripție sau amnistia (pct.4, alin.1 art.275 CPP, art.107 CP);
- intervenirea decesului făptuitorului (pct.5, alin.1 art.275 CPP)
- existența cauzelor prevăzute la art. 53 al Codului penal (pct.9, alin.1 art.275, art. 474-486, art.510-512, art. 520-523⁷ CPP, art. 53-60 CP).

În urma studiului realizat autorul a constatat:

1) Plângerea prealabilă este actul procesual prin care victima infracțiunii își manifestă voința de a fi tras la răspundere penală cel care a săvârșit-o, act fără de care nu poate interveni răspunderea penală, iar ca urmare, nu poate începe și nici continua procesul penal.

2) Plângerea prealabilă are dublă conotație, pe de o parte constituie actul de sesizare a organului de urmărire penală cu privire la infracțiune, iar pe de altă parte încadrează voința victimei ca acea infracțiunea să fie urmărită sau judecată, ridicând astfel impedimentul ce s-ar opune activității procesual penale.

Nedepunerea, retragerea sau împăcarea trebuie să fie benevolă, personală și neimpusă sau influențată de cineva, care pot fi introduse pe tot parcursul procesului penal până la retragerea completului de judecată în camera de deliberare.

3) Pe lângă împăcare ca metodă de aplanare a unui conflict penal, legislatorul a prevăzut medierea. Medierea este realizabilă în conflictele penale, în care răspunderea penală a bănuțitului, învinutului, inculpatului poate fi înlăturată prin nedepunerea plângerii prealabile, prin retragerea acesteia, sau prin împăcarea părților. Conflictul penal adus în fața mediatorului trebuie să aibă încadrarea juridică pentru care legea prevede fie procedura de retragere a plângerii prealabile, fie împăcarea părților sau pe ambele.

4) Potrivit alin. (1) al art. 107 CP, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Amnistia este un temei de încetare a procesului penal care poate fi aplicabil pe tot parcursul procesului penal.

Amnistia nu are efecte asupra răspunderii disciplinare. Dacă infracțiunea săvârșită reprezintă, în același timp, și abatere disciplinară, se va putea aplica și una din sancțiunile prevăzute de Codul muncii al Republicii Moldova, amnistia intervenită lăsând neatinsă răspunderea disciplinară.

5) Decesului făptuitorului este circumstanță care exclude urmărirea penală reglementată de pct.5) art.275 CPP Decesul făptuitorului face ca acțiunea penală să nu poată fi pusă în mișcare, întrucât, în materie penală, răspunderea este individuală.

Nu se aplică încetarea urmăririi penale în legătură cu decesul făptuitorului, dacă se solicită reabilitarea. În acest context se propune modificarea pct.5 art.275 CPP, prin completarea cu sintagma „*cu excepția cazurilor de reabilitare sau de dezacord al succesorilor*”.

6) Atât legislația penală cât și cea procesual-penală, reglementează persoana juridică ca subiect al infracțiunii și respectiv procedura de examinare a cauzelor săvârșite de persoana juridică. Totodată menționăm faptul că, până nu demult, codul de procedură penală nu reglementa alte

proceduri alternative pentru persoana juridică. Odată cu noile modificări a fost introdusă ***Procedura privind acordul judiciar de interes public.***

7) Liberarea de răspundere juridică este un drept și nu o obligație a organului competent în luarea acestei decizii.

Delimitând liberarea de răspundere juridică de liberarea de pedeapsă evidențiem două etape ale liberării de răspundere: prejudiciară și judiciară. Menționăm că în cadrul primei etape este posibilă liberarea de răspundere, iar în cadrul celei de-a doua liberarea de pedeapsă.

Legislatorul pe lângă acele șapte cazuri de liberare de răspundere penală prevăzute de partea generală a Codului penal a mai reglementat și aproximativ 30 norme speciale care expres reglementează liberarea de răspundere penală. Temeiurile speciale liberării de răspundere penală nu concurează cu cele reglementate de art.53 CP, a căror aplicabilitate este strict reglementată atât de legea procesual penală (art.285, art.332), cât și de cea penală (art.53-60).

8) În contextul aplicabilității legale a soluției de încetare a urmăririi penale în privința persoanelor fizice și juridice, care și-au onorat obligațiile impuse prin suspendarea condiționată a urmăririi penale, cu ulterioara liberare de răspundere penală, se propune modificarea cadrului legal și anume:

- art.275 CPP, prin completarea cu pct.6¹: „*a intervenit termenul de suspendare condiționată a urmăririi penale*”
- art.512 CPP, prin completarea alin.2) după cum urmează, după cuvintele „dispune liberarea persoanei de răspundere penală” cu sintagma „*și încetarea urmăririi penale*”.

9) În urma studiului realizat s-a reiterat, că una din condițiile obligatorii a încetării procesului fără drept de reabilitare este că bănuitul, învinuitul, inculpatul să fie de acord cu așa tip de încetare, fapt ce ar presupune asumarea faptelor săvârșite și a vinovăției, cu toate că, doar printr-o hotărâre penală definitivă se poate stabili vinovăția unei persoane.

10) Încetarea procesului penal fără drept de reabilitare, în condițiile și temeiurile arătate atrage ca consecință următoarele dezavantaje pentru făptuitor:

- repararea acțiunii civile sau a prejudiciului cauzat victimei; achitarea cheltuielilor de judecată;
- eliberarea din funcție deținută;
- transferul la o altă funcție cu un grad mai jos de responsabilitate, în cazul când infracțiunea a fost săvârșită în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu;
- imposibilitatea de a beneficia de încetarea urmăririi penale pe aceleași temeiuri repetat în cazul încetării procesului penal pe amnistie.

4. ÎNCETAREA PROCESULUI PENAL CU DREPTUL LA REABILITARE.

„Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finalizare a acțiunilor procedurale, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia [175, p.32]”.

Capitolul precedent a fost consacrat temeiurilor de stingere a procesului penal fără drept de reabilitare, în continuare o să identificăm și o să descriem circumstanțele care exclud urmărirea penală cu drept de reabilitare, și anume:

- nu există faptul infracțiunii (art.275, pct.1 CPP);
- fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune (art.275, pct.2 CPP);
- fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică (art.275, pct.3 CPP);
- în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri (art.275, pct.7 CPP);
- în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații (art.275, pct.8 CPP);
- cauzele care înlătură caracterul penal al faptei:
 - legitima apărare;
 - reținerea infractorului;
 - starea de extremă necesitate;
 - constrângerea fizică sau psihică;
 - riscul întemeiat;
 - executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului.

În contextul principiul „*non bis in idem*”, dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori și dezacordului privind reglementarea art.275 pct.7),8) CPP, ca fiind temeiuri de încetare a procesului penal, fără drept de reabilitare, acestea își vor găsi oglindirea anume în acest capitol, consacrat temeiurilor de încetare a procesului penal cu drept de reabilitare, declanșarea unui nou proces în privința aceleași persoane pe aceiași faptă, când deja există o hotărâre definitivă, este o ilegalitate a organelor competente.

4.1. Încetarea procesului penal în temeiurile punctelor 1), 2), 3) alin.1, art. 275 CPP

Conform codului penal „Infrațiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală” [29, art.14].

De asemenea legislația penală în vigoare, mai menționează infrațiunea, ca cea mai gravă faptă ilicită: „Infrațiunea este o faptă social periculoasă, exprimată printr-o acțiune sau inacțiunea prevăzută de legea penală, ce atentează la ordinea de drept și obștească, sistemul economic, politic, personalitate, proprietate, drepturi politice, de muncă, patrimoniale și la alte drepturi ale cetățenilor, precum și altor fapte social periculoase, prevăzute de legea penală.”

O altă definiție a noțiunii de infracțiune o găsim în Dicționarul explicativ „Faptă care prezintă pericol social, constând în săvârșirea cu vinovăție a unei abateri de la legea penală, și care este sancționată de lege” [84].

Infrațiunea determină răspunderea penală și pedeapsa, în sensul că fără infracțiune nu poate exista răspundere penală, iar fără răspundere penală nu se poate concepe aplicarea unei pedepse[15, p.101].

Nu constituie infracțiune acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal conține semnele unei infracțiuni prevăzute de legea penală, dar fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni[29, art.14].

Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care:

- nu există faptul infracțiunii (art.275, pct.1 CPP);
- fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune (art.275, pct.2 CPP);
- fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică (art.275, pct.3 CPP).

Încetarea urmăririi penale în temeiul pct.1 alin.1, art.275 CPP, „nu există faptul infracțiunii”.

Conform legislației procesual penale[28, art.96], una dintre circumstanțele care formează obiectul probațiunii este *stabilirea faptului infracțiunii (existenței sau inexistenței infracțiunii)*.

Conform art. 51 CP, fapta prejudiciabilă săvârșită este temei real al răspunde penale, iar inexistența faptei exclude răspunderea penală și, respectiv, exclude pornirea sau desfășurarea urmăririi penale, adoptându-se după pornire ordonanță de clasare sau, după caz, de scoatere de sub urmărirea penală.

Lipsa faptului infracțiunii este temei de neîncepere sau de încetare a urmăririi penale în privința faptei sesizate.

Aplicarea acestui temei presupune existența evenimentului, dar care nu este rezultat al unei acțiuni sau inacțiuni umane, ci al unor factori naturali sau al acțiunilor persoanei prejudiciate.

În contextul celor redacte este necesar de a face o tălmăcire clară a noțiunii de „fapt” și „faptă”. Considerăm că utilizarea cuvântului „fapt” este mult mai largă, ca noțiune gramaticală, decât „faptă” care poate fi interpretată ca *întâmplare; acțiune săvârșită, act îndeplinit de cineva; fapt*[84].

Conform DEX[84], prin „fapt” se înțelege „întâmplare, fenomen, caz, eveniment”.

Potrivit principiilor legii penale – este pasibilă de răspundere penală persoana care a săvârșit o faptă. Legea penală nu prevede posibilitatea răspunderii penale pentru consecințele unor fenomene naturale, pentru prevenirea unor cazuri fortuite, pentru situații și întâmplări necontrolate de om.

Autorul Himceva G.P., indică că, sintagma „*faptul infracțiunii*” este în esență aceeași cu „*componența elementelor infracțiunii*” întrucât un eveniment penal nu poate exista, dacă nu întrunește cele 4 elemente ale componenței de infracțiune: obiectul, latura obiectivă, latura subiectivă și subiectul infracțiunii[213, p.245].

Conducându-ne de prevederile art.51 CP și interpretarea gramaticală a cuvântului „faptă”, propunem legiuitorului de a modifica sintagma „*nu există faptul infracțiunii*” cu „*fapta infracțiunii nu există*”.

Acest temei include situațiile[65, op.cit. p.541]:

- când din eroare se sesizează faptul săvârșirea unei infracțiuni (ex: omor; răpire de persoane sau furt), constatându-se ulterior că persoana presupusă a fi omorâtă - este în viață; presupusă a fi răpită - se află în condiții legale în alt loc sau obiectul presupus a fi sustras - este găsit și nu există în general fapta unei persoane;
- când consecințele au survenit nu în urma acțiunii sau inacțiunii umane, dar a situațiilor de *fors major* (incendii, inundații, atacul unor animale sălbatice, etc.);
- când consecințele au survenit în urma acțiunilor victimei (accident rutier cauzat din neatenția victimei, fără a suferi alte persoane; suicidul, etc). Totodată în cazul dat ar fi corect să fie încetată urmărirea penală în baza pct.3 alin.1 art.275 CPP, *fapta nu întrunește elementele componenței de infracțiune*, deoarece fapta propriu zisă a avut loc, dar nu sunt întrunite toate semnele componenței de infracțiune, părere susținută și de autorii ruși[op.cit. 213 p.246, 205 p.12, 188, p.13].

Inexistența faptei presupune, în mod logic, și inexistența infracțiunii și, în consecință, apare imposibilitatea fundamentării obiective a tragerii la răspundere penală[121, p.301]. Cu alte cuvinte nu s-a săvârșit o faptă (acțiune sau inacțiune), care să producă modificări în lumea înconjurătoare[117, p.696].

Lipsa faptului infracțiunii exclude nu doar răspunderea penală, dar orișicare altă răspundere cum ar fi răspunderea contravențională, civilă, administrativă sau disciplinară.

Încetarea urmăririi penale în temeiul pct.2 alin.1, art.275 CPP, „fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune”.

Nici o persoană nu poate fi trasă la răspundere penală pentru o faptă care, la momentul săvârșirii ei, nu este prevăzută de lege ca infracțiune.

Temeiul dat rezultă din principiul legalității incriminării, prevăzut de art. 3 CP, exprimat prin adagiul latin „Nullum crimen sine lege” (nu există infracțiune fără lege). Numai legea penală prevede care fapte constituie infracțiuni. Deci, pentru existența unei infracțiuni nu este suficientă existența unei fapte prejudiciabile săvârșite cu vinovăție, ci în mod obligatoriu trebuie ca această faptă să fie prevăzută de lege ca infracțiune și sancționată cu o anumită pedeapsă[9, p.212-215]. Legalitatea pedepsei și a măsurilor ce se pot lua în cazul săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală este cunoscută prin regula „*Nulla poena sine lege*” (nu există pedeapsă fără lege). Potrivit acestui principiu, persoanei care a săvârșit o infracțiune trebuie să i se aplice numai pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune și numai în condițiile stabilite de lege[135, p.160].

În literatura de specialitate[138, p.103] se apreciază că prevederea faptei în legea penală, ca trăsătură esențială a infracțiunii, exprimă existența a trei realități, după cum urmează: a) existența unei norme incriminatoare, a unui model legal care interzice, sub sancțiune penală, o anumită acțiune sau inacțiune; b) săvârșirea unei fapte concrete de felul aceloră descrise de legiuitor în norma de incriminare; c) existența unei concordanțe între trăsăturile obiective ale faptei săvârșite cu cele ale faptei incriminate.

Totodată, prin prevederile art. 14 CP[29], infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală. Nu constituie infracțiune acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal, conține semnele unei fapte prevăzute de prezentul cod, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni.

Deci în definiția infracțiunii dată în alin.1 art.14 CP sunt enunțate trăsăturile (semnele) esențiale ale acesteia prin care ea se distinge de alte fapte[29]. Pentru ca fapta să constituie infracțiune, ea trebuie să fie: a) prejudiciabilă; b) prevăzută de legea penală; c) săvârșită cu

vinovăție; d) pasibilă de pedeapsă penală. În lipsa uneia dintre aceste trăsături nu există infracțiune[94].

Fapta prejudiciabilă constituie temeiul real al răspunderii penale (alin.1 art.51 CP) [29].

Prin *faptă* se înțelege manifestarea exterioară a comportamentului unei persoane sub formă de acțiune sau inacțiune prejudiciabilă.

Acțiunea este o comportare activă prin care se încalcă o normă prohibitivă ce interzice o anumită activitate.

Caracterul și gradul prejudiciabil al faptei reprezintă elementul ei material și dezvăluie esența socială a infracțiunii de a cauza o daună valorilor sociale apărute de legea penală sau de a crea un pericol pentru acestea. Elementul material al infracțiunii este criteriul principal de deosebire a infracțiunii de alte acte delictuoase și determină gradul prejudiciabil al infracțiunii.

Între caracterul și gradul prejudiciabil al faptei și prevederea faptei în legea penală există o strânsă legătură. Legea nu creează caracterul și gradul prejudiciabil al faptei, ci le recunoaște. Ele (caracterul și gradul prejudiciabil al faptei) impun prevederea faptei în legea penală ca infracțiune când pericolul acesteia a crescut și tot ele sunt factorul principal care impune dezincriminarea faptei în cazul în care gradul ei prejudiciabil a scăzut.

Incriminarea și dezincriminarea faptei sunt de competența legiuitorului (lit.n) alin.3) art.72 din Constituție. O dată cu prevederea faptei în lege, ea obține o formă juridică, devine o categorie penală, cu toate consecințele ce decurg din acest statut.

Noțiunea de infracțiune expusă în art.14 CP este material-formală. Elementul material caracterizează infracțiunea ca faptă prejudiciabilă, iar cel formal - ca faptă prevăzută de legea penală. Aceasta înseamnă că pentru tragerea la răspundere penală este necesar a stabili că fapta, care conține semnele formale ale unei infracțiuni, să dispună de un anumit grad prejudiciabil. De aceea nu constituie infracțiune fapta care, deși formal conține semnele unei infracțiuni, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni[29]. Fapta nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni în cazul în care aduce o atingere minimă valorii apărute de legea penală, iar prin conținutul ei concret este în mod vădit lipsită de importanță. Lipsa vădită de importanță a faptei se ia în considerație în raport cu specificul faptelor care constituie infracțiuni, deoarece unele dintre acestea, cum sunt omorul și tâlhăria, prin conținutul lor concret nu vor putea fi niciodată vădit lipsite de importanță[94].

Problema privind recunoașterea lipsei gradului prejudiciabil al faptei săvârșite se soluționează de organele urmăririi penale și de instanța de judecată în fiecare caz concret în parte.

Orice atingere adusă valorilor sociale menționate în alin. (1) al art. 2 CP prezintă un grad prejudiciabil deoarece acele valori sociale sunt considerate de legiuitor ca fiind importante pentru

societate. Răspunderea penală intervine doar atunci când fapta prezintă un real pericol pentru relațiile și valorile sociale care au suferit în așa măsură, încât pericolul ce le amenință este evident și justifică aplicarea sancțiunii penale. În doctrină s-a precizat că, „*pericolul social*” constituie *acea stare de primejdie pentru societate pentru desfășurarea în condiții normale a relațiilor sociale pe care o produce tulburarea adusă de fapta ilicită săvârșită*” [139, p.556]. Ca trăsătură a infracțiunii, caracterul prejudiciabil trebuie să fie și penal, adică să prezinte un anumit grad, o anumită gravitate specifică infracțiunii ca ilicit penal, care o distinge de alte forme de ilicit juridic (administrativ, disciplinar, civil), și să justifice incriminarea faptei sub sancțiunea penală. Gradul prejudiciabil al unei infracțiuni decurge din importanța valorii sociale lezate sau puse în pericol, din întregul conținut obiectiv și subiectiv al faptei[75].

„...În speță este important a remarca că scopul comiterii infracțiunii este acțiunea cet. CDA manifestată prin tentativa de deplasare a ultimei în orașul Moscova, unde la data de 23 octombrie 2021 urma să susțină un concert cu vioara Guadagnini – Torino cca. 1777 – 1785 care este deținută legal de către ultima. Mai mult ca atât, în perioada ultimilor ani, învinuita a traversat frontiera vamală a Republicii Moldova cu instrumente muzicale pe care le avea asupra sa și nici-odată nu a declarat organului vamal din motiv invocate că nu cunoștea despre necesitatea declarării instrumentelor muzicale calificând instrumentul ca un bun personal care nu este supus unui regim special de declarare organului vamal. Prin urmare, CDA, chiar dacă a încălcat regulile de declararea a valorilor culturale, aceasta nu urmărea scopul atentării la buna desfășurare a regimului de export a bunurilor, dar urmărea scopul părăsirii teritoriului Republicii Moldova, având de susținut un concert în or. Moscova cu instrumentul muzical, încălcând regimul vamal de export.

Explicarea gradului prejudicierii al acțiunilor lui CDA urmează a fi luată în considerație din perspectiva calității subiectului comiterii acestei infracțiuni, fiind o persoană orientată pentru interpretarea operelor de artă îmbinat cu interesul deținut pentru realizarea acestei pasiuni. Situație contradictorie ar apărea în faza comiterii infracțiunii de persoana cu ocupație alta decât cea artistică acțiunile căreia ar fi orientate pentru violarea relațiilor sociale ce stabilesc regulile de circulație a valorilor culturale, or determinarea acțiunilor acestora ca o faptă lipsită de importanță ar presupune legalizarea acțiunilor criminale și în principiu organul de urmărire penală ar abuza de încrederea acordată de legiuitor prin catalogarea acestor ingerințe ca lipsite de importanță.

În atare situație, gradul prejudiciabil al infracțiunii de care este învinuită, poate fi apreciat ca unul lipsit de importanță.” (Anexa nr.14)

La acest temei se referă și situația dezincriminării faptei, a abroga o dispoziție incriminatoare atunci când o faptă penală a încetat să mai prezinte un pericol social[84].

Astfel, dacă la momentul săvârșirii fapta era prevăzută de legea penală ca infracțiune, dar la momentul sesizării organului de urmărire penală sau în cursul urmăririi penale intervin modificări în legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei săvârșite prin metoda dezincriminării, se va refuza începerea urmăririi penale sau, după caz, se va ordona scoaterea de sub urmărire penală, dacă fapta nu este contravenție, sau încetarea urmăririi penale, dacă această

faptă constituie o contravenție. Situația dezincriminării operează în cazul dat prin efectul retroactiv al legii penale, prevăzut de art. 10 CP[67, p.437], care stabilește: „*Legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale*”.

O altă situație este în cazul declarării de către Curtea Constituțională a neconstituționalității unor prevederi din Codul penal[77]. În cazul dat se derivă că pentru faptele comise nu poate surveni pedeapsa penală și, respectiv, ele nu pot fi catalogate ca fapte prejudiciabile prevăzute de legea penală[135, op.cit. p.160].

Dacă fapta nu este prevăzută de legea penală, dar constituie o contravenție, se va refuza începerea urmăririi penale sau se va dispune încetarea urmăririi penale și se vor trimite materialele organului competent să examineze contravenția.

În contextul dat, nu este clară modificarea, recent introdusă de legiuitor, pct.4¹) alin.(1) art.275 CPP „*fapta constituie contravenție*”, dacă acest temei se încadrează perfect în pct.2 alin.(1) art.275 CPP „*fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune*”. De aceea, se propune modificarea art.275 CPP, prin excluderea pct.4¹) alin.(1) art.275 CPP „*fapta constituie contravenție*”.

Totodată, constatăm că există fapte care sunt prevăzute atât de legea penală, cât și cea contravențională, diferența între acestea fiind pericolul social[135, op.cit. p.161]. În astfel de situații organul de urmărire penală are sarcina de a verifica sesizarea, pentru a constata încadrarea juridică a faptei, iar în cazul în care fapta va avea o calificare contravențională, va solicita neînceperea urmăririi penale.

Dacă fapta nu este prevăzută de legea penală, deci nu este infracțiune, dar poate fi o abatere disciplinară sau un delict civil, faptul dat nu trebuie menționat în ordonanța de neîncepere a urmăririi penale sau în ordonanța de scoatere de sub urmărire penală, dar lăsat la aprecierea organelor competente.

Încetarea urmăririi penale în temeiul pct.3 alin.1, art.275 CPP, „fapta nu întrunește elementele infracțiunii, cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică.

Acest temei de încetare a procesului penal are un spectru de aplicabilitate mult mai larg decât *lipsa faptului infracțiunii*. Spre deosebire *lipsa faptului infracțiunii* acest temei presupune existența unei acțiuni sau inacțiuni, dar care din anumite circumstanțe nu întrunește toate cele 4

semne ale componenței de infracțiune. Acțiunea sau inacțiunea există, dar din anumite circumstanțe, nu poate avea o încadrare juridică penală.

În opinia lui Himiceva G. [213, op.cit. p.245], *lipsa faptului infracțiunii și fapta nu întrunește elementele componenței de infracțiune*, în teoria dreptului penal, sunt noțiuni identice, deoarece faptul infracțiunii nu poate exista dacă lipsește măcar unul din cele patru semne ale componenței de infracțiune: obiectul, latura obiectivă, latura subiectivă sau subiectul infracțiunii.

Conform art.52 CP, se consideră componență a infracțiunii totalitatea semnelor obiective și subiective, stabilite de legea penală, ce califică o faptă prejudiciabilă drept infracțiune concretă. Imposibilitatea dovedirii de către organul de urmărire penală a tuturor semnelor componenței de infracțiune atrage stingerea procesului penal în fapt sau în persoană.

„Noțiunea infracțiunii și a componenței de infracțiune nu sunt identice. Dacă infracțiunea este o acțiune sau inacțiune concretă, săvârșită într-o realitate obiectivă, atunci componența de infracțiune apare sub forma unui model logic, unei categorii normative, care fixează semnele tipice a unei anumite acțiuni sau inacțiuni, reflectând esența sa infracțională. O faptă poate fi recunoscută ca infracțiune doar prin prisma unei componențe corespunzătoare, în aceasta și se ascunde natura sa juridico - penală [90]”.

Componența de infracțiune este unicul temei juridic al răspunderii penale. Ar fi greșit să presupunem, precum răspunderea penală este generată de două temeiuri independente, cel de fapt și de drept. Aceștia se prezintă ca o calitate indivizibilă a aceluși fenomen care în dreptul penal se numește infracțiunea, și sunt niște caracteristici care oglindesc natura juridică și cea comportamentală a faptei infracționale. De aceea, știința dreptului penal, recunoaște ca unicul temei juridico - faptic al răspunderii penale - fapta infracțională care conține toate elemente ale componenței de infracțiune prevăzute de legea penală[197, p.115].

Elementele componenței de infracțiune reprezintă părți componente ale unui sistem integral. Fiecare element al componenței, include un grup de semne, care caracterizează diverse laturi ale faptei infracționale.

Conform legislației penale componența de infracțiune este format din patru elemente, anume: *obiectul infracțiunii, latura obiectivă a infracțiunii, latura subiectivă a infracțiunii și subiectul infracțiunii*.

„*Obiectul infracțiunii* - este definit ca valoare socială și relațiile sociale create în jurul acestei valori care sunt periclitare sau vătămate prin fapta infracțională. Infracțiunea nu poate fi concepută fără existența unor anumite relații împotriva căreia se îndreaptă actul de conduită și care de fapt constituie obiectul acestui act[90]”. Aceste relații sunt ocrotite de legea penală, și sunt enumerate în linii generale în alin.1, art.2 CP „*Legea penală apără, împotriva infracțiunilor,*

persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept.”

În literatura de specialitate obiectul infracțiunii este în strânsă legătură cu relația socială ocrotită, care este periclitată sau vătămată prin fapta penală.

În baza celor consemnate putem enumera următoarele categorii de obiecte ale infracțiunii:

- „obiectul juridic general – tot ce se ocrotește prin normele legii penale;
- obiect juridic generic sau de grup – format dintr-un anumit grup de valori sociale omogene care sunt ocrotite prin normele penale. Cu ajutorul obiectului juridic generic se dezvăluie gradul comparativ al valorilor sociale ocrotite de legea penală, inclusiv gradul necesității ocrotirii lor pe cale juridico-penală, se determină caracteristica valorilor sociale ce programează metodele posibile de pedepsire a conduitei ilegale;

- obiectul juridic special sau nemijlocit – este alcătuit din valoare socială concretă căreia i se aduce atingere prin infracțiune. Această categorie de obiect servește la determinarea individualității unei infracțiuni în cadrul unui grup. Ex. infracțiunile economice pot fi sistematizate în funcție de obiectul juridic nemijlocit în următoarele grupe: infracțiuni economice cu caracter general, infracțiuni economice în construcții și etc;

- obiectul juridic complex – este specific faptelor infracționale complexe și este format dintr-un obiect juridic principal și unul special.

- obiectul material – unele infracțiuni presupun existența unui obiect material pe lângă cel juridic. În numeroase cazuri, valoarea socială ocrotită de legea penală se exprimă printr-o entitate fizică materială. Iar atingerile aduse acestei valori se realizează printr-o acțiune sau inacțiune îndreptată nemijlocit asupra sau împotriva acestei entități materiale”[90].

La infracțiunile care atentează asupra vieții, sănătății sau integrității corporale ca obiect material apare corpul uman (al victimei). La infracțiunile contra patrimoniului-bunurile materiale împotriva cărora se acționează. „Obiectul material constă în bunul sau persoana fizică, împotriva căreia s-a îndreptat acțiunea sau inacțiunea incriminată în cazul infracțiunilor care au un obiect material, absența acestora implicând lipsa obiectului juridic ceia ce atrage inexistența infracțiunii[90]”.

Latura obiectivă - totalitatea condițiilor cerute de norma de incriminare, privind actul de conduită pentru existența infracțiunii. Latura obiectivă a infracțiunii se realizează prin manifestarea exterioară a persoanei (acțiune sau inacțiune) care lezează valorile sociale ocrotite prin legea penală (obiectul infracțiunii) atingere care constă într-o schimbare, în realitatea obiectivă denumită urmare infracțională[90].

Latura obiectivă a infracțiunii – „constituie manifestarea exterioară a faptei infracționale. Ea conține numărul cel mai mare de semne, și este principalul element al faptei infracționale care îi atribuie individualitatea, și care permite de a delimita o infracțiune de alta. Aceste semne sunt: fapta (acțiunea sau inacțiunea), consecințele infracționale, legătura de cauzalitate, precum și locul, timpul, împrejurările, metoda săvârșirii infracțiunii”[op.cit. 91].

- **„acțiunea sau inacțiunea incriminată** (element de bază a oricărei infracțiuni având în vedere că infracțiunea este fapta periculoasă săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală.) Acțiunea - desemnează o atitudine a făptuitorului prin care face ceva ce legea penală ordonă să nu facă (*se realizează prin acte materiale ca: lovire, distrugere, ucidere, falsificare, contrafacere etc*). Inacțiunea - desemnează atitudinea făptuitorului care nu face ceva, ce legea penală ordonă să facă (*infracțiuni ca: nedenunțarea unor infracțiuni, lăsarea în primejdie, neacordarea ajutorului medical, cazuri în care obligația de a ieși din pasivitate decurge din lege sau din contract. (în cazul infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciu);*

- **consecințele infracționale, urmarea imediată sau urmarea socialmente periculoasă** (constă în vătămarea adusă valorii sociale ocrotite prin săvârșirea faptei interzise de legea penală). Urmarea social periculoasă trebuie să fie imediată, adică să fie rezultatul nemijlocit al acțiunii sau inacțiunii. Dacă rezultatul nu s-a produs, atunci infracțiunea nu s-a consumat. Ea a rămas în faza de tentativă;

- **legătura de cauzalitate** (consecința dintre acțiunea, inacțiunea făptuitorului și urmarea imediată)” [op.cit. 91].

Latura subiectivă - se înțelege atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta săvârșită și urmările ei, motivul și scopul infracțiunii[15, p.137]. Reprezentând aspectul psihologic al faptei prejudiciabile, latura subiectivă a infracțiunii este latura intrinsecă a infracțiunii (în comparație cu latura obiectivă a infracțiunii, care este latura extrinsecă a acesteia) [113, p.41].

Vinovăția este un semn al laturii subiective. Vinovăția este acea atitudine psihică a persoanei infractorului în raport cu caracterul ilicit și socialmente periculos al faptei infracționale comise referitor la care persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau a admis în mod conștient survenirea lor sau dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate ori nu-și dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă[73, p.20].

Vinovăția este o trasătură esențială a infracțiunii. Astfel, comiterea faptei cu vinovăție presupune că în orice act de activitate infracțională, pentru ca o faptă să fie relevantă pentru legea penală, nu este suficient ca ea să fi fost material săvârșită de vreun individ, ci mai trebuie ca ea să poată fi atribuită sau imputată acestuia. Adică să-i aparțină lui și să fi fost voită de el. Ceea ce leagă un act de o activitate infracțională de autorul ei material, este tocmai voința acestuia. Aceasta, la rândul ei, nu este însă privită ca fiind existentă sau producătoare de consecințe penale, decât atunci când s-a manifestat într-un mod liber. Or, o manifestare liberă, la rândul ei, nu este posibilă fără o manifestare de conștiință. Așadar, fapta presupusă ca infracțiune, în sensul legii penale, trebuie să fie săvârșită cu voință și conștiință, adică cu vinovăție[72, p.283-285]. Lipsa vinovăției în săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni generează lipsa laturii subiective a infracțiunii, ceea ce ulterior dă naștere unei soluții de stingere a procesului penal indiferent de faza procesuală.

Legislația procesual-penală a României[27, art.16, alin.(1), lit.b)], reglementează lipsa vinovăției, ca temei de clasare a procesului penal.

Subiectul – persoana fizică responsabilă care, în momentul săvârșirii infracțiunii, a împlinit vârsta de 16 ani. Persoanele fizice care au vârsta între 14 și 16 ani sânt pasibile de răspunderea penală pentru infracțiunile prevăzute în alin.2 art.21 C. Pen. *Până la împlinirea vârstei de 14 ani nici o persoană nu răspunde penal*, deoarece nu are capacitatea să înțeleagă semnificația socială a faptelor și să-și manifeste în mod conștient voința. Această prezumție legală are un caracter absolut.

Responsabilitatea – „reprezintă starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile”[29].

Lipsa unor semne ale laturii obiective, laturii subiective sau ale subiectului infracțiunii se constată prin probele administrate față de o persoană concretă (bănuț învinuit) ce impune scoaterea de sub urmărire a acesteia, fapt care nu exclude continuarea urmăririi penale în vederea stabilirii făptuitorului infracțiunii (de exemplu, în cazul când rezultatul prejudiciabil există, dar nu este în legătură cauzală cu fapta unei persoane identificate).

Organul de urmărire penală, în scopul unei încadrări juridice corecte a faptei sesizate, este obligat prin desfășurarea acțiunilor de urmărire penală (audierea părții vătămate, audierea martorilor, cercetarea la fața locului, expertiza trasologică, merceologică, medico-legală, etc), să stabilească cert toate elementele componenței de infracțiune.

În cazul când un element al infracțiunii lipsește ori nu poate fi constatat referitor la fapta unei persoane și se exclude posibilitatea săvârșirii acestei fapte de către altă persoană, se dispune scoaterea de sub urmărire penală și încetarea urmăririi penale în cauza dată.

Circumstanța comentată poate fi aplicată ca temei de neîncepere a urmăririi penal dacă din actul de sesizare și acțiunile extra procesuale de verificare rezultă fără echivoc inexistența anumitor semne ale oricărei componente a infracțiunii.

Derogarea de la regula dată „cu excepția cazurilor când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană juridică” se referă numai la cazurile prevăzute de alin. (4) art. 21 CP *„Persoanele juridice, cu excepția autorităților publice, răspund penal pentru infracțiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancțiune pentru persoanele juridice în partea specială din codul penal”*. Astfel, în cazul infracțiunilor expres indicate la alin. (5) art. 21 CP, *răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea săvârșită*, iar fapta unei persoane fizice poate să nu întrunească unul din elementele constitutive (de exemplu, vinovăția persoanei fizice), dar în privința persoanei juridice există toate semnele componentei infracțiunii prevăzute de Partea specială a Codului penal și condițiile menționate la alin. (3) art. 21 CP [65, op.cit. p.543].

Odată cu adoptarea actualului cod penal 18 aprilie 2002, în vigoare din 12 iunie 2003, legiuitorul a introdus persoana juridică în calitate de subiect al infracțiunii. Conform art.171 C.civ. [24] „persoana juridică este subiectul de drept constituit în condițiile legii, având o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu și distinct, afectat realizării unui anumit scop conform cu legea, ordinea publică și bunele moravuri”.

„O persoană juridică, cu excepția autorităților publice, este pasibilă de răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală dacă aceasta nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător dispozițiile directe ale legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții privind efectuarea unei anumite activități și se constată cel puțin una din următoarele circumstanțe:

a) fapta a fost săvârșită în interesul persoanei juridice respective de către o persoană fizică împuternicită cu funcții de conducere, care a acționat independent sau ca parte a unui organ al persoanei juridice;

b) fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere;

c) fapta a fost săvârșită datorită lipsei de supraveghere și control din partea persoanei împuternicite cu funcții de conducere”[29].

Într-o altă situație contrară se poate constata lipsa unui element al componentei infracțiunii privind activitatea unei persoane juridice (de exemplu, lipsa uneia din circumstanțele arătate mai sus), dar se constată că fapta unei persoane fizice întrunește toate elementele componentei infracțiunii.

Astfel, în cazul unei infracțiuni pentru care legea prevede răspunderea penală și a persoanei juridice se poate adopta soluția scoaterii de sub urmărire a unei persoane fizice, iar urmărirea penală să continue față de persoana juridică, și invers, după care se poate dispune scoaterea de sub urmărire penală a persoanei juridice și continuarea urmăririi penale față de persoana fizică.

În cazul prevăzut de pct. 3) al art. 275 din CPP se poate dispune și soluția neînceperii urmăririi penale, dacă în faptele unei persoane fizice și ale unei persoane juridice lipsește unul din elementele infracțiunii (de exemplu, lipsa legăturii cauzale dintre faptele acestora și rezultatul prejudiciabil). La temeiul „fapta nu întrunește elementele infracțiunii” se referă și situația menționată la art. 20 din CP, când fapta este săvârșită fără vinovăție.

Întru adoptarea soluțiilor de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale pe temeiurile prevăzute la pct.pct.1,2,3 art.275 CPP, indică asupra importanței cunoașterii minuțioase, în procesul calificării juridice a infracțiunilor, nu numai a semnelor reieșite din conținutul infracțiunii, ci și a unor reguli generale și speciale de calificare a faptelor în limitele unui sau altui conținut normativ, în limitele unei sau altei răspunderi juridice, cu referire la una sau la altă formă de vinovăție prin care se manifestă actul infracțional.

4.2. Încetarea urmăririi penale în privința persoanei în temeiul pct.pct. 7, 8 alin.1 art. 275CPP

Sistemul judiciar, în general, precum și sistemul procesual penal și penal, în special, necesită ajustări continue, respectându-se standarde înalte de echitate și justețe în vederea protejării persoanei, societății și statului de infracțiuni, astfel ca orice persoană care a comis o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată. În realizarea acestei cerințe, organele judiciare trebuie să respecte vehement norma legală, precum și anumite exigențe pragmatice justificate ale asigurării unui proces echitabil[174, p.128].

Una din instituțiile fundamentale cunoscute încă din dreptul roman, consacrată în dreptul național și cel internațional este principiul „*non bis in idem*” sau „*ne bis in idem*” – nu de două ori același lucru, ceea ce presupune dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori.

Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă a devenit un principiu fundamental și incontestabil al oricărui sistem de drept și este garantat de normele actelor internaționale, la care a aderat și Republica Moldova, și anume:

- *Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice*, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217 din 28 iulie 1990 cu privire la aderarea R.S.S. Moldova la Declarația Universală a Drepturilor Omului și ratificarea pactelor internaționale ale drepturilor omului, care prevede în art. 14 paragraful (7), că „*nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări*”[137];

- *Protocolul nr. 7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale*, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24 iulie 1997 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această, care stabilește în art.4, că „*nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiasi stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat*”[147].

În contextul racordării cadrului legal național la standardele internaționale, legislatorul prin adoptarea Codului penal[29], principiul „non bis in idem” a fost introdus la art. 7 alin. (2) CP, care prevede că *nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă*. Totodată, prevederea dată a fost prevăzută și în legislația procesual penală[28] la art. 22 CPP care prevede că „*nimeni nu poate fi urmărit de organele de urmărire penală, judecat sau pedepsit de instanța judecătorească de mai multe ori pentru aceeași faptă*”. Scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale împiedică punerea repetată sub învinuire a aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă. Hotărârea organului de urmărire penală de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale, precum și hotărârea judecătorească definitivă împiedică reluarea urmăririi penale, punerea sub o învinuire mai gravă sau stabilirea unei pedepse mai aspre pentru aceeași persoană pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea pronunțată[173, p.130].

Pentru a invoca acest drept, este necesar ca persoana să fi suferit o condamnare sau să fi fost achitată, ori să se fi dispus încetarea, scoaterea sau clasarea urmăririi pentru fapta cu privire la care este din nou urmărit sau judecat. Astfel, principiul respectiv nu are în vedere numai o dublă condamnare, ci și o dublă urmărire penală sau administrativă pentru aceleași fapte imputate unei persoane[173, op.cit. p.130].

În acest sens legislatorul a prevăzut ca temeiuri de încetare a urmăririi penale, următoarele circumstanțe:

- în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri (art.275, pct.7 CPP);
- în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații (art.275, pct.8 CPP).

În privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri.

Este un temei de neîncepere a urmăririi penale sau, după caz, de încetare a urmăririi penale ce rezultă din principiul stabilit la art. 22 CPP[28] și art. 4 al Protocolului nr. 7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, „*Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori*” [147].

În conformitate cu alin.(2), art.22 CPP, „hotărârea judecătorească definitivă împiedică pornirea sau continuarea procesului penal în privința aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă”.

Astfel, în Hotărârea nr.12 din 14 mai 2015, Curtea a subliniat că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că principiul *non bis in idem* își găsește aplicabilitatea doar în cazul unei acuzații în materie penală (*a se vedea, spre exemplu, cauza Maaouia vs. Franța, 5 octombrie 2000*) și, evident, în dosarele penale în care figurează persoane acuzate. Așadar, în procedura penală națională principiul va fi aplicat dacă anterior persoana a avut calitatea de bănuit, învinuit, inculpat sau condamnat pentru o faptă care ulterior a devenit obiectul unei urmăririi penale sau examinări judiciare repetate[54, pct.30].

Hotărârea definitivă este hotărârea unui organ de jurisdicție împotriva căreia nu mai există nici o cale ordinară de atac. Adoptarea unei hotărâri judecătorești care este definitivă nu înseamnă altceva decât un lucru deja judecat[135, op.cit. p.171].

Conform legislației procesual-penale (art.467 CPP), hotărârile judecătorești definitive sunt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întregul teritoriu al Republicii Moldova.

Hotărârea primei instanțe rămâne definitivă[28, art.466 alin.(2)]:

- 1) la data pronunțării, când hotărârea nu este supusă apelului și nici recursului;
- 2) la data expirării termenului de apel:
 - a) când nu s-a declarat apel în termen;

- b) când apelul declarat a fost retras înăuntrul termenului stabilit;
- 3) la data retragerii apelului și încetării procedurii de apel, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de apel;
- 4) la data expirării termenului de recurs, în cazul hotărârilor nesupuse apelului sau dacă apelul a fost respins:
 - a) când nu s-a declarat recurs în termen;
 - b) când recursul declarat a fost retras înăuntrul termenului stabilit;
- 5) la data retragerii recursului declarat împotriva hotărârilor menționate la pct.4) și încetării procedurii de recurs, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de recurs;
- 6) la data pronunțării hotărârii prin care s-a respins recursul declarat împotriva hotărârilor menționate la pct.4).

Astfel, în cazul existenței unei sentințe sau decizii de achitare, încetare a procesului penal sau de condamnare în privința unei persoane pentru aceeași faptă, nu se admite începerea sau reluarea urmăririi penale.

În soluționarea unei cauze penale, instanță are posibilitatea să pronunțe una din următoarele trei soluții: condamnarea, achitarea sau încetarea procesului penal. Achitarea sau încetarea procesului penal constituie o soluționare negativă a cauzei penale[177, p.216].

Temeiul stipulat la pct. 7) al art. 275 din CPP se poate întâlni în două situații:

- a) când se cere începerea urmăririi penale pentru fapta dată neștiindu-se despre hotărârea judecătorească și
- b) în cazul când procurorul este sesizat potrivit art. 460 din CPP cu o cerere de revizuire neîntemeiată dispune prin ordonanță neînceperea procedurii de revizuire, dar nu neînceperea urmăririi penale.

În cazul când organul de urmărire penală este sesizat în privința unei cauze penale judecate definitiv, referitor la începerea sau reluarea urmăririi penale în legătură cu apariția unor circumstanțe noi prevăzute de pct. 4) din (3) al art. 458 din CPP se va înștiința procurorul și acesta va decide prin ordonanță deschiderea procedurii de revizuire conform alin. (6) al art. 460 din CPP

Se va dispune neînceperea urmăririi penale sau, după caz, încetarea urmăririi penale dacă se va constata că persoana anterior a fost sancționată contravențional pentru aceeași faptă prin hotărâre judecătorească definitivă.

În privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații.

Este un temei de neîncepere a urmăririi penale, dacă nu sunt întrunite condițiile de reluare a urmării penale conform art. 287 din CPP.

Ordonanțele procurorului de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală și/sau de clasare a cauzei ori de refuz în pornirea urmăririi penale împiedică pornirea sau continuarea procesului penal în privința aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când aceste ordonanțe au fost anulate[28, art.22 alin.(3)].

Conform legislației[28, art.467 alin.(1),(3)], hotărârile (ordonanțele) procurorului privind încetarea urmăririi penale sânt obligatorii pentru toate persoanele fizice și juridice din țară și au putere executorie pe întregul teritoriu al Republicii Moldova și sunt documente executorii.

Dacă în cursul urmăririi penale, sau judecării cauzei se constată că pentru aceeași persoană și aceeași faptă există o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale și sunt date privind fapte noi ori recent descoperite ori un viciu fundamental, va face propunere procurorului ierarhic superior să anuleze ordonanța neîntemeiată, dată anterior.

La situațiile menționate la pct. 8) al art. 275 din CPP se referă și cazul că există o ordonanță neanulată de liberare de răspundere penală, scoatere de sub urmărire penală a unei persoane privind aceeași faptă sau o ordonanță de clasare a procesului penal, moment neprevăzut în reglementarea procesuală. Astfel, în cazul când există în privința unei persoane o decizie de liberare de răspundere penală, scoatere de sub urmărire penală sau în privința unei fapte o ordonanță de clasare a procesului penal, neînceperea urmăririi penale sau încetarea urmăririi penale, nu poate fi propusă procurorului și acesta nu este în drept să o adopte deoarece nu este expres prevăzută în lege. Găsim susținerea acestei păreri la Osoianu T. și Ostavciuc D. [135, op.cit.p.178], care menționează că o atare situație vine în contradicție cu prevederile art.22 alin.(1) și (3) CPP, precum și ale art.4 din Protocolul nr.7 CEDO.

În acest sens propunem modificarea, prin completare a pct.8) din art.275 CPP, și anume, după cuvintele „sau de” de adăugat *„liberare de răspundere penală, scoatere a persoanei de sub urmărire, clasare sau”* în continuare conform textului. În cele din urmă, pct. 8) din art.275 CPP să aibă următorul conținut: *„în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau liberare de răspundere penală, de scoatere a persoanei de sub urmărire, clasare sau încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații”*.

De asemenea întru ajustarea cadrului legal ar fi necesar și modificarea prin completare a denumirii art.467 CPP și a alin.(1) și (3) din art.467 CPP privind, *Caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești definitive și al ordonanțelor procurorului privind încetarea urmăririi penale*. În contextul dat, propunem completarea denumirii articolului, după cum urmează, după cuvintele *„ordonanțelor procurorului privind”* să fie adăugat *„liberarea de răspundere penală, scoaterea persoanei de sub urmărire, clasare sau”*, completarea alin.(1) și (3) după cuvintele

„ordonanțele procurorului privind” să fie adăugat „ liberarea de răspundere penală, scoaterea persoanei de sub urmărire, clasare sau”.

Privit din punctul de vedere al persoanei, principiul *non bis in idem* este destinat să garanteze persoanei condamnate că, atunci când și-a executat pedeapsa, aceasta și-a „achitat datoria” față de societate și poate astfel să-și reia locul fără a trebui să se teamă de noi procese. Prin urmare, acesta răspunde unei duble cerințe de echitate și de securitate juridică[162].

Principiul necondamnării repetate pentru una și aceeași faptă este un drept fundamental recunoscut în majoritatea sistemelor de drept, potrivit căruia o persoană nu poate fi cercetată penal ori judecată decât o singură dată pentru aceeași faptă.

Pentru aplicarea dreptului de a nu fi urmărit penal, judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă trebuie satisfăcute, potrivit art.4 al Protocolului nr.7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale și art.50 din Cartă, următoarele condiții[159]:

a) să existe o hotărâre de condamnare la o pedeapsă penală din cea prevăzută de legea penală, fie de achitare a unei persoane împotriva căreia a fost formulată o acuzație în materie penală. Nu contează la care grad de jurisdicție s-a adoptat hotărârea respectivă;

b) hotărârea de condamnare sau de achitare să fie definitivă conform legii și procedurii penale ale statului respectiv. Prin urmare, hotărârea trebuie să se bucure de autoritatea de lucru judecată (res iudicata), fie prin epuizarea căilor ordinare de atac fie prin neexercitarea acestora;

c) autoritățile judiciare competente să formuleze din nou aceeași acuzație, privind aceleași fapte cu caracter penal, împotriva aceleiași persoane. Nu prezintă importanță în această a doua procedură dacă faptele au aceeași încadrare juridică sau o altă încadrare juridică. Important este că fapta să cuprindă aceleași acțiuni.

Criticile în contextul nerespectării principiului „*non bis in idem*” au apărut odată cu promulgarea Legii nr.66 din 5 aprilie 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală prin care legislativul a stabilit că încetarea urmăririi penale are ca efect nereabilitarea persoanei. Modificările Codului de procedură penală însă nu au generat o nouă redacție a lit.b) art.6 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, care prevede că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de lege, apare în cazul încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare[op.cit. 55].

În același sens, conform Decizia Curții Constituționale nr.20 din 06 martie 2018, cu privire la inadmisibilitatea excepției de neconstituționalitate a art. art.275 pct.7 și 285 alin. (2) din CPP, Curtea a reținut că eliminarea eventualelor contradicții dintre actele legislative ține de resortul puterii legislative. Constituția (art.66 lit.c) [31] conferă Parlamentului atribuția de a interpreta

legile și de a asigura unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării. Totodată, având în vedere necorelările constatate, Curtea va emite o adresare Parlamentului în considerarea asigurării unității legislative[55].

În același sens, potrivit dispozițiilor art. 4 § 2 al Protocolul nr. 7, regula „*non bis in idem*” nu se aplică în materie de revizuire a unei hotărâri judecătorești, adică prima procedură a fost redeschisă pentru că au fost descoperite „*fapte noi sau recent descoperite*” sau s-a dovedit că primul proces a fost afectat de „*un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente*”, unde ambele situații trebuie să fi fost de natură a afecta soluția pronunțată în cadrul acestuia.

În cazul descoperirii faptelor noi sau s-a dovedit că primul proces a fost afectat de un viciu fundamental, urmărirea penală poate fi reluată de aceeași faptă și asupra aceleiași persoane, dar nu mai târziu de un an de la intrarea în vigoare a ordonanței de încetare a urmăririi penale, clasare a cauzei sau scoatere a persoanei de sub urmărire, potrivit art. 287 alin. (4) CPP. Stabilirea termenului maxim de un an și imposibilitatea ulterioară de a relua urmărirea penală oferă acuzatului o stabilitate juridică, o anumită „securitate juridică” privită prin prisma principiului securității raporturilor juridice statuată de art. 6 din Convenție, evidențiindu-se și rolul forului legislativ la respectarea drepturilor, libertăților și demnității cetățenilor[173, op.cit. p.128-133].

Reluarea procesului penal și efectuarea acțiunilor procesual penale poate fi realizată doar dacă fapte noi sau recent descoperite ori un viciu fundamental ce a afectat procedura primei examinări au fost sau sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată în cadrul primei proceduri, altfel orice reluare a procesului penal pe alte motive decât cele menționate mai sus declară o situație contrară principiului „*non bis in idem*”.

Deci, dacă în cursul urmăririi penale se constată că persoana a fost condamnată, achitată sau s-a dispus încetarea procesului pentru o faptă penală care la moment se califică într-o componentă a unei infracțiuni mai grave se va dispune încetarea urmăririi penale.

4.3. Încetarea procesului penal în temeiul art. 35 CP

În viața cotidiană există situații, când cauzarea prejudiciului moral, material sau fizic persoanei sunt săvârșite conștient și de aceea sunt asemănătoare cu faptele prevăzute de legea penală, dar nu constituie infracțiuni. În asemenea situații au loc circumstanțe specifice, care înlătură prejudiciabilitatea faptei săvârșite și corespunzător o lipsesc de unul din semnele infracțiunii. Mai mult de atât, un șir de circumstanțe nu doar înlătură caracterul prejudiciabil al faptei, și respectiv nocivitatea faptei, dar și caracterizează astfel de fapte ca fiind social utile.

Statul, stimulând acțiunile cetățenilor privind prevenirea atacurilor prejudiciabile, înlăturând fenomenele periculoase, concomitent determină în legislație un șir de condiții, cărora trebuie să le corespundă aceste acțiuni. În ansamblu aceste condiții caracterizează acțiunile, ca fiind lipsite de pericol social.

Cauze, care înlătură caracterul penal al faptei constituie acțiuni conștiente ale persoanei ce cauzează o oarecare daună valorilor și intereselor ocrotite de lege, dar săvârșite în scopul ocrotirii drepturilor mai valoroase și de aceea nu prezintă pericol social și nu sunt recunoscute ca infracționale.

Faptele ce conțin componenta de infracțiune dar care nu constituie încălcare de lege nu trebuie să fie recunoscute ca infracționale. De exemplu, nu constituie infracțiune trecerea ilegală a frontierei de stat (art.362 CP), dacă persoana este victimă a traficului de ființe umane.

Determinarea cauzelor ce înlătură caracterul penal al faptei are o mare importanță: 1) permite delimitarea infracțiunilor de alte fapte licite, și 2) fiind incluse în legea penală influențează pozitiv la activizarea participării cetățenilor în lupta cu criminalitatea[203, p.246].

Legislatorul a prevăzut următoarele cauze care exclud caracterul penal al faptei: *legitima apărare (art.36 CP), reținerea infractorului (art.37 CP), starea de extremă necesitate (art.38 CP), constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP), riscul întemeiat (art.40 CP), executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului (art.40¹ CP)*.

Pentru cauzele enumerate este caracteristic un șir de trăsături comune, formal aceste fapte, nimeresc sub incidența semnelor uneia din infracțiunile prevăzute în articolele părții speciale a Codului Penal, însă în prezența unor condiții determinate ele nu se recunosc ca ilegale, deoarece nu conțin elementul material al infracțiunii – caracterul prejudiciabil al faptei, dar se realizează în prezența condițiilor, care le transformă din periculoase în utile sau neutre pentru interesele publice.

Corespunzător, cauzele care înlătură caracterul penal al faptei sunt considerate faptele îndreptate la înlăturarea pericolului apărut pentru relațiile sociale[216, p.8].

Încetarea procesului penal în temeiul legitimei apărări

Legitima apărare este circumstanța care exclude caracterul penal al faptei, prevăzută de codul penal.

În cadrul relațiilor social-umane se pot ivi anumite situații conflictuale, ciocniri de interese, care uneori îmbracă forme grave. Când desfășurarea lor ia forme violente, persoana care consideră că interesele sale legitime sunt ilegal vătămăte sau periclitate simte instinctiv, pornirea, nevoia de a răspunde cu violență la violență sau prin alte forme de apărare.

Art. 36 alin. 1 CP prevede: „nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în stare de legitimă apărare”. Aceiași normă la alin.2 prevede: „este în stare de legitimă apărare persoana care săvârșește fapta pentru a respinge un atac direct, imediat, material și real, îndreptat împotriva sa, a altei persoane sau împotriva unui interes public și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul public” [6, p.73].

Dreptul la legitimă apărare decurge din dreptul esențial al omului la viață. Constituția RM proclamă că fiecare cetățean este în drept să-și apere drepturile și interesele sale legitime prin toate mijloacele neinterzise de lege. Apărarea acestor interese poate fi efectuată prin diverse căi.

În condițiile când organele abilitate de drept ale statului nostru se ciocnesc cu greutatea la asigurarea imunității persoanei proprietății și altor valori, realizarea de către cetățeni a dreptului la legitimă apărare obține o importanță deosebită și trebuie să fie încurajată de societate. Faptul interzicerii cetățenilor de a se apăra împotriva infracțiunilor ce îi amenință ar favoriza infractorilor săvârșirea infracțiunilor. Fiecare cetățean al societății noastre are dreptul de a se apăra pe sine și pe alte persoane de la orișice atacuri infracționale prin acestea prevenind săvârșirea infracțiunilor. Legislatorul a recunoscut legitima apărare ca o acțiune activă de ofensivă.

Dreptul la legitima apărare o are în egală măsură toate persoanele indiferent de pregătirea lor profesională și poziție socială. Acest drept este acordat persoanei indiferent de posibilitatea de a evita sau nu atacul social periculos sau de a apela la ajutorul altor persoane sau organelor de drept. După cum s-a menționat anterior, dreptul la legitimă apărare aparține tuturor cetățenilor, inclusiv și cetățenii străini și apatrizii. Acesta este dreptul lor subiectiv pe care îl pot utiliza sau nu. Cetățenii nu au obligația de a îndeplini actul de legitimă apărare. Această formulare acordă superioritate importanței acestei norme juridico-penale, deoarece, despre drepturile care cetățenii actualmente iau cunoștințe din textul legii penale, ci nu din alte acte la care nici nu se are acces [182, p.242].

Pentru recunoașterea stării de legitimă apărare este necesar existența anumitor condiții ce se referă la atac și la apărare.

Alin. (2) art.36 CP stabilește condițiile cu privire la atac, care trebuie să fie: *direct, imediat, material și real*.

Boroi A. definește atacul drept o acțiune sau inacțiune, socialmente periculoasă, dezlănțuită de agresor [14, p.197], Borodac A. – drept o agresiune, o comportare violentă a persoanei îndreptate împotriva unei valori sociale ocrotite de legea penală, ce constituie o infracțiune intenționată, comise prin acțiuni active [12, p.274], iar Botanru St., Șavga A. – drept o comportare violentă a persoanei, o atitudine ofensivă, ce se materializează, de regulă, într-o acțiune îndreptată împotriva valorilor sociale ocrotite de legea penală [15, p.295]. Analizând aceste definiții, ajungem la

concluzia autorului, Rusnac C., că atacul, ce generează legitima apărare, se manifestă, de regulă, prin acțiune, dar și prin inacțiune[158, p.57].

Legitima apărare constituie o unitate a două contradictorialități: atacul și apărarea. Fiecare din acestea are particularitatea sa care se determină prin condiții corespunzătoare. Condițiile referitoare la atac determină apariția stării de legitimă apărare, iar condițiile referitoare la apărare determină legalitatea acțiunilor de apărare.

Prin atac se înțeleg acțiunile, îndreptate spre cauzarea daunei intereselor apărute de către legea penală. Atac poate fi orice faptă descrisă în articolele Părții Speciale a Codului penal: omor, tâlhărie, luare de ostatici, șantaj, luare de mită, înșelarea clienților, activitate ilegală de întreprinzător ș.a. Însă chiar și lista enumerată demonstrează că legitima apărare este admisă nu doar împotriva oricărui atentat. Majoritatea autorilor susțin logic că legitima apărare este posibilă doar la atentatele sub formă de atac[211, p.265]. Atacul este încercarea de a cauza daună intereselor legitime îmbinată cu aplicarea forței fizice sau amenințarea cu aplicarea ei. Pentru a desemna legitima apărare ca un act legitim, care exclude pericolul social al faptei, trebuie de determinat existența condițiilor atât a atacului cât și a apărării. Neluarea în considerație a acestor condiții poate duce la faptul că această întrebare să fie soluționată greșit. Existența uneia sau mai multe condiții nu totdeauna creează însăși situația de legitimă apărare. Pentru a determina starea de legitimă apărare, este necesar de analizat fiecare din condițiile expuse în parte. Se întâlnesc dificultăți în determinarea legitimei apărări, deoarece nu se poate da o soluționare a tuturor cazurilor de legitimă apărare. Fiecare caz este prea individual și acest lucru trebuie avut în vedere.

Starea de legitimă apărare este creată prin existența unui atac, adică a unei acțiuni sau inacțiuni săvârșite cu intenție de a vătăma o persoană sau un interes public. Atacul este deci o acțiune prejudiciabilă, o comportare agresivă, o agresiune care îmbracă de obicei forma activă (de exemplu: îndreptarea armei asupra unei persoane, repezirea cu cuțitul asupra unei persoane etc). Fără existența atacului nu poate exista în general apărare și deci nici apărare legitimă.

Condițiile atacului în special sânt:

- atacul trebuie să aibă un caracter prejudiciabil, sancționat de legea penală ca infracțiune și săvârșit în mod intenționat;
- trebuie să fie îndreptat împotriva persoanei, a unui interes public și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul public, precum și împotriva drepturilor și intereselor altor persoane;
- persoanele care atacă trebuie să fie responsabile din punct de vedere al dreptului penal.
- atacul trebuie să fie real, direct, material și imediat.

În practică se întâlnesc cazuri când unii judecători neînțelegând legea, presupun că persoana care a fost supusă unui atac, nu este în drept să se apere, dacă are posibilitatea să se apere prin fugă. Dar aplicarea legitimei apărări este posibilă și în situațiile când cel ce se apără a avut posibilitatea de a evita atacantul. În așa fel condițiile legitimei apărări au o mare importanță, deoarece se determină într-adevăr dacă a fost aceasta o depășire sau o legitimă apărare.

Din cele expuse mai sus rezultă cu certitudine că numai împotriva faptelor prejudiciabile (infrațiunile) prevăzute de legea penală se admite legitima apărare.

De asemenea atacul trebuie să posede caracter direct, imediat, material, real.

Atacul trebuie să fie **direct**, adică să fie îndreptat și să creeze un pericol nemijlocit pentru valoarea socială susceptibilă de protecție penală.

Un indiciu al caracterului *imediat* al atacului este intervalul mic între momentul începerii atacului și momentul apariției pericolului. Dacă acest interval este mai mare, în asemenea mod încât există posibilitatea înlăturării lui prin alte mijloace decât săvârșirea faptei prescrise expres de legea penală, atacul nu poate fi considerat ca imediat și nu legitimează acțiunea de apărare.

Material este considerat atacul realizat prin mijloace fizice, adică prin fapte de natură să prejudicieze fizic valoare contra căruia este îndreptat.

Atacul va fi **real** dacă există obiectiv, dar nu este presupus de o persoană[5 p.253].

Pentru a constitui însă o legitimă apărare, fapta săvârșită în această situație trebuie să întrunească anumite condiții.

- acțiunea de apărare să se materializeze printr-o faptă prevăzută de legea penală;
- acțiunea de apărare să fie necesară pentru respingerea atacului;
- apărarea să se desfășoare în limitele proporționalității atacului[20, p.246].

Încadrarea juridică a legitimei apărări este destul de complicată și anevoioasă iar aplicarea ei corectă generează și o apreciere juridică corectă a vinovăției făptuitorului, care nu poate legal să fie atras la răspundere penală.

Statul, stimulând acțiunile cetățenilor privind prevenirea atacurilor prejudiciabile, înlăturând fenomenele periculoase, concomitent determină în legislație un șir de condiții, cărora trebuie să le corespundă aceste acțiuni. În ansamblu aceste condiții caracterizează acțiunile, ca fiind lipsite de pericol social.

Autorul rus Sluțchii I., considera că, comportamentul persoanei ce acționează în stare de legitimă apărare este social util și legitim, de aceea acesta se recunoaște nu doar ca cauză care înlătură caracterul penal al faptei dar și ca realizarea dreptului la apărare[206, p.44].

Baulin I. V. identifică legitima apărare - ca o circumstanță ce exclude semnele infracțiunii, adică prejudiciabilitatea și ilegalitatea faptei[189, p.4]; *Durmanov N.D.* privea legitima apărare ca pe o circumstanță ce exclude infracționalitatea faptei[189, p.4]; *Cihicvadze V.M.* și *A.N. Trainin* - ca o circumstanță ce exclude răspunderea penală[210, p.324]; iar *Chiricenco V.F.* și *Gherțenzon A.A.* remarcău că starea de legitimă apărare este o circumstanță care exclude prejudiciabilitatea faptei și de aceea și ilegalitatea acesteia[195, p.14-15, 184, p.263].

Săvârșirea faptei în stare de legitimă apărare exclude componența de infracțiune. Aceasta nu doar că nu atrage răspunderea penală dar este și un comportament legitim al persoanei.

Încetarea procesului penal în temeiul reținerii infractorului

Art.37 CP stabilește că nu constituie infracțiune cauzarea unui prejudiciu persoanei care a săvârșit o infracțiune sau mai multe, în scopul reținerii persoanei și al predării ei organelor de drept sau în scopul preîntâmpinării săvârșirii unei infracțiuni, dacă prin alte mijloace nu a fost posibilă reținerea acestei persoane și dacă în aceste împrejurări nu au fost depășite limitele legitimei apărări.

Infractorii pot fi reținuți în prezența diverselor circumstanțe. Când infractorul este surprins nemijlocit în timpul atacului asupra intereselor publice sau de stat, sau viața și sănătatea celui ce se apără sau a altor persoane, atunci acțiunile lui pot fi privite ca atac. Combaterea în acest moment al atacului infracțional trebuie să fie privită după regulile legitimei apărări.

„Acțiunile îndreptate spre reținerea infractorului sânt o obligație civilă și morală a reprezentanților societății, la fel și a tuturor cetățenilor întocmai ca și legitima apărare” [217, p.51].

Trebuie de avut în vedere că uneori atât în momentul atacului infracțional cât și nemijlocit după săvârșirea infracțiunii infractorul de obicei opune rezistență și încearcă să cauzeze daună sănătății persoanei care l-a reținut. În acest caz persoana care săvârșeste reținerea infractorului trebuie să aplice dreptul la legitima apărare.

Prin reținerea persoanei care a săvârșit infracțiuni se înțelege acțiunile cetățenilor legate de cauzarea unui prejudiciu acestei persoane în legătură cu opunerea de către ea a unei rezistențe active și refuzul ei de a fi dusă în organele respective ale puterii de stat[172, p.13].

Reținerea în condițiile art.37 CP se va considera legală în prezența următoarelor condiții:

– persoana reținută să fi săvârșit sau să fi atentat la una sau mai multe infracțiuni, în deosebi gravă, deosebit de gravă și excepțional de gravă. Dacă persoana n-a săvârșit nici o infracțiune, ea nu poate fi supusă reținerii sau aducerii forțate. În așa împrejurări, aplicarea față de ea a violenței pentru a fi adusă în organele de stat respective poate servi drept bază de aplicare din partea ei, față de persoanele ce aplică acte de violență, acțiuni de legitimă apărare;

– aplicarea violenței la reținerea infractorului a fost unicul mijloc de reținere a lui, prin alte mijloace reținerea acestei persoane fiind imposibilă. De exemplu, dacă reținerea era posibilă fără cauzarea prejudiciului, cu ajutorul cânelui de serviciu, atunci efectuarea de împușcături asupra persoanei ce se sustrage de la reținere prin fugă, pricinuindu-i astfel prejudiciu sănătății, va fi considerată ilegală;

– în procesul reținerii infractorului dauna este cauzată nemijlocit persoanei reținute. Ea poate avea caracter fizic (vătămări ale integrității corporale sau ale sănătății de diferite grade) sau patrimonial (deteriorarea sau distrugerea bunurilor). Cauzare de daune în procesul efectuării reținerii prezintă mijlocul și nicidecum scopul realizării acesteia[15, p.311].

Gravitatea prejudiciului cauzat trebuie să corespundă gravității infracțiunii săvârșite. Esența acestei condiții constă în aceea că prejudiciul cauzat persoanei care a săvârșit infracțiuni, nu trebuie să depășească, vădit, caracterul și gradul social periculos a faptei săvârșite și a împrejurărilor reținerii. De exemplu, în cazul săvârșirii unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, nu va fi adecvat gradului de pericol social și prejudiciului cauzat de infractor, cauzarea morții sau a leziunilor corporale grave la reținerea infractorului[172, p.13].

Infracțiunea, indiferent de tipul pedepsei pe care o prevede întotdeauna este mai periculoasă decât delictul contravențional și de aceea obligația cetățenilor este de a reține infractorii în caz de săvârșire de infracțiuni. Însă aceasta nu înseamnă că pentru săvârșirea fiecărei infracțiuni vinovatul trebuie reținut. Și iarăși nu se poate de omis faptul, că fiecare infractor încearcă să se eschiveze de la răspunderea penală. Dacă cetățeanul sincer s-a confundat în persoana infractorului și acțiunile lui nu au depășit limitele impuse de lege atunci el va fi liberat de răspundere penală. Dacă cetățeanul greșit o considera pe persoană drept infractor, dar după circumstanțele cazului putea și trebuia să recunoască greșeala sa atunci ea va răspunde pentru vătămarea corporală din imprudență. Dacă însă nimic nu dovedea că persoana reținută este și infractor, ci doar intuiția l-a împins pe cetățean să rețină vinovatul răspunderea pentru cauzarea daunei va surveni conform regulilor generale, ca o infracțiune intenționată.

Încetarea procesului penal în temeiul stării de extremă necesitate

Conform art.38 alin.(1)-(3) CP „*nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în stare de extremă necesitate. Este în stare de extremă necesitate persoana care săvârșește fapta pentru a salva viața, integritatea corporală sau sănătatea sa, a altei persoane ori un interes public de la un pericol iminent care nu poate fi înlăturat altfel. Nu este în stare de extremă necesitate persoana care, în momentul săvârșirii faptei, își dă seama că provoacă urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat*”.

Art. 38 caracterizează extrema necesitate din punct de vedere legislativ: acțiunea săvârșită în stare de extremă necesitate este neinfrațională. Însă acțiunile săvârșite în stare de extremă necesitate sânt mult mai discutabile din punctul social sau moral de vedere. În cadrul extremei necesități se suprapun două valori apărute de lege. Dintre acestea se dă preferință valorii mai mari în schimbul valorii mai mici, care poate constitui chiar și viața persoanei.

În cadrul extremei necesități legea permite de a face alegerea între valoarea mai mare și mai mică, însă răul tot rău rămâne. În acesta constă aspectul moral al problemei. Societatea este obișnuită să perceapă ca victimă minimul în numele salvării maximului. Legea penală doar întărește această axiomă. Acțiunile în stare de extremă necesitate de preferință sânt oportune și utile.

Persoana care se află în stare de extremă necesitate săvârșește acțiuni care formal conțin semnele unei infracțiuni prevăzute în articolele Părții Speciale ale Codului Penal. Dar, cu toate acestea obiectul nu tinde să se contrapună intereselor publice, nu are o atitudine neglijentă insuficient de atentă asupra normelor de conduită, ci dorește să salveze valoare mai mare pe calea cauzării daunei valorii mai mici, adică în cadrul legitimei apărări dauna se cauzează în procesul apărării obiectelor ocrotite de stat de la atacul prejudiciabil, iar în cadrul extremei necesități o valoare ocrotită de lege se apără pricinuind daună alteia.

Pentru existența stării de necesitate se cer întrunite, cumulativ, un șir de condiții cu privire la pericol și cu privire la actul de salvare.

Condițiile cu privire la pericol sunt: să fie iminent, să fie real și vădit, să amenințe anumite valori sociale, – acestea fiind expres și limitativ arătate în art.38 alin.(2) CP

Condiția ca pericolul să fie iminent se realizează atunci când pericolul amenință cu producerea prejudiciului sau este actual, adică este în curs de desfășurare, fără a aduce o atingere efectivă valorilor ocrotite de lege[172, p.10].

Așadar, pornind de la cele sus-indicate, concluzionăm că în categoria condițiilor, care determină legitimitatea acțiunilor săvârșite în stare de extremă necesitate pot fi atribuite următoarele: pricinuirea daunelor terțelor persoane, pericolul trebuie să fie inevitabil, adică prin săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală, dauna pricinuită trebuie să fie mai mică. Lipsa vreunei din condițiile expuse exclude fapta legitimă săvârșită în starea de necesitate.

Încetarea procesului penal în temeiul constrângerii fizice sau psihice

Conform art. 39 CP „nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, care a cauzat daune intereselor ocrotite de lege ca rezultat al constrângerii fizice sau psihice, dacă în urma acestei constrângeri persoana nu putea să-și dirijeze acțiunile”.

Constrângerea este o varietate a violenței. Prin violență în teoria dreptului penal se înțelege „acțiunea ilegală prejudiciabilă asupra organismului și psihicului omului împotriva voinței lui” [197, p.278]. Deosebim violența fizică și violența psihică. Violența fizică presupune influența asupra corpului persoanei, organele sale interne, inclusiv sistemul nervos (de exemplu prin acțiunea curentului electric sau prin calea introducerii în organism a substanțelor otrăvitoare). Prin violență psihică se înțelege „influența informațională asupra psihicului omului prin amenințări, insulte, hipnoză, etc” [197, p.279]. Informația poate fi transmisă verbal, scris, personal sau prin intermediari. Dacă în rezultatul constrângerii fizice persoana nu putea conduce cu acțiunile sale, atunci ele nu vor fi ilegale și nu vor atrage după sine răspunderea penală.

Conform regulii generale, violența psihică nu exclude libertatea voinței persoanei. Alegerea variantei concrete rămâne după acela în privința cui a fost adresată cerința. Excepție face hipnoza, care urmează a fi privită ca o varietate a unei forțe neinvincibile a răspunderii penale, în acest caz este posibil acela care a folosit persoana hipnotizată în calitate de armă vie a infracțiunii.

În cazul constrângerii fizice sau psihice persoana se lipsește de posibilitatea de a conduce cu acțiunile (inacțiunile) sale, dacă însă persoana păstrează o astfel de posibilitate atunci problema răspunderii penale trebuie rezolvată după regulile extremei necesități[5, p.111].

Atât în cazul constrângerii fizice cât și în cel al constrângerii psihice se înlătură caracterul penal al faptei, întrucât infracțiunii îi lipsește una din trăsăturile esențiale: vinovăția.

Încetarea procesului penal în temeiul riscului întemeiat

Progresul tehnico-științific este imposibil fără a introduce noi tehnologii, fără a realiza experimente în diferite domenii ale activității ființei umane. Pentru a nu frâna activitatea persoanei în diferite domenii – știință, tehnică, medicină, farmacologie, sfera de producere etc. -, în legislația penală a fost introdusă o nouă cauză care înlătură caracterul penal al faptei: riscul întemeiat[88].

Conform art.40 CP „Nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, care a cauzat daune intereselor ocrotite de lege în cazul riscului întemeiat pentru realizarea scopurilor socialmente utile.”

Prin noțiunea de risc se subînțelege acțiunea sau inacțiunea cu posibile consecințe dăunătoare. Determinarea (evaluarea) gradului de risc exprimă probabilitatea acestuia de a se produce, precum și influența pe care îl poate avea asupra relațiilor sociale.

Conform alin. 2 art. 40 CP „riscul se consideră întemeiat dacă scopul socialmente util urmărit nu a putut fi realizat fără un anumit risc și dacă persoana care l-a admis a luat măsurile necesare pentru a preveni cauzarea de daune intereselor ocrotite de lege”.

Riscul se consideră neîntemeiat, dacă:

- era cu bună-știință îmbinat cu primejdia pentru viața unei persoane;
- conținea amenințarea de a provoca un dezastru ecologic;
- conținea amenințarea de a provoca un dezastru social;
- scopul social-util putea fi atins prin alte mijloace și acțiuni care nu presupunea risc;
- persoana care a riscat nu a luat toate măsurile pentru a proteja interesele și valorile ocrotite de legea penală;
- persoana a riscat pentru a-și atinge scopurile personale.

Riscul întemeiat înlătură răspunderea penală pentru dauna cauzată intereselor și valorilor ocrotite numai în cazul în care persoana care a riscat nu a avut la dispoziție nici o altă cale de a atinge scopul social util.

Încetarea procesului penal în temeiul executării ordinului superiorului sau dispoziției superiorului.

Art.40¹ CP prevede „Nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită de o persoană în vederea executării unui ordin sau dispoziții a superiorului, care sânt obligatorii pentru aceasta, dacă ordinul sau dispoziția nu sânt vădit ilegale și dacă persoana care le-a executat nu a știut că ordinul sau dispoziția sânt ilegale. Răspunderii penale pentru fapta săvârșită este supusă persoana care a emis ordinul sau dispoziția ilegală.”

Drept temei pentru comiterea faptei prevăzute de legea penală îl constituie ordinul sau dispoziția superiorului. În sens general, ordinul și dispoziția practic sunt sinonime.

În doctrină prin ordin se subînțelege o dispoziție a comandantului (șefului) adresată subordonaților care cere executarea unor acțiuni, respectarea unor reguli sau stabilește o ordine sau o situație[115]. Ordinul poate fi dat în scris, verbal sau prin mijloace tehnice de legătură unui militar sau unui grup de militari.

Condiții cu privire la ordin:

- Ordinul trebuie să fie privitor la îndatoririle de serviciu și să fie dat de un șef sau superior ori să derive din obligațiile generale ale militarului.
- Este esențial ca ordinul să aibă un conținut și o formă legală, adică să emane de la o autoritate competentă sau de la o persoană investită cu dreptul de a da sau transmite dispoziții ce trebuie executate și să fie în conformitate cu normele legale.
- Un ordin vădit ilegal nu este un ordin, iar neexecutarea acestuia nu constituie insubordonare.
- Executarea unui ordin vădit ilegal atrage răspunderea penală a subordonatului și a șefului sau a comandantului care a dat ordinul.

Dispoziția este o formă de transmitere a misiunilor de către comandant (șef) la subordonați, privind chestiuni particulare. Dispoziția se dă în scris sau verbal.

Condiții cu privire la dispoziție:

- Dispoziția se întocmește de către șef (comandant) și are ca destinatari subordonații.
- Dispoziția trebuie să aibă caracter legal.
- Dispoziția privește exclusiv chestiunile particulare dintre șef și subordonat.

După natura sa, executarea unui ordin sau a dispoziției este considerată o faptă non penală, pentru că lipsește vinovăția celui ce execută ordinul. Deși constituie o faptă cauzatoare de prejudicii, ea nu atrage după sine răspunderea penală a făptuitorului nemijlocit, pentru că acesta nu conștientizează caracterul ilegal al ordinului, ci, din contra, consideră că execută o faptă legală și necesară în circumstanțele concrete ale cauzei. Obligația executării ordinului sau a dispoziției rezultă nemijlocit din relațiile de serviciu dintre un superior și un subaltern, din cerințele disciplinei care stă la baza funcționării normale a organizațiilor și instituțiilor. Includerea acestei cauze în lista celor care exclud caracterul penal al faptei, pe de o parte, ridică autoritatea superiorilor, iar pe de altă parte, garantează securitatea subalternilor[115].

Persoană executorie a ordinului poate fi doar din subordinea superiorului. Deci, persoana executorie care va îndeplini ordinul unui superior, care nu este șeful acesteia, acțiunile lui nu vor fi justificate. În cele mai dese cazuri, executantul cunoaște șefii săi direcți care pot da ordine sau dispoziții. Totodată, remarcăm, că ordinele superiorului trebuie să fie obligatorii pentru subaltern/executant.

„Fapta comisă în vederea executării ordinului poate avea forma acțiunii sau a inacțiunii, dar în toate cazurile să fie prevăzută de legea penală, adică să atenteze la valorile sociale protejate de lege[115] ”.

Executantul ordinului nu poate fi atras la răspundere penală, chiar dacă atentează la valorile ocrotite de lege, deoarece în acest caz el este doar mijloc de comitere a infracțiunii, vinovată este persoana care a dat sau emis ordinul sau dispoziția.

„Ordinul care este vădit ilegal nu urmează a fi executat. Se consideră vădit ilegale ordinele sau dispozițiile contrare ordinii publice, care încalcă vădit și nejustificat drepturile și interesele protejate de lege. Legea specifică că vădit ilegale sunt ordinele sau dispozițiile de a comite un genocid sau infracțiuni contra umanității. Persoana care execută un ordin vădit ilegal va fi trasă la răspunderea penală în calitate de autor al infracțiunii, iar cel care l-a emis – în calitate de organizator[115]”.

„Pentru a fi tras la răspundere penală, inferiorul trebuie să cunoască caracterul ilegal al ordinului. Caracterul ilegal poate fi dedus din incompetența persoanei care a emis ordinul, din

nerespectarea formei acestuia, din dispunerea cauzării anumitor prejudicii care sunt inadmisibile (de exemplu, de a comite un omor, sau de a sustrage bunurile unei persoane etc.). Concomitent, subalternul cunoaște nu doar caracterul ilegal al ordinului, dar conștientizează că comite o infracțiune și dorește sau admite survenirea consecințelor, fiind ghidat de dorința de a executa ordinul[115]”.

4.4. Reabilitarea persoanei în privința căreia urmărirea penală a fost încetată.

Încetarea procesului penal în faza urmăririi penale are loc în cazul când nu este constatată existența faptului infracțiunii, în cazul neprevăderii faptei de legea penală ca infracțiune, în cazul neîntrunirii de către faptă a elementelor constitutive ale infracțiunii. De asemenea, încetarea procesului penal în faza de urmărire penală poate fi efectuată și în conformitate cu temeiurile prevăzute la art.35 „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei” din Codul penal: *legitima apărare (art.36 CP), reținerea infractorului (art.37 CP), starea de extremă necesitate (art.38 CP), constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP), riscul întemeiat (art.40 CP), executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului (art.40¹ CP)*. Toate aceste temeiuri de încetare a urmăririi penale sunt temeiuri reabilitante, deoarece confirmă nevinovăția persoanei învinuite.

Cetățeanul posedă drepturile și obligațiile prevăzute de legislație, ocupă în cadrul societății un anumit statut juridic, poartă răspundere în fața statului, dar totodată se află sub protecția acestuia.

În cazul încetării procesului penal la faza urmăririi penale în baza unuia din temeiurile menționate mai sus, subiectul în privința căruia a fost dispusă această hotărâre are dreptul la reabilitare.

„Reabilitarea” înseamnă „act juridic prin care cineva este repus în drepturile personale pierdute (în urma unei condamnări)” [84].

O altă definiție pentru „reabilitare” - dezmințire a învinuirilor aduse (pe nedrept) [33].

„Reabilitare”- restabilire, redobândire a bunei reputații[114].

Pornind de la această interpretare literară, prin „reabilitat” („persoană reabilitată”) putem înțelege fie persoana care se reabilitează, fie persoana care a fost reabilitată.

O.V. Kaplina propune ca noțiunea de reabilitant să înglobeze noțiunea „persoana reabilitată”. Prin „reabilitant” ea are în vedere inclusiv succesorul persoanei nevinovate care a decedat, succesor care urmărește reabilitarea acestei persoane[193, p.11].

Conform pct.5) art.275 CPP, „urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată și va fi întreruptă în cazul în care a intervenit decesul făptuitorului, cu excepția cazurilor de reabilitare”.

În context[18, p.97], în literatura de specialitate se menționează: „Nu se admite încetarea urmăririi penale sau, după caz, neînceperea urmăririi penale dacă rudele decedatului sau alte persoane solicită continuarea procesului pentru reabilitarea bănuțului (învinitului) decedat” [65, p.424]. Din speță, *după pronunțarea sentinței de încetare a procesului penal în legătură cu decesul inculpatului F., mama și apărătorul acestuia au solicitat casarea sentinței și reabilitarea decedatului, deoarece, în opinia lor, el nu este vinovat de fapta ce i-a fost incriminată. Instanța superioară a satisfăcut cererea, a casat sentința de încetare a procesului penal și a dispus rejudecarea cauzei de către instanța de fond.*

Dreptul de reabilitare în procesul penal apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărirea penală și al încetării urmăririi penale în baza temeiurilor de reabilitare.

Încetarea urmăririi penale are loc în orice moment al urmăririi penale, dacă se constată prezența temeiurilor corespunzătoare și poate fi aplicată numai în privința unei persoane sau în privința uneia din faptele persoanei.

Încetarea urmăririi penale poate fi totală sau parțială. Numai încetarea integrală, și nu parțială, a urmăririi penale față de o persoană generează dreptul de reabilitare a acesteia.

Hotărârea privind încetarea urmăririi penale poate fi dispusă doar de către procuror, din oficiu sau la propunerea organului de urmărire penală, prin ordonanță. Odată cu emiterea actului de stingere a procesului penal, procurorul trebuie să menționeze în ordonanță și aspecte ce țin de revocarea măsurilor preventive, dacă acestea au fost aplicate, și nu în ultimul rând aspecte referitoare la reabilitarea persoanei bănuite sau învinuite în cauza respectivă.

Conform Legii supreme[31, art.53] „*persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei. Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești*”.

Reeșind din interpretarea directă a normei constituționale, reiterăm că pe de o parte statul este subiectul responsabil de reparare a prejudiciului, iar pe de altă parte prejudiciul trebuie să fie cauzat de un organ al statului, organul de urmărire penală sau instanța de judecată.

Totodată, conform Legii Nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești[101, art.6], dreptul la repararea prejudiciului apare în cazul devenirii definitive a

sentinței de achitare sau al hotărârii scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Aceiași reglementare stabilește că, persoana scoasă de sub urmărire penală sau în privința căreia a fost încetată urmărirea penală pe temeiuri de reabilitare, are dreptul la[101]:

- „salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată pe parcursul urmăririi penale;
- pensia sau indemnizația a cărei plată a fost sistată ca urmare a arestului ilegal și ținerii sub arest;
- averea (inclusiv depunerile bănești și dobânzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și câștigurile aferente) confiscată ori trecută în venitul statului de către instanța judecătorească sau ridicată de organul de urmărire penală, precum și averea sechestrată;
- sumele plătite de ea pentru asistența juridică;
- cheltuielile pentru tratamentul ei, tratament determinat de aplicarea față de aceasta a unor acțiuni ilicite (a maltratării);
- cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească”.

De asemenea reabilitatul are dreptul la repararea prejudiciului moral. Valoarea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut lege iar mărimea concretă a compensației se determină luându -se în considerare[101]:

- „a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;
- b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;
- c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;
- d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;
- e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;
- f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;
- g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;
- h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.”

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Repararea prejudiciului cauzat se face din contul bugetului de stat. Amenzile se restituie de la buget, din fondul în care acestea au fost virate sau de către organul care a beneficiat de aceste

sume iar averea confiscată ori trecută în venitul statului se restituie de către organul la care se află această avere.

Procurorul care a condus sau a exercitat urmărirea penală ori procurorul ierarhic superior aduce scuze oficiale în numele statului persoanei care a fost supusă neîntemeiat urmăririi penale.

Scuzele oficiale sânt aduse în termen de 15 zile de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului. La solicitarea victimei, scuzele oficiale se difuzează prin aceleași mijloace de informare în masă prin care a fost difuzată informația despre învinuirea persoanei.

Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin.(4) CPP „*la evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.*”.

Așadar, în concluzie putem afirma că numai temeiurile prevăzute la pct.1)-3) art.275, art.390 CPP și la art.35 din CP sunt temeiuri care certifică nevinovăția persoanei, determinând reabilitarea acesteia.

4.5. Concluzii la Capitolul IV.

1. Încetarea procesului penal în faza urmăririi penale are loc în cazul când nu este constatată existența faptului infracțiunii, în cazul neprevăderii faptei de legea penală ca infracțiune, în cazul neîntrunirii de către faptă a elementelor constitutive ale infracțiunii. De asemenea, încetarea procesului penal în faza de urmărire penală poate fi efectuată și în conformitate cu temeiurile prevăzute la art.35 „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei” din Codul penal: *legitima apărare (art.36 CP), reținerea infractorului (art.37 CP), starea de extremă necesitate (art.38 CP), constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP), riscul întemeiat (art.40 CP), executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului (art.40¹ CP)*. Toate aceste temeiuri de încetare a urmăririi penale sunt temeiuri reabilitante, deoarece confirmă nevinovăția persoanei învinuite.

De asemenea ca temeiuri de încetare a urmăririi penale cu drept de reabilitare am inclus și următoarele circumstanțe:

- în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri (art.275, pct.7 CPP);
- în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații (art.275, pct.8 CPP).

2. Conducându-ne de prevederile art.51 CP și interpretarea gramaticală a cuvântului „faptă”, propunem legiuitorului de a modifica sintagma „nu există faptul infracțiunii” cu „fapta nu există” (art. 275, alin.1, pct.1 CPP să aibă următorul conținut: „*fapta nu există*”).

Întru adoptarea soluțiilor de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale pe temeiurile prevăzute la pct.pct.1,2,3 art.275 CPP, indică asupra importanței cunoașterii minuțioase, în procesul calificării juridice a infracțiunilor, nu numai a semnelor reieșite din conținutul infracțiunii, ci și a unor reguli generale și speciale de calificare a faptelor în limitele unui sau altui conținut normativ, în limitele unei sau altei răspunderi juridice, cu referire la una sau la altă formă de vinovăție prin care se manifestă actul infracțional.

3. Conform legislației procesual penale (art.285 alin.2 CPP), circumstanțele, *în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri și în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații* sunt temeiuri de încetare a urmăririi penale fără drept de reabilitare. Nu suntem de acord cu această prevedere, deoarece conform principiul „*non bis in idem*”, nimeni nu poate să fie urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori, pentru aceeași faptă. Reluarea sau declanșarea unui nou proces penal în privința aceleași persoane pe aceeași faptă, când deja există o hotărâre definitivă, este o ilegalitate a organelor competente. **De aceea propunem a fi modificat conținutul alin. 2 al art. 285 CPP și anume sintagma „prevăzute la art.275 pct.4)-9)” să fie înlocuită cu „prevăzute la art.275 pct.4)-6), 9)”**.

4. Pentru înlăturarea divergențelor și a interpretărilor insinuate, mai propunem modificarea, prin completare a pct.8) din art.275 CPP, și anume, după cuvintele „sau de” de adăugat „*liberare de răspundere penală, scoatere a persoanei de sub urmărire sau*” în continuare conform textului. În cele din urmă, pct. 8) din art.275 CPP să aibă următorul conținut: „*în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau liberare de răspundere penală, de scoatere a persoanei de sub urmărire sau încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații*”.

5. Legislatorul a prevăzut următoarele cauze care exclud caracterul penal al faptei: *legitima apărare (art.36 CP), reținerea infractorului (art.37 CP), starea de extremă necesitate (art.38 CP), constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP), riscul întemeiat (art.40 CP), executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului (art.40¹ CP)*.

Pentru cauzele enumerate este caracteristic un șir de trăsături comune, formal aceste fapte, nimeresc sub incidența semnelor uneia din infracțiunile prevăzute în articolele părții speciale a Codului Penal, însă în prezența unor condiții determinate ele nu se recunosc ca ilegale, deoarece nu conțin elementul material al infracțiunii – caracterul prejudiciabil al faptei, dar se realizează

în prezența condițiilor, care le transformă din periculoase în utile sau neutre pentru interesele publice.

Corespunzător, cauzele care înlătură caracterul penal al faptei sunt considerate faptele îndreptate la înlăturarea pericolului apărut pentru relațiile sociale.

6. Conform Legii Nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, persoana scoasă de sub urmărire penal sau în privința căreia a fost încetată urmărirea penală pe temeiuri de reabilitare, are dreptul la:

- salariul și alte venituri provenite din muncă, ce constituie sursa ei principală de existență, de care a fost privată pe parcursul urmăririi penale;
- pensia sau indemnizația a cărei plată a fost sistată ca urmare a arestului ilegal și ținerii sub arest;
- averea (inclusiv depunerile bănești și dobânzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și câștigurile aferente) confiscată ori trecută în venitul statului de către instanța judecătorească sau ridicată de organul de urmărire penală, precum și averea sechestrată;
- sumele plătite de ea pentru asistența juridică;
- cheltuielile pentru tratamentul ei, tratament determinat de aplicarea față de aceasta a unor acțiuni ilicite (a maltratării);
- cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

Cetățeanul posedă drepturile și obligațiile prevăzute de legislație, ocupă în cadrul societății un anumit statut juridic, poartă răspundere în fața statului, dar totodată se află sub protecția acestuia.

De aceea în cazul încălcării unui drept cetățeanul poate și trebuie să beneficieze de repararea dreptului încălcat, prin metodele și mijloacele prevăzute de legislație.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Studiul realizat, ne permite să formulăm concluzii și propuneri care să permită evaluarea relevanței muncii efectuate, a gradului de implementare a scopurilor și obiectivelor stabilite, a valorii teoretice și practice a rezultatelor acesteia, pentru dezvoltarea teoriei procesual-penal și a practicii de implementare a instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale.

Rezultatele științifice obținute în urma elaborării prezentului studiu constau în: 1) evaluarea impactului pe care l-au avut reglementările comunitare și internaționale asupra temeiurilor și procedurii de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale; 2) analiza comparativă a instituției încetării procesului penal la faza urmăririi penale; 3) identificarea aspectelor teoretico-practice de apariție și stingere a raportului juridic procesual penal; 4) analiza reglementărilor juridice care guvernează temeiurile și procedura de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale; 5) analiza temeiurilor faptice și juridice privind dispunerea și adoptarea deciziilor de încetare a urmăririi penale *in rem* și *in personam*; 6) identificarea criteriilor de clasificare a circumstanțelor care exclude urmărirea penală; 7) analiza circumstanțelor care exclud urmărirea penală prin prisma reabilitării; 8) argumentarea unor soluții practice care ar optimiza legalitatea în domeniul aplicării normei de la art.275 CPP; 9) formularea propunerilor de lege ferenda întru perfectarea cadrului normativ incriminator în materia cercetată etc.

Dintre cele mai relevante **concluzii** cu caracter general menționăm următoarele:

1. Ținând cont de importanța și funcțiile pe care le are încetarea procesului penal la faza urmăririi penale, într-o societate de drept, ea are propria istorie și propriile etape de evoluție. Încetarea procesului penal la faza de urmărire penală, este actul de încetare a urmăririi penale și soluționare a cauzei penale fără dispunerea unei sentințe de condamnare.

2. Din studiul realizat s-a concluzionat că cea mai reușită definiție a „Încetării procesului penal la faza urmăririi penale” ar fi următoarea „Ansamblul de norme juridice care reglementează temeiurile și procedura de încetare a raporturilor juridice procesual penale”.

3. Legislația procesual-penală operează cu trei modalități de încetare a procesului penal la faza urmăririi penale: încetarea urmăririi penale, clasarea procesului penal, scoaterea persoanei de sub urmărire penală.

Totodată legislația României reglementează doar două moduri de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale: *clasarea și renunțarea la urmărirea penală*, iar Codul de procedură penală a Federației Ruse operează cu două noțiuni, de *încetare a procesului penal* și de *încetare a urmăririi penale (scoaterea persoanei de sub urmărire penală)*, soluții aplicabile doar în faza de urmărire penală.

4. Scoaterea persoanei de sub urmărire penală este soluția aplicabilă doar în privința persoanei, care presupune încetarea acțiunilor de urmărire penală în privința bănuțului sau învinutului, fapt care presupune și încetarea calității procesuale avute.

Scoaterea persoanei de sub urmărire penală poate să fie doar integrală. Scoaterea persoanei de sub urmărire penală parțială, nu este altceva decât o schimbare a acuzării.

5. Încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspunderea penală și de finalizare a acțiunilor procedurale, în cazul în care pe temei de nereabilitare legea împiedică continuarea acesteia.

6. Temeiurile de scoatere a bănuțului, învinutului de sub urmărire, mai puțin „fapta nu a fost săvârșită de bănuț sau învinut”, atrag și soluția încetării urmăririi penale în fapt. O prevedere tangențială este reglementată de legislator în alin.5, art.284 CPP „Concomitent cu scoaterea persoanei de sub urmărire penală în cazurile prevăzute la alin. (2) pct. 2) și 3), dacă fapta penală nu se impută altei persoane și nu este necesară continuarea procesului penal, prin aceeași ordonanță se dispune și clasarea cauzei penale”.

Situație similară o regăsim și în alin.9 art.285 CPP „*Concomitent cu încetarea integrală a urmăririi penale, dacă fapta penală nu se impută altei persoane și nu este necesară continuarea procesului penal, prin aceeași ordonanță se dispune și clasarea cauzei penale*”.

7. Clasarea procesului penal este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune. Clasarea este o instituție proprie urmăririi penale, neavând corespondent în instanța de judecată.

8. Procurorul identificând unul din circumstanțele care exclude urmărirea penală, din oficiu sau la propunerea ofițerului de urmărire penală prin ordonanță dispune încetarea(stingerea) procesului penal în fapt sau *in personam*. Ordonanța, ca și Raportul ofițerului, trebuie să fie argumentată și motivată.

Totodată menționăm faptul că legislatorul nu a prevăzut o reglementare clară a procedurii de emitere, a elementelor constitutive și a procedurii de contestare a ordonanței de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale sau clasare a procesului penal.

În acest context se propune completarea Codului de procedură penală cu art.286¹ „*Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea procesului penal.*”

9. Circumstanțe ce exclude urmărirea penală fără drept de reabilitare sunt:

- plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală

poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea (pct. 6, alin.1 art.275, art.276 CPP, art.109 CP);

- intervenirea termenului de prescripție sau amnistia (pct.4, alin.1 art.275 CPP, art.107 CP);
- intervenirea decesului făptuitorului (pct.5, alin.1 art.275 CPP)
- existența cauzelor privind liberare de răspundere penală (pct.9, alin.1 art.275 CPP, art. 53 CP).

Încetarea urmăririi penale în temeiurile enumerate, nu se aplică dacă bănuitul/învinuitul nu este de acord. În cazul dat urmărirea penală continuă în procedură obișnuită.

10. Nu se aplică încetarea urmăririi penale în legătură cu decesul făptuitorului, dacă se solicită reabilitarea sau dacă succesorii de drept al decedatului nu sunt de acord cu temeiul încetării.

11. Liberarea de răspundere juridică este un drept și nu o obligație a organului competent în luarea acestei decizii. Toate temeiurile de liberare de răspundere juridică pot fi divizate în 2 grupe: prima grupă se referă la circumstanțele ce pot atrage liberarea de răspundere în urma examinării obiective a tuturor circumstanțelor legale de către organul competent, aici fiind incluse: gradul mic de pericol social al faptei, gradul mic de pericol social al făptuitorului, comportamentul socialmente favorabil al făptuitorului în urma comiterii faptei ilicite. A doua grupă se referă la circumstanțele reglementate de lege care obligă organul competent să libereze de răspundere individual pe cei ce au comis fapta ilicită, fiind incluse aici amnistia, scurgerea termenului de prescripție.

12. Încetarea procesului penal fără drept de reabilitare, în condițiile și temeiurile arătate atrage ca consecință următoarele dezavantaje pentru făptuitor: - repararea acțiunii civile sau a prejudiciului cauzat victimei; achitarea cheltuielilor de judecată; - eliberarea din funcție deținută; - transferul la o altă funcție cu un grad mai jos de responsabilitate, în cazul când infracțiunea a fost săvârșită în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu; - imposibilitatea de a beneficia de încetarea urmăririi penale pe aceleași temeiuri repetat în cazul încetării procesului penal pe amnistie.

13. Încetarea procesului penal în faza urmăririi penale are loc în cazul când nu este constatată existența faptului infracțiunii, în cazul neprevederii faptei de legea penală ca infracțiune, în cazul neîntrunirii de către faptă a elementelor constitutive ale infracțiunii. De asemenea, încetarea procesului penal în faza de urmărire penală poate fi efectuată și în conformitate cu temeiurile prevăzute la art.35 „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei” din Codul penal: *legitima apărare (art.36 CP), reținerea infracțorului (art.37 CP), starea de extremă necesitate*

(art.38 CP), *constrângerea fizică sau psihică* (art.39 CP), *riscul întemeiat* (art.40 CP), *executarea ordinului superiorului sau dispoziției superiorului* (art.40¹ CP). Toate aceste temeiuri de încetare a urmăririi penale sunt temeiuri reabilitante, deoarece confirmă nevinovăția persoanei învinuite.

De asemenea ca temeiuri de încetare a urmăririi penale cu drept de reabilitare am inclus și următoarele circumstanțe:

- în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri (art.275, pct.7 CPP);

- în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații (art.275, pct.8 CPP).

14. *Nu există faptul infracțiunii* - presupune existența evenimentului, dar care nu este rezultat al unei acțiuni sau inacțiuni umane, ci al unor factori naturali sau al acțiunilor persoanei prejudiciate. Acest temei include situațiile: când din eroare se sesizează faptul săvârșirii unei infracțiuni; când consecințele au survenit nu în urma acțiunii sau inacțiunii umane, dar a situațiilor de *fors major*; când consecințele au survenit în urma acțiunilor victimei. Totodată în cazul dat ar fi corect să fie încetată urmărirea penală în baza pct.3 alin.1 art.275 CPP, *fapta nu întrunește elementele componenței de infracțiune*, deoarece fapta propriu zisă a avut loc, dar nu sunt întrunite toate semnele componenței de infracțiune.

15. Întru adoptarea soluțiilor de stingere a procesului penal la faza urmăririi penale pe temeiurile prevăzute la pct.pct.1,2,3 art.275 CPP, indică asupra importanței cunoașterii minuțioase, în procesul calificării juridice a infracțiunilor, nu numai a semnelor reieșite din conținutul infracțiunii, ci și a unor reguli generale și speciale de calificare a faptelor în limitele unui sau altui conținut normativ, în limitele unei sau altei răspunderi juridice, cu referire la una sau la altă formă de vinovăție prin care se manifestă actul infracțional.

16. De curând legislatorul a introdus ca circumstanță care exclude urmărirea penală, „fapta constituie contravenție”. Considerăm că această completare este una neîntemeiată, deoarece astfel de situații se încadrează în temeiul prevăzut la pct.2 sau 3 art.275 CPP.

17. Conform legislației procesual penale (art.285 alin.2 CPP), circumstanțele, *în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri și în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații* sunt temeiuri de încetare a urmăririi penale fără drept de reabilitare. Nu suntem de acord cu această prevedere, deoarece conform principiul „*non bis in idem*”, nimeni nu poate fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori, pentru aceeași faptă. Declanșarea unui

nou proces penal în privința aceleași persoane pe aceeași faptă, când deja există o hotărâre definitivă, este o ilegalitate a organelor competente.

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată constă în următoarele: în esență, studiul realizat, este unul dintre primele încercări de analiză cuprinzătoare a instituției încetării procesului penal la faza de urmărire penală, în condițiile actualului Cod de procedură penală, efectuată la nivel monografic. Identificarea imperfecțiunilor admise la aplicarea procedurii de încetare a procesului penal la faza de urmărire penală și oferirea unor propuneri de *lege ferenda* de remaniere ale acestora.

În baza concluziilor și constatărilor sus-menționate, pot fi conturate următoarele propuneri de *lege ferenda*:

1. Modificarea pct.1) al art.275 CPP „**nu există faptul infracțiunii**” cu „**fapta nu există**”.
2. Completarea pct.5) al art.275 CPP, cu următorul conținut: „**cu excepția cazurilor de reabilitare sau de dezacord al succesorilor**”.
3. Abrogarea pct.4¹ al art.275 CPP „fapta constituie contravenție”.
4. Completarea cu pct.6¹ al art.275 CPP, cu următorul conținut: „**a intervenit termenul de suspendare condiționată a urmăririi penale**”.
5. Modificarea conținutului alin.(3) al art. 284 CPP cu următorul conținut: **Procurorul, în cazul în care constată temeiurile prevăzute la alin. (2), conducându-se de prevederile art.286¹ CPP dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală. Persoana poate fi scoasă de sub urmărirea penală integral sau numai cu privire la un capăt de acuzare.**
6. Abrogarea alin.alin. (4) și (5) al art.284 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.
7. Modificat conținutul alin. 2 al art. 285 CPP și anume sintagma „**prevăzute la art.275 pct.4)-9)**” să fie înlocuită cu „**prevăzute la art.275 pct.4), 5), 6), 9)**”.
8. Modificarea conținutului alin.(4) al art.285, cuvintele „**prin ordonanță din oficiu sau la propunerea organului de urmărire penală**” de a înlocui cu sintagma „**cu respectarea prevederilor art.286¹ CPP**”.
9. Abrogarea alin.alin. (5),(6) și (9) al art.285 CPP, deoarece se regăsesc în prevederile art. 286¹ CPP.
9. Completarea Codului de procedură penală cu art.286¹ „**Ordonanța de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale și de clasare a procesului penal**”.

10. Modificarea art.512 CPP, prin completarea alin.2) după cum urmează, după cuvintele „**dispune liberarea persoanei de răspundere penală**” cu sintagma „**și încetarea urmăririi penale**”.

Sugestii privind potențialele direcții viitoare de cercetare legate de tema abordată: 1) cercetarea instituției stingerii procesului penal la faza urmăririi penale în plan internațional în perspectiva preluării unor practici bune; 2) studierea și identificarea problemelor, impedimentelor privind aplicabilitatea medierii în materie penală; 3) studierea practică a aplicabilității dreptului la reabilitare după încetarea urmăririi penale.

BIBLIOGRAFIA

1. Alistar, V., Calistru, E., Ciurea, A., *Studiu de cercetare a fenomenului prescripției în materie penală în cazurile de sancționare a cazurilor de corupție*, <https://www.transparency.org.ro/sites/default/files/download/files/PrescriptiaFaptelorDeCoruptieRomania.pdf> (accesat la 28.07.2021, ora 12.21)
2. Antoniu, T., Bulai, C., *Dicționar de drept penal si procedura penala*, București, Ed.Hamangiu, ISBN 978-606-522-183-3
3. Antoniu, T., *Soluționarea cauzei penale prin clasare*, în *Revista României de drept*, nr.7, 1972
4. Barbăneagră, A., Alecu, Gh., Berliba, V. et al., *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu*, Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2009, ISBN 9789975105200 9975105203 <https://idoc.pub/documents/comentariul-codului-penalpdf-34wm8m0j7yl7>
5. Barbăneagră, A., Berliba, V., Bârgău M., *Codul penal al Republicii Moldova, Comentariu*, Chișinău, ARC, 2003, ISBN 9975612911 9789975612913
6. Barbăneagră, A., Berliba, V., Gurschii, C., *Codul Penal. Comentat și adnotat*, Chișinău, Ed. Cartier Juridic, 2005, ISBN 9975-79-338-X
7. Barbăneagră, A., *Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu*, Chișinău, Centrul de Drept al Avocaților, 2003, 836 p.
8. Barbu, S.G., Coman V., *Renunțarea la urmărirea penală. Repere actuale privind procedura de confirmare a soluției introdusă prin O.U.G. nr. 18/2016*, ABC Juridic, Februarie 2017, <https://abcjuridic.ro/> (accesat la 23.01.2022, ora 14.00)
9. Berliba, V., *Incorectitudinea normelor juridico-penale și legalitatea în statul de drept*. În: *Materialele Conferinței internaționale științifico-practice cu genericul „Edificarea statului de drept”*, Chișinău: 26-27 septembrie 2003
10. Berliba, V., Ungureanu, I., *Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016: comentariu [ghid teoretico-practic]* / <https://papers.ssrn.com/so>
11. Biblioteca Digitală de Administrație și Management „Începerea urmăririi penale în baza plângerii prealabile a victimei” <https://administrare.info/domenii/management/1400-%C3%AEnceperea-urm%C4%83ririi-penale-%C3%AEn-baza-pl%C3%A2ngerii-prealabile-a-victimei> (accesat la 20.04.2023)

12. Borodac, A., *Manual de drept penal. Partea generală*, Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, ISBN 9975-935-77-X, CZU 343.2/8(074.8)
13. Borodac, A., și alții, *Drept penal. Partea generală*, Chișinău, ed. Știința, 1994
14. Boroș A., *Drept penal. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București:, 2010, ISBN/ISSN: 978-973-115-701-6
15. Botnaru, S., Șavga, A., Grosu, Vl., Grama, M., *Drept penal. Partea generală*, vol. I. Chișinău: Cartier Juridic, 2005, ISBN 9975-79-329-0 <https://ebin.pub/drept-penal-partea-general-a-ii-anbsped-9975793290.html>
16. Bratulea, D., *Clasarea și renunțarea la urmărirea penală. Dispoziții tranzitorii în cauzele aflate în cursul urmăririi penale*, revista Pro Lege, <http://revistaprolege.ro/> (accesat la 25.01.2022, ora 10.00)
17. Brînza L., *Renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii: unele propuneri de lege ferenda*, Studia Universitate Moldaviae, 2014, nr.3(73) Seria „Științe sociale” ISSN 1814-3199, ISSN online 2345-1017
18. Brînză, L., *Subiecții dreptului de reabilitare în procesul penal, considerațiuni introductive*, Revista Institutului Național al Justiției nr.1-3, 2007,
19. Buguța, E., *Aspecte privind istoricul și evoluția instituției împăcării părților*, Revista „Legea și viața”, nr.12, Chișinău, 2011/ <http://www.legeasiviata.in.ua/>
20. Bulai, C., *Drept penal. Partea generală*, Volumul I., București, Ed. „Șansa”, 1992, ISBN 973-95556-1-6
21. Bulancea, M., Șinc, A., Udriș, M. (coordonator), Andone-Bontaș, A., Bodoroncea, G., Bogdan, S., Bulancea, M., Chertes, D. S., Chiș, I. P., Constantinescu, V., Grădinaru, D., Jderu, C., Kuglay, I., Meceanu, C., Nedelcu, I., Postelnicu, L., Radulețu, S., Șinc, A., Slăvoiu, R., Tocan, I., Trandafir, A. R., Vasiescu, M., Zlati, G., *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole Ediția a 2-a, revizuită și adăugită*, București, Ed. C.H. Beck, 2017, ISBN/ISSN: 978-606-18-0672-0, p. 1355.
22. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* proclamată de către Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene la data de 7 decembrie 2000, în cadrul Consiliului European de la Nisa.
23. *Codice di procedura penale* (Codul Italian de procedură penală), din 22 septembrie 1988, <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.presidente.repubblica:1988-09-22;447!vig=>
24. *Codul civil al Republicii Moldova*, aprobat prin Legea nr. 1107 din 06.06.2002.

25. *Codul de procedură penală a Germaniei*, Strafprozessordnung - StPO
<https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/BJNR006290950.html>
26. *Codul de procedură penală a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești*, COD Nr. 42, din 24.03.1961 // Vestile R.S.S.M Nr. 10 din 24.04.1961.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96348&lang=ro
27. *Codul de procedură penală a României*, din 01.07.2010, Legea nr. 135, M/O nr. 486 din 15 iulie 2010/ <http://legislatie.just.ro/>
28. *Codul de procedură penală*, Legea nr. 122-xv din 14 martie 2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138876&lang=ro#
29. *Codul penal*, Legea nr. 985, din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. Nr. 72-74 din 14.04.2009.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109495&lang=ro
30. Coltuc, M., *Noțiunea și clasificarea faptelor și raporturilor juridice procesual-penale*, revista „Suceava News”, februarie 2014, <https://www.svnews.ro/notiunea-si-clasificarea-faptelor-si-raporturilor-juridice-procesual-penale/31731/>
31. Constituția Republicii Moldova, 29.07.1994.
32. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24 iulie 1997
33. Coteanu, I., *Micul dicționar academic*, ediția a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică, ed. Univers Enciclopedic, 2010, <https://dexonline.ro/>
34. Crețu, D., Tănase, C., *Drept procesual penal, partea specială*, Galaț, Ed.Universitară, Danugius, 2014, ISBN 978-606-533-330-7
35. Crețu, O., *Acțiunea civilă vs încetarea procesului penal la faza urmăririi penale* - Conferința științifică națională inter universitară a studenților-doctoranzi cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – problem, soluții și perspective” ediția a IV-a, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Școala doctorală „Științe penale și drept public”, *Publicat*: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X
36. Crețu, O., *Amnistia - temei de încetare a procesului penal*, Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”, 24.01.2020, Chișinău, 2020, *Publicat*: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X
37. Crețu, O., *Condițiile și procedura încetării procesului penal la faza urmăririi penale*, Conferința științifică a doctoranzilor cu genericul: Criminalitatea în Republica Moldova: tendințe,

probleme de prevenire și combatere, Chișinău, 2018, *Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X*

38. Crețu, O., *Efectele de fapt și de drept ale încetării procesului penal*, Materialele Conferinței internaționale „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene”, 04.05.2018, Chișinău, USEM, 2018

39. Crețu, O., *Împăcarea părților – temei de încetare a procesului penal*, ANALE ȘTIINȚIFICE ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Științe juridice Nr. 10, Chișinău 2019, CZU 343.14

40. Crețu, O., *Legitima apărare – temei de încetare a urmăririi penale - Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective, ediția a III-a”, 25.03.2021, Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X*

41. Crețu, O., Popa, O., *Nulitatea probelor și impactul lor asupra încetării procesului penal*, Materialele Conferinței științifico-practică internațională cu genericul: Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere, Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare”, 2018, ISBN 978-9975-121-48-4, 292-297-303

42. Crețu, O., *Principiul „NON BIS IN IDEM” garanție procesuală în materie penală*, ANALE ȘTIINȚIFICE ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Științe juridice Nr. 15, Chișinău 2022, CZU 343.12

43. Crețu, O., *Reabilitarea – drept al persoanei scoase de sub urmărire penală - Materialele conferinței științifice cu participare internațională din 09.12.2021, cu genericul: „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, ISBN 978-9975-135-53-5 (PDF), CZU 34+351.74(082)=135.1=161.1;*

44. Crețu, O., *Scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale în privința persoanei*, ANALE ȘTIINȚIFICE ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Științe juridice Nr. 16, Chișinău 2023, CZU 343.135

45. Crețu, O., *Situații de încetare a procesului penal în privința persoanelor extrădate pentru executarea pedepsei în Republica Moldova*, Materialele Conferinței științifico-practică internațională cu genericul: Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere, Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare”, 2018, ISBN 978-9975-121-48-4, 292-297-303

46. Crețu, O., *Soluționarea procesului penal, la faza urmăririi penale, cu drept de reabilitare*, Materialele conferinței științifico-practice internaționale cu genericul „PREGĂTIREA PROFESIONALĂ A CADRELOR PENTRU SUBDIVIZIUNILE MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE ȘI ALTE ORGANE DE DREPT”, 4 decembrie 2020

47. Crețu, O., *Stingerea procesului penal, consecință a împăcării părților*, Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective, ediția a II-a”, 26.06.2020, *Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X*

48. Crișu A., *Drept procesual penal, partea specială*, București: All Beck, 2005, ISBN 973-655-687-5

49. Crișu A., *Drept procesual penal. Partea generală*, Ediția 2, C.H. Beck, București, 2007, ISBN: 978-973-115-139-7

50. Cursuri universitare <https://dreptmd.wordpress.com/> (accesat la 29.01.2022, ora 12.15)

51. *damnum emergens* (expr. lat. „paguba efectivă”) - dauna propriu-zisă produsă printr-o faptă ilicită. Acțiunea civilă în procesul penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului, precum și a părții responsabile civilmente; repararea pagubei se face potrivit dispozițiilor legii civile, în natură ori prin plata unei despăgubiri bănești, în măsura în care repararea în natură nu este cu putință. Detalii: <https://legeaz.net/dictionar-juridic/damnum-emergens>

52. Danila, D., *Lipsa plângerii prealabile. Retragerea plângerii prealabile*, <https://blog.avocato.ro/lipsa-plangerii-prealabile-retragerea-plangerii-prealabile/> (accesat la 04.02.2020, ora 15.23)

53. Danilov A., Ciobanu O., *Soluționarea acțiunii civile în procesul penal al Republicii Moldova*, Revista „Legea și viața, nr.1-3, 2018, CZU 347.922:343.13

54. Decizia Curții Constituționale Nr. 12 din 07.02.2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 123g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 274 alin. (7) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (începerea urmăririi penale) / <https://www.legis.md/>

55. Decizia Curții Constituționale nr. 20 din 06.03.2018, de inadmisibilitate a sesizării nr.26G/20218 (*reabilitarea persoanelor în cazul încetării urmăririi penale*) <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=438>

56. Declarația Universală a Drepturilor Omului, din 10.12.1948, Publicat: în Tratatul internațional nr.1 din 30.12.1998

57. Decret Nr. 135 din 14.06.1991 cu privire la amnistia în legătură cu aniversarea adoptării Declarației suveranității Republicii Moldova Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 6/ 1991
58. *Dicționar de drept penal*, <http://www.euroavocatura.ro/dictionar/321182/Amnistia>
59. *Dicționar de termeni juridici* <http://www.justice.md/> (accesat la 27.01.2022, ora 11.25)
60. *Dicționar etimologic online*, <http://www.etimo.it/?term=amnistia>
61. Didâc, V., Șterbeț, V., Botezatu, R., Vizdoaga, T., *Dreptul procesual penal, Conducerea și efectuarea urmăririi penale de către procuror*, Suport de curs, Chișinău, 2008
62. Dobînda, V., *Unele considerente referitoare la liberarea de răspundere a subiectului răspunderii juridice la diferite etape de manifestare a acesteia*, Revista „Legea și viața”, octombrie/noiembrie 2020, CZU-343.28/.29
63. Dobrinoiu, V., *Drept penal*, partea specială, București, Ed. Europa Nova, 1997, ISBN: 973-9183-43-3
64. Dolea, Ig., *Codul de procedură penală (comentariu aplicativ)*, Ed. Cartea Juridică, Chișinău 2016, ISBN 978-9975-3111-3-7, CZU 433.13(478)(094.4)
65. Dolea, Ig., Dumitru, R., Sedlețchi, I., Vîzdoagă, T., Rotaru, V., Cerbu, A., Ursu, S., *Drept procesual penal*, Chișinău, Ed. Cartier juridic, 2005, ISBN 9975-79-343-6
66. Dolea, Ig., Mihailov-Moraru, V., *Ghid privind medierea penală*, Chișinău, 2021/
<http://irp.md/library/publications/1279-ghid-privind-mediarea-penal.html>
file:///C:/Users/Home/Downloads/ghid_mediere_final_web.pdf
67. Dolea, Ig., Roman, D., Sedlețchi, I., Vizdoagă, T., Rotaru, V., Cerbu, A., Ursu, S., *Drept Procesual Penal, Ediția a treia revizuită și completată*. Chișinău, Ed. Cartier Juridic. 2009
68. Dolea, Ig., Roman, D., Sedlețchi, I., Vizdoagă, T., Rotaru, V., Cerbu, A., Ursu, S., *Drept procesual penal, partea specială*, Chișinău, Ed. Cartdidact, 2006, ISBN 978-9975-940-95-5
69. Dongoroz, V., *Drept penal*, București, Institutul de Arte Grafice, 1939
70. Dongorz, V., Kahane, S., Antoniu G., Bulai, C., Iliescu, N., Stănoiu, R., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*, Partea generală, București, Ed. Academiei, 1975
71. Garraud R., *Drept procesual penal*, București: Ed. Academiei, 1999
72. Georgian, D., *Vinovăția în cadrul conceptului de conținut al infracțiunii*, în Materialele Conferința Științifică Internațională consacrată a 20 de ani de reforme economice din Republica Moldova din 23-24 septembrie 2011

73. Georgian, D., *Vinovăția penală: concept și caracterizare, autoreferat*, Chișinău 2016, CZU: 343.2.7.043.2 / <http://www.cnaa.md/>
74. Gladchi, Gh., Glavan, B., *Liberarea de răspundere penală, probleme teoretico-metodice, legislative și practico-judiciare*, Chișinău, Ed. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2012, ISBN 978-9975-4321-6-0 CZU 343.154
75. Guzun M., *Note de curs la disciplina Elemente de drept penal (partea generală)*, Chișinău 2015 / https://www.academia.edu/20213008/Note_de_curs_Drept_penal_Psihologie (accesat la 28.04.2023)
76. Hotărârea Curții Constituționale Nr. 12 din 14.05.2015 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 287 alin. (1) din Codul de procedură penală (reluarea urmăririi penale) (Sesizarea nr. 15g/2015) / <https://www.legis.md/>
77. Hotărârea Curții Constituționale nr.24 din 17.10.2019 privind controlul constituționalității articolelor 189 alin. (3) lit. f), 307 alin. (2) lit. c), 327 alin. (2) lit. c), a unor prevederi din articolul 329 alineatele (1) și (2) și a articolului 335 alin. (11) din Codul penal. A declarat neconstituționale: - textul „soldate cu alte urmări grave” din articolul 189 alin. (3) lit. f) din Codul penal; - textul „soldată cu urmări grave” din articolele 307 alin. (2) lit. c) și 327 alin. (2) lit. c) din Codul penal; - textul „intereselor publice sau” din articolul 329 alin. (1) din Codul penal; - textul „alte urmări grave” din articolul 329 alin. (2) lit. b) din Codul penal; - textul „acțiunile prevăzute la alin. (1), soldate cu urmări grave” din articolul 335 alin. (11) din Codul penal.
78. Hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 21.09.2017, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.109 alin.(1) din Codul penal (limitarea împăcării în cauzele penale) (pct.48)/ <https://www.constcourt.md/>
79. Hotărârea nr. 203 din 29.07.1994 cu privire la amnistia în legătură cu adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 4-5/1994 art. 55
80. Hotărârea plenului CSJ, nr.39 cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii, din 22 noiembrie 2004 / <http://jurisprudenta.csj.md/>
81. <http://www.qreferat.com/referate/drept/Scoaterea-de-sub-urmarire-penal122.php> (accesat la 20.04.2023)
82. <https://administrare.info/domenii/drept/1408-terminarea-urm%C4%83ririi-penale-%C5%9Fi-trimiterea-cauzei-procurorului>
83. <https://biblioteca.regielive.ro/referate/drept/structura-normelor-juridice-procesual-penale-raportul-juridic-procesual-penal-obiectul-si-trasaturile-acesteia-45599.html> (accesat la 21.07. 2021, ora 12.08)
84. <https://dexonline.ro/definitie/>

85. <https://dokumen.tips/documents/13-desfasurarea-urmaririi-penale.html?page=4>
86. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-international-public/notiunea-si-trasaturile-caracteristice-ale-dreptului-international/> (accesat la 29.07.2021, ora 15.24)
87. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-penal/liberarea/> (accesat la 29.07.2021, ora 13.20)
88. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-penal/riscul-intemeiat/> (accesat la 23.10.2020, ora 12.30)
89. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-penal-partea-speciala/desfasurarea-urmaririi-penale/>
90. <https://facultateadrept.wordpress.com/drept-penal-parte-general-a-i/curs-9-obiectul-infracțiunii/> (accesat 25.10.2021)
91. <https://facultateadrept.wordpress.com/drept-penal-parte-general-a-i/curs-11-latura-obiectiva-a-infracțiunii/>
92. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/> (accesat la 26.07.23)
93. <https://ru.scribd.com/document/349131169/Renun%C8%9Barea-La-Urm%C4%83rire-Penal%C4%83> (accesat la 23.01.2022, ora 14.00)
94. Hulea, V., *Caracteristici ale infracțiunii de furt și protecția drepturilor*, Revista națională de drept, 2009 / https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Caracteristici%20ale%20infracțiunii%20de%20furt.pdf (accesat la 28.04.2023, ora 11.10)
95. Ivan Răzvan Cladiu, *Clasarea sau renunțarea la urmărirea penală*, www.avocativan.ro (accesat la 25.01.2022, ora 10.30)
96. Jidovu, N., *Drept procesual penal*, ediția 2, București, Ed. C.H.Beck, 2007, ISBN 978-973-115-161-8
97. Kahane, S., *Drept procesual penal*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1963
98. Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, publicat Monitorul Oficial Nr. 181-184
99. Legea nr. 137/2015 din 03.07.2015 cu privire la mediere, publicat în Monitorul Oficial Nr. 224-233
100. Legea nr. 1379 din 20.11.1997 privind amnistia unor categorii de persoane Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 70/1998

101. Legea Nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, publicat în Monitorul Oficial Nr. 50-51

102. Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 293-305/2016

103. Legea Nr. 220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, Publicat : în Monitorul Oficial Nr.184-187/2007

104. Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 325-333/2021

105. Legea nr. 278-XV din 16 iulie 2004 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr.125/2004

106. Legea nr. 420 din 26.07.2001 privind amnistia în legătură cu aniversarea a X-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 94-96/2001

107. Legea nr. 561 din 29.07.1999 privind amnistia în legătură cu aniversarea a V-a de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 93/1999

108. Legea nr. 565 din 22.07.1995 privind amnistia în legătură cu aniversarea primului an de la adoptarea Constituției Republicii Moldova, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 45-46/1995

109. Legea nr. 88 din 10.07.2008 privind amnistia în legătură cu declararea anului 2008 An al Tineretului, Publicat : în Monitorul Oficial Nr. 127-130/2008

110. Legea nr. 972 din 24.07.1996 privind amnistia în legătură cu aniversarea a V-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, Publicat: în Monitorul Oficial Nr. 56/1996

111. Lichii, B., *Urmărirea penală (studiu comparat)*, Chișinău, ed. Garuda Art, 2002, ISBN 9975-7588-7-7, CZU 343.123.52(478)

112. *lucrum cessans* (expr. lat. „beneficiul nerealizat”) - expresie folosită pentru a denumi beneficiul de care o persoană (fizică sau juridică) a fost lipsită (pe lângă paguba efectiv suferită) prin producerea daunei (de exemplu, prin avarierea unui autocamion o firmă de transport este păgubită nu numai cu valoarea lucrărilor de reparație, dar și cu beneficiul pe care l-ar fi realizat dacă autocamionul, în perioada cât s-a aflat în reparație, ar fi fost în circulație). Aspecte teoretice și practice referitoare la l.c. apar frecvent în procesul penal în legătură cu aprecierea corectă a despăgubirilor cuvenite părții civile. Detalii: <https://legeaz.net/dictionar-juridic/lucrum-cessans>

113. Manea, V., *Latura subiectivă a infracțiunii*, Revista națională de drept, Nr.3, 2009

114. Marcu, F. și Maneca, C., *Dicționar de neologisme*, București, 1986

115. Martin, D., *Executarea ordinului sau a dispoziției superiorului – cauză care înlătură caracterul penal al faptei*, https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/105146
116. Mateuț, Gh., *Procedura penală, Partea specială*, vol. I, București, Ed. Lumina Lex, 1997
117. Mateuț, Gh., *Tratat de procedură penală. Partea generală. Volumul I*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, ISBN 978-973-115-154-0
118. *Medierea în cauzele penale*, studiu realizat de IRP, <http://irp.md/>
119. Moldovan, A., *Drept penal. Partea generală*. Brașov : Lux Libris, 2009, ISBN 978-973-131-058-9
120. Munteanu, I., *Notă critică la sentința penală nr. 262/1974 a Jud. Sighetu Marmăției*, în Revista română de drept, nr.5/1976
121. Neagu, I., Damaschin, M., *Tratat de procedură penală partea generală, ediția a III-a, revăzută și adăugită*, București, Ed. Universul juridic, 2020, ISBN 978-606-39-0600-8
122. Neagu, I., Damaschin, M., *Tratat de procedură penală partea generală, În lumina noului Cod de procedură penală*, București, Ed. Universul juridic, 2014, ISBN 978-606-673-371-7
123. Neagu, I., Damaschin, M., *Tratat de procedură penală, partea specială*, București, Ed. Universitatea juridică, 2015, ISBN 978-606-673-371-7, 343(498)(035)
124. Neagu, I., *Drept procesual penal, partea generală, tratat*, București, Ed. Global Lex, 2006 ISBN (10) 973-87230-1-9; (13) 978-973-87230-1-6;
125. Neagu, I., *Tratat de procedură penală*, București, Ed. Pro, 1997, ISBN 973-97447-9-6;
126. Neagu, I., *Tratat de procedură penală, partea specială*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Ed. Universul juridic, 2010, ISBN/ISSN: 978-973-127-320-4
127. Nester, V., Borcea, D., *Renunțarea la urmărire penală. Consecințele juridice ale unei instituții (ne)constituționale*, <https://www.juridice.ro/644883/renuntarea-la-urmarire-penala-consecintele-juridice-ale-unei-institutii-neconstitutionale.html> (accesat la 21.01.2022, ora 14.00)
128. Nivelul infracționalității în anul 2022, https://statistica.gov.md/index.php/ro/nivelul-infracionalitatii-in-anul-2022-9478_60321.html
129. Odagiu, Iu., Andronache, A., Popușoi, N., Burbulea, C., Caminschi, I., Nestor, S., *Acte procedurale întocmite la faza de urmărire penală*, Chișinău, 2008, ISBN 978-9975-930-49-9, CZU 343.1 (094.7) A 16

130. Odagiu, I., Osoianu, T., Andronache, A., Burbulea, C., Caminschi, I., *Drept procesual penal, partea generală*. Chișinău: Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2009, ISBN 978-9975-935-12-8
131. Olariu, M., *Drept procesual penal. Partea generală*, București, Ed. Pro Universitaria, 2013, ISBN 978-606-647-892-2
132. Ordonanța de clasare a cauzei penale / <http://cimislia.md/upload/Ordonanta%20de%20clasare%20a%20cauzei%20penale%201.pdf>
133. Osoianu T., Ostavciuc D., *Urmărirea penală*, suport de curs Chișinău, 2021, Ed. Cartea militară, ISBN 978-9975-3366-8-0
134. Osoianu, T., Andronache, A., Orîndaș, V., *Urmărirea penală, note de curs*, Chișinău, Ed. Elena – V.I., 2005, ISBN 9975-935-70-2, CZU 343.123.1(075.8) O85
135. Osoianu, T., Ostavciuc, D., *Urmărirea penală*, Chișinău, Ed. Cartea Militară, 2021, ISBN 978-9975-157-58-2, CZU 343.123.1(075.8)=135.1=111=161.1
136. Ostavciuc D., *Principiile procesului penal*, Chișinău, 2022, ISBN 978-9975-135-64-1
137. Pactul internațional al ONU, cu privire la drepturile civile și politice Nr. 31 din 16.12.1966, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217 din 28 iulie 1990 cu privire la aderarea R.S.S. Moldova la Declarația Universală a Drepturilor Omului și ratificarea pactelor internaționale ale drepturilor omului
138. Pascu, I., Dobrinoiu, V., Dima, T., Hotca, M.A., Păun, C., Chiș, I., Gorunescu, M., Dobrinoiu, M., *Noul Cod penal comentat*, București, Ed. Universul Juridic, 2012, ISBN 978-606-673-261-1
139. Pavel D., *Comentariu în Codul penal comentat și adnotat. Partea specială*, vol. II, Ed. Științifică, București, 1977
140. Păcurariu I., *Acțiunea civilă în procesul penal: exercitarea acțiunii în răspundere civilă delictuală la instanța civilă*, București: Universul Juridic, 2016
141. Păvăleanu V., *Drept procesual penal. Partea generală*, București, Ed. Lumina Lex, 2002
142. Pinte, Alin., Pinte, D.C., Bălănescu, A.C., *Urmărirea penală. Aspecte teoretice și practice, ediția a II-a, revăzută și adăugită. Modele de acte procesuale și procedurale*, București, Ed. Universul juridic, 2020, ISBN 978-606-390-607-7
143. Poiană, I., Păcurariu, I., *Drept procesual penal - partea generală*, București, Ed. Universul Juridic, 2014, ISBN 978-606-673-477-6

144. Pop T., *Drept penal comparat – Penologie și știință penitenciară*, vol. III, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul”, 1924
145. PRIMUL PROTOCOL ADIȚIONAL la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiat la Paris la 20 martie 1952
146. Prosecution of Offenses Act 1985, (Legea privind urmărirea penală din 1985)
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/23>
147. Protocolul nr.7 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, din 22.11.1984 ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24 iulie 1997 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale
148. Puica, V., *Justiția juvenilă, îndrumar pentru judecători și procurori*, Chișinău 2014, ISBN 978-9975-4411-4-8,
http://www.justice.gov.md/public/files/file/Justitia%20pentru%20minori/Manual_justitia_juvenil_a_indrumar_pentru_judecatori_si_procurori_-_V._Puica-2014.pdf
149. Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2019 <http://procuratura.md/md/>
150. Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2020 <http://procuratura.md/md/>
151. Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2021 <http://procuratura.md/md/>
152. Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2022 <http://procuratura.md/md/>
153. Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2023 <http://procuratura.md/md/>
154. Recomandarea nr. 97 din 9 februarie 2017, Cu privire la aplicarea prevederilor din Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, de către instanțele judecătorești.
155. Recomandarea nr. R 19(99) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către Statele membre cu privire la mediere în cauzele penale, adoptată la 15.09.1999 la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor.
156. Recomandării CSJ nr. 56 din 04.11.2013, cu privire la aplicarea art.109 CP și art.276 CPP
157. Roman, D., portalul Juridice Moldova, *Încetarea procesului penal în ședința de judecată și particularitățile sentinței de încetare* - JMD (www.juridicemoldova.md accesat la 18.01.2022, ora 14.20)
158. Rusnac, C., *Investigarea criminalistică a faptelor săvârșite în stare de legitimă apărare, teza de doctor*, Chișinău, 2015, CZU: 343.98 (043.3)
159. Secieru, N., *Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă și încetarea urmăririi penale*, Conferința științifică internațională „Perspectivele și

Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul, 07 iunie 2018, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/150-154_3.pdf (accesat 25.10.2020)

160. Simineanu, D., *Efectele amnistiei și limitele acesteia*, Revista „Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova” Științe socioumane, ediția a XII-a, nr.2 / https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Efectele%20amnistiei%20si%20limitele%20acestora.pdf

161. Simineanu, D., *Esența și definirea noțiunii de amnistie*, Revista „Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, Științe socioumane, ediția a XII-a, nr.1 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/25193

162. Ștefan, T., *Principiul ne bis in idem*, Institutul Național al Magistraturii http://www.euroquod.ro/dokuwiki/lib/exe/fetch.php?media=capitolul_5_-_ne_bis_in_idem.pdf (accesat la 05.10.2020)

163. Tanoviceanu, I. *Tratat de drept și procedură penală* / I. Tanoviceanu ; Doctrina de Vintilă Dongoroz ; Referințe la legislația din Bucovina și Ardeal de Corneliu Chiseliță și Ștefan Laday; Jurisprudența de Eugen C. Decusară; cu o prefață de N. C. Schina. – Edițiunea a 2-a a Cursului de drept și procedură penală, revăzut și completat. – București : Tip. ”Curierul judiciar”, Vol. 4. – [1926], / file:///C:/Users/Home/Downloads/BCUCLUJ_FG_206486_1925_004.pdf

164. *The Code for Crown Prosecutors* (Codul Procurorilor Coroanei) <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors>

165. Theodoru, Gr.Gr., Plăieșu, T., *Drept procesual penal*, partea specială, Iași, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1986

166. Tulbure, A. Ș., *Procedura penală română*, Curs universitar, Sibiu, Ed. Constant, 2005

167. Udroi, M. (coordonator), col.aut., *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole* (Ediția a 2-a, revizuită și adăugită), Ed. C.H. Beck, București, 2017, ISBN/ISSN: 978-606-18-0672-0

168. Udroi, M. *Drept penal. Partea generală*. București: C. H. Beck, 2016, ISBN/ISSN: 978-606-18-0562-4

169. Udroi, M., *Fișe de procedură penală*, București, Ed. Universul juridic, 2014, ISBN 978-606-673-314-4

170. Udroi, M., *Procedură penală. Partea specială Ediția a 5-a, revizuită și adăugită*, București, Ed.C.H. Beck, 2018, ISBN 978-606-18-0412-2

171. Ulianovschi X. *Executarea ordinului ca circumstanță care exclude caracterul penal al faptei*, În: Revista Națională de Drept, 2006, nr. 6
172. Ulianovschi, X., *Starea de extrema necesitate si reținerea infractorului, aspecte juridico-penale militare*, Revista națională de drept, nr.8, 2015, <https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag>
173. Unguranu, Iv., *Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori „non bis in idem”*, Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale, nr. 3, 2010, p. 128, <https://ibn.idsi.md/>
174. Ungureanu, A., *Drept penal roman. Partea generală*, București, Ed. Lumina Lex, 1995
175. Vizdoagă, T., Bodean, V., *Reluarea urmăririi penale după dispariția temeiurilor de suspendare*, Revista INJ, nr.4(55), Chișinău 2020 https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116778
176. Volonciu, N., *Drept procesual penal*, Ed. Didactică, București, 1972, 573 p.
177. Volonciu, N., *Tratat de procedură penală. Partea specială*, vol.II, București, Ed.Paideia, 1996, ISBN 973-9131-01-8
178. Zărie, I.M., *Teoria generală a dreptului*, culegeri de curs an.I http://file.ucdc.ro/cursuri/F_1_N16_Teoria_generala_a_dreptului_Ioan_Mircea_Zarie.pdf (accesat la 20.07. 2021, ora 15.00)
179. Барабаш, А.С., Володина, Л.М. *Прекращение уголовных дел по нереабилитирующим основаниям в стадии предварительного расследования*, Томск, 1986, p. 37/ <http://law.sfu-kras.ru/>
180. Братусь, С. Н., Жогин, Н. В., Кованов, П. В., Теребилов, В. И., Туманова, Н. Л., Чхиквадзе, В. М., *Энциклопедический словарь правовых знаний/* Москва, 1965
181. Братусь, С.И. и др. (сост.) *Юридический словарь*, Москва, 1953
182. Ветров, Н.И., *Уголовное право, Общая часть*, Москва, 1999, 415 p.
183. Волынская. О.В., *Прекращение уголовного дела и уголовного преследования: теоретические и организационно-правовые проблемы*, Автореферат, Москва, 2008/ [autoref-prekrashchenie-ugolovnogo-dela-i-ugolovnogo-presledovaniya-teoreticheskie-i-organizatsionno-0.pdf](#)
184. Герцензон, А.А., *Уголовное право, Часть общая*, Москва, Из.РИО ВЮА, 1948
185. Глушков, А.И., *Уголовный процесс*, Москва, Из. «Академия», 2000, ISBN 5-7695-0541-9

186. Григорьев, В.Н., Победкин А.В., Яшин В.Н., *Уголовный процесс*, Москва: Эксмо, 2005, ISBN 5-699-08371-5
187. Дубинский, А. Я. *Прекращение уголовного дела в стадии дознания и предварительного следствия: Автореф. дис... канд. юрид. наук.* Киев; 1971 / <https://dspace.nlu.edu.ua/>
188. Дубинский, А. Я., *Основания к прекращению уголовного дела в стадии предварительного расследования. Учебное пособие*, Киев, НИИРИО КВШ МВД СССР, 1973, 124 р.
189. Дурманов, Н.Д., *Понятие преступления*, Москва, Из. АН СССР, 1948 / <https://www.twirpx.com/file/>
190. Жогин, Н.В., Фаткуллин, Ф.Н., *Предварительное следствие в уголовном процессе*, Москва, Изд. 2-е переизд., 2005
191. Иващенко, В., *Определение понятия «Прекращение уголовного дела» как формы окончания предварительного расследования по уголовным делам. Общество и право*, 2009 / www.cyberleninka.ru
192. Илюхина, С. В., *Прекращение уголовного дела и уголовного преследования в стадии предварительного расследования по основаниям, предусмотренным в ст. ст. 25,28 УПК РФ*, Саранск, 2003 / <https://www.dissercat.com/content/prekrashchenie-ugolovnogo-dela-i-ugolovnogo-presledovaniya-v-stadii-predvaritelnogo-rassledo/read>
193. Капліна, О.В., *Проблеми реабілітації у кримінальному процесі України*, Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. – Харків, 1998
194. Касаткина, С., *Прекращение уголовного дела и уголовного преследования в стадии предварительного расследования*, Общество и право, 2009/ Общество и право - статьи из научного журнала по Право (cyberleninka.ru)
195. Кириченко, В.Ф., *Основные вопросы учения о необходимой обороне в советском уголовном праве*, Из. АН СССР, Ленинград, 1948
196. Кисеев Н.М., *Уголовный процесс, Учебник для студентов юридических факультетов; Написан на основе действующего уголовно-процессуального законодательства Республики Молдова (с источниками нормативных материалов, схемами и образцами процессуальных актов)*, Chişinău, изд. Monograf, 2006, ISBN 978-9975-9747-0-7

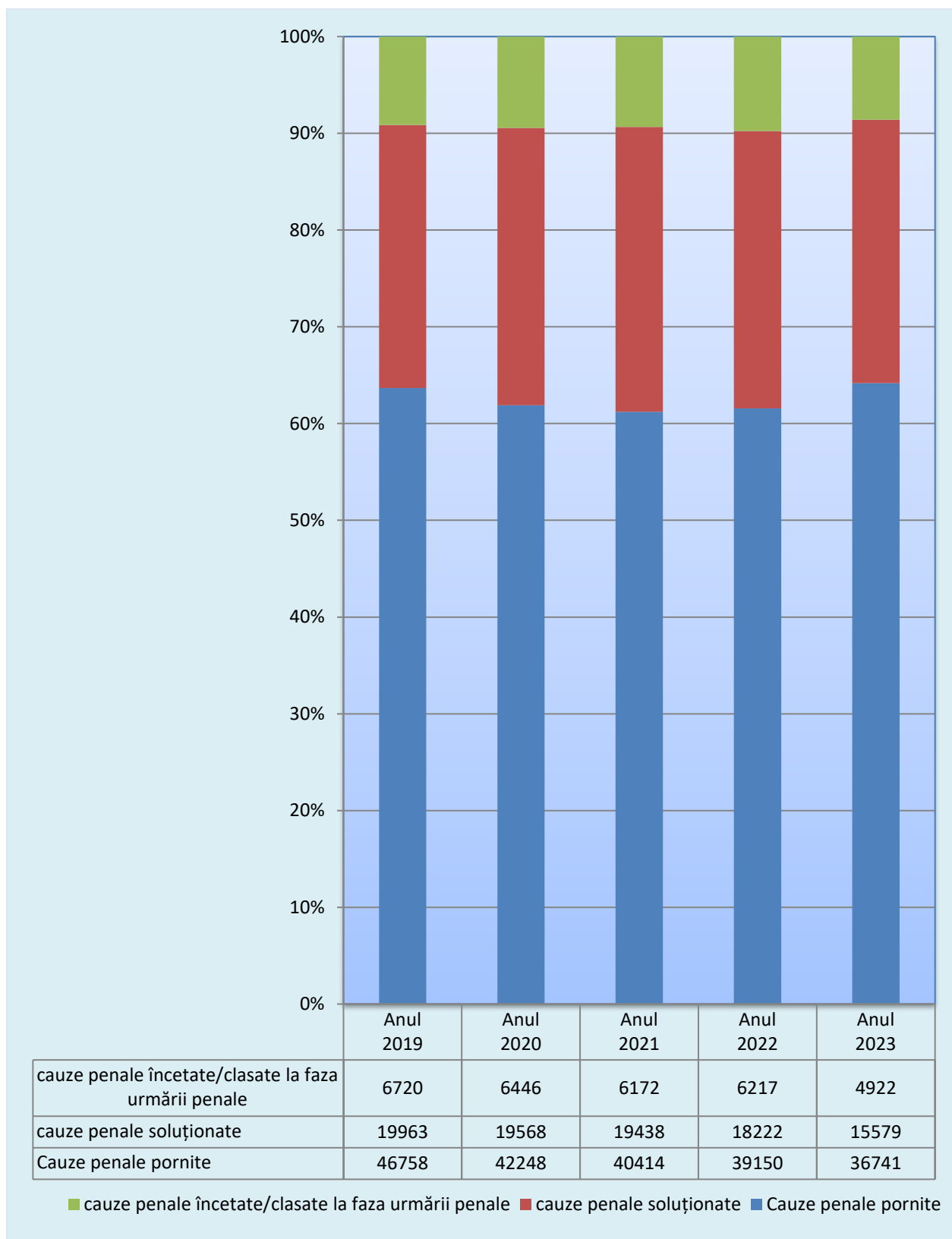
197. Ковалев, М.И., Козаченко, И.Я., Кондрашова, Т.В., Незнамова, З.А., и др., *Уголовное право. Общ. часть*. Учебник - Москва, Из. группа Норма, Инфра-М. 1998, ISBN: 5-16-000573-0, 5-89123-510-2
198. Кудрявцев, В.Н., Наумов, А.В. и др. Бородин, С.В., *Российское уголовное право. Общ. часть*. Учебник - Москва, Группа «Спартак» 1997
199. Кузнецова, Н., Тяжкова Н., *Курс уголовного права. Общая часть, Учение о наказании: Учебник*, Т. 2, Москва, Изд. Зерцало, 2002
200. Кушнарев, В.А., *Проблемы толкования норм уголовного права о деятельном раскаянии*, изд. Юридический мир, 2002, №1, ст. 44-50
201. Лукашов, А. *Деятельность раскаяние как основание освобождения от уголовной ответственности*, Юстиция Беларуси: Юридический научно-практический журнал, № 4, Минск, 2002
202. Лупинская П.А. и другие, *Уголовный процесс*, Москва: Юристъ, 1995, ISBN 5-7357-0024-3
203. Макаръ, И., *Уголовное право Республики Молдова*, Часть общая, Кишинев, 2003
204. Петрухина, И.Л., и другие, *Уголовный процесс*, Москва: Проспект, 2001, ISBN 5-900984-11-7
205. Сафронов, Д. М., *Обстоятельства, исключающие уголовное преследование: учебное пособие*, Москва, 2003/ <https://www.dissercat.com/content/>
206. Слуцкий, И., *Обстоятельства, исключающие уголовную ответственность*, Ленинград, Изд. Ленинградского университета, 1956
207. Смирнов, Е.А., Якупова, А.Ш., *Советское уголовное право. Часть общая*. Киев, КВШ МВД СССР, 1973
208. Тихомирова, Л. В., Тихомиров, М. Ю., *Юридическая энциклопедия*/ Москва, Юринформцентр, 2001, ISBN 5-89194-069-8, p.690
209. Топорнина, Б.Н., *Юридическая энциклопедия*/ Москва, 2001, ISBN 5-7975-0429-4, p.846
210. Трайнин, А.Н., *Общее учение о составе преступления*, Москва, Из. Наука, 1957
211. *Уголовное право, Общая часть*. 3-е издание. Издательство НОРМА, Москва, 2004
212. *Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации* от 18.12.2001 N 174-ФЗ (ред. от 30.12.2021)/ УПК РФ Статья 24. Основания отказа в возбуждении уголовного дела или прекращения уголовного дела / КонсультантПлюс (consultant.ru) (accesat la data de 21.01.2022, ora 14.40)

213. Химичева, Г. П., *Досудебное производство по уголовным делам: концепция совершенствования уголовно-процессуальной деятельности: монография*, Москва., Изд. Экзамен, Московский университет МВД России, 2003, 352 pag.
214. Шейфер, С. А., *Прекращение дела в советском уголовном процессе*, Автореф. дис... канд. юрид. наук. Москва., 1963
215. Шмындрук, О. Ф., *Прекращение уголовного производства с освобождением лица от уголовной ответственности в подготовительном судебном заседании в Украине* / О. Ф. Шмындрук // Евразийская адвокатура. – 2015. –№ 3 (16). –С. 31-37. https://eprints.oa.edu.ua/4603/1/Shmyndruk_11052016.pdf (accesat la 25.08.21, ora 10.22)
216. Якубович, М., *Обстоятельства, исключаящие общественную опасность и противоправность деяния*, Москва, НИиРИО Акад. МВД СССР, 1970
217. Якубович, М.И., *Необходимая оборона и задержание преступника*, Москва, НИиРИО Акад. МВД СССР, 1956

**Ponderea cauzelor penale Transmise în judecată,
Încetate /clasate la faza urmăririi penale,
Încetate/achitate în instanță.**

Ponderea cauzelor penale încetate/clasate la faza urmăririi penale în coraport cu cele declanșate și terminate

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale cu liberarea de răspundere penală și tragerea
la răspundere contravențională

or. FFFFFF

05 septembrie 2020

Procurorul în Procuratura raionului FFFFF M.D., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXXXXXX, pe faptul deținerii documentelor oficiale false, -

CONSTAT:

Urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXXXXXX a fost pornită la 15.06.2020 de către DUP a DGT Nord a CNA, în baza indicilor calificativi ai infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (1) Cod penal al R. Moldova pe faptul confecționării, deținerii și folosirii unui document fals care acorduri drepturi.

În cadrul urmăririi penale s-a constatat că, I.V.V. în primăvara anului 2015, aflându-se Germania, având intenția de-ași perfecta permis de conducere de tip român, prin intermediul și în urma unei înțelegeri prealabile cu un cetățean român pe nume Marian, care până la moment nu a fost identificat de organul de urmărire penală, a obținut contra sumei de 80 euro, permis de conducere de tip român cu nr. IOOXXXXXS eliberat pe numele său, pe care cunoscând cu certitudine că este falsificat, la deținut ilegal la domiciliul său din sat. VVVVV, rml FFFFF până la 20 februarie 2020, când în timpul percheziției acesta a fost depistat și ridicat.

Conform raportului de expertiză judiciară nr. XX din XX XXXX 2020, prin care permisul de conducere al României cu nr. IOOXXXXXS eliberat pe numele lui I.V.V., a.n. 11.06.1996, de către SRPCIV IIII, la data de 22.07.2015, valabil până la data de 22.07.2020 – **nu corespunde după calitatea și metoda imprimării imaginilor și executării elementelor principale permiselor de conducere românești autentice.**

Metoda de confecționare a blanchetei permisului de conducere pe numele cet. I.V.V., a.n. 11.06.1996 cu nr. IOOXXXXXS, eliberat de către SRPCIV IIII, România, la 22.07.2015 a fost confecționat dintr-un suport de hârtie sintetic, laminat pe ambele părți, cu prezența suprainprimărilor fluorescente, cu folosirea metodei de imprimare jet de cerneală color (*plasa de fond, fotografiile, rubricile, codul de bare, seria și numărul*).

Prin acțiunile sale I.V.V., a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 361 alin. (1) Cod penal, după semnele calificative: *deținerea documentelor oficiale false, care acordă drepturi*.

Fiind audiat în calitate de învinuit, I.V.V., vinovăția sa în deținerea permisului de conducere de tip român cu nr. IOOXXXXXS eliberat pe numele său cu semne de falsificare, a recunoscut-o pe deplin, de cele întâmplate se căiește sincer. Totodată, ultimul a înaintat o cerere prin care a solicitat încetarea urmăririi penale în baza art. 55 Cod penal cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională, motivând că la domiciliu se caracterizează pozitiv, anterior nu a fost judecat, nu prezintă pericol social, infracțiunea ușoară a fost comisă pentru prima oară.

Conform art. 55 Cod Penal al R. Moldova, persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală și trasă la răspundere contravențională în cazurile în care și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea sa este posibilă fără a fi supus răspunderii penale.

Reieșind din cele expuse și luând în considerație că, I.V.V. vina a recunoscut-o integral, la locul de trai este caracterizat pozitiv, a participat activ la descoperirea infracțiunii, nu are loc permanent de muncă, are venituri materiale nestabile, consider oportun de a-l libera pe ultimul de

răspundere penală conform art. 55 Cod Penal al R. Moldova și a-l trage la răspundere contravențională, mărimea amenzii fiind de 100 (o sută) unități convenționale, echivalentul sumei de 5000 (cinci mii) lei MD.

În contextul celor expuse, conducându-mă de prevederile art. 55 Cod penal; art. 52 alin.(1) pct. 1,22); 162; 255; 285 alin.(2),(3),(4); și 286 ale Codului de procedură penală Moldova, -

D I S P U N :

1. A înceta urmărirea penală pe cauza penală nr. XXXXXXXXXX, în legătură cu liberarea persoanei de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională.

2. A-l trage la răspundere contravențională pe I.V.V., născut la 11.06.1996, în FFFFF, domiciliat în sat. VVVVV, raionul FFFFF, naționalitatea – moldovean, nesupus serviciului militar, studii medii, căsătorit, fără ocupație, fără antecedente penale, cetățean al R. Moldova, stabilindu-i o sancțiune contravențională sub forma amenzii contravenționale în mărime de 100 (o sută) unități convenționale, echivalentul sumei de 5000 (cinci mii) lei MD, cu achitarea amenzii la codul IBAN MD11 TRGAAAZZZZZZZZZZZ.

3. Clasarea cauzei penale.

4. Corpurile delictelor :

- permisul de conducere al României cu nr. IOOXXXXXS eliberat pe numele lui I.V.V., a.n. 11.06.1996, de către SRPCIV IIIII, la data de 22.07.2015, valabil până la data de 22.07.2020;

- permisul de conducere din plastic eliberat pe numele lui K.H. cu nr. KHALIXXXXXXJX,

- permisul de conducere din plastic cu eliberat pe numele lui J.J. cu nr. JABBAXXXXXKM de păstrat la prezenta cauză penală pe întreaga perioadă de păstrare a ei.

4. Despre hotărârea primită de informat persoanele interesate, explicându-le modul și termenul de atac.

**Procuror în Procuratura
raionului FFFFF**

M.D.

Cu ordonanța de încetare a urmăririi penale am făcut cunoștință. Sunt de acord cu decizia adoptată și cu tragerea mea la răspundere contravențională.

I.V.V.

**Procuror în Procuratura
raionului FFFFF**

M.D.

ORDONANȚĂ
privind suspendarea condiționată
a urmăririi penale

or. FFFFF

_____ 20XX

Procurorul în procuratura raionului FFFFF, jurist de rangul II, R.S., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX,-

CONSTAT:

La 07.08.20XX, de către SUP a CPR FFFFF, a fost pornită urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX în baza semnelor infracțiunii prevăzute de art. 217 alin. 2 Cod Penal, pe faptul depistării și păstrării substanțelor narcotice în gospodăria lui M.V.N., locuitor al satului CCCC, r-l FFFFF.

În cadrul urmăririi penale, s-a constatat că: din luna iunie 20XX, cet. M.A.V., intenționat, cu scopul de a utiliza personal în calitate de medicament și fără scop de înstrăinare, ilegal, a păstrat în gospodăria sa, amplasată în satul CCCCC, r-l FFFFF, 35 plante de cânepă, până la 27 iulie 2012, când, în urma cercetării la fața locului au fost depistate și ridicate de către colaboratorii de poliție ai CPR FFFFF.

Conform raportului de constatare tehnico-științifică nr. XXX din 03 august 20XX, masa vegetală neuscată, de culoare verde, (35 exemplare cu rădăcină, tulpină, frunze și vârfuri), ridicate din gospodăria cet. M.V.N., a.n. 19XX, este **planta cânepa**.

Planta cânepa – este inclusă în lista nr.3, „Plantele care conțin substanțe narcotice, substanțe psihotrope” aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova Nr. 79 din 23.01.2006.

Prin acțiunile sale intenționate, M.A.V., a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 217 alin. (2) din Codul Penal al R. Moldova, cu semnele calificative: Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, fără scop de înstrăinare, adică păstrarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, săvârșite în proporții mari și fără scop de înstrăinare.

În baza probelor acumulate, la 29 august 20XX, M.A.V., a fost pusă sub învinuire, incriminându-i-se infracțiunea prevăzută de art. 217 alin. 2 Cod Penal, după semnele calificative: Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, fără scop de înstrăinare, adică păstrarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, săvârșite în proporții mari și fără scop de înstrăinare.

Fiind audiată în calitate de învinuită, M.A.V., a recunoscut pe deplin vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii incriminate și sincer s-a căit de cele comise.

Este de menționat faptul că în cadrul urmăririi penale, cet. M.A.V. a încheiat și acordul de recunoaștere a vinovăției.

La 26 octombrie 20XX, învinuita M.A.V. și apărătorul său L.M.B., au înaintat o cerere prin care au solicitat suspendarea condiționată a urmăririi penale în privința învinuitei M.A.V., cu liberarea ulterioară de răspunderea penală a acesteia, motivând că a recunoscut pe deplin vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii incriminate, pentru prima dată a săvârșit o infracțiune ușoară, la locul de trai se caracterizează pozitiv, are la întreținere un copil minor.

Art. 59 Cod Penal al R. Moldova, prevede că, în privința persoanei puse sub învinuire pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, care își recunoaște vinovăția și nu prezintă pericol social, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedura penală, dacă corectarea acestei persoane este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale.

Luând în considerație cele expuse și faptul că, M.A.V. se învinuiește în săvârșirea unei infracțiuni ușoare, își recunoaște vina în săvârșirea infracțiunii pe deplin, la locul de trai se caracterizează pozitiv, nu este dependentă de alcool sau droguri, nu are antecedente penale și nu prezintă pericol social, are la întreținere un copil minor, la locul de trai și de muncă se caracterizează pozitiv, consider, că reeducarea lui M.A.V. poate avea loc fără aplicarea în privința ultimei a unei pedepse penale, iar urmărirea penală în privința acestuia să fie suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală.

Conducându-mă de prevederile art. 59 Cod Penal și art. art. 52 alin. 1; 162 alin. 1); 255; 510 alin. 1) și 511 Cod de Procedură Penală,-

DISPUN :

1. A suspenda condiționat urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX în privința învinuitei M.A.V., a.n. 24.05.1971, originară și locuitoare a satului CCCCC, r-l FFFFF, moldoveancă, studii medii speciale, căsătorită, la întreținere un copil minor, soră medicală la Centrul de Sănătate CCCCC, fără antecedente penale, cetățeană a Republicii Moldova pe un termen de un an.

2. A stabili învinuitei M.A.V. următoarele obligațiuni:

- Să comunice organului de urmărire penală orice schimbare de domiciliu;
- Să nu săvârșească infracțiuni sau contravenții;

3. A atribui CRP FFFF supravegherea executării de către M.A.V. a obligațiilor stabilite.

4. În cazul încălcării restricțiilor stabilite, imediat de informat procuratura raionului FFFF.

5. Corpurile delictelor: 35 plante de cânepă de nimicit, iar caseta video de păstrat a cauza penală pe tot parcursul păstrării cauzei penale.

6. Copia ordonanței privind suspendarea condiționată a urmăririi penale de înmânat persoanelor interesate explicându-le modul și termenul de atac.

Procurorul în procuratura raionului FFFFF
jurist de rangul II

R.S.

Cu ordonanța am luat cunoștință la _____ 20XX.

Conținutul ei mi-a fost explicat și sunt de acord cu hotărârea adoptată

M.A.V.

Procurorul
în procuratura raionului FFFFF

R.S.

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale
și liberarea persoanei de răspundere penală

or. FFFFFF

17 august 20XX

Procurorul în Procuratura raionului FFFF, M.D., examinând materialele cauzei penale nr.XXXXXXXXXX,-

C O N S T A T :

Urmărirea penală în prezenta cauză penală a fost pornită de către SUP al IP FFFFFF la 28.05.2019, conform semnelor componenței de infracțiune prevăzute de art. 183 alin. (1) Cod penal al Republicii Moldova.

În cadrul urmăririi penale s-a stabilit că, S.I.P., la 07.11.2016, aflându-se pe teritoriul brigăzii de tractoare nr.1, ce a aparținut SRL „P.C.”, amplasată în extravilanul or. FFFFFF, deținând funcția de brigadir a unității date, contrar obligațiilor de serviciu, nu a efectuat instruirea periodică a muncitorilor în domeniul securității și sănătății în muncă, la intervalul ce nu va depăși 6 (șase) luni, fiind obligat de a efectua instruirea periodică conform Ordinului intern nr. 09 din 01 martie 2016, prin care a încălcat prevederile art. 17 alin. (3) din Legea Nr. 186-XVI din 10.07.2008 cu privire la „securitatea și sănătatea în muncă”, ca consecință, la aceeași dată, cet. D.A.V., ce activa în calitate de tractorist-mașinist la aceeași întreprindere, fără a fi instruit referitor la protecția securității muncii, în timpul efectuării lucrărilor de reparație a mecanismului de repartizare a îngrășămintelor a semănătorii de modelul „SZ-3,6”, care era unită în agregat cu o altă semănătoare de același model și cu tractorul de modelul „MTZ-82”, la volanul căruia se afla cet. C.D., a căzut jos de pe suportul primei semănători, în momentul când tractorul s-a deplasat, în urma cărui fapt cea de-a doua semănătoare s-a deplasat peste regiunile corpului cet. D.A., fiindu-i cauzate vătămări corporale sub formă de fractură închisă de col femural drept, cu deplasare a fragmentelor, care s-au produs prin acțiunea traumatică a unui obiect contondent, poate data din 07.11.20XX, posibil în circumstanțele indicate și conform raportului de expertiză judiciară medico-legală nr. 2019XXXX73 din 12 iunie 20XX, se califică ca vătămare corporală gravă după criteriul pericolului pentru viață.

Prin acțiunile sale S.I.P., a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 183 alin. (1) Cod Penal, după semnele calificative: **încălcarea de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație obștească a tehnicii securității sau a altor reguli de protecție a muncii, dacă această încălcare a provocat alte urmări grave.**

Fiind audiat în calitate de învinuit, S.I.P. vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii incriminate, prevăzute de art. 183 alin.(1) Cod Penal al R. Moldova, a recunoscut-o pe deplin, de cele comise îi pare rău și sincer se căiește.

Infracțiunea în cauză conform art. 16 al Codului Penal al R. Moldova, face parte din categoria infracțiunilor ușoare. În conformitate cu art. 60 alin. (1) lit. a) Codul Penal al R. Moldova, persoana se eliberează de răspunderea penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare.

Luând în considerație cele expuse mai sus și faptul că infracțiunea a fost săvârșită la 07.11.20XX, a expirat termenul atragerii persoanei la răspundere penală, curgerea prescripției nefiind întreruptă sau suspendată.

Astfel, conducându-mă de art. art. 16; 60 alin.(1) lit. a) Cod Penal al R. Moldova; 52 alin.(1) pct. 1,22; 255; 285 alin. (2), (3), (4) și 286 Cod de Procedură Penală al R. Moldova și în temeiul art. 275 pct. 4) Cod de Procedură Penală al R. Moldova, -

DISPUN :

1. A înceta urmărirea penală pe cauza penală nr.XXXXXXXXXX, pornită în baza art. 183 alin. (1) Cod Penal și de a libera de răspundere penală pe **S.I.P.**, născut la 25.02.19XX în Republica EEEEE, domiciliat în or. FFFFF, str. NZZZ GZZZ 7, naționalitatea – moldovean, supus serviciului militar, căsătorit, fără ocupație, fără antecedente penale, cetățean al R. Moldova, din motiv că a intervenit termenul de prescripție de tragere la răspundere penală.

2. Clasarea cauzei penale.

3. Despre hotărârea primită de adus la cunoștință persoanelor interesate cu explicarea modului și termenului de atac.

**Procuror în Procuratura
raionului FFFFF**

M. D.

ORDONANȚĂ

mun. Chișinău

23.03.2023

Procuror în Procuratura municipiului Chișinău, Oficiul Centru, I.S., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX,-

C O N S T A T:

Urmărirea penală în prezenta cauză a fost pornită la 10.02.2023, de către Secția urmărire penală a Inspectoratului de Poliție Centru al Direcției de poliție a municipiului Chișinău, în temeiul bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 353 din Codul Penal.

Potrivit actului procedural de începere a urmăririi penale: „...N.S.P., născut în anul 2001 are calitate de recrut conform prevederilor art. 7 din Legea nr. 1245-XV din 18.07.2002, este ținut în evidență militară și are obligațiuni stabilite de lege.

Acesta a fost citat pentru îndeplinirea serviciului militar obligatoriu în termen, pentru a se prezenta la Centrul Militar al municipiului Chișinău de pe str. Milano, nr. 10, însă nu s-a prezentat și a remis pe poșta electronică a Centrului Militar copia notificării și copia legitimației de pacifist nr. ZZZZZ din 26.05.2022, prin care informează că este membru al Asociației Republicane a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova” și nu poate satisface serviciul militar în termen, dar dorește să satisfacă serviciul militar civil, astfel, acesta eschivându-se de la procedura obligatorie de încorporare prevăzută de Legea nr. 156 din 06.07.2007 cu privire la organizarea serviciului militar civil (de alternativă), conform căreia acesta personal trebuie să depună cererea în termen de 2 luni până la desfășurarea încorporării și să fie întrunită comisia de recrutare-încorporare, care va decide cu referire la modalitatea de înlocuire a serviciului militar.”

În cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală s-au stabilit următoarele:

Fiind audiat în calitate de martor, cet. V.E. a declarat că activează în calitate de șef secție administrativ militară a sectorului Centru al Centrului Militar al mun. Chișinău. Referitor la cazul dat poate comunica că, la data 27.05.2022, prin poștă, a venit la centrul militar, amplasat în mun. Chișinău, pe str. Milano 10, o scrisoare (înștiințare), adresată comandantului Centrului Militar Municipal din numele cet. N.S., a.n. 18.03.2001, o notificare pe faptul că, acesta este membru al Asociației Obștești „Pacifism fără frontiere” și a menționat faptul că, din convingeri personale pacifiste și antimilitarist, nu poate efectua serviciului militar și dorește să satisfacă serviciului civil (alternativ) începând cu data de 01.08.2022. Concomitent, prin notificarea transmisă prin poștă, cet. N.S. a refuzat să se prezinte la chemare, deoarece nu se poate afla în incinta unei instituții militare din convingerile personale pacifiste.

Menționează că, la data de 13.05.2022, cet. N.S. a fost citat oficial pentru a se prezenta la data de 20.05.2022 la Centrul militar municipal pentru clarificarea situației militare. Dat fiind faptul că la data de 23.05.2022, cet. N.S. a primit citația, pentru a confirma că a primit citația, acesta s-a semnat pe avizul de recepție, însă în următoarea zi, la data de 24.05.2022, acesta nu s-a prezentat la locul stabilit în citație.

Așadar, cet. N.S.P., a.n. 08.03.2001, a devenit pacifist după primirea ordinului de chemare să se prezinte la centrul militar pentru clarificarea situației militare, iar de la luarea la evidență la vârsta de 16 ani și până la data de 27.05.2022, acesta nu a avut statutul de pacifist. Astfel, cetățeanul N.S.P., a.n. 08.03.2001, originar din mun. Chișinău, str. XXXXXXXX, ap. nr. 15, documentându-se, contra plată, ca pacifist în Asociația Obștească „Pacifism fără frontiere”, a fost asigurat că beneficiază de scutire de la serviciul militar, acest fapt fiind aflat de la alte persoane în cadrul discuțiilor. Poate comunica că acesta era obligat să se prezinte personal la Centru Militar,

personal să aducă legitimația, să scrie cerere, în caz că acesta prezenta fizic legitimația de Pacifist era obligat să satisfacă serviciu civil alternativ, respectiv el trebuia să se prezinte la Pretura sectorului Centru, să scrie cerere pentru a fi înrolat în serviciu civil, după care este instituită o comisie „Comisia recrutare încorporare”, aceștia se prezintă la Centrul militar municipal Chișinău, comisia le oferă întrebări și conform legislației dacă are dreptul acesta este scutit de la serviciul militar, acest fapt este menționat în Legea nr. 156 cu Privire la serviciul alternativ și Legea nr. 1245 din 18.07.2002 cu Privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea patriei, după care trebuie obligatoriu să fie angajați oficial în câmpul muncii din motiv că 25% din salariu oficial sunt retrase ca impozit, timp de 12 luni. Pot comunica că de când nu s-a prezentat cet. N.S.P., a.n. 08.03.2001, la Centrul Militar, a avut loc deja o încorporare.

Cetățeanul N.S.P., a.n. 08.03.2001, deține calitate de recrut conform prevederilor art. 7, Legea 1245-XV din 18.07.2002, și este ținut în evidență militară care este o parte componentă a sistemului general de stat de evidență și analiză a resurselor umane și materiale necesare pentru apărarea Patriei și are obligațiuni stabilite de lege. Cet. N.S.P., a.n. 08.03.2001, în notificare, a indicat că nu dorește să se prezinte în incinta instituției militare, fapt care este obligatoriu, deoarece conform procedurii persoanele care sunt pacifiste, prezintă legitimația de pacifist la instituția militară însă acest oricum face serviciul militar civil și este necesar să se prezinte. La fel bănuiește că, certificatul de pacifist este confecționat fals pentru a se eschiva de la serviciul militar, deoarece a fost valabil exact două luni de zile, din luna mai până în luna august al anului 2022.

Totodată ține să menționeze că cet. N.S.P., ultima dată a fost citat la data de 31.10.2022, pentru a se prezenta la data de 08.11.2022, la Centrul Comunitar municipal Militar, dar acesta neîntemeiat, nu s-a prezentat. Până la momentul de față nu a prezentat nici un act confirmativ că începând cu luna august a anului 2022, s-a angajat în câmpul muncii oficial și că este salariat.

Fiind recunoscut și audiat în calitate de bănuît, N.S.P. a comunicat că vina nu o recunoaște. La întrebările adresate a comunicat că la data de 23.05.2022, a primit prin Poșta Moldovei o scrisoare recomandată, însoțită de ordinul de chemare nr. ZZZZ, de la Centrul Militar al municipiului Chișinău al Ministerului Apărării, din str. Milano nr. 10, mun. Chișinău, unde a și contrasemnat avizul de recepție. La începutul lunii mai anul 2022, a depus o cerere către Asociația Obștească a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova” pentru a adera în această asociație, cu atribuirea ulterioară a statutului de pacifist. Tot atunci, a primit legitimația de pacifist cu nr. 8646, valabilă pentru perioada lunilor mai (inclusiv) - august (inclusiv) anul 2022. Respectiv, la data de 27.05.2022, s-a prezentat la Centrul Militar din str. Milano nr. 10, mun. Chișinău, unde a prezentat o înștiințare în scris, adresată Centrului Militar, din partea recrutului N.S.P., a.n. 18.03.2001, domiciliat pe str. V. XXXXXXXX, ap. 1, mun. Chișinău, precum că le aduce la cunoștință faptul că îndeplinirea serviciului militar contravine convingerilor sale pacifiste, astfel în temeiul Constituției R.M., art. 4, Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 2,18,19, a Legii R.M. cu privire, la pregătirea cet. pentru apărarea patriei, conform art. 2, pct. 3 și a Legii nr. 156- XVI din 06.07.2007, cu privire la organizarea serviciului civil (de alternativă) din convingeri pacifiste, declară pe propria răspundere că nu se eschivează de la îndeplinirea datoriei față de patrie, și se obligă să depună o cerere la serviciul civil începând cu data de 01.08.2022, anexând desigur și o copie a legitimației de pacifist cu nr. ZZZZ. Menționează, că angajații de la Asociația Obștească „Asociația Republicană a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova”, i-au explicat la general care este în continuare procedura de executare a serviciului civil (de alternativă), și anume unde să se apropie ca să depună o cerere pentru serviciul de alternativă, de asemenea l-au anunțat că poate depune această cerere începând cu data de 01.08.2022, dar cât timp are la dispoziție pentru a depune această cerere nu i-au comunicat. Totodată, a comunicat că nici la Centrul Militar nu a fost informat despre faptul că are un termen limită de a înainta cererea pentru serviciul de alternativă la pretura sectorului Centru, unde și are reședința.

Astfel, după ce a depus înștiințarea cu anexa (copia legitimației) la Centrul Militar din str. Milano nr. 10, mun. Chișinău, nu a mai primit la domiciliu supra menționat nici o citație. Ulterior,

a fost telefonat/citat de către ofițerul de urmărire penală, D.B., care i-a comunicat că în privința sa a fost intentată o cauză penală, fiind suspectat în eschivarea de la serviciul militar în termen. În luna februarie anul 2023, i-a fost eliberată legitimația de pacifist cu același nr. ZZZZ, de la Asociația Obștească „Asociația Republicană a Tinerilor Pacifiști Pentru Pace în Moldova”, doar cu termenul modificat, și anume cu termenul de valabilitate din luna februarie, anul 2023, până în luna iunie anul 2024. Totodată, mai comunică, că în perioada de timp din luna ianuarie anul 2022, până în luna septembrie 2022, a locuit pe str. V. XXXXX, ap. nr. 15, mun. Chișinău, iar din luna septembrie 2022, până în prezent locuiește pe adresa FFFFFF nr. 4, mun. Chișinău, scara 2, ap. 131, mun. Chișinău. În perioada 01.02.2022, până în prezent, activează oficial în calitate de operator în cadrul companiei S.R.L. DDDDD din R.M., în baza contractului individual de muncă cu nr. A0033 din data de 01.02.2022. Din cauza că nu a cunoscut despre faptul că trebuia să se prezinte la pretura sectorului Centru din mun. Chișinău, în termen limitat pentru a depune cererea pentru serviciul civil (de alternativă), deoarece nu a fost informat nici de Asociația Obștească „Asociația Republicană a Tinerilor Pacifiști Pentru Pace în Moldova”, nici de Centrul Militar, astfel, la data de 27.02.2023, s-a apropiat la Pretura Sectorului Centru, din str. Bulgară, nr. 43, mun. Chișinău și a depus cererea către reprezentantul Serviciului Civil din sectorul centru al mun. Chișinău, prin care solicită de a fi încorporat în Serviciul Civil din convingeri pacifiste și repartizat la locul de muncă S.R.L. DDDD, conform Legii nr. 156/2007 cu privire la organizarea serviciului civil (de alternativă) și anexei nr. 2, la Hotărârea Guvernului nr. 865/2008 Regulamentului privind modul de organizare și executare a Serviciului Civil de către cetățenii Republicii Moldova, unde a semnat și și-a asumat angajamentul de a le îndeplini, anexând următoarele copii ale actelor: copia legitimației, copia contractului de muncă, certificat de la Asociația Obștească „Asociația Republicană a Tinerilor Pacifiști Pentru Pace în Moldova”, certificat privind componența familiei, copia buletinului de identitate, foto 4, copia diplomei de studii cât și alte acte (copii). Respectiv, urmează a fi instituită o comisie în luna aprilie, la care va trebui să se prezinte, în cadrul căreia se va decide dacă va fi sau nu admis în cadrul serviciului civil (de alternativă).

Examinând probele administrate în cadrul urmăririi penale, se rețin următoarele:

Conform înștiințării din 27.05.2022, N.S.P. a informat Centrul militar al municipiului Chișinău despre faptul că este membru al Asociației Republicane a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova”, solicitând înlocuirea serviciul militar sub arme în termen pe un serviciu civil (alternativ) în baza art. art. 1-13 al Legii nr. 156 din 06.07.2007 cu privire la organizarea serviciului civil (alternativ), anexând copia legitimației nr. ZZZZ din 26.05.2022.

Conform informației parvenite la interpelarea organului de urmărire penală, Asociație Republicană a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova” a informat că Novac Sergiu a depus cerere de aderare la data de 26.05.2022, fiindu-i eliberată legitimația nr. 8646.

Conform răspunsului nr. 3-XXX-XXZ din 16.03.2023, eliberat de Pretura sectorului Centru, N.S.P. a depus cerere de încorporare în Serviciul Civil (de alternativă) la data de 27.02.2023, fapt confirmat prin anexele, și anume copia cererii de încorporare în serviciul civil și copia extrasului din Registrul de evidență a cererilor de încorporare la serviciul de alternativă.

Conform procesului-verbal de ridicare din 20.03.2023, de la bănuitul N.S.P. au fost ridicate în copii: înștiințarea din 30.05.2022, parvenită de la Centrul Militar al municipiului Chișinău, cererea de încorporare la serviciul civil (de alternativă), adresată reprezentantului Serviciului civil din sectorul Centru al mun. Chișinău, copia legitimației nr. ZZZZ (termen de valabilitate februarie 2023 – iunie 2024), contractul de muncă nr. A0033 din 01.02.2022, Ordinul nr. A0033 din 01.02.2022 de angajare a dlui N.S.P. în serviciu, cererea de angajare, care au fost examinate și anexate la materialele cauzei penale în calitate de mijloc material de probă.

Articolul 353 din Codul penal prevede răspunderea pentru fapta de eschivare de la serviciul militar în termen, de la serviciul militar cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezervești concentrați sau mobilizați prin automutilare, simularea unei boli, falsificarea documentelor sau prin altă înșelăciune.

Obiectul juridic special al infracțiunii are un caracter complex: *obiectul juridic principal* îl formează relațiile sociale cu privire la îndeplinirea cu credință a obligațiilor inerente satisfacerii serviciului militar în termen, serviciului militar cu termen redus ori serviciului militar al rezerviștilor concentrați sau mobilizați; *obiectul juridic secundar* îl constituie relațiile sociale cu privire la prevenirea automutilării, simulării unei boli, falsificării documentelor sau a unei alte înșelăciuni.

Latura obiectivă a infracțiunii constă în fapta prejudiciabilă alcătuită din inacțiunea principală și acțiunea adiacentă. Inacțiunea principală se exprimă în eschivarea de la serviciul militar în termen, de la serviciul militar cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați. Acțiunea adiacentă cunoaște următoarele patru modalități normative alternative: a) automutilare; b) simularea unei boli; c) falsificarea documentelor; d) altă înșelăciune.

Astfel, cu referire la inacțiunea de eschivare de la serviciul militar în termen, cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați se înțelege omisiunea de a da curs solicitării de recrutare, încorporare, concentrare sau mobilizare, parvenite din partea autorităților competente, în termenele stabilite de legislație.

Potrivit prevederilor **Legii nr. 1245 din 18.07.2002 „cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei”**:

Art. 6 alin. (1) „Pentru organizarea recrutării cetățenilor și încorporării lor în serviciul militar și în cel civil, în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și în unitățile teritoriale autonome cu statut special **se instituie comisii teritoriale de recrutare și încorporare în serviciul militar și în cel civil (denumite în continuare comisii de recrutare-încorporare)**. În caz de necesitate, pot fi create comisii de recrutare-încorporare de sector.”

Art. 8 „În cazul luării în evidența militară, al încorporării în serviciul militar în termen sau cu termen redus, al încadrării în serviciul militar prin contract, al chemării recruților și rezerviștilor la centrele militare pentru clarificarea situației medico-militare, cetățenii sunt supuși examenului medical din contul bugetului local, conform cerințelor Regulamentului cu privire la expertiza medico-militară în Forțele Armate ale Republicii Moldova, aprobat de Guvern.”

Art. 45 „Tinerii chemați la recrutare, recruții și rezerviștii sunt obligați să se prezinte, la primirea ordinelor de chemare emise de centrele militare, la data, ora și locul menționat de acestea.”

Analizând prevederile legii, precum și documentele anexate la dosarul personal al recrutului P.A.T, se atestă faptul că nu a fost anexată nici o dovadă de emitere a unui ordin de chemare sau citare a recrutului, recepționată personal de către acesta.

În corespundere cu dispozițiile Hotărârii Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus nr. 864 din 17.08.2005, încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus se efectuează de către autoritățile administrației publice locale, în comun cu organele administrativ-militare, în temeiul decretului Președintelui Republicii Moldova și Hotărârii de Guvern.

Conform prevederilor Regulamentului:

„Pct. 12. În vederea determinării aptitudinii tinerilor pentru serviciul militar și repartizării lor preliminar pe genuri de arme și componente ale Forțelor Armate, comisia de recrutare-încorporare:

- a) examinează documentele din dosarele personale ale tinerilor;
- b) organizează desfășurarea examenului medical al tinerilor;
- c) studiază calitățile profesionale ale tinerilor;
- d) studiază starea psihologică a tinerilor.

Pct. 13. În conformitate cu decizia comisiei medico-militare și rezultatele studierii multilaterale a situației și calităților personale ale tinerilor, comisia de recrutare-încorporare adoptă

hotărârea privind luarea sau nu a cetățeanului în evidența militară, cu repartizarea preliminară a acestuia pe genuri de arme și componente ale Forțelor Armate, făcându-se înscrierea corespunzătoare în fișa de evidență a recrutului.”

20. Organizarea evidenței militare a recruților, până la încorporarea lor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus (serviciul civil), ori până la trecerea lor în rezerva Forțelor Armate, se efectuează în conformitate cu prevederile Legii cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei și Regulamentului cu privire la evidența militară, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 631 din 23 mai 2003.”

Conform prevederilor Regulamentului privind modul de organizare și funcționare a Centrului Serviciului Civil, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 865 din 15.07.2008:

„10. Selectarea recruților care și-au exprimat dorința de a îndeplini serviciul civil în formațiunile de căutare-salvare, de pompieri, de construcție și în alte formațiuni se efectuează în baza informației acumulate sistematic în comisia de recrutare-încorporare despre calitățile lor profesionale, morale și psihologice, dezvoltarea fizică, nivelul general de cultură și de pregătire specială, situația familială.

În scopul selectării tinerilor după principiul profesional și psihologic, pentru a-i repartiza în formațiunile serviciului civil, conform specialităților deținute, ei sunt supuși examinării din punct de vedere social, psihologic și psihofiziologic, în cadrul ședințelor comisiilor de recrutare-încorporare.

11. Documentele recruților sunt expediate comisiei de recrutare-încorporare. Comisia examinează în cadrul ședinței cererea cetățeanului, iar dacă este necesar, cercetează materiale suplimentare pentru a stabili dacă motivele invocate în cerere sunt întemeiate.

Comisia de recrutare-încorporare adoptă, în conformitate cu articolul 12 din Legea nr.156-XVI din 6 iulie 2007 cu privire la organizarea serviciului civil (de alternativă), o hotărâre care se consemnează în registrul proceselor-verbale ale comisiei. Hotărârea respectivă se aduce la cunoștința recrutului de către președintele comisiei.

12. Persoanelor care, conform hotărârii, vor fi încorporate în serviciul civil, li se comunică ziua prezentării la reprezentantul serviciului civil, pentru înmânarea documentelor și trimiterea la locul îndeplinirii serviciului.

La fel, este necesar de menționat că răspunderea în baza prevederilor art. 353 din Codul penal poate fi aplicată doar când inacțiunea principală de eschivare de la serviciul militar în termen, de la serviciul militar cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați este secundată de acțiunea adiacentă, după caz, în a) automutilare; b) simularea unei boli; c) falsificarea documentelor; d) altă înșelăciune.

În accepțiunea art. 353 din Codul penal, noțiunea „falsificarea documentelor” are înțelesul de prezentare a documentelor false. Prin altă înșelăciune ca modalitate a acțiunii adiacente se înțelege falsul în declarații, folosirea unor documente aparținând unei alte persoane, substituirea de persoane etc. La fel, necesită a fi evidențiat faptul că lista modalităților acțiunii adiacente este exhaustivă, prin urmare alte acțiuni nu pot fi considerate modalități ale infracțiunii de eschivare de la serviciul militar în termen, de la serviciul militar cu termen redus sau de la serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați.

Referitor la legitimația de membru al Asociației Republicane a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova” nr. ZZZZ, eliberată cet. N.S.P., prin răspunsul parvenit de la Asociație se confirmă că acesta a depus cerere de aderare la data de 26.05.2022, fiindu-i eliberată legitimația nr. ZZZZ. Totodată, se atestă faptul că Moldova pentru Pace este o inițiativă civică creată pentru a oferi asistență refugiaților și refugiaților în urma invaziei ruse în Ucraina. MPP reunește oameni care recunosc și înțeleg dificultățile cu care se confruntă cei și cele care și-au lăsat în spate casa și oamenii dragi pentru a ajunge în siguranță.

Prin urmare, în cazul în care acțiunea principală nu este secundată de acțiunea adiacentă, răspunderea poate surveni în baza prevederilor art. 366 din Codul contravențional „*Neîndeplinirea*

îndatoririlor privind evidența militară”, art. 367 din Codul contravențional „Deteriorarea sau nimicirea cu intenție ori pierderea din neglijență a documentelor de evidență militară” sau art. 368 din Codul contravențional „Eschivarea de la examenul medical”, contravenții care, în conformitate cu prevederile art. 415 din Codul contravențional se constată de către Ministerul Apărării.

Latura subiectivă a infracțiunii în cauză se caracterizează prin intenție directă.

Subiectul infracțiunii este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 18 ani și care este recrutată sau chemată la serviciul militar în termen, cu termen redus, sau la serviciul militar ca rezervist concentrat sau mobilizat.

Conform prevederilor Legii nr. 156 din 06.07.2007 „cu privire la organizare serviciului civil (de alternativă)”:

Art. 3 „Cetățenii Republicii Moldova au dreptul la înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil în cazul în care îndeplinirea serviciului militar în termen contravine convingerilor sale religioase, pacifiste, etice, morale, umanitare și în alte cazuri similare.”

Art. 4 alin. (1) „În serviciul civil sunt încorporați cetățeni ai Republicii Moldova în vârstă de la 18 până la 27 de ani, care au dreptul la înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil, au depus personal o cerere la reprezentantul serviciului civil, în legătură cu acest fapt fiind luată decizia de rigoare.”

Art. 11 alin. (1) „Cetățeanul care dorește să fie scutit de serviciul militar în termen și să fie încorporat în serviciul civil depune personal o cerere motivată reprezentantului serviciului civil în termen de 2 luni până la desfășurarea încorporării curente în serviciul militar în termen, în serviciul cu termen redus sau în serviciul civil. Alin. (2) În cerere se indică motivele și circumstanțele care au determinat cetățeanul să solicite înlocuirea serviciului militar în termen cu serviciul civil. Alin. (3) Reprezentantul serviciului civil eliberează cetățeanului un document care atestă înregistrarea cererii.”

Art. 12 alin. (1) „Comisia de recrutare-încorporare examinează, în conformitate cu legislația în vigoare, în ședință, în prezența cetățeanului, motivele indicate în cererea de înlocuire a serviciului militar în termen cu serviciul civil și, potrivit rezultatelor examinării, adoptă una din următoarele hotărâri:

a) încorporarea în serviciul militar în termen, în serviciul cu termen redus sau în serviciul civil și repartizarea la locul de îndeplinire a serviciului;

b) amânarea încorporării în serviciul militar în termen, în serviciul cu termen redus sau în serviciul civil;

c) scutirea de serviciul militar în termen sau de serviciul civil;

d) excluderea din evidența militară.

Alin. (2) „Hotărârea se adoptă cu votul majorității membrilor comisiei de recrutare-încorporare și este un temei pentru ca cetățeanul să fie luat la evidență.”

În urma analizei și aprecierii obiective și multilaterale a mijloacelor de probă administrate în cadrul urmăririi penale, din punct de vedere al pertinentei, concludenței și utilității se atestă faptul că acțiunile/inacțiunile bănuțului N.S.P. nu întrunesc elementele componenței de infracțiune prevăzute de art. 353 din Codul penal, deoarece lipsește latura obiectivă și subiectivă a componenței de infracțiune analizate. Astfel, N.S.P.a depus o notificare în adresa Centrului Militar al municipiului Chișinău privind calitatea de membru al Asociației Republicane a Tinerilor Pacifiști „Pentru Pace în Moldova”, manifestându-și intenția de a satisface serviciul civil (de alternativă) și obligându-se să se prezinte în fața comisiei de recrutare-încorporare pentru soluționarea chestiunii privind încorporarea sa la serviciul civil (de alternativă). Totodată, bănuțului a depus cerere la Pretura sectorului Centru, de încorporare la serviciul civil (de alternativă). Prin urmare, obligația de examinare a cererii și adoptare a hotărârii în baza acesteia ține de competența comisiei de recrutare-încorporare, care până în prezent nu a examinat cererea depusă de către recrutul N.S.P..

Totodată, acțiunile/inacțiunile acestuia nu întrunesc elementele altor infracțiuni prevăzute de partea specială a Codului penal.

Conform prevederilor art. 284 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală, „scoaterea persoanei de sub urmărire penală are loc când aceasta este bănuit sau învinuit și se constată că există vreuna din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3) din Codul de procedură penală.”

Potrivit dispoziției art. 286 din Codul de procedură penală „clasarea procesului penal este actul de finalizare a oricăror acțiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracțiune. Clasarea procesului penal se dispune printr-o ordonanță motivată a procurorului, din oficiu sau la propunerea organului abilitat, fie concomitent cu încetarea urmăririi penale sau scoaterea integrală de sub urmărire penală, fie când în cauza penală nu este bănuit sau învinuit și există una din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3) din Codul de procedură penală. ”

În acest sens, conducându-mă de prevederile art. art. 52 alin. (1) pct. 22); 255; 275 pct. 3); 284 alin. (2) pct. 2) și 286 CPP RM,-

D I S P U N :

1. Scoaterea de sub urmărire penală a bănuitului N.S.P., IDNP XXXXXXXX, născut la 18.03.2001, originar și domiciliat în mun. Chișinău, str. FFFFFF, nr. 4, studii medii, nesupus militar, oficial angajat în câmpul muncii, celibatar, fără persoane la întreținere, fără antecedente penale, din motivele expuse în partea descriptivă a prezentei ordonanțe.

2. Clasarea procesului penal nr. XXXXXXXXXXXX, din motivele expuse în partea descriptivă a ordonanței.

3. Informarea persoanelor interesate despre hotărârea adoptată.

**Procuror în Procuratura
municipiului Chișinău
Oficiul Centru**

I.S.

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale
în legătură cu împăcarea părților

mun. EEEEE

23 noiembrie 20XX

Adjunct al procurorului șef al procuraturii raionului EEEEE I.R., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX,-

CONSTAT:

Urmărirea penală pe cauza penală nr. XXXXXXXX a fost pornită de către organul de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de poliție EEEEE la 14 noiembrie 20XX, în baza art. 187 alin. (1) Cod Penal, față de cet. C.V..

În cadrul urmăririi penale s-a stabilit că C.V.V. la data de 06 noiembrie 2022, la ora 16⁵¹, aflându-se în incinta supermarketului „Fourchette,, amplasat în or. EEEEE str. Independenței 90, urmărind scopul sustragerii deschise a bunurilor altei persoane, acționând cu intenție directă, a făcut comanda de un pachet de țigarete de marca „PPPPPP,, la prețul de 55 lei MD, iar după primirea comenzii, fără a achita, a luat pachetul dat fugind într-o direcție necunoscută, cauzându-i victimei un prejudiciu material în sumă de 55 lei MD.

Astfel, prin acțiunile sale intenționate C.V.V., a comis infracțiunea prevăzută de art. 187 alin. (1) Cod Penal al Republicii Moldova – adică sustragerea deschisă a bunurilor altei persoane.

Fiind audiat în calitate de reprezentant al părții vătămate cet. T.C.V. a declarat că lucrează în calitate de casier la supermarket „Fourchette” amplasat în or. EEEEE str. Independenței 90. La data de 06 noiembrie 2022 se afla la serviciu, aproximativ pe la orele 16:50 de casă unde lucrează ea s-a apropiat o persoană de gen masculin în vârstă aproximativ 25-30 ani, care a solicitat să-i vândă un pachet de țigări „PPPPPP”. Ea în timpul dat a luat din stelaj pachetul cu țigări și a trecut prin casă după care a pus pe banda rulantă pachetul. Persoană necunoscută fără a declara nimic neachitând a luat pachetul cu țigări și a ieșit fugitiv din supermarket în direcție necunoscută. Cine este persoană dată ea nu cunoaște. Luând în considerație că prejudiciu pentru supermarket nu este considerabil și din acest motiv a dorit să fie încetată cauza penală și să nu fie tras la răspundere penală cet. C.V.V.

Fiind recunoscut și audiat în calitate de bănuیت C.V.V. a comunicat, că recunoaște integral vina în comiterea infracțiunii și anume, că locuiește singur în or. CCCC str. Veronica Micle 9 r-l EEEEE. În luna octombrie 2022 a revenit din Estonia unde a lucrat o perioadă de șase luni în diferite locuri. La moment nu lucrează nicăieri, la evidența medicului psihiatru și narcolog nu se află. La data de 06 noiembrie 2022 aproximativ pe la orele 16:00 se afla la stație din or. CCCCC r-l EEEEE unde urma să se deplaseze spre or. EEEEE pentru a ruga de la persoane necunoscute din or. EEEEE să-i ofere țigări gratis. Din cauza că nu avea banii el s-a apropiat de o persoană necunoscută și a rugat pe el să achită drumul până la or. EEEEE, la ce el a fost de acord. Venind în orașul EEEEE el s-a apropiat de diferite persoane dar lui s-a refuzat să-i ofere țigări, din acest motiv el a hotărât să ea țigări de la supermarketul „Fourchette”. Întrând în supermarket el s-a apropiat de prima casa unde în calitate de vânzătoare era o persoană de gen feminin de la care a cerut un pachet de țigări „PPPPPPP”, după ce a luat țigări de la ea știind că nu are banii fără a declara nimic a fugit din supermarket. După ce pe jos s-a deplasat acasă. Vina s-a recunoaște și regretă de cele comise. Se obligă pe viitor să nu comită infracțiuni și contravenții.

La data de 22 noiembrie 2022, fiindu-i adusă la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 187 alin. (1) Cod penal, acesta și-a recunoscut integral vina, susținând declarațiile date în calitate de bănuیت.

În cadrul urmăririi penale, reprezentantul părții vătămate a depus o cerere, prin care solicită organul de urmărire penală de a înceta urmărirea penală în privința lui C.V., din motivul că s-a împăcat cu acesta și nu are careva pretenții materiale sau morale față de el.

Învinuitul C.V. împreună cu apărătorul sau la fel au înaintat câte o cerere analogică prin care solicită de fi încetată cauza penală în privința lui C.V., deoarece s-a împăcat cu partea vătămată.

Analizând în ansamblu toate circumstanțele pe acest caz și materialele dosarului penal, ajung la concluzia că urmărirea penală în privința învinuitului C.V. necesită a fi încetată, deoarece conform art. 109 Cod Penal al RM, împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă infracțiuni prevăzute la capitolele II – VI din Partea specială, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani.

Concomitent, sancțiunea maximă a art. 187 alin. (1) Cod Penal al Republicii Moldova, prevede închisoare de la 2 la 5 ani. Deci conform prevederilor art. 16 Cod Penal al RM infracțiunea incriminată se consideră o infracțiune mai puțin gravă, totodată face parte din capitolul VI, Partea specială din Codul Penal al RM.

Conform revendicării eliberate de Inspectoratul de Poliție al raionului EEEE, în privința cet. C.V., anterior în privința acestuia n-au fost pornite cauze penale și acesta anterior nu a fost condamnat, din care considerente este posibilă încetarea urmăririi penale în legătură cu împăcarea părților.

Pornind de la cele expuse și în conformitate cu prevederile art. 109 Cod penal și art. art. 52 alin. (1), pct. 22); 255; 285 alin. (2), pct. (1), 286; Cod procedură penală , -

DISPUN :

1. A înceta urmărirea în privința lui C.V.V. a.n. 11.03.1997, originar mun. Bălți, locuitor or. CCCCC str. V. Micle 9 raionul EEEEE, studii medii-incomplete, celibatar, nu lucrează, cetățean al Republicii Moldova, fără antecedente penale, c/p ZZZZZZZ, în legătură cu împăcarea părților.

2. A clasa urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX.

3. Mijlocul material de probă – un CD, pe care au fost stocate imaginile video în momentul comiterii infracțiunii al păstra la materialele cauzei penale.

4. Hotărârea primită de a o aduce la cunoștința persoanelor cointeresate, explicându-le dreptul și termenul de atac.

**Adjunct al Procurorului-șef
al Procuraturii raionului EEEEE**

I.R.

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale

mun. EEEEE

09 august 20XX

Adjunct al procurorului șef al procuraturii raionului EEEEE, I.R., examinând materialele înregistrate în Registrul-1 al IP EEEEE cu nr. XXXXXXXX din 02.07.20XX și propunerea OUP al IP EEEEE, inspector V.L.,-

CONSTAT :

Urmărirea penală în cauza vizată, a fost pornită la 02 iulie 20XX, de către organul de urmărire penală al IP EEEEE, în temeiul unei bănuieli rezonabile că a fost săvârșită infracțiune prevăzută de art. 179 alin. (2) Cod penal, adică pătrunderea ilegală în domiciliul unei persoane, fără consimțământul acesteia și refuzul de al părăsi la cererea ei, săvârșit cu aplicarea violenței.

Temei pentru începerea urmăririi penale a servit, plângerea din 19.06.2019, depusă de victima cet. R.I.M., a.n. 05.08.19XX, loc. sat. BBBB, raionul EEEEE, pe faptul că la data de 15.05.20XX, în jurul orei 23⁰⁰, cet. Ș.A.A, locuitor al s. BBBB, raionul EEEEE, fiind în stare de ebrietate a pătruns la domiciliul cet. R.I.M, aflat în aceeași localitate și continuând acțiunile sale îndreptate spre violarea domiciliului, încălcând prevederile art. 29 din Constituția R. Moldova, fără consimțământul reclamantului, a început un conflict, iar la cererea cet. R.I. de a părăsi domiciliul său, Ș.A. categoric a refuzat să se supună cerințelor acestuia și la maltratat.

În cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală s-a stabilit că, la data de 15.05.20XX, aproximativ în jurul orei 18⁰⁰, în vizită la familia R.I. și R.L. a venit în vizită cet. Ș.S. și i-a rugat pe aceștia să rămână la ei în timpul nopții, motivând că se află în proces de divorț cu Ș.A. și nu are altă posibilitate, iar a doua zi urma să se reîntoarcă în mun. Chișinău. În jurul orei 23⁰⁰, la domiciliul cet. R.I. a venit cet. Ș.A. și fără permisiune a intrat în ogradă, concomitent strigând. Tot atunci R.I. a ieșit din casă și i-a declarat lui Ș.A. să plece, deoarece soția acestuia Ș.S. nu se află la domiciliul lor, iar în acel moment Ș.A. i-a aplicat o lovitură cet. R.I. peste față, tot atunci în conflictul menționat s-a implicat soția ultimului R.L., cărei Ș.A. la fel i-a aplicat o lovitură. Atunci R.I. l-a împins pe Ș.A. și repetat i-a solicitat ultimului să părăsească domiciliul său, cerințe cărei, Ș.A. nu s-a supus. În continuare R.I. a solicitat ajutorul Poliției, iar Ș.A. a părăsit domiciliul în cauză.

Astfel, Ș.A.A., prin acțiunile sale intenționate a comis infracțiunea prevăzută de art. 179 alin. (2) Cod penal „violarea de domiciliu” adică pătrunderea ilegală în domiciliul unei persoane fără consimțământul acesteia și refuzul de al părăsi la cererea ei, săvârșit cu aplicarea violenței.

La data de 22 iulie 20XX, părțile vătămate R.I. și R.L., au depus o cerere, în care solicită retragerea plângerii prealabile, din motiv că la momentul de față, infracțiunii R.I. și R.L. cu cet. Ș.A. s-a împăcat și careva pretenții de ordin material, fizic s-au moral, față de ultimul nu au.

La data de 09 august 20XX, bănuitul Ș.A. a depus o cerere către procuror, prin care a solicitat încetarea urmăririi penale în privința sa în legătură cu retragerea plângerii depuse de către părțile vătămate, careva pretenții față de nimeni nu are.

Conform art. 276 alin. (1) Cod de procedură penală, „Urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin.(1), 153, 155, 157, 161, 173, 177, 179 alin. (1) și (2), 193, 194, 197 alin.(1), 198 alin.(1), 200, 202, 203, 204 alin.(1), 246¹, 274 din Codul penal,

Conform art. 285 alin. (2) pct. 1) Cod de procedură penală, încetarea urmăririi penale are loc în cazul, când plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată sau părțile s-au

împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile, sau legea penală permite împăcarea.

Astfel, după cum rezultă din cele sus-indicate, nu există nici un impediment legal care ar servi drept temei de a refuza încetarea urmăririi penale în legătură cu retragerea plângerii prealabile.

În contextul celor expuse mai sus, conducându-mă de prevederile art. art. 52 alin. (1) pct. 22), 174 alin. (1) pct. 2), 275 pct. 6), 276 alin. (1), 285 din Codul de procedură Penală ,-

D I S P U N :

1) A înceta urmărirea penală pe cauza penală nr. XXXXXXXX, în legătură cu retragerea plângerii;

2) Prezentul cauză penală de a o clasa;

3) A dispune încasarea cheltuielilor judiciare de la cet. Ș.A.A. în sumă totală de – 163 lei, bani care urmează fi achitați pe contul - IBAN MD17TRGAAAXXXXXX;

4) Hotărârea primită de a o aduce la cunoștința persoanelor cointeresate, explicându-le dreptul și termenul de atac.

**Adjunct al Procurorului-șef
al Procuraturii raionului EEEEE**

I.R.

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale

mun. EEEEE

20 mai 20XX

Adjunct al procurorului șef al procuraturii raionului EEEEE I.R., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX și propunerea organului de urmărire penală reprezentat de către ofițerul de urmărire penală A.S.,

C O N S T A T:

Urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX, a fost pornită la 22 iulie 20XX de către procuratura raionului EEEEE, în temeiul bănuielii rezonabile privind comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190, alin. (2), lit. b) și c) Cod Penal, pe faptul acțiunilor de escrocherie din partea cet. Ț.I.P. și cet. F.G..

Pe parcursul urmăririi penale a fost stabilit, că în anul 2005, cet. U.Z.E. dorind de a pleca la muncă în Republica Israil, a făcut cunoștință cu cet. Ș.V., Ț.I.P. și F.G.P., cu scopul ca ultima să-i împrumute mijloacele financiare pentru deplasarea peste hotarele Republicii Moldova.

Astfel, potrivit înțelegerii verbale avute, la data de 31 august 2005 cet. U. Z. a primit bani cu împrumut de la cet. F.G.P., în sumă de 3500 dolari SUA și 750 euro, pentru o perioadă de 12 luni, cu o dobândă lunară de 10%, semnând și o recipisă în acest sens.

În perioada anilor 20XX -20XX, U.Z.E. prin intermediul fiicei sale U. A., i-a transmis bani în sumă totală de 6600 dolari SUA lui Ț.I., care l-a rândul lui i-a transmis lui F.G., potrivit înțelegerilor avute anterior, iar ca dovadă a recepționării banilor cet. Ț.I. semna o recipisă.

Ulterior, în anul 20XX F.G. împreună cu Ț.I. cunoscând despre faptul, că U.Z. este plecată la muncă peste hotarele Republicii Moldova, având intenția dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, urmărind scopul de profit, prin inducerea în eroare și prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, totodată prin comportament dolosiv și viclean, F.G. a înaintat către judecătoria raionului EEEEE o cerere de chemare în judecată, privind încasarea datoriei de la pârâta U.Z.E., invocând motivul că ultima nu dorește să-i restituie împrumutul din 31 august 2005, iar ca dovadă a celor solicitate, a anexat recipisă semnată de către U.Z. privind împrumutul banilor.

Ca rezultat a acțiunilor sale infracționale, manifestate prin comportament dolosiv și viclean, F.G. la data de 28 septembrie 20XX a obținut un act judecătoresc, în speță Încheierea instanței de judecată, prin care s-a dispus, încasarea de la U.Z. a datoriei în mărime de 3500 dolari SUA și 750 euro, echivalentul *potrivit cursului valutar la zi* a 53235 lei MD, taxa de stat și cheltuieli de judecată în sumă de 1494 lei.

Așa dar, prin acțiunile sale intenționate Ț.I. și F.G. au săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, cu indicii de calificare - Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile, comisă de două persoane.

La data de 21 decembrie 2021, fiindu-i adusă la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, F.G. nu a recunoscut vina în cele incriminate.

Cu toate acestea, la data de 13 mai 2022 învinuita F.G. a înaintat către procuror o cerere prin care solicită încetarea urmăririi penale pe cauza penală nr. XXXXXXXX pe care aceasta are calitatea de învinuită, în legătură cu expirarea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală.

La data de 10 ianuarie 2022, fiindu-i adusă la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) Cod penal, Ț.I. nu a recunoscut vina în cele incriminate.

u toate acestea, la data de 26 ianuarie 2022 apărătorul împreună cu învinuitul Ț.I. au depus o cerere însoțită de un acord scris, prin care solicită încetarea urmăririi penale față de acesta cu eliberarea de răspundere penală, în legătură cu aplicarea Legii amnistiei din data de 24.12.2021.

Fiind audiat în calitate de învinuit acesta a comunicat, că undeva prin anul 2005, la el a venit nașul lui Ș.V.I., acesta era împreună cu 2 persoane de gen feminin care ulterior s-au dovedit a fi cet. U. Z. și U.A., cu scopul de a merge la cet. F.G.. din s. CCCCC raionul DDDDD, pentru a lua bani cu împrumutul de la acesta, pentru ca U. Z. să plece la muncă peste hotare în Israil. Anterior el a luat bani cu împrumutul de la cet. F.G. pentru rudele sale care la fel au plecat peste hotare și anume, cet. G.A. și E.L., din această cauză a venit nașul lui la el. Ș.V. a venit la el cu acele 2 persoane, deoarece acesta știa că el anterior a luat bani cu împrumutul de la cet. F. G. El a căzut de acord și cu toții au plecat la cet. F.G. acasă, unde le-a făcut cunoștință, iar în continuare ele au semnat o recipisă de împrumut, în recipisa dată sa semnat și el. După câte își amintește suma împrumutului era de aproximativ 3500 dolari SUA. La fel cunoaște, că procentul care urma a fi achitat lunar era de 10% din sumă (procentul și cât o parte din sumă urma a fi întoarsă lunar de către U.Z.). Cine a luat banii el nu-și amintește, el doar a semnat recipisa împreună cu U. Z.. După asta el i-a lăsat în or. DDDDD iar el a plecat în treaba sa, ei m-ai departe urmau să se clarifice cu plecare peste hotare. Undeva peste 2 luni a fost sunat de către cet. F.G., care la întrebat din ce cauză cet. U.Z. nu întoarce datoria și procentele pentru banii împrumutați. El la sunat pe Ș.V. și la fel l-a întrebat din ce cauză U.Z. nu întoarce bani, la ce acesta a spus că o să sune și o să se clarifice. Ulterior a fost sunat de Ș. care ia comunicat, că undeva peste o lună U.Z. o să transmită o sumă de bani acasă și aceștia o să fie la fiica sa la EEEE U.A. În una din zile a fost sunat de Ș.V. care la rugată să meargă cu el la EEEEEȚ la cet. U.A. pentru a lua o parte din bani care urmau să-i transmită lui F.G. Ei împreună au venit, au luat aproximativ 1700 sau 1800 dolari SUA nu-și aduce aminte precis, el a semnat o recipisă lui Ursachi Aurelia, banii au fost luați în mână de Ș.V. Îndată ei împreună au mers la cet. F.G. în s. CCCC, unde acesta a ieșit având un catalog unde erau înscrisuri cu numele persoanelor care aceasta le împrumuta bani, Ș.V. i-a dat banii iar el sa semnat în acel catalog în rândul (U.Z.), ca dovadă că banii au fost transmiși. Undeva peste o lună sau două, U.Z. a mai transmis o sumă de bani, nu ține minte dar undeva 1800 dolari SUA, iar la rugămintea lui Ș.V. el iar a mers la EEEE apoi la cet. F.G., unde a procedat fix ca și în primul caz cu semnăturile în catalog și transmiterea banilor. După câte ține minte, în total Ș.V. a luat de la U.A. suma de 3500 dolari SUA, bani pe care de fața lui i-a dat lui F.G., el doar a semnat recipisa lui U.A. și ulterior în catalogul lui F.G.. Ulterior, peste ceva timp a fost telefonat de către F.G., care a comunicat, că U.Z. nu transmite bani, din care cauză el la sunat pe Ș.V. și la rugată să se lămurească. În continuare, a fost telefonat de Ș. V. care i-a zis, că

a vorbit la telefon cu U.Z. care i-a comunicat, că ea toți banii ia întors lui F.G., procentele nu dorește să le întoarcă, deoarece ea a fost amăgită cu lucrul și vine acasă și o să se clarifice. Nu ține minte peste cât timp, el atuncea era la muncă peste hotare și soția lui comunica, că la el la domiciliu au venit U.Z. și A. și-l căutau pe Ș.V., la ce soția i-a spus că el este la muncă peste hotare, iar despre Ș.V. nu cunoaște unde se află. Nu-și amintește dacă a participat în calitate de martor la cauza civilă în care U.Z. a fost obligată să-i achite datoria lui F.G.. De către procuror fiindu-i prezentată în original recipisa prezentată de către U.Z. și prezentă la materialele cauzei penale poate comunica, că o parte din scris și din semnături îi aparțin dar o altă parte nu și sunt scrise de alte persoane, poate concretiza că a semnat recipisa în sumă de 3500 dolari SUA. După cum îi pare lui cineva a mai adăugat înscrisuri în această recipisă și la fel a semnat în locul lui. Din ce cauză F.G. comunică că el careva bani nu i-a restituit legat de împrumutul luat de cet. U.Z., poate comunica, că F.G. era supărată că U.Z. nu i-a restituit procentele care era datorare și tot atunci F.G. a început a avea probleme cu organele de drept deoarece acesta a avea împrumutați bani de alte persoane, pe care nu ia întors. El din acest împrumut nu a avut nimic de câștigat, mai mult ca atât doar probleme pe care le are până în ziua de azi. Pentru a demonstra că nu este vinovat este de acord de a participa la confruntări cu partea vătămată și cu F.G. Concretizează, că niciodată nu a fost în conflict cu U.Z. și A., acestea niciodată nu i-au înaintat careva pretenții referitor la careva sume de bani și nu au pretins de la el că să le restituie careva bani.

Cu toate că ambii învinuiți nu și-au recunoscut vina, aceasta este dovedită de ansamblul de probe acumulate pe parcursul urmăririi penale și anume:

- De plângerea depusă de către U.A. din 01.07.20XX;
- De cererea de chemare a în judecată depusă de către F.G. față de U. Z.;
- De declarațiile părții vătămate U.Z.;
- De declarațiile martorului U.A.;
- De Hotărârea instanței de judecată privind încasarea de la U.Z. în folosul lui F.G. a sumelor bănești;
- De raportul de expertiză judiciară nr. XX/XX/2-R-1XX din 24.06.20XX;
- De recipisa în original ce confirmă restituirea datoriei de către U.Z.;
- De copiile sentințelor de condamnare a cet. F.G. pentru comiterea mai multor fapte prevăzute de art. 190 Cod penal.

Potrivit materialelor cauzei penale, anterior la data de 29 decembrie 20XX de către procurorul V.G. a fost dispusă suspendarea urmăririi penale pe prezenta cauză în legătură cu dispariția învinuitei F.G. (lipsind la materialele cauzei penale careva citații, aduceri silite, rapoarte sau alte acte ce atestă întreprinderea măsurilor necesare în vederea asigurării prezenței învinuitei în fața organului de urmărire penală și procuror).

Mai mult ca atât, careva acte ce ar confirma anunțarea în căutare a lui F.G. și sustragerea acestuia de la urmărirea penală de către procuror n-au fost emise, respectiv, suspendarea urmăririi penale pe acest temei nu a fost legală, ori, învinuita nu a fost căutată de organele competente, această fiind la libertate, aflându-se pe teritoriul Republicii Moldova.

Astfel, în acest caz nu se poate vorbi despre întreruperea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală, pe temei că persoana s-a sustras de la urmărirea penală sau judecată.

Infrațiunea cercetată potrivit actului de învinuire a fost comisă în perioada anilor 2005-2006, adică de la data comiterii până în prezent au trecut mai bine de 16 ani.

Infrațiunea prevăzută la art. 190 alin. (1) Cod penal, prevede ca pedeapsă maximă – închisoare de până la 3 ani, respectiv această infrațiune face parte din categoria infracțiunilor mai puțin grave.

Conform prevederilor art. 16 din Codul Penal - Clasificarea infracțiunilor, alin. (3) prevede, că infracțiuni mai puțin grave se consideră faptele pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 5 ani inclusiv.

Conform prevederilor art. 60 din Codul Penal al R. Moldova „Prescripția tragerii la răspundere penală”, alin. (1) lit. a) prevede, că persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii a expirat termenul de 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave și 15 de la comiterea unei infracțiuni grave.

Astfel, se constată că nu există careva impedimente de a înceta urmărirea penală față de F.G., în legătură cu expirarea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală.

În parte ce ține de solicitarea învinuitului Ț.I. și a apărătorului acestuia, privind încetarea urmăririi penale, aplicând Legea cu privire la amnistie din 24 decembrie 2022, este de menționat:

La data de 31 decembrie 2021 în monitorul oficial al Republicii Moldova cu nr. 325-333, a fost publicată Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței a Republicii Moldova.

Potrivit Legii nominalizate, atât învinuitul Ț.I. cât și fapta comisă de către acesta, cade sub incidența acestei legi, din care considerente solicitarea înaintată urmează a fi admisă.

Respectiv, urmărirea penală pe prezenta cauză penală urmează a fi încetată, în temeiul art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală.

Pornind de la cele expuse și în conformitate cu prevederile Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 și art. 52 alin. (1), pct. 22); 255; 275 pct. 4), 285, 286; Cod procedură penală ,-

DISPUN :

1. A admite cererilor înaintate de învinuiți Ț.I. și F.G.;
2. A înceta urmărirea în privința lui Ț.I.P., născut la 14 noiembrie 19XX, în s. SSSS raionul DDDDD, locuitor în aceia-și localitate, căsătorit, fără persoane la întreținere, studii medii, cetățean a Republicii Moldova, IDNP - XXXXXXXX, în baza Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021, cu privire la amnistie;
3. A înceta urmărirea în privința lui F.G.P., născută la 17 aprilie 19XX, în s. CCCC raionul DDDDD, locuitoare în aceia-și localitate, căsătorită, fără persoane la întreținere, fără loc de muncă, studii medii speciale, cetățeană a Republicii Moldova, IDNP- XXXXXX, anterior condamnată, în legătura cu expirarea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală;
4. A clasa urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXX;
5. A dispune încasarea de la Ț.I. a cheltuielilor judiciare exprimate în – 1820 lei, bani cheltuiți pentru perfectarea raportului de expertiză judiciară;
6. Hotărârea primită de a o aduce la cunoștința persoanelor cointeresate, explicându-le dreptul și termenul de atac.

**Adjunct al Procurorului-șef
al Procuraturii raionului EEEEE**

I.R.

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale

mun. EEEEEEE

31 decembrie 20XX

Adjunct al procurorului șef al procuraturii raionului EEEEE R.I., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX , -

C O N S T A T:

Urmărirea penală pe cauza penală nr. XXXXXXXX a fost pornită la data de 01 octombrie 2021 de către organul de urmărire penală a Inspectoratului de poliție EEEEE, în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, față de cet. D.V.

În urma acțiunilor de urmărire penală a fost stabilit, că la data de 30 iulie 2021, în jurul orelor 23:30, D.V., aflându-se la terasa restaurantului „Bomond,, din mun. YYYY, local unde se odihneau mai multe persoane, încălcând ordinea publică, exprimând o vădită lipsă de respect față de societate și o obraznicie deosebită, în urma unui conflict inițiat inițial verbal cu A.A., i-a aplicat ultimului fără nici un motiv o lovitură cu pumnul în față.

În continuarea acțiunilor huliganice, D.V. a luat în mână un scaun de la masa terasei, cu care i-a mai aplicat lui A.A. două lovituri în regiunea capului, cauzându-i victimei conform raportului de expertiză judiciară nr. 202119D0206 din 22.09.2021 – vătămări corporală neînsemnate, exprimată prin: echimoză la față, sector echimotic și excoriație la nivelul cutiei toracice lateral pe stânga, leziuni ce au fost produse prin acțiunea traumatică a unui corp contondent dur, totodată, deteriorând scaunul localului dat.

Astfel, D.V. prin acțiunile sale intenționate a comis huliganism, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor și amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, precum și acțiunile care, prin conținutul lor se deosebesc printr-o obraznicie deosebită, deci a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 287 alin. (1) din Codul Penal.

La data de 16 decembrie 2021, fiindu-i adusă la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal, D.V. a recunoscut integral vina în cele comise.

Fiind audiat în calitate de învinuit acesta a comunicat, că asupra faptelor care au avut loc la data de 30 iulie 2021, la terasa restaurantului „Bomond,, din or. EEEEE poate comunica următoarele. La data în cauză în jurul orelor 23.00 el împreună cu familia sa se odihnea la acea terasă, cu el era și copilul lui mai mic care din cauza orei târzii a început a plânge, iar soția încerca să-l liniștească. La un moment dat a auzit de la masa vecină unde se odihneau mai multe persoane, unul din care s-a dovedit a fi ulterior cet. A.A. cu care el nu se cunoaște, niște cuvinte urâte spuse în adresa familiei lui. Atunci, el s-a ridicat de la masă s-a apropiat de masa vecină și a luat în mână un scaun din masă plastică, cu care i-a aplicat cet. A.A. o lovitură sau două nu ține minte în regiunea capului, cu acesta conflictul a luat sfârșit. Comunică, că anterior el nu s-a ascuns de organul de urmărire penală dar a fost nevoit de a pleca în F. Rusă unde locuiește permanent și muncește oficial. Vina o recunoaște integral, de cele comise regretă și se căiește sincer.

În afară de recunoașterea vinovăției sale, vina învinuitului D.V. este pe deplin dovedită de ansamblul probelor legal administrate în procesul penal în cauză și anume:

- de procesul verbal de cercetare la fața locului cu tabel foto din 04 august 20XX;
- de raportul de constatare medico-legală nr. 202119P0528;

- de procesul verbal de examinare a obiectului, prin care au fost examinate imaginile video stocate pe un CD a acțiunilor huliganice comise de cet. D.V.;
- de declarațiile părții vătămate A.A.;
- de declarațiile martorilor Ș.G., R.V., C.V., C.A. și C.A.;
- de raportul de expertiză medico-legală nr. 202119D0206

La data de 22 decembrie 2021, cu o cerere către procuror s-a adresat partea vătămată A.A., prin care a solicitat încetarea urmăririi penale față de D.V., deoarece el cu acesta s-a împăcat, nu are careva pretenții de ordin moral sau material față de acesta și nu dorește să fi tras la răspundere penală.

La data de 31 decembrie 2021, D.V. împreună cu apărătorul său au depus o cerere către procuror prin care au solicitat încetarea urmăririi penale față de acesta cu eliberarea de răspundere penală, în legătură cu aplicarea Legii amnistiei din data de 24.12.20XX.

Așa dar, învinuitul D.V. a recunoscut pe deplin vinovăția în cele comise, se căiește sincer în cele săvârșite, are o atitudine negativă față de activitatea sa criminală, nu are antecedente penale, infracțiunea comisă se atribuie către infracțiunile mai puțin grave, la locul de trai se caracterizează pozitiv, este căsătorit, are la întreținere 2 copii minori, circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și consecințele ei.

La data de 31 decembrie 2021 în monitorul oficial al Republicii Moldova cu nr. 325-333, a fost publicată Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței a Republicii Moldova.

Potrivit Legii nominalizate, atât învinuitul D.V. cât și fapta comisă de către acesta, cade sub incidența acestei legi, respectiv urmărirea penală pe prezenta cauză penală urmează a fi încetată, în temeiul art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală.

Pornind de la cele expuse și în conformitate cu prevederile Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 și art. art. 52 alin. (1), pct. 22); 255; 275 pct. 4), 285, 286; Cod procedură penală ,-

D I S P U N :

1. A înceta urmărirea în privința lui D.V., născut la 26 aprilie 1984, în s. GGGGG raionul BBBB, locuitor și domiciliat în aceeași localitate, studii medii, căsătorit, la întreținere 2 copii minori, de naționalitate moldovean, cetățean al Republicii Moldova și a F. Ruse, c/p 2000007031036, fără antecedente penale, în baza Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021, cu privire la amnistie.

2. A clasa urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX.

3. Corpul delict – un CD DVD-R de model „Arita”, al păstra la materialele cauzei penale.

4. Măsura preventivă sub formă de obligarea de a nu părăsi țara pe un termen de 60 de zile aplicată față de D.V. a o revoca.

5. Hotărârea primită de a o aduce la cunoștința persoanelor cointeresate, explicându-le dreptul și termenul de atac.

**Adjunct al Procurorului-șef
al Procuraturii raionului EEEEE**

R.I.

ORDONANȚĂ

mun. CCCCC

23.03.20XX

Procurorul în Procuratura mun. Chișinău, ZZZZ, S.I., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX, precum cererea înaintată de învinuitul D.V., confirmată de avocatul E.O., -

CONSTAT :

Urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX, a fost pornită la data de 04 februarie 20XX, de către organul de urmărire penală al Inspectoratului de poliție Centru al Direcției de poliție a mun. Chișinău, conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 369 alin. (1) din Codul penal.

În cadrul urmăririi penale s-a stabilit că: D.V. a fost încorporat în Armata Națională la data de 20.07.20XX, de către Centrul Militar Teritorial Orhei și repartizat pentru satisfacerea serviciului militar în termen în Regimentul de stat major, unde deține funcția de pușcaș-ajutor grenadier, compania 1 poliție militară, Batalion poliție militară și gradul militar de soldat clasa III.

În aceeași unitate militară a fost repartizat pentru satisfacerea serviciului militar în termen și soldatul clasa III V.V., căruia i-a fost atribuită funcția de pușcaș mecanic-conducător, compania 1 poliție militară Batalion poliție militară.

La data de 20.12.20XX, în jurul orelor 15:00 – 15:30 min., militarul serviciului în termen al Regimentului de Stat Major „General de Brigadă Nicolae Petrică”, soldatul D.V., în timp ce se afla pe teritoriul unității militare, dislocată în mun. Chișinău, str. Pietrarilor, 3, a încălcat grav cerințele art.26 a Legii Republicii Moldova „cu privire la statutul militarilor”; art. art.14, 15, 19, 94 a Regulamentului Serviciului Interior al Forțelor Armate ale Republicii Moldova; art.5 al Regulamentului Disciplinei Militare, care-l obliga să se conducă de cerințele stabilite de legislația în vigoare și de regulamentele militare; să respecte Jurământul militar și prevederile regulamentelor militare, să prețuiască onoarea unității militare, să păstreze demnitatea gradului și uniforme militare pe care o poartă, să fie disciplinat și vigilent, să prețuiască camaraderia militară, să respecte drepturile și libertățile tuturor cetățenilor, să nu-și permită deprinderi dăunătoare; să ajute comandanții și superiorii la menținerea ordinii și disciplinei; să servească în permanență drept exemplu de înaltă cultură, modestie și cumpătate, să păstreze cu sfințenie onoarea militară, să-și apere demnitatea și să stimeze demnitatea celorlalți; să ofere personal exemplul de educație, de atitudine sânguincioasă față de serviciu, precum și ritualurile militare; să manifeste grijă pentru consolidarea prieteniei dintre militari; să contribuie la menținerea și la restabilirea ordinii regulamentare; să se comporte cu demnitate atât în unitatea militară, cât și în afara ei, să nu-și permită nici sie și nici altora să încalce ordinea publică, să contribuie pe toate căile la apărarea onoarei și demnității cetățenilor, la menținerea prestigiului Forțelor Armate - în loc de aceasta soldatul D.V. a admis intenționat încălcarea regulilor statutare cu privire la relațiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, în următoarele circumstanțe.

La data de 20.12.20XX, în jurul orelor 15:00 – 15:30 min., militarul serviciului în termen al Regimentului de Stat Major „General de Brigadă Nicolae Petrică”, soldatul D.V., în timp ce se afla pe teritoriul unității militare, dislocată în mun. Chișinău, str. Pietrarilor, 3, l-a maltrat pe militarul serviciului în termen al aceleiași unități militare, soldatul V.V., aplicându-i câteva lovituri cu pumnii sub coaste, în regiunea capului și a feței, cauzându-i dureri fizice.

În rezultat, militarului serviciului în termen al Regimentului de Stat Major „General de Brigadă Nicolae Petrică” i-au fost cauzate dureri fizice.

Acțiunile lui D.V. au fost calificate în baza indicilor componenței de infracțiune prevăzute de art. 369 alin. (1) din Codul penal, adică încălcarea regulilor statutare cu privire la relațiile dintre militari, dacă între ei nu există raporturi de subordonare, în timpul îndeplinirii serviciului militar și dacă această încălcare s-a manifestat prin acte de violență.

La data de 23 martie 2022, D.V. a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 369 alin. (1) din Codul penal.

Fiind audiat în calitate de învinuit, D.V. a recunoscut integral vina în comiterea infracțiunii imputate, declarând că sincer se căiește de cele comise.

Referitor la învinuirea înaintată a declarat că a fost încorporat la serviciul militar în termen la data de 20.07.20XX, de către Centrul Militar Teritorial OOOO. În luna decembrie 2021, în timp ce se afla în dormitorul nr. 3, împreună cu soldatul V.V. și alți camarazi, în timpul discuției cu V.V., la un moment dat l-a îmbrâncit. Ulterior s-au început a îmbrânci reciproc, iscându-se o ceartă. În rezultat l-a lovit cu pumnii în regiunea feței și a coastelor, iar cu piciorul în regiunea feselor.

Învinuitul a concretizat că ulterior și-a cerut scuze pentru acțiunile sale, iar cu partea vătămată la moment sunt în relații prietenești, iar asemenea cazuri nu am mai avut loc.

Deși învinuitul D.V. a recunoscut integral vina în comiterea infracțiunii și a dat declarații referitoare la învinuirea înaintată, culpabilitatea acestuia în comiterea faptei prejudiciabile care îi este incriminată este pe deplin dovedită prin probele considerate a fi admisibile, pertinente și concludente, care au fost acumulate în cadrul urmăririi penale **prin intermediul următoarelor mijloace de probă:**

Circumstanțele indicate în **procesul-verbal de audiere a părții vătămate V.V.**, care a declarat că este încorporat în Armata Națională de pe data de 20.07.2021. Astfel, la data de 18.12.2021, în jurul orelor 14:00 min. a intrat în dormitorul nr. 3, s-a dezbrăcat de scurtă și a pus-o în cui, unde de el în acel timp s-a apropiat soldat clasa III, D.V. care fără careva motive întemeiate i-a aplicat cu pumnii câteva lovituri în regiunea coastelor și o singură lovitură cu piciorul în regiunea feselor, la care V.V. nu a atras atenție și nu i-a zis nimic, la fel nici nu a încercat să-l lovească. Apoi la data de 19.12.2021, în jurul orelor 14:00 min., în timp ce era în formație, el în primul rând, iar soldatul D.V. în al doilea rând, ultimul iarăși fără careva motive neîntemeiate i-a aplicat câteva lovituri în regiunea coastelor, unde el nu a opus rezistență. La data de 20.12.2021 aproximativ la orele 09:00 min., aflându-se în dormitorul nr. 3, soldatul D.V. vorbea cu camarazii lui, unde V.V. a intrat în conversație cu ultimii, la care D.V. a început cu obiecții la el cum ar fi, ce treabă are el să se implice în conversația lor, la care V.V. i-a răspuns „așa vrea”, unde ultimul s-a îndreptat spre direcția lui V.V. și i-a aplicat lovituri cu pumnii în regiunea feței și coastelor, unde el l-a numit cu cuvinte necenzurate, menționează că nu l-a lovit înapoi. Tot în acea zi, după masă V.V. și-a schimbat dormitorul, s-a mutat în dormitorul cu nr. 4, iar soldatul D.V. văzând aceasta mereu îi vorbea cu cuvinte necenzurate și îl întreba din ce motiv și-a schimbat camera, la care el i-a răspuns că nu mai vrea să fiu lovit de D.V. În următoarea zi, 21.12.2021 V.V. a mers la locotenentul Schin Sergiu, comandant companie și i-a comunicat despre cele întâmplate. Menționează că ambii sunt dintr-un sat, au învățat într-o școală, ba chiar au fost colegi de bancă și prieteni buni. Poate adăuga că aceste cazuri au fost pentru prima dată, și nu cunoaște motivul din ce cauză soldatul D.V. se comportă astfel cu el. Menționează că D.V. este o persoană agresivă, vorbește necenzurat cu toți și se comportă urât. Are o disciplină militară nesatisfăcătoare. Obligațiunile funcționale și de serviciu le cunoaște la nivel satisfăcător și le îndeplinește întocmai și la timp. Ținuța lui este îngrijită. Fizic este dezvoltat bine, este rezistent la factori de pregătire fizică. În colectiv nu prea se bucură de autoritate din partea camarazilor de serviciu. La fel menționează că are puțini prieteni. Menționează că nu vrea ca soldatului D.V. să-i fie aplicată vreo sancțiune, vrea doar ca ultimul să se comporte frumos cu el și ca să nu îl mai lovească, fiindcă la urma urmei au fost prieteni, la fel poate adăuga că la moment cu soldat clasa III, D.V. sunt într-o relație prietenoasă, ultimul se comportă adecvat cu V.V. și vorbește frumos, fără careva cuvinte necenzurate.

Circumstanțele indicate în **procesul-verbal de audiere a martorului G.M.**, care a declarat că este încorporat în Armata Națională de pe data de 20.07.2021. Astfel, la data de 20.12.2021 aproximativ la orele 15:00 se afla în camera de odihnă unde a auzit că în dormitor cet. V.V. și cet. D.V. se certau, și a observat cum cet. D.V. i-a aplicat niște lovituri cu pumnii în regiunea coastelor

și în spate, iar cet. V.V. nu a opus rezistență, la fel nici nu a încercat să îl lovească. Menționează că ambii sunt dintr-un sat, au învățat într-o școală, ba chiar au fost colegi de bancă. Poate adăuga că aceasta nu este pentru prima dată când cet. D.V. îl bate și îl numește cu cuvinte necenzurate, cet. V.V. are frică de el. Menționează că cet. D.V. este o persoană agresivă, vorbește necenzurat cu toți și se comportă urât. Are o disciplină militară nesatisfăcătoare. Atitudinea față de serviciul militar este negativă. Obligațiunile funcționale și de serviciu le cunoaște la nivel satisfăcător și le îndeplinește întocmai și la timp. Ținuta nu este îngrijită. Fizic este dezvoltat bine, este rezistent la factori de pregătire fizică. În colectiv nu prea se bucură de autoritate din partea camarazilor de serviciu. La fel menționează că are puțini prieteni. Menționează că cet. V.V. este o persoană comunicabilă, prietenoasă, execută comenzile întocmai și la timp. Ținuta îngrijită. Are o disciplină militară satisfăcătoare.

Circumstanțele indicate în **procesul-verbal de audiere a martorului C.N.**, care a declarat că este încorporat în Armata Națională de pe data de 20.07.20XX. Astfel, la data de 20.12.20XX aproximativ la orele 15:00 se afla în cubricul cu nr. 2, adică dormitor, unde a auzit că soldat clasa III V.V. și soldat clasa III D.V. se certau, după care s-a deplasat în dormitorul cu nr. 3 unde se aflau ei și a văzut cum soldatul D.V. i-a aplicat niște lovituri cu pumnii în regiunea coastelor, spatelui și o lovitură în regiunea capului, iar soldatul V.V. nu a opus rezistență, la fel nici nu a încercat să îl lovească. Menționează că cearta s-a iscat din motiv că soldatul V.V. făcea gălăgie, iar soldatul D.V. i-a spus ca să facă liniște pentru a îi scoate la fumat, iar soldat clasa III V.V. în acea perioadă nu fuma, i-a răspuns cu cuvinte necenzurate, la care D.V. s-a enervat și l-a bătut. Poate adăuga că aceasta nu este pentru prima dată când cet. D.V. se ceartă și îl numește cu cuvinte necenzurate. Menționează că soldatul D.V. este o persoană agresivă, vorbește necenzurat cu toți și se comportă urât. Obligațiunile funcționale și de serviciu le cunoaște la nivel satisfăcător și le îndeplinește întocmai și la timp. Ținuta este îngrijită. Fizic este dezvoltat bine, este rezistent la factori de pregătire fizică. În colectiv este respectat de camarazii de serviciu. La fel menționează că are puțini prieteni. Menționează că soldatul V.V. este o persoană provocatoare, gălăgioasă, comunicabilă, execută comenzile întocmai și la timp. Ținuta îngrijită. Are o disciplină militară satisfăcătoare.

Circumstanțele indicate în **procesul-verbal de audiere a martorului S.A.**, care a declarat că este încorporat în Armata Națională de pe data de 20.07.20XX. Astfel, la data de 20.12.20XX aproximativ la orele 15:00 se afla în dormitorul cu nr. 3, adică dormitor, unde a văzut că soldat clasa III V.V. și soldat clasa III D.V. se certau, după care a văzut cum soldatul D.V. i-a aplicat niște lovituri cu pumnii în regiunea coastelor, și o lovitură în regiunea capului, iar soldatul V.V. nu a opus rezistență, la fel nici nu a încercat să îl lovească. Menționează că înainte de incident ei erau prieteni, și se mai iscau certuri între ei. Menționează că cearta s-a iscat din motiv că soldatul D.V. l-a înjurat pe soldatul V.V., însă acesta nu a tolerat așa comportament, și l-a înjurat înapoi, și din cauza că soldatului D.V. nu i-a plăcut, s-a enervat și l-a lovit. Poate adăuga că aceasta nu este pentru prima dată când cet. D.V. se ceartă și îl numește cu cuvinte necenzurate. Menționează că soldatul D.V. în dependență de situație este o persoană pasivă sau activă, este agresiv cu anumite persoane. Fizic este dezvoltat bine, este rezistent la factori de pregătire fizică. La fel menționează că are puțini prieteni, dar comunică cu majoritatea camarazilor. Menționează că soldatul V.V. este o persoană glumeață, activă, prietenoasă, puțin gălăgioasă, comunicabilă, câteodată vorbește prea mult și uneori se implică în conversațiile altora. Execută comenzile întocmai și la timp.

Circumstanțele indicate în **procesul-verbal de audiere a martorului S.V.**, care a declarat că este încorporat în Armata Națională de pe data de 20.07.20XX. Astfel, la data de 20.12.20XX aproximativ la orele 15:00 se afla în dormitorul cu nr. 3, adică dormitor, unde a văzut cum soldatul D.V. i-a aplicat două lovituri în regiunea capului, iar soldatul V.V. nu s-a apărut, la fel nici nu a încercat ca să îl lovească înapoi, dar l-a îmbrâncit. Menționează că cunoaște că ei doi sunt dintr-un sat, au învățat într-o școală, înainte de incident ei erau prieteni, și se mai iscau careva certuri între ei. Menționează că nu cunoaște din ce motiv s-a iscat cearta, deoarece S.V. era în baie, la

momentul întoarcerii în dormitor a observat că soldatul D.V. îl bătea pe V.V.. Astfel, menționează că în ziua următoare, adică la data de 21.12.20XX soldat D.V. i-a aplicat soldatului V.V. o lovitură cu piciorul în regiunea feselor. Poate adăuga că ei doi din momentul încorporării în Armata Națională erau prieteni, iar soldatul D.V. și-a făcut noi prieteni după care pe V.V. îl numea des cu cuvinte necenzurate. Menționează că soldatul D.V. este o persoană și bună și rea, adică depinde de comportamentul celorlalți față de el. Este agresiv cu anumite persoane. Fizic este dezvoltat bine, este rezistent la factori de pregătire fizică. Ținuta fiind neîngrijită. La fel menționează că are puțini prieteni, dar comunică cu majoritatea camarazilor. Menționează că soldatul V.V. este o persoană liniștită, prietenoasă, câteodată vorbește prea mult și uneori se implică în conversațiile altora. Ținuta este îngrijită. Execută comenzile întocmai și la timp.

La data de 23 martie 20XX, făcând cunoștință cu materialele cauzei penale, învinuitul D.V. și avocatul E.O., care acționează în interesele învinuitului D.V., în baza mandatului seria MA nr. UUUUU din 22.02.20XX, nr. licenței UUU din 12.11.2001, au depus o cerere, prin care au solicitat încetarea urmăririi penale în privința învinuitului, în legătură cu adoptarea Legii nr. 243 din 24.12.2021 *„privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”*. Astfel, examinând cererea în coraport cu probele administrate în cadrul urmăririi penale și personalitatea învinuitului D.V., consider că cererea urmează a fi admisă, din următoarele considerente: În cadrul urmăririi penale au fost administrate probe pertinente, concludente și suficiente ce ar proba faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 369 alin. (1) din Codul penal, de către D.V.

Conform Revendicării, pe numele învinuitului D.V. s-a stabilit că aceasta anterior nu a comis careva infracțiuni, fiind prezente circumstanțele atenuante – recunoașterea vinovăției și săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave. Conform prevederilor art. alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 *„privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”*, infracțiunea de care este învinuit D.V., prevăzută de alin. (1) art. 369 din Codul penal cade sub incidența Legii privind amnistia, or fapta a fost comisă pe data de 20.12.2021, până la adoptarea legii, vina în comiterea infracțiunii a recunoscut-o integral, a conștientizat caracterul ilicit al acțiunilor sale, este de acord ca în privința sa procesul penal să fie încetat în legătură cu intervenirea amnistiei, fapt probat prin cererea depusă, partea vătămată nu are careva pretenții morale sau materiale față de învinuit, astfel, în cazul dat sunt întrunite în totalitate condițiile indicate în Legea nr. 243 din 24.12.2021 *„privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”*.

Potrivit art. 285 alin. (2) Cod de procedură penală al RM, încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4) din Codul de procedură penală, adică în cazul în care a intervenit amnistia.

În acest context, se constată că în cazul menționat urmărirea penală în privința învinuitului D.V. necesită a fi încetată, pe motivul intervenirii amnistiei. Pornind de la cele expuse mai sus, conducându-mă de prevederile art. art. 107 Cod penal al RM; art. art. 52 alin. (1) pct. 1); 255; 275 pct. 4); 285 alin. (2) Cod de procedură penală al RM,-

D I S P U N :

1. A înceta urmărirea penală în privința învinuitului D.V., născut la 05.02.2003, IDNP YYYYYYYY, originar din sat. IIII, r-nul OOOO, cetățean al Republicii Moldova, fără antecedente penale, supus militar, conform prevederilor art. 285 alin. (2) din Codul de procedură penală, în cazul prevăzut la art. 275 pct. 4) din Codul de procedură penală, pe motivul intervenirii amnistiei.

2. A clasa prezentul proces penal.

3. Hotărârea adoptată de adus la cunoștință persoanelor interesate.

**Procuror în Procuratura
mun. Chișinău,ZZZZZZ**

I.S.

ORDONANȚĂ
privind încetarea urmăririi penale

mun. ZZZZZ

28 martie 20XX

Adjunct al procurorului șef al procuraturii raionului EEEE R.I., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXXXX și propunerea ofițerului de urmărire penală S.P. , -

CONSTAT:

Urmărirea penală pe cauza penală nr. XXXXXXXX a fost pornită la data de 02 iunie 2021 de către organul de urmărire penală a Inspectoratului de poliție ZZZZ, în baza art. 186 alin. (4) Cod penal, pe faptul sustragerii de bani din casa de locuit a cet. B.A.

În urma acțiunilor de urmărire penală a fost stabilit, că O.M., a săvârșit cu vinovăție fapta prejudiciabilă, prevăzută de legea penală ca infracțiune, pasibilă de răspundere și pedeapsă penală, în următoarele circumstanțe: O.M., urmărind scopul sustragerii pe ascuns a bunurilor altei persoane, acționând cu intenție directă, în perioada de timp dintre 01 mai 2021 – 01 iunie 2021, a pătruns în casa de locuit a cet. B.A. amplasată în s. Cepeleuți raionul ZZZZ, unde dintr-un portmoneu aflat pe cazanul din baia casei, a sustras suma de 17000 dolari SUA, echivalentul a 299359 lei potrivit cursului valutar BNM pentru perioada respectivă, cauzându-i părții vătămate un prejudiciu material considerabil. În continuare, O.M. a părăsit locul comiterii infracțiunii, cheltuind banii sustrași în perioada imediat următoare pe achiziționarea de băuturi spirtoase, produse alimentare și de tutun, deplasări cu taximetru, cadouri ș.a.

Astfel, prin acțiunile sale intenționate O.M., a comis infracțiunea prevăzută de art. 186 alin. (2) lit. c) și d) Cod Penal al Republicii Moldova *(cu modificările în vigoare de la 26.08.2022)* – adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvârșită prin pătrundere în încăpere și cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

La data de 09 decembrie 2022, fiindu-i adusă la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. c) și d) Cod penal, O.M. nu a recunoscut vina în comiterea infracțiunii incriminate, refuzând de a face careva declarații. Cu toate acestea vina lui O.M. în comiterea infracțiunii descrise mai sus, este dovedită de ansamblu de probe acumulate pe parcursul urmăririi penale și anume:

De declarațiile părții vătămate B.A. care a comunicat, că locuiește în gospodăria amplasată în s. Cepeleuți r-nul ZZZZZ împreună cu soția B.V. și fiul A.B.. În luna ianuarie a anului 2008, soția sa B.V. a mers la muncă în SUA, unde se află și la momentul actual. Aproximativ la jumate de an după plecare, aceasta a început a trimite acasă pe numele soțului Mijloace financiare. În fiecare lună sumele erau diferite, cum ar fi 400 dolari și uneori chiar și câte 1000 dolari. Din banii primiți de la fiecare tranzacție, B.A. lua câte 100 dolari SUA pentru Cheltuială, iar restul îi agonisea într-un portmoneu pe care îl ține pe încălzitorul de apă (boilerul) din baie. În luna februarie a anului 2021, B.A. s-a înțeles cu 3 persoane locuitoare a s. Hincăuți r-nul ZZZZZ, pe nume S.V., O.M. și I. numele de familie căruia nu-l cunoaște, ca aceștia să-i construiască un gard din piatră. După finisarea construcției gardului, B.A. s-a înțeles cu persoanele sus numite, ca aceștia să-i mai construiască o bucătărie de vară. Astfel, la data de 01.06.2022 când a intrat în casa de locuit, pentru a lua carne din frigider, a observat că niște cutii cu haine nu se aflau la locul lor și atunci acesta a hotărât să verifice dacă banii în valută SUA pe care îi păstra pe boilerul din baie sunt la locul lor și a depistat că acolo nu erau toți banii. Astfel, din cei 21000 dolari SUA care se aflau în portmoneu, rămăsese numai 4000 dolari SUA. În casa în care erau păstrați banii nu locuia nimeni, B.A. împreună cu feciorul A.B. locuiau în saraul de locuit, iar ușa de la casa unde se păstrau banii, permanent era încuiată. Feciorul lui B.A. se ocupa

la domiciliul cu reparația calculatoarelor și dispunea de banii lui personali. Acesta a mai comunicat că toți banii erau în bancnote cu valoare nominală a câte 100 dolari SUA fiecare.

De declarațiile martorului B.G. care a comunicat, că începând cu luna martie 20XX, 3 sau 4 luni a activat în calitate de taximetrist în mun. ZZZZZ la Î.I. „Cruiz-Rapid” cu automobilul de model „Dacia Logan” de culoare albă cu n/î XXX, Seria nu o poate aminti. Astfel, la începutul lunii mai a anului curent, data exactă nu și-o poate aminti, dar cu certitudine noaptea, el a primit o comandă de la bază în s. Hincăuți r-nului ZZZZZ și tot atunci a luat de la operator numărul de telefon a persoanei care a făcut comanda. Ajungând în s. HHHH r-nul ZZZZZ a sunat pe numărul persoanei care a comandat taxi și din apropiere de oprirea din sat, la el în automobil, au urcat două persoane de gen masculin și o persoană de gen feminin. Ultimii i-au spus să meargă în mun. ZZZZZ. Pe drum a făcut cunoștință cu aceștia și a aflat că unul dintre ei se numea M., cel de al doilea Ion și fata care era cu ei se numea A. Ajungând în mun. ZZZZZ persoanele care erau cu el în automobil, i-au comunicat să meargă la o stație PECO, pentru ca ei să procure careva băuturi alcoolice. Atunci, au fost la mai multe stații PECO, însă nici la una nu le-a vândut alcool și el i-a condus înapoi în s. Hincăuți de unde îi luase și aceștia s-au achitat cu el în lei md. Tot în aceea seară persoana pe nume M. a luat de la el numărul său de telefon, comunicând că când va avea nevoie de servicii de taxi o să îl telefoneze. Peste aproximativ 3-4 zile, la fel noaptea posibil să fi fost ora 20:00-23:00, el a fost telefonat de către Maxim, care l-a rugat să meargă să-l ia din s. HHHH r-nul ZZZZZ. Ajungând în s. HHHH acesta i-l aștepta la oprirea din sat și urcându-se în automobil i-a comunicat să-l ducă în mun. ZZZZZ deoarece vrea să schimbe careva bani din Dolari în lei moldovenești. M. atunci la fel era cu I. și A. Când M. i-a comunicat că vrea să schimbe dolari, el l-a întrebat câți anume și dacă știe care este cursul că poate să-i schimbe el acei dolari. Ultimul i-a comunicat că vrea să schimbe 600 dolari SUA și a fost de acord ca să-i schimbe el acei bani. Astfel, ei s-au deplasat la el acasă în s. Gordinești r-nul ZZZZZ, unde I. cu A. au rămas în automobil, iar M. a mers cu el în casa de locuit cu scopul ca să-i schimbe cei 600 dolari SUA în lei MD. Intrând în casă, M. i-a dat 6 bancnote cu valoare nominală de 100 dolari fiecare și el urma să-i dea reciproc 10200 lei, însă avea doar 10000 lei și M. a fost de acord cu asta. Atunci el nu l-a întrebat de unde avea acei dolari. După ce i-a schimbat lui M. 600 dolari, acesta i-a comunicat să-i ducă în mun. RRRRR. Ajungând în mun. RRRRR, la o stație PECO din centru orașului, însă nu-și poate aminti la care cu exactitate, el a oprit automobilul și M. s-a dus și a procurat mai multă bere, coniac, țigări și altele. În mun. RRRRR ei nu s-au aflat mult. După ce M. a procurat alcool, i-a adus înapoi în s. Hincăuți r-nul ZZZZZ, unde aceștia s-au achitat în lei cu el pentru călătorie și el a plecat. Ulterior peste ceva timp, într-o zi din nou îl ducea pe M. cu taxiul și acesta i-a comunicat să oprească la un schimb valutar din mun. ZZZZZ, însă la sonerie nimeni nu răspundea și acesta i-a comunicat că are să schimbe 100 dolari SUA în lei moldovenești și el i-a propus că dacă vrea pot merge la el acasă în s. Gordinești, ca să-i schimbe acei dolari și acesta a fost de acord. Atunci el l-a întrebat pe M. de unde are dolari, la ce acesta i-a comunicat că lucrează cu cumnatul său la o persoană în s. Cepeleuți r-nul ZZZZZ la construcție și acela se achită cu ei în dolari. Cu această persoană pe nume Maxim el a lucrat aproximativ jumate de lună. Adică de mai multe ori îl aduce pe M. împreună cu I. și A. în mun. ZZZZZ, după care îi ducea înapoi în s. Hincăuți. La fel în timp ce îl deservea pe Maxim cu taxiul pe care lucram, acesta și-a găsit o prietenă în s. Corpaci r-nul ZZZZZ, la care l-a dus pe acesta de aproximativ 4-5 ori, unde îl lăsa și după care se întorcea aproximativ pe la ora 04:00-05:00 dimineața și-l duceam în s. Hincăuți r-nul ZZZZZ. Când îl ducea pe M. la cunoscuta sa în s. Corpaci r-nul ZZZZZ, acesta avea cu el flori, odată avea o jucărie din pluș și anume un urs de aproximativ 50 cm., odată acesta avea o sticlă de șampanie cu volum mare parcă era un suvenir. După aceasta o perioadă de timp M. pe el nu l-a telefonat și într-o seară a primit un apel de la el, unde prin receptor se auzea că el se afla într-o încăpere se auzea gălăgie și atunci acesta i-a comunicat că o să i-l sune să-l ducă de la ZZZZZ la Hincăuți, însă ulterior nu a sunat. Ulterior el s-a eliberat de la serviciu și nu a mai

activat în calitate de taximetrist, întrucât a fost plecat peste hotarele Republicii Moldova și anume în Austria la copii săi care locuiesc acolo.

De declarațiile martorului S.V. care a comunicat, că are în proprietate un automobile de model „Seat Ibiza” cu n/i OGK 678. Pe cet. O.M., îl cunoaște de o perioadă îndelungată de timp. La data de 31.05.2021, orele 23:30, acesta a fost telefonat de către O.M., care l-a rugat să vină cu automobilul său la oprirea din s. HHHHH r. EEEEE și să-l ia să-l transporte până în s. Cepeleuți r. ZZZZZ, deoarece el avea nevoie ca să meargă până la B.A. ca să ia niște bani, fiindcă O.M. a lucrat la ultimul în gospodărie la construcție. Astfel tot atunci, S.V. cu automobilul personal s-a deplasat la locul indicat de O.M. de unde l-a luat și s-au deplasat în s. Cepeleuți r. EEEEE. Când au ajuns pe stradă nu de departe de gospodăria lui B.A., la distanța de aproximativ 500 metri, O.M. i-a spus ca să oprească automobilul fiindcă el mai departe se va deplasa pe jos până la gospodăria lui B.A. Cu el în automobil se afla și verișoara sa S.D.. Peste aproximativ 15 minute O.M. s-a întors și a urcat în automobil și a comunicat că B.A. nu avea mijloace bănești în lei MD, dar i-a dat în dolari SUA, și este nevoie să meargă în or. EEEEE ca să schimbe banii. În continuare s-au deplasat în or. EEEEE unde au încercat să schimbe banii în 2 locuri însă din motiv că era oră târzie nu a răspuns nimeni. În timp ce se deplasau spre ZZZZZ, O.M. l-a telefonat pe S.I. și i-a spus să iasă la oprirea din s. Hincăuți r. ZZZZZ. După ce nu sa primit să schimbe bani, S.V. i-a lăsat pe O.M. și pe S.I. la oprirea din centrul or. ZZZZZ. După asta el împreună cu S.D. s-au pornit spre apartamentul închiriat de ea din or. ZZZZZ. În timp ce se deplasau spre apartament a fost telefonat de către O.M. care a întrebat dacă are card bancar și l-a rugat să se întoarcă la locul unde i-a lăsat. El s-a întors înapoi, unde O.M. și S.I. au urcat în automobil și i-au spus să meargă la un cumătru de al său pe nume V.L. care se afla la serviciu în or. Cupcini ca să ea de la el card bancar și să încerce să schimbe dolarii pe care îi avea de la B.A.. Ajungând în or. Cupcini și luând cardul de la V.L., au mers la bancomatul situat în casa de cultură din or. Cupcini ca să încerce să schimbe dolarii. La bancomat nu au putut ca să schimbe banii din motivul că bancomatul numai elibera bani și nu avea funcția de schimb valutar. Atunci au sosit în or. ZZZZZ unde au venit la bancomatul de la "Agroinbank" situat peste drum de IP ZZZZZ. La bancomat, O.M. a scos din buzunar 3 bancnote cu nominalul a câte 100 de dolari SUA. Tot atunci a introdus cardul bancar în bancomat, după ce a încercat ca să introducă cele 3 bancnote cu nominal de 100 de dolari SUA, pentru a-i schimba în lei MD, bancomatul a primit doar 2 bancnote, a 3 bancnotă, bancomatul nu a primito deoarece era veche și era boțită. În total au schimbat 200 de dolari SUA în lei MD iar a 3 bancnotă O.M. a pus-o în buzunar. În continuare s-au deplasat și au lăsat-o pe S.D. acasă, după ce au mers la stația de alimentare „Vento” unde a procurat băuturi răcoritoare și țigări. După acesta au mers în or. Cupcini și au lăsat cardul bancar lui V.L. După aceasta O.M. a scos din buzunar bancnota cu nominal de 100 de dolari SUA și i-a comunicat ca să-l transporte cu automobilul până în mun. Chișinău. Cei 100 de dolari SUA era plata pentru transport. Atunci el fiind de acord s-a deplasat în mun. Chișinău, unde a mers la un cunoscut de a lui O.M., la apartament (din ce sector nu cunoaște), unde l-a lăsat pe O.M. și pe S.I. în apartament iar el s-a dus cu niște treburi în oraș. Întorcându-se din oraș a intrat în apartamentul cunoscutului lui O.M. ca să se odihnească. Când s-a trezit aproximativ la orele 13:00, O.M. nu era în apartament, întrebându-l pe cunoscut unde este O.M., ultimul a comunicat că O.M. a plecat spre Gara Auto Nord. Atunci el l-a luat pe S.I. și au venit în or. ZZZZZ. El la O.M. a văzut doar 3 bancnote de dolari SUA, a avut sau nu mai multe el nu a văzut și nu cunoaște. De declarațiile martorului S.I. care a făcut declarații analogice cu cele făcute de martorul S.V.

De extrasul contului cardului bancar, conform căruia s-a stabilit, că la data de 01.06.2022, cardul titularului V.L., a fost suplinat cu 200 dolari SUA.

De procesul-verbal de confruntare a declarațiilor făcute de O.M. și A.B., unde declarațiile făcute de către O.M. în cadrul audierii ca bănuit, nu au fost confirmate de către martorul A.B.

De procesul-verbal de confruntare a declarațiilor făcute de O.M. și B.A., unde declarațiile făcute de către O.M. în cadrul audierii ca bănuit, nu au fost confirmate de către martorul B.A.

De procesul-verbal de cercetare la fața locului din 07 iunie 2021, în cadrul căruia în timpul efectuării cercetării suplimentare în gospodăria lui B.A., pe suprafața boilerului pe care se păstra portmoneul cu bani, în cadrul prelucrării suprafeței cu praf dactiloscopic, au fost depistate și ridicate urme papilare.

De raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/2-R-894 din 29.09.2021: conform căruia: 1. o urmă digitală ridicată de pe suprafața boilerului din baie pe care se păstra portmoneul din care au fost sustrate mijloace bănești, copiată pe o peliculă adezivă de tip „scotch” din cele 3 prezentate la examinare, ridicate în cadrul cercetării la fața locului repetată, la data de 07.06.2021 din casa de locuit ce aparține lui B.A., a.n. 01.12.1963, situată în s. Cepeleuți mun. ZZZZZ, este valabilă pentru identificarea persoanei. 4 (patru) urme digitale copiate pe 2 (două) folii adezive, de tip „scotch” din cele 3 (trei) prezentate la examinare, sunt nevalabile pentru identificarea persoanei (lor) 2. O urmă digitală ridicată de pe suprafața boilerului din baie pe care se păstra portmoneu din care au fost sustrate mijloace bănești, a fost creată de cet. O.M. a.n. 21.02.1992, cu degetul mare de la mâna stângă.

De procesul-verbal de examinare a obiectului din 06 septembrie 2021, în cadrul examinării s-au supus imaginile foto și video ridicate la banca „Moldova Agroindbanc” și anume de la bancomatul la care O.M. a efectuat schimb valutar din dolari SUA în lei moldovenești.

Potrivit certificatului de deces nr. 5 din 09 martie 2023 emis de către primăria comunei Hincăuți raionul ZZZZ, se atestă că O.M. născut la 02 februarie 1992, a decedat la data de 02 martie 2023. (cauza decesului: *suicid prin asfixie mecanică produsă prin spânzurare*).

De remarcat faptul, că pentru data de 02 martie 2023, defunctul O.M. era programat pentru petrecerea examenului la poligraf (detectorul de minciuni) în legătură cu această cauză penală, examinare care a fost solicitat de către el însuși. Ne cătând la totalitatea probelor administrate care vin să dovedească vinovăția comiterii de către O.M. a infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. c) și d) Cod penal, reieșind din faptul că ultimul a decedat, potrivit hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 08 aprilie 2008, în cauza Grădinar versus Moldova, concluzionează că continuarea post-mortem a procesului penal și constatarea vinovăției sau nevinovăției decedatului în comiterea infracțiunii incriminate este inechitabilă și incompatibilă cu ansamblul de garanții, acordate de art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deoarece la momentul decesului acesta a beneficiat de prezumția de nevinovăție, iar în consecința decesului, el a fost decăzut din posibilitatea exercitării dreptului la apărare.

Totodată, conform prevederilor art. 275 pct. 5) Cod de Procedură Penală, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care: a intervenit decesul făptuitorului. Pornind de la cele expuse și în conformitate cu prevederile art. art. 52 alin. (1), pct. 22); 255; 275 pct. 5), 285, 286 Cod procedură penală, -

D I S P U N :

1. A înceta urmărirea în privința lui O.M., născut la 02 februarie 1992, în s. HHHHH raionul EEEEE, locuitor și domiciliat în aceiași localitate, studii medii incomplete, divorțat, fără persoane la întreținere, fără loc de muncă, supus militar, de naționalitate moldovean, cetățean al Republicii Moldova, c/p YYYYYYYY, anterior condamnat, antecedente penale stinse, în legătură cu decesul acestuia.

2. A clasa urmărirea penală în cauza penală nr. 2021140204.

3. Mijloacele materiale de probă – 2 CD-uri, pe care au fost stocate descifrările convorbirilor telefonice și imagini video, a le păstra la materialele cauzei penale.

4. Hotărârea primită de a o aduce la cunoștința persoanelor cointerestate, explicându-le dreptul și termenul de atac.

**Adjunct al Procurorului-șef
al Procuraturii raionului EEEEE**

R.I.

ORDONANȚĂ

mun. Chișinău

11 mai 20XX

Procuror în XXXXX, S.P., examinând materialele cauzei penale nr. XXXXXX precum și raportul ofițerului superior de urmărire penală al YYYY, O.G.,-

CONSTAT:

Urmărirea penală în prezenta cauză a fost începută la 21.07.20XX, de către organul de urmărire penală al YYYY, conform elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art.362¹ alin.(3) lit.a) Cod penal.

Potrivit ordonanței de pornire a urmăririi penale, pe parcursul stării de urgență instituite pe întreg teritoriu Republicii Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 55 din 17.03.20XX, o reuniune stabilă de persoane neidentificate de organul de urmărire penală, acționând de comun acord și prin înțelegere prealabilă cu persoane publice în curs de identificare, împărțind rolurile între ei și urmărind scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, au întreprins acțiuni intenționate în vederea organizării traversării frontierei cu România a mai multor persoane, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai acestui stat, solicitând și primind de la ultimii mijloace financiare în mărime nestabilă, iar la 07 iulie 20XX în scopul realizării aceluiași acțiuni infracționale au primit de la cet. A.L. în mun. Chișinău, str. XXXX, suma de 50 euro, echivalentul a 971 lei, în calitate de avans, iar ulterior la 08 iulie 20XX, aflându-se la stația peo "Bemol" din apropierea punctului de trecere a frontierei "Leușeni-Albița", au mai solicitat și au primit bani în sumă de 200 euro, echivalentul a 3 887 lei, în total suma de 4 858 lei.

La data de 06 august 2020, cet.C.S. fiind recunoscut și audiat în calitate de bănuț, vina în comiterea infracțiunii nu a recunoscut și a declarat că, administratorul firmei date este concubina mea B.N.. Menționez că anterior SRL "PPPPP" a avut sediu amplasat pe str. A. XXXX, mun. Chișinău, însă aproximativ cu un an în urmă am transferat sediul pe adresa indicată mai sus.

Menționează că, SRL "PPPPP" are doi angajați în calitate de șoferi și anume B.M. și O.L., ultimul nu poate activa din motiv că automobilul este deteriorat, alți angajați nu sunt. Contabilitatea societății este asigurată de contabilă A.B., care își are sediul în sectorul Râșcani, mun. Chișinău, strada nu o țin minte.

Astfel, o dată cu instituirea pandemiei pe întreg teritoriu a R. Moldova, ei ca firmă de transport nu au activat din motiv că conform hotărârilor organelor responsabile au fost impuse restricții de traversare a hotarului. Ulterior aproximativ în luna mai 2020 au fost introduse careva modificări la hotărârile anterioare unde a fost permisă traversarea hotarului pe motiv de interes profesional dacă această deplasare este dovedită prin acte confirmatoare precum și altele.

Din motiv că, aveau adresări ale persoanelor fizice care doreau și aveau necesitate stringentă de a se deplasa în România, pentru un termen scurt de câteva ore pe motive proprii, aceste persoane erau angajate oficial la firma SRL "PPPPP" în calitate de contabili ulterior acestea se deplasau pe temei legal și la intrarea în R. Moldova, ei nu erau plasați în carantină pentru un termen de 14 zile. Aceste rugăminți au parvenit din partea persoanelor pe care le-au transportat ei în această perioadă din luna mai până pe data de 04.08.2020, care doreau ca să nu fie plasate în carantină pe un termen de 14 zile pe teritoriul R. Moldova, inclusiv și cet. A.L., care a solicitat acest lucru.

Iar banii transmiși de această persoană a fost cheltuiți pentru serviciile de transport, motorină etc., taxa de prestări servicii și altele, salariul șoferului, diferența de bani era ulterior adusă de șofer la sediul firmei și era contabilizată.

Astfel tuturor persoanelor care au solicitat acordarea serviciilor de transport le-au fost perfectate acte de angajare, acte privind scopul deplasării lor ca angajați ai firmei, actele privind operațiunile pe care trebuiau să le îndeplinească în România, ulterior la revenirea în țară aceste persoane semnau acte de demisie. Astfel, toate contractele de angajare și actele de demisie a lor

erau înregistrate la CNAS și CNAM, pentru aceste servicii se achitau din banii acrodați de persoane.

Menționează că, sumele achitate de aceste persoane erau de la caz la caz în dependență de distanța de deplasare cheltuielile pe care le efectuau în România etc., la moment nu pot comunica cu precizie suma de bani încasată de la acestea.

De asemenea a comunicat că documentele de angajare, actele privind scopul deplasării lor ca angajați ai firmei, actele privind operațiunile pe care trebuiau să le îndeplinească în România erau perfectate în variantă electronică și scoase la printer el le ștampila cu ștampila firmei și semna când de mână când cu ștampilă, toate actele erau semnate de persoanele date și restul documentelor.

Aceste documente se lăsa la B.M. care deja la necesitate prezenta actele date la frontieră, motivând că aceste persoane sunt angajate. La intrare în R. Moldova se îndeplineau fișele epidemiologice și nu se îndeplinea obligația de amplasare în carantină din motiv că deplasare era cu scop de serviciu.

Menționează că în perioada descrisă mai sus de către firmă au fost acordate servicii de transport în felul descris supra la aproximativ 6 persoane, concret numele de familii nu le cunoaște însă toate actele sunt în contabilitate și acest fapt este ușor de verificat din motiv că aceștia erau angajați oficial ai firmei.

A mai accentuat că nu este de acord cu bănuiala imputată lui din motiv că scopul nu a fost de a organiza migrația ilegală a unor persoane, scopul a fost ca aceste persoane să se deplaseze pentru necesitățile lor personale și la revenirea în țară să nu fie plasate în carantină pentru o perioadă de 14 zile.

La 05.11.20XX, C.S. fiind pus sub învinuire de comitere a infracțiunii prevăzute de art. 362¹ alin. (3) lit. a) CP și audiat asupra cazului, a declarat că învinuirea înaintată îi este clară, vina nu o recunoaște și susține integral declarațiile depuse în calitate de bănuț. Suplimentar adaugă că toate contractele de muncă au fost perfectate pentru A.L. din numele companiei SRL "PPPPP" și nu din numele companiei "BBBB", care deja este lichidată. Datele acestei companii se folosește în continuare doar ca logou pe aplicația "facebook" precum și pe site-ul companiei NNNNNN

La întrebarea dacă A.L. a activat *de facto* la compania SRL "PPPPP" și dacă da în ce calitate, ce perioadă și ce salariu i-a fost calculat și ce salariu i-a fost achitat, a răspuns că da, a fost angajată ca operator contabil pe perioada nedeterminată cu salariul de 5000 lei, s-a prezentat la lucru o zi două dar nu cunoaște dacă i s-a achitat salariul. Acestea i s-a perfectat contract de muncă și a plecat în România în interesul ei precum și totodată cu scopul de serviciu a SRL "PPPPP" și anume trebuia să ridice de la companiile din România "BBBB" din or. Iași și "DPD" din or. București, mijloace bănești și să semneze contracte de retur și de ramburs.

La întrebarea dacă i-a perfectat procură de reprezentare a intereselor companiei SRL "PPPPP" la companiile BBBB și DPD, acesta a comunicat că da, procură, ordin de deplasare și delegație ce împuternicește persoana dată de a semna contractele date și ridicarea mijloacelor bănești. Aceste documente probabil sunt la birou și o să le prezinte suplimentar. Nu cunoaște câte contracte de muncă au fost încheiate din numele companiei SRL "PPPPP" cu A.L., el le-a adus și le-am transmis ofițerului de urmărire penală D.C. în ziua audierii sale din 06.08.2020.

La întrebarea care sunt persoanele în afară de A.L. care le-a perfectat contracte de muncă ca angajați la compania SRL "PPPPP" și pentru a pleca în România pe perioada instituirii stării de alertă a pandemiei de COVID 19, adică începând cu 18 mai 2020, a comunicat că nu-i cunoaște după familii, erau 5 – 6 persoane.

Perfecta contractele de muncă cu SRL "PPPPP" el personal, tot el aplica semnătura și ștampila companiei.

La întrebarea unde semnav contractele de muncă angajații SRL "PPPPP", a comunicat că el le semna la serviciu la SRL "PPPPP" pe str. Grigore Ureche XX, mun. Chișinău, dar angajații unde le semnav el nu cunoaște.

La întrebarea cu care din automobile se transportau persoanele în România la care se perfectau asemenea contracte de muncă, pe perioada pandemiei, a răspuns că cu automobilul Mercedes VITO cu n/î YZO XXX și cu automobilul Mercedes VITO cu n/î VIY XXX sau CCC, ambele automobile sunt pe compania CP NNNN.

La întrebarea persoanele L.V. și M.B. sau G.B. au activat *de facto* în compania SRL "PPPPP" și dacă da în ce calitate și pe care perioadă, cu salariu s-a calculat și ce salariu s-a achitat, a comunicat că cunoaște că L.V. a fost angajată ca operator – contabil dar pe ce perioadă nu ține minte aceasta a activat crede că de la o zi până la o săptămână la companie, nu poate spune dacă a primit salariu. Despre M.B. sau G.B. nu cunoaște dacă au fost angajați la compania SRL "PPPPP".

La întrebarea dacă s-au încasat careva bani de la A.L. din dățile indicate în învinuire, a declarat că personal aceste sume de bani nu au fost încasate de către el. Știe doar că au fost plătite două sume la CP NNNN, dar care sume el nu cunoaște. A treia sumă de 250 euro din data de 05.08.2020 nu a fost încasată pentru că a fost ridicată de poliție la momentul percheziției.

La data de 06 august 2020 cet.B.M. fiind recunoscut și audiat în calitate de bănuit a declarat că, activează în calitate de șofer-curier la SRL "PPPPP", care are genul de activitate de curierat, sediul acesteia este amplasat pe str. Gr. Ureche XX, mun. Chișinău.

Astfel, o dată cu instituirea pandemiei pe întreg teritoriu a R. Moldova, ei ca firmă de transport nu au activat din motiv că conform hotărârilor organelor responsabile au fost impuse restricții de traversare a hotarului. Ulterior aproximativ în luna mai 2020 au fost introduse careva modificări la hotărârile anterioare unde a fost permisă traversarea hotarului pe motiv de interes profesional dacă această deplasare este dovedită prin acte confirmatoare precum și altele.

Ulterior din perioada când au fost permise traversările hotarului cu acele excepții, a fost antrenat în activitatea de transport în folosul firmei.

Administratorul firmei îi comunica data și ora când trebuie să se deplaseze și cu cine, îi erau lăsate contactele acestei persoane și ulterior se înțelegea cu locul de unde să fie preluat ulterior a aflat că aceste persoane erau angajate oficial la firma SRL "PPPPP" în calitate de contabili, acestea se deplasau pe temei legal și la intrarea în R. Moldova, ei nu erau plasați în carantină pentru un termen de 14 zile.

În perioada din luna mai până pe data de 04.08.2020, a efectuat curse cu aproximativ câteva persoane care erau la număr de până la 10, la moment nu le ține minte numele de familie însă printre aceste persoane se afla și cet. A.L., care a solicitat acest lucru.

El fiind șofer se deplasa cu automobilul de model "Mercedes Vito" cu numerele de înmatriculare YZO XXX, de culoare albă, care aparține firmei SRL "NNNN" și este perfectată procură pe SRL "PPPPP".

Menționează că, persoanele cu care se deplasau, se deplasau pentru necesitățile firmei, acestea semnav actele privind scopul deplasării lor ca angajați ai firmei, actele privind operațiunile pe care trebuiau să le îndeplinească în România care le lua de la sediul firmei ori de la sediul SRL "NNNN" de pe str. A. XXXX, mun. Chișinău

A accentuat că nu este de acord cu bănuiala imputată din motiv că nu a organizat migrația ilegală a acestor persoane, ele fiind angajate legal la firma SRL "PPPPP", scopul deplasării lor fiind de serviciu, poate unele dintre aceste persoane își făceau interesele personale inclusiv și cet. A.L. pe care a lăsat-o la "Mall" în or. Iași pentru o oră sau două.

La reîntorcerea în R. Moldova el cât și aceste persoane îndeplineau fișele epidemiologice însă nu semnav declarația de plasare în carantină din motiv că deplasarea era în scop de serviciu.

Menționează că toți banii transmiși de această persoană erau cheltuiți pentru serviciile de transport, motorină etc., taxa de prestări servicii și altele, precum și salariul său și diferența de bani era ulterior adusă la sediul firmei care deja era contabilizată.

La 05.11.20XX, B.M. a fost pus sub învinuire în contumacie, incriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 362¹ alin. (3) lit. a) CP.

La data de 15 iulie 20XX cet.A.L. fiind audiată în calitate de martor a declarat că, în luna iulie ea avea necesitatea să se prezinte la un notar din or. Iași, România, pentru a participa la o procedură succesorală pe un bun imobil, doar pentru o singură zi. Astfel, cunoscând din sursele mass-media că, în cazul părăsirii R. Moldova și revenirii în țară chiar și peste un timp scurt, ea v-a fi nevoită să fie izolată în carantină pentru o perioadă de două săptămâni. Însă izolarea în carantină la domiciliu îi strica toate planurile din motiv că, avea treburi în țară, întâmplător pe pagina sa de facebook am găsit o postare, a uitat de cine publicată poate un grup, însă la moment nu-și aduce aminte denumirea. În acest grup a citit un comentariu a unui domn care era scris ca "R.C." și acesta scria că, în cazul dacă are nevoie de a părăsi hotarele țării și a reveni înapoi fără să fim izolați în carantină putem apela la el din motiv că acesta poate influența să nu fim plasați în carantină. Ulterior, ea fiind acasă cu prietena sa O.P. a hotărât ca de pe aplicația ei de "messenger" să-i scriem la acel domn. Așa că în data de 07 iulie 20XX i-a scris acelui domn că are nevoie de a pleca până la Iași, România și să revin înapoi, acesta i-a comunicat că totul ce o interesa pe ea v-a costa 250 euro. Pentru a contacta cu el acesta i-a lăsat numărul lui de mobil XXXXXXXX.

În aceeași zi a telefonat la acest număr de mobil și i-a răspuns o domnișoară care nu s-a prezentat pe nume însă a comunicat că este reprezentanta firmei cu denumirea "MMMM". A întrebat domnișoara că are nevoie de a pleca în or. Iași, România, unde se va reține pe maxim o oră și ulterior va reveni înapoi în mun. Chișinău, acea domnișoară i-a comunicat că este posibil și să vin la sediul companiei situat pe adresa str. XXXXX, mun. Chișinău și să lase un avans de 50 sau 100 euro. Ulterior, peste ceva timp, dar în aceeași zi, ea a venit la oficiul de pe adresa indicată, unde în oficiu erau două persoane de sex feminin, numele cărora nu le cunoaște. Au discutat cu una dintre aceste persoane, nu cunosc precis dacă era tot acea cu care a discutat la telefon, însă discuția a mers referitor la costul deplasării, data când are nevoie de a se deplasa și a întrebat dacă la revenire ea nu va fi plasată în carantină, la care ei acea doamnă i-a răspuns că nu voi fi plasată în carantină și totul va fi în regulă, ei se vor ocupa de această întrebare. Ea a lăsat avans de 50 euro și domnișoara i-a fotografiat pașaportul ei și a făcut și o copie de pe acesta.

Ulterior, în aceeași zi pe ea pe aplicația "viber" a telefonat-o un număr +XXXXXXXX, un domn care s-a prezentat cu numele M. care i-a comunicat că el va fi șoferul ei și ca la data de 08 iulie 2020 la orele 08.00 să se prezinte în fața oficiului firmei. A doua zi ea s-a prezentat la ora indicată și s-a întâlnit cu Mihail, el era cu un automobil de model "Mercedes Vito" cu numerele de înmatriculare VZO XXX de culoare albă. Cu acesta a plecat spre or. Iași, ea era unica pasageră.

Înainte de a ajunge la postul vamal "Leușeni", M. s-a oprit la o stație pecc "Bemol", unde în automobil i-a explicat ca, ea ca să poată trece hotarul trebuie să semneze niște acte precum că ea este angajată în calitate de contabil la o firmă cu denumirea "Altex", i-a dat și a semnat documentele de angajare, precum că lucrează la acea companie din luna mai anul curent și i-a explicat că în Iași ea se duce cu misiunea de a achita careva penalități. Tot atunci i-a dat suma de 200 euro pentru serviciile acordate. Ea nu a întrebat pentru ce să semneze acele acte din motiv că era un pic șocată și nu-și dădea seama ce face.

La traversarea hotarului poliția de frontieră a R. Moldova nu a cerut nimic doar a prezentat actele de identitate, însă la intrarea în România șoferului i s-au adresat mai multe întrebări din motiv că ei au suspectat ceva, a auzit cum i-au adresat o întrebare de genul "câți contabili ai la firmă" și "unde este sediul firmei", ulterior le-au permis să intre și ei au mers mai departe. Menționează că, șoferul a coborât din automobil și a plecat în oficiul poliției de frontieră românești unde a stat de vorbă din automobil ea nu a observat să fi dat careva bani. La revenire în țară, la vama română au trecut rapid prezentând doar actele de identitate, la poliția de frontieră a R. Moldova, șoferul a luat două declarații pe propria răspundere care se completează obligatoriu de toți cei intrați în țară, M. le-a completat cu mâna lui ea doar a semnat. Acesta i-a spus că "vezi dacă nu scrie pe verso că ne obligăm să stăm în autoizolare înseamnă că totul va fi normal". Menționează că M. a coborât din automobil și a plecat în sediul poliției de frontieră unde a stat aproximativ 5 – 7 minute, după care cineva din angajați a venit și a verificat automobilul dacă nu

transportă ceva, întrebându-l pe M. dacă de data aceasta nu transportă ceva. După completarea fișelor epidemiologice M. i-a spus precum că ”vezi că totul este bine”, ulterior au plecat.

Pe drum cât mergeau ea la întrebare de M. dacă totul va fi bine adică la intrarea în țară să nu fie obligată să stea în autoizolare două săptămâni și cum acesta va acționa ca să nu fie plasată în carantină, la care M. i-a comunicat că totul e ok acești bani pe care ea i-a achitat o parte le revin și polițiștilor de frontieră pentru faptul ca să îi faciliteze intrarea în țară fără să fie plasați în autoizolare.

A mai adăugat că, ea a înregistrat convorbirea cu doamna de la sediul firmei din data de 07 iulie 20XX și convorbirea ei cu M. când mergeau cu el, de asemenea ei i-au perfectat un ecuson precum că este angajată la firma menționată mai sus și a pozat-o, a pozat și automobilul cu care s-au deplasat.

La data de 21.07.20XX cet. A.L. fiind audiată suplimentar a comunicat că, ea personal a discutat pe aplicația ”mesenger”, care aparține prietenei sale O.P. cu persoana care era înscrisă ca ”R.C.”. Această convorbire ea a imprimat-o pe foi și a anexat-o la proces verbal. De asemenea convorbirea cu persoana din sediul firmei de pe str. XXXX, mun. Chișinău ea nu a păstrat-o în telefonul mobil, deși ea această înregistrare a efectuat-o cu telefonul ei mobil, aceasta a păstrat-o în calculator și a înscris-o pe un disc pe care îl anexează la proces verbal.

Totodată, la data de 31.07.20XX cet.A.L. fiind audiată suplimentar a comunicat că, la data de 24 iulie 20XX după orele mesei a plecat la sediul firmei SRL ”PPPPP”, amplasată pe str. XXXX, mun. Chișinău. La sediul firmei era aceleași domnișoare cu care a discutat în data de 07 iulie 20XX. Cu acestea s-a înțeles despre plecarea sa în România, la care ele i-au comunicat că pentru zilele de week-end este ocupat tot transportul și deja pentru data de 28 iulie 20XX este liber. Ea a dat acordul pentru data de 28 iulie 2020 să plece și acestea i-au luat un act de indetitate pe care-l avea asupra sa, permisul ei de conducere și l-au xeroxat, comunicându-i tot o dată că avans nu este nevoie să las din motiv că a mai fost clienta lor și că au încredere. De asemenea având toate datele sale acestea i-au comunicat că, o va telefona un șofer.

Ulterior ea a plecat așteptând să fie telefonată de șoferul firmei cu care se v-a înțelege ulterior. Pe data de 27 iulie 20XX ea a sesizat că nu a fost telefonată de nimeni de la firmă așa că a plecat să se intereseze dacă v-a fi telefonată. La oficiul firmei era doar o domnișoară care i-a comunicat că de dosarul ei se ocupă colega ei însă să nu-și fac griji că ea v-a fi telefonată neapărat.

La 27 iulie 20XX în jurul orei 20.30 de pe numărul de mobil ZZZZZZ, a apelat-o persoana pe care o cunoșteam pe nume M., șoferul care anterior a transportat-o în România. Cu el s-a înțeles să se întâlnească la data de 28 iulie 20XX, orele 07.00 la oficiul firmei de transport indicate mai sus.

La 28 iulie 20XX M. a venit cu automobilul de model ”Mercedes Vito” de culoare albă cu numerele de înmatriculare YZO XXX, era doar ea. M. a lăsat careva acte în oficiu și a telefonat cuiva, pe telefon a auzit cum el discuta că actele pe care le-a lăsat sunt ale unui client pe care l-a transportat anterior, după care a luat alte acte din oficiu pentru ea, contracte de angajare a ei în calitate de contabil, ordin de deplasare în interes de serviciu, facturi pentru achitarea la o firmă din România cu denumirea ”Fan”, de asemenea un ordin de eliberarea a ei din funcție, nu țin minte data, pe care ea le-a semnat în automobil lângă oficiu.

După care s-au deplasat spre România, unde pe drum M., a cărui nume de familie este B., pe care a aflat-o ulterior, i-a comunicat că el s-a mai deplasat analogic și cu alte persoane în România, chipurile li se perfectau acte de angajare și plecau în interes de serviciu. De asemenea el îi comunica despre faptul că aceste acte de angajare sunt înregistrate într-o bază de date unde tot achită careva bani precum și a făcut referință la faptul că careva sume de bani le achită și la postul de trecere a frontierei. El îi comunicase din nou fabula precum că ea este angajată ca contabilă și scopul de plecare în România este ca să achite facturile la compania ”Fan” din România. La stația de alimentare cu combustibil ”Rompetrom” care se află lângă punctul de trecere

a frontierei "Leușeni-Albița" i-a dat lui B.M. suma de 5000 lei, în bancnote cu nominalul de 200 lei.

Ulterior la intrarea în România, M. le-a comunicat vameșilor scopul plecării și a prezentat actele, aceștia din urmă l-au întrebat pe M. câte contabile are firme și altele neavând încredere în acele acte. Astfel, pe i-au trimis la un control medical, însă o doamnă i-a examinat vizual și le-a permis trecerea.

În aceia zi aproximativ la orele 18.00 erau la ieșirea din România unde la verificarea actelor au apărut careva suspiecții la vameșii români, care era alt schimb decât acei din prima jumătate a zilei. Aceștia au cerut de la ea să completeze o fișă epidemiologică și o declarație, ce fel nu ține minte, după care le-a permis să traverseze hotarul în direcția de ieșire din România.

La intrare în R. Moldova, nu a completat nici o fișă epidemiologică, B.M. a prezentat actele de angajare a ei și scopul de deplasare peste hotare, după care au plecat, s-au reținut la punctul de control aproximativ 20 minute. După aceasta mai multe deplasări nu au mai avut.

Ulterior a discutat prin intermediul aplicației "Viber" cu M., care i-a comunicat că în acea seară când a adus-o pe ea el a mai plecat cu un client și vameșii români nu i-a permis traversarea hotarului. Ea l-a întrebat dacă pe viitor v-a mai avea necesitatea de deplasare va fi posibil la care el i-a comunicat că în cazul dacă românii nu vor permite trecerea, el banii nu-i v-a restitui.

Totodată la data de 04.02.20XX cet.A.L. fiind audiată suplimentar a comunicat că, la data de 28 iulie 20XX în timp ce se întorcea din România cu microbuzul, la volanul căruia era B.L., l-a anunțat că o să mai aibă nevoie să plece în or.Iași la mătușa ei ca să-i transmit niște acte. I-a spus că nu știe când exact o să plece, dar i-a spus că îl anunț preventiv la numărul lui personal, pentru a nu mai suna la firmă. Astfel, la data de 2 sau 3 august 2020 ea i-a scris un sms pe aplicația "Vaiber" întrebându-l dacă are dată liberă pentru a pleca în or.Iași, la care dumnealui trebuie să vorbească cu șeful lui și o anunță când pleacă. Astfel au convenit să plece la data de 05.08.20XX.

Ulterior la data de 05.08.20XX la ora 07.00 ea a plecat la sediul firmei SRL "PPPP", amplasată pe str. XXXX, mun. Chișinău. La sediul firmei nu era nimeni încă, după care a venit în scurt timp Buzulan Mihai cu automobilul de model "Mercedes Vito" de culoare albă cu numerele de înmatriculare YZO XXX, era doar ea și el. M. a luat careva colete oficiu și o mapă cu acte printre care erau și actele pentru ea, contracte de angajare a ei în calitate de contabil, ordin de deplasare în interes de serviciu, facturi pentru achitarea la o firmă din România denumirea căreia nu o poate comunica, de asemenea un ordin de eliberarea a ei din funcție, cu dată sau fără ea nu ține minte data pe care ea le-am semnat în automobil.

După care s-au deplasat spre România spre vama Leușeni, unde pe drum B.M., a stopat la stația de alimentare cu combustibil "Rompetrom" care se află lângă punctul de trecere a frontierei "Leușeni-Albița" și el îi comunicase din nou fabula precum că ea este angajată ca contabilă și scopul de plecare în România este ca ea să achite facturile la compania denumirea căruia acum nu o ține minte, însă era o firmă din România. I-a dat lui B.M. suma de 250 euro, în bancnote cu nominalul de 5, 10 și 20 euro.

Ulterior la intrarea în România, M. le-a comunicat colaboratorilor în uniformă scopul plecării și a prezentat actele, aceștia din urmă l-au întrebat pe M. câte contabile are firme și a fost chemată ea prima într-un birou, unde colaboratorul în uniformă, i-a dat o foaie albă și i-a spus să scriu declarație despre scopul plecării ei în or.Iași. Aceiași procedură separată a fost și cu B.M., apoi le-au permis să treacă în România.

În aceia zi aproximativ la orele 18.00 – 19.00 erau la ieșirea din România unde la verificarea actelor din nou au scris declarație în formă scrisă despre scopul aflării ei în România, la fel a scris și B.M., după care au traversat hotarul în Moldova. B.M. s-a dus și a adus fișe epidemiologice, pe care le-a completat el, ea doar a semnat-o, asigurându-o că la intrarea în Moldova ea nu o să fie plasată în carantină, fapt care cel mai mult și-a dorit ea. Apoi a plecat cu actele și fișele epidemiologice semnate în sediul de alături fără să-i spună unde se duce concrete.

Aproximativ în 15 min. s-a apropiat B.M. și numai cum a început deplasarea, a fost stopați de colaboratorii de poliție din SPIA, unde B.M. i a fost reținut. La el au rămas toate documentele.

Menționează, că în timpul reținerii lui B.M., toate documentele semnate de ea au rămas la el, dar și până la reținerea lui, de câte ori a fost cu el în România și semna contractele de muncă împreună cu alte documente, el nu îi dădea ei nici un exemplar, toate doar le semna și rămâneau la el.

Totodată comunică, că ea nu are studii în domeniul contabilității și nu a avut intenția de a se angaja la SRL "PPPPP" în calitate de contabil, ea nu are studii de specialitate finisate sau superioare complete.

La data de 14.08.20XX cet.B.A. fiind audiată în calitate de martor a declarat că, la moment este administratorul SRL "MMMM", ultima prestează servicii contabile entității "PPPPP" SRL, în baza documentelor primare care includ: facturi fiscale de intrare, facturi fiscale de ieșire, extrasele bancare, documente pe casierie, formează rapoarte fiscale și financiare care le prezintă utilizatorilor externi – Serviciului Fiscal de Stat, Compania națională de asigurări sociale, Departamentul Statistică și Sociologie.

Întocmirea documentelor primare ca facturi fiscale de ieșire, documente pe casierie, contracte cu furnizorii și clienții, dosarele personale ale angajaților sunt întocmite de administratorul entității "PPPPP" SRL.

Procedura de înregistrare sau eliberare a unui angajat se efectuează în baza raportului fiscal "IRM19", Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă. Conform coloanei 10 se atribuie codul raportului de muncă conform dății corespunzătoare. Raportul dat este semnat și primit de către Serviciu Fiscal de Stat cu un număr unic de înregistrare.

Serviciul contabil în baza datelor primite din partea administratorului entității "PPPPP" SRL, S.C., înregistrează fluctuația personalului (angajare/eliberare din funcție), prin depunerea raportului IRM 19, folosind metode automatizate de raportare pe pagina web "servicii.fisc.md".

Dosarele personale ce țin de cadre, sunt păstrate nemijlocit la entitatea "PPPPP" SRL.

La data de 12.10.20XX fiind audiat în calitate de martor cet.S.E. a declarat că, în perioada mai – august 2020 a activat în calitate de șofer în cadrul "PPPPP" SRL, în baza contractului individual de muncă, transportând colete pe teritoriul Republicii Moldova cu automobilul de model "Dacia Logan", cu un salariu lunar de 6000 lei. În luna august 20XX, fostul lui șef, S.C., i-a spus să meargă în calitate de șofer de schimb cu microbuzul de rută "Mercedes Vito", împreună cu colegul său M., pentru a transporta pasageri în România, cu condiția că v-a fi achitat suplimentar pentru serviciu. Ea deține pașaport român și a fost în România ca șofer de schimb de două ori, în ambele cazuri au transportat 6-7 pasageri. Ea, personal, nu cunoaște ce acte dețineau pasagerii și în baza cărora traversau frontiera, toate actele se aflau la al doilea șofer, M.. Ea doar urca la volan când acesta obosea. Deoarece nu i s-a achitat adaosul promis pentru serviciile suplimentare prestate și el i-a spus lui S.C. că nu este de acord să plece cu pasageri în România, ultimul i-a spus să scrie cerere de eliberare. Respectiv, din luna august 20XX nu mai activează în cadrul "PPPPP" SRL.

La 08.09.20XX fiind audiată în calitate de martor cet. R.I. a declarat că, la moment este în proces de perfectare a actelor de tip românesc.

Menționează că, procesul de redobândire a cetățeniei românești ea l-a început cu câțiva ani în urmă. După procedură a strâns toate actele necesare și a depus dosarul de cetățenie la Ambasada României din R. Moldova. Ulterior aproximativ în luna ianuarie 20XX ea a depus jurământul, după care a purces la depunerea actelor necesare pentru perfectarea buletinului de tip românesc.

Din motivul stării de urgență care a fost instituită din luna martie 20XX în legătură cu virusul COVID-19, nu a reușit să plece în România pentru a depune actele necesare pentru perfectarea buletinului românesc. Acest lucru a reușit să-l execute abia în luna iulie 20XX când a plecat cu mai multe persoane ei necunoscute, trei femei și un bărbat, în România.

Menționează că, în România a plecat cu un automobil de culoare albă nu-și aducă aminte marca și modelul și nici numerele de înmatriculare, șoferul era un domn de vârstă tânăr, nu-și amintește la moment cum arăta acesta, cu ea mai erau trei femei și un bărbat, cu ce scop ei au plecat în România nu cunoaște din motiv că nu a discutat acest subiect cu ei. În aceia-și zi când a plecat au revenit cu toții. Plecarea a fost din mun. Chișinău, nu-și aduce aminte precis adresa de unde a plecat, ea a venit din sat cu o rudă de a sa care a lăsat-o direct la locul de unde a plecat, în acel moment era noapte și ea nu știe prea bine orașul așa că nu cunoaște cu certitudine locul de unde a plecat.

La traversarea frontierei ea a prezentat pașaportul meu de tip moldovenesc (biometric), poliția de frontieră a României a verificat actele de identitate ale lor și le-a permis traversarea, atunci ofițerul de poliție s-a apropiat de automobilul unde erau ei și a verificat la fiecare în parte actele.

În România a plecat în or. Tecuci, unde a depus actele necesare după care a revenit înapoi acasă. În Moldova a ajuns spre orele sereii, unde la traversarea hotarului ei cu toții a îndeplinit o fișă epidemiologică cu obligarea de a sta în autoizolare pentru o perioadă de 14 zile. După aceasta au plecat în mun. Chișinău, unde șoferul l-a lăsat aproape de gara de nord de unde a plecat acasă.

A mai adăugat că, a aflat despre această firmă de transport dintr-o broșură, pe care i-a dat-o o persoană necunoscută în ziua când a depus jurământul la Consulatul României din mun. Bălți. Pentru serviciile de transport a achitat suma de 300 lei, pe care am dat-o la șofer.

După această călătorie ea nu a mai fost în România, menționează că la traversarea frontierei a prezentat doar actele noastre de identitate și nimic alt ceva, polițistului de la frontieră a comunicat că pleacă cu scopul de a depune actele necesare pentru perfectarea documentelor de tip românesc, alte careva acte care i-ar permite intrarea în România nu a prezentat și nici șoferul nu a prezentat. Nu a semnat careva acte precum că el aș fi angajată la firma de transport.

La fel, la data de 09.10.20XX fiind audiat în calitate de martor cet. B.P. a declarat că, la moment temporar a venit în Republica Moldova, însă de facto activează în Marea Britanie de aproximativ trei ani și deține pașaport și buletin român.

Aproximativ în luna iunie a.2020 el avea nevoie de a pleca în România pentru a schimba viza de domiciliu din or.Vaslui în or.Bacău. Astfel el s-a dus la Consulatul României și la poartă era o fată care i-a dat o cărticică de vizită în caz că are nevoie de a se deplasa în România la Oficiul de Viză și Pașapoarte din or.Vaslui. Ea a sunat pe acel număr și i-a răspuns o doamnă. El i-a spus că deține cetățenia României și are viza de reședință în or.Vaslui, însă are necesitatea să-și schimbe viza de reședință în or.Bacău și astfel are nevoie de o programare online. Ea i-a spus să se apropie la sediul lor care se afla în apropierea nemijlocită de Consulatul României, acolo a fost întâlnit de către acea doamnă și i-a dat copia pașaportului românesc, ea i-a spus încă o dată de ce are nevoie, după care ea i-a spus că o să fie telefonat în 2-3 zile și o să fie anunțat când o să fie programarea. Tot atunci ea l-a întrebat dacă se duce cu automobilul persoanei sau se duce centralizat cu transportul lor și ea a fost de acord să se ducă cu transportul lor, pentru a avea mai puține cheltuieli. Pentru serviciul de a se programa online ea nu a achitat atunci nimic. Însă a fost anunțat să se prezinte la un alt oficiu din regiunea str.Pușkin mun.Chișinău. Ajungând acolo a fost întâlnit de șofer, un băiat tânăr, care avea o listă și ei au fost cinci persoane care s-au pornit în România la aceeași instituție din or.Bacău, însă toți aveau nevoie de a perfectă careva acte. Pe drum unul din băieți nu avea un act și s-a întors înapoi. Ajungând la stația Peco din regiunea frontierei de stat, ei toți patru au coborât din microbuz și au urcat în alt microbuz care venea din România, iar pasagerii lor patru la număr s-au urcat în microbuzul cu care au venit ei. Când deja au urcat în al doilea microbuz, deja era alt conducător auto, tot un băiat tânăr care la fiecare ne-a dat câte un contract unde era stipulat când aveau programarea online, cât costă serviciul de programare online, cât costă serviciul de schimbare a vizei de reședință, cât costă pașaportul care îi expira precum și biletul de deplasare, în total erau 2900 lei fiind anexat un bon de plată. Din acei bani conducătorul auto trebuia să achite centralizat pentru toate serviciile în România. Cum numai au ajuns la

frontiera cu România, era ora 00 și 01 min și au fost informați de poliția română, precum că de în acea zi s-a modificat legislația și în caz că dorim să intrăm în România trebuie să stăm în carantină 14 zile și deoarece nimeni nu a fost de acord nefiind pregătiți de a sta în carantină, au făcut cale întoarsă și îndată s-au întors cu acel microbuz în Chișinău. În Chișinău i-au fost întorși toți banii, adică 2900 lei, a vrut să lase măcar 200 lei pentru motorină, însă conducătorul auto nu a vrut să primească, cerându-ți scuze despre incomoditatea care s-a primit. Menționează, că nu cunoaște denumirea firmei care i-a perfectat programarea online, deoarece era sunat de pe numere diferite pe care nu le-a memorat, nici numele conducătorilor auto tot nu le știe. La fel nu are careva pretenții față de acea firmă. Când a intrat în Republica Moldova au fost opriți de poliție, dar deoarece nu intrasem în România nu a cerut să completăm alte acte. Careva bani pentru poliție ei nu au dat.

La data de 19.01.20XX fiind audiat în calitate de specialist U.S. a declarat că, activează în calitate de inspector principal în cadrul Inspectoratului de Stat al Muncii din anul 20XX.

Referitor la legalitatea încheierii contractelor individuale de muncă dintre SRL "PPPPP" și salariați a comunicat, că examinând dosarul personal al salariatului A.L. s-a stabilit că, cu persona în cauză a fost încheiat un contract individual de muncă cu nr.2407/20 din 24.07.20XX semnat de către ambele părți, fiind angajată în funcția de operator-contabil la SRL "PPPPP". Este de menționat faptul că, în contractul individual de muncă menționat mai sus lipsesc condițiile de retribuire a muncii, regimul de muncă și odihnă, concediile de odihnă anuale, condițiile de asigurare medicală și socială.

Astfel, potrivit art.54 alin.3 din Codul Muncii, dacă în contractul individual de muncă nu este stipulată durata acestuia, contractul se consideră încheiat pe o durată nedeterminată. Pentru verificarea aptitudinilor profesionale ale salariatului, la încheierea contractului individual de muncă, acestuia i se poate stabili o perioadă de probă, fapt stipulat în art.60 al Codului Muncii, reieșind din cele menționate, stabilirea perioadei de probă este un drept al angajatorului, dar nu o obligație. Angajarea cet.A.L. în funcția de operator-contabil la SRL "PPPPP" în lipsa unui certificat, diplomă, document în funcția deținută, nu constituie o încălcare a legislației muncii, riscul fiind asumat doar de către angajator. Conform IRM-19 privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă, se constată că angajatul A.L. a fost înregistrat ca plătitor de contribuții în bugetul statului. Conform cererii de demisie semnată de A.L. s-a stabilit că, ultima a solicitat desfacerea contractului individual de muncă începând cu data de 31.07.20XX.

La data de 05 august 20XX, a fost efectuată percheziția în sediul firmei SRL "PPPPP" amplasată pe str. XXXX, mun. Chișinău, în cadrul căreia au fost depistate și ridicate documente, care au importanță pentru urmărirea penală, după cum urmează: contractul individual de muncă nr.1505/20 din 15 mai 20XX de angajare a cet. B.M. în calitate de șofer-delegat la SRL "PPPPP" pe 2 file; contractul individual de muncă nr.XXX/20 din 24 iulie 20XX de angajare a cet. A.L. în calitate de operator contabil la SRL "PPPPP" pe 2 file; cererea de demisie a subsemnatei cet. A.L. din funcția de operator-contabil de la SRL "PPPPP" începând cu data de 31.07.20X, fără număr de înregistrare și dată pe 1 filă; contractul individual de muncă nr.2407/20 din 24 iulie 20XX de angajare a cet. O.C. în calitate de operator-contabil la SRL "PPPPP" pe 2 file; cererea de demisie a subsemnatului cet. O.C. din funcția de operator-contabil de la SRL "PPPPP", începând cu data de 29.07.20XX, fără număr de înregistrare și dată pe 1 filă; copia buletinului de identitate a cet. O.C. pe 1 filă; contractul individual de muncă nr.2707/20 din 27 iulie 2020 de angajare a cet. L.V. în calitate de operator contabil la SRL "PPPPP" pe 2 file; copia buletinului de identitate a cet. L.V. pe 1 filă; adeverința de confirmare a deplasării peste hotarele R. Moldova a cet. L.V. din 03.08.20XX semnată de directorul SRL "PPPPP" cet. C.S. ope 1 filă; delegația nr.301 din 03.08.20XX pe numele cet. L.V., privind delegarea ultimei pentru efectuarea plăților restante pentru serviciile prestate prin colaborare cu SSSSS SRL, pe 1 filă, ordinul nr. AAA din 03.08.20XX de deplasare a cet. L.V. în Iași-Focșani-București, România, pe 1 filă, anexa facturii nr.MMMM de expediții ale SRL "PPPPP" în Iași, România pe 1 filă, invoice series F Fan nr.MMMM din 31.07.20XX pe 1 filă, fișierele electronice mapa cu denumirea "M.B." ce conține

fișiere cu denumirea "CIM"; "delegație" ambele fiind în format "Word" și un fișier cu denumirea "foaie parcurs autoturisme" în format "PDF", care **la data de 13.08.20XX prin ordonanța de recunoaștere și anexare a corpurilor delictu au fost recunoscute și anexate la prezenta cauză penală în calitate de corp delict.**

La data de 05 august 20XX, a fost efectuată percheziția în mijlocul de transport de model "Mercedes Vito" cu numerele de înmatriculare YZO XXX, care era parcat pe teritoriul punctului de traversare a frontierei "Leușeni", în cadrul căreia au fost depistate și ridicate documente, care au importanță pentru urmărirea penală, după cum urmează: contractul individual de muncă nr.2407/20 din 24 iulie 20XX de angajare a cet. A.L. pe 2 file; contractul individual de muncă nr.1505/20 din 15 mai 2020 de angajare a cet. B.L. pe 2 file; ordinul nr. 305A din 04 august 20XX pe numele cet. A.L. pe 1 filă; delegația nr.305 din 04.08.20XX pe numele cet. A.L. pe 1 filă; adeverință din 04.08.20XX eliberată pe numele cet. A.L. pe 1 filă; un ecuson cu fotografia cet. A.L.; un ecuson pe numele cet. G.L., care la data de 06.08.20XX prin ordonanța de recunoaștere și anexare a corpurilor delictu au fost recunoscute și anexate la prezenta cauză penală în calitate de corp delict.

La data de 05 august 20XX, la directorul SRL "PPPPP", cet. C.S., a fost ridicată o mapă cu coperta de culoare albastră care conține douăsprezece failuri cu actele persoanelor angajate în cadrul companiei menționate: Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă formularul electronic "IRM19" pe angajatul B.M. și blancurile necompletate ale Ordinului de încadrare, datele de identitate ale cet. B.M., contractul individual de muncă și ordinul de angajare.

- Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă formularul electronic "IRM19" pe angajații C.E. și O.L. și blancurile necompletate ale Ordinului de încadrare, datele de identitate ale cet. O.L., contractul individual de muncă și ordinul de angajare.

- Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă formularul electronic "IRM19" pe angajații C.E. și E.L. și blancurile necompletate ale Ordinului de încadrare, datele de identitate ale cet. C.E., contractul individual de muncă și ordinul de angajare.

- Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă formularul electronic "IRM19" pe angajaților A.L. și O.C. și blancurile necompletate ale Ordinului de încadrare, datele de identitate ale cet. A.L., contractul individual de muncă și ordinul de angajare.

- Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă formularul electronic "IRM19" pe angajații A.L. și O.C. și blancurile necompletate ale Ordinului de încadrare, datele de identitate ale cet. O.C., contractul individual de muncă și ordinul de angajare.

- Informația privind stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de muncă formularul electronic "IRM19" pe angajatul G.O. și blancurile necompletate ale Ordinului de încadrare, datele de identitate ale cet. G.O., contractul individual de muncă și ordinul de angajare, **care la data de 07.08.20XX prin ordonanța de recunoaștere și anexare a corpurilor delictu au fost recunoscute și anexate la prezenta cauză penală în calitate de corp delict.**

La 05.08.20XX a fost efectuată percheziția în automobilul de model "Mercedes Vito" cu numerele de înmatriculare YZO XXX, de care se folosea cet. B.M., care a avut loc pe teritoriul PTF "Leușeni", în urma căreia au fost depistate și ridicate mai multe documente și bani în următoarea componență: cinci bancnote cu nominalul de 20 euro, zece bancnote cu nominalul de 10 euro, zece bancnote cu nominalul de 5 euro și cinci bancnote cu nominalul de 200 lei, care la data de 13.08.20XX, în scopul determinării veridicității bancnotelor depistate, prin ordonanța privind dispunerea expertizei judiciare (tehnică a documentului), a fost dispusă efectuarea expertizei judiciare (tehnică a documentului) în privința bancnotelor dispunând

executarea acestora experților Centrului Tehnico-Criminalistic și Expertize Judiciare al IGP al MAI, iar conform Raportului de expertiză judiciară nr.34/12/1-C-XXXX din 21.08.20XX - **5 bancnote cu nominalul de 200 (două sute) lei BNRM; 5 bancnote cu nominalul de 20 (douăzeci) EURO, 10 bancnote cu nominalul de 10 (zece) EURO; 10 bancnote cu nominalul de 5 (cinci) EURO, toate bancnotele au fost împachetate într-un plic de hârtie albă și întărite cu ștampila "Examinare nr.1 Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare al IGP al MAI".**

Astfel, în cazul dat pretinsele acțiuni ilegale au fost cercetate prin prisma infracțiunii prevăzute de art.362¹ alin.(3) lit.a) din Codul penal, *adică, organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat, săvârșita de un grup criminal organizat*".

Ca urmare, pentru a fi trasă la răspundere persoana cercetată în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.362¹ din Codul penal, ca și în alte cazuri, acțiunile subiectului trebuie să întrunească toate elementele caracteristice acestei fapte penale.

Este de menționat că, în ipotezele reflectate *supra*, se constată că, acțiunile infracționale au avut loc pe parcursul perioadei stării de urgență instituite pe întreg teritoriu al Republicii Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.55 din 17.03.XXXX.

Mai mult, condiționalitățile care erau impuse de țările de destinație erau consecințe ale instituirii restricțiilor de circulație în legătură cu starea pandemică COVID - 19 securitatea sănătății publice, dar nicidecum a interdicțiilor sau limitării posibilității cetățenilor Republicii Moldova de intrare pe teritoriul statelor de destinație.

Deci, la calificarea faptelor investigate, ca organizare a migrației ilegale, urmează a se ține cont că **obiectul juridic special** al infracțiunii prevăzute la art.362¹ din Codul penal, care constituie acele relațiile sociale cu privire la desfășurarea în condiții de legalitate a organizării intrării, șederii sau tranzitării teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat. După cum s-a stabilit, potrivit Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare, la articolul 6 alineatul (1) identifică trei categorii de fapte infracționale de organizare a migrației ilegale. Confectionarea unui document de călătorie sau de identitate fals, furnizarea sau posedarea unui asemenea document este doar una din aceste modalități (articolul 6 alineatul (1) litera (b)).

Sub aspectul **laturii subiective**, infracțiunea de organizare a migrației ilegale se caracterizează prin intenție directă. Motivul acestei infracțiuni este interesul material. Un semn obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii prevăzute la art.362¹ din Codul penal este scopul infracțiunii: scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, ceea ce înseamnă că făptuitorul urmărește să obțină de la migrant sau de la o altă persoană o remunerație sub formă de bani, sau bunuri, sau foloase ori avantaje patrimoniale, în schimbul organizării migrației ilegale", Deci, în situația prezentării unor acte false în situația pandemică se aduc atingeri încălcării reglementărilor speciale, ce vin să stabilească măsuri de prevenire și control a infecției COVID-19, care au un alt obiect juridic, și anume relațiile sociale referitoare la sănătatea publică.

În asemenea circumstanțe, chiar dacă formal este realizată acțiunea de intrare pe teritoriul statelor străine a cetățenilor Republicii Moldova, care prezintă acte false, și anume contracte de muncă, certificate de sănătate aceste acte nu încalcă restricțiile de intrare și ședere pe teritoriul statelor respective, deoarece, în circumstanțe ordinare, cetățenii Republicii Moldova nu au restricțiile respective, însă aceste condiționalități au fost impuse temporar pentru a asigura protecția sănătății publice.

Astfel, actele falsificate (*contractul de muncă, certificatul de sănătate*), pentru a putea evita restricțiile impuse în legătură cu controlul infecției COVID-19, nu pot constitui obiectul material al infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

Totodată, în cazul dat, pretinsele fapte ilegale au fost examinate prin prisma infracțiunilor prevăzute de art.215, 352¹ și 361 din Codul penal, constatându-se că nu întrunesc elementele infracțiunii, respectiv, lipsind latura obiectivă și subiectivă.

În context, este de menționat că, din probele administrate pe parcursul urmăririi penale, nu s-a constatat că, urmare a acțiunilor persoanelor vizate, ar fi survenit careva consecințe de răspândire a bolilor epidemice, condiție stabilită de legiuitor prin dispoziția normei prevăzute de art.215 din Codul penal. Or, infracțiunea specificată la alin.(1) art.215 din Codul penal, este una materială, și se consideră consumată din momentul răspândirii unei boli epidemice.

Mai mult, încălcarea regulilor sau a normelor sanitaro-egienice și sanitaro-antiepidemice, care implică producerea unor urmări prejudicabile de gravitate mai redusă, ori care nu implică producerea unor urmări prejudiciabile, atrage răspunderea conform art. 76¹ sau din Codul contravențional, *adică, acțiuni exprimate prin nerespectarea măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice.*

Analizând materialele cauzei penale prin prisma infracțiunii prevăzute de art.352¹ din Codul penal, se constată că persoanele vizate nu au făcut careva declarații necorespunzătoare adevărului, în fața unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, or, o asemenea declarație nu a fost consemnată. Infracțiunea prevăzută de art. art.352¹ din Codul penal, este una formală și se consideră consumată din momentul primirii sau consemnării de către organul competent a declarației necorespunzătoare adevărului.

Astfel, în cazul dat persoanele vizate, personal careva acte nu au îndeplinit și nici nu le-au transmis la careva funcționari sau organe competente, totodată, asemenea acte în care să fie incluse date care nu corespund adevărului, nu au fost consemnate de către careva persoane oficiale sau organe competente.

Fiind analizate documentele false depistate și ridicate (*contractele de muncă false*) prin prisma infracțiunii prevăzute de art.361 din Codul penal, se prezumă că acestea provin de la persoane private, particulari, ci nu de la careva instituții publice. Totodată, reieșind din declarațiile persoanelor audiate, s-a stabilit că, acestea nu au fost prezentate la careva instituții oficiale, pentru a produce careva efecte juridice pentru sine.

În cazul dat, este de menționat că, documentele care emană de la particulari se consideră documente oficiale atunci când asemenea documente sunt supuse procedurii publice de autentificare a documentelor create. Tocmai această procedură conferă documentului un caracter oficial, *adică un caracter de drept public.* Totodată, documentele care emană de la particulari se consideră documente oficiale atunci când asemenea documente sunt primite oficial de persoana juridică de drept public, după care se află la dispoziția acestei persoane în legătură cu soluționarea problemei reprezentând obiectul de referință al documentelor primite. Astfel, documentelor private li se recunoaște posibilitatea de a deveni documente oficiale. Momentul convertirii documentelor private în documente oficiale este desemnat prin punerea acestuia la dispoziția organelor sau a persoanelor oficiale în condițiile legii. În concluzie - momentul înregistrării documentului privat de către organul sau persoana oficială este momentul convertirii documentului privat în document oficial. Așadar, punerea la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale a documentelor private în cazul în care sunt îndeplinite condițiile legii, conferă acestor documente aptitudinea de a evalua în obiect material (produs) al infracțiunii prevăzute de art. 361 din Codul penal, *circumstanțe care nu au fost constatate în prezenta speță.*

Deci, documentele (*contractele de muncă false*) urmau a fi folosite doar în scopurile expuse *supra*, *adică*, în vederea evitării restricțiilor impuse în legătură cu controlul infecției COVID-19, nu pot constitui obiectul material al infracțiunii de organizare a migrațiunii ilegale.

Ca urmare, având în vedere cele expuse mai sus, probele administrate pe parcursul urmăririi penale, se constată că, faptele persoanelor vizate urmează a fi examinate într-o procedură separată prin prisma contravenției prevăzute de art.76¹ din Codul contravențional, *pe faptul nerespectării măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice.*

În cazul dat, subiecții contravenției prevăzute de art.76¹ din Codul contravențional, au admis încălcarea regimului special de intrare și ieșire din țară, ceea ce la acel moment, constituia una din măsurile instituite în baza hotărârilor Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică în legătură cu situația epidemiologică la nivel național prin infecție cu COVID-19.

Ca urmare, urmează a fi scoase de sub urmărire penală învinuiții C.S.și B.M., după care, dat fiind faptul, că faptele cercetate nu se impută altei persoane și nu este necesară continuarea acțiunilor procesuale, încât fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, ci constituie o contravenție, în baza motivelor expuse, consider necesar și oportun clasarea integrală a procesului penal în prezenta cauză.

Reieșind din cele expuse, conducându-mă de prevederile art. art. 52 alin.(1) pct.15), 162, 255, 275 pct.2), 286, 467 alin.(3) din Codul de procedură penală, -

DISPUN :

1. Scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului **C.S.** a.n.24.06.19XX buletin de identitate AAAAA, IDNP VVVV, din motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, dar constituie o contravenție.

2. Scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului **B.M.** a.n.19.11.19XX, buletin de identitate seria AAAAA, IDNP VVVV, din motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, dar constituie o contravenție.

3. A restitui organului de urmărire penală mijloacele bănești acordate prin măsura specială de investigații *controlul transiterii banilor*, depistați și ridicați la 05.08.20XX în cadrul efectuării percheziției în automobilul de model "Mercedes Vito" cu numerele de înmatriculare YZO XXX, de care se folosea cet. B.M., care a avut loc pe teritoriul PTF "Leușeni", în următoarea componență: **5 bancnote cu nominalul de 200 (două sute) lei BNRM; 5 bancnote cu nominalul de 20 (douăzeci) EURO, 10 bancnote cu nominalul de 10 (zece) EURO; 10 bancnote cu nominalul de 5 (cinci) EURO, toate bancnotele au fost împachetate într-un plic de hârtie albă și întărite cu stampila "Examinare nr.1 Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare al IGP al MAI".**

4. A păstra la materialele cauzei penale corpurile delict: contractul individual de muncă nr.2407/20 din 24 iulie 20XX, în două exemplare, de angajare a cet. A.L. în calitate de operator contabil la SRL "PPPPP" pe câte 2 file; cererea de demisie a subsemnatei cet. A.L. din funcția de operator-contabil de la SRL "PPPPP" începând cu data de 31.07.20XX, fără număr de înregistrare și dată pe 1 filă; Ordinului de deplasare nr. 305A din 04.08.20XX pe numele lui A.L., un ecuson cu fotografia cu datele de identitate ale cet. A.L. și funcția de contabil înscrisă, delegația nr. 305 din 04.08.20XX eliberată pe A.L., adeverință din 04.08.20XX eliberată pe A.L.

5. A restitui reprezentantului SRL "PPPPP", inclusiv C.S. documentele ridicate în cadrul percheziției oficiului SRL "PPPPP" din 05.08.20XX și percheziției din automobilul de model "Mercedes Vito" cu numerele de înmatriculare YZO XXX din 05.08.20XX și cele ridicate de la C.S. altele decât cele menționate la pct. 4 al prezentei ordonanțe.

6. Clasarea procesului penal în cauza nr.XXXXXXX.

7. Prezenta ordonanță este executorie imediat din momentul adoptării, însă devine irevocabilă după expirarea termenului de contestare sau epuizarea căilor de atac.

8. Informarea persoanele interesate despre hotărârea adoptată, cu explicarea termenului și modului de atac al acesteia.

Procuror în Procuratura XXXXXXXX

S.P.

ORDONANȚĂ

mun. Chișinău

28.02.20XX

Procuror în XXXXXX, SP, examinând cererea învinuitei CDA precum și materialele cauzei penale nr.XXXXXXXX,-

CONSTAT :

Urmărirea penală în cauza penală nr. XXXXXXXX a fost pornită la 22.10.2021, de către organul de urmărire penală al SV, în baza art.art.27, 248 alin. (5) din Codul penal, pe faptul tentativei de trecere peste frontiera vamală a Republicii Moldova prin nedeclarare a valorilor culturale.

În cadrul urmăririi penale s-a stabilit la 22.10.2021, *aproximativ la ora 16:40 min cet. CDA, acționând contrar prevederilor art. 9 din Legea cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice nr. 1569-XV din 20.12.2002 precum și art. 6 din Convenția asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale din 14.11.1970, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 141-XVI din 21.06.2007, urmărind scopul scoaterii valorilor culturale de pe teritoriul Republicii Moldova prin locuri stabilite pentru control vamal, dar prin nedeclararea acestora, aflându-se în postul vamal „PVI Aeroport Internațional Chișinău” amplasat în mun. Chișinău bd. Dacia 80/3, fără a deține certificatul special prin care statul exportator – Elveția să specifice că exportul bunului sau bunurilor culturale în cauză este autorizat de către el, după înregistrarea la cursa Chișinău – Moscova și după trecerea controlului documentar s-a îndreptat spre zona de control vamal.*

Prin urmare, CDA, aflându-se la în zona de control vamal, a selectat culoarul verde de plecare care prevede ”NIMIC DE DECLARAT” și s-a îndreptat spre zona de control de securitate al pasagerilor și bagajelor de mână, moment în care a fost redirecționată selectiv pe culoarul roșu de control vamal ce prevede bunuri de declarat.

Astfel, în zona de control vamal coridor roșu, pasagera, la solicitarea inspectorului vamal nu a declarat careva bunuri, iar ca urmare a efectuării controlului fizic detaliat al bagajului acesteia, au fost depistate și ridicate o vioară „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonensis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcuș „A.LAMY” însoțite de certificatele eliberate la 20.10.2021 de către expertul în evaluarea instrumentelor muzicale cu coarde, meșter restaurator de instrumente muzicale cu coarde, Peremitin Gheorghe, potrivit cărora acestea au valoare istorică și artistică pentru patrimoniul Republicii Moldova evaluate la suma de 2 220 000 Euro.

*Conform raportului de expertiză judiciară nr. YYYYYY din 21.12.2021, vioara depistată și ridicată la 22.10.2021 în postul vamal „PVI Aeroport Internațional Chișinău”, în cadrul controlului fizic vamal al pasagerei rutei ”Chișinău – Moscova”, CDA, este **Vioară Guadagnini – Torino cca 1777 – 1785**, care din perspectiva legislației Europene legată de patrimoniul cultural, în lumina Convenției ONU de la Paris din 14 noiembrie 1970 asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale și conform definiției de bun cultural din Articolul 1 al Convenției; în lumina Convenției ONU de la Paris din 16 noiembrie 1972, privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural și conform definiției de patrimoniul cultural din Articolele 1 și 2 ale convenției, este **de valoarea culturală excepțională din perspectiva artistică, științifică și istorică.***

Valoarea de piață a viorilor confecționate de către Guadagnini Giovanni Battista la Torino între anii 1771 – 1786 (din care clasă face vioara examinată) se estimează ca fiind pentru perioada anilor 1935 – 2021, la preț minim de 14 400 (paisprezece mii patru sute) \$ SUA (în anul

2017 februarie) și la preț maxim de 2 106 933 (două milioane una sută șase mii nouă sute treizeci și trei) \$ SUA (în anul 2018 iunie).

Astfel, prin măsurile inspectorilor vamali, acțiunea lui CDA îndreptată spre scoaterea valorilor culturale de pe teritoriul R.Moldova prin nedeclarare, nu și-a produs efectul.

Deci, prin acțiunile sale intenționate, CDA, a comis infracțiunea prevăzută de art. 27, 248 alin. (7) lit. c) Cod penal, după indici calificativi: **Tentativă de contrabandă**, adică tentativa de „scoaterea de pe teritoriul Republicii Moldova a valorilor culturale, prin locuri stabilite pentru control vamal, prin nedeclarare în documentele vamale, săvârșite asupra mărfurilor valoarea cărora este mai mare de 16000 de unități convenționale”.

La 22.12.2021 CDA fiind recunoscută în calitate de bănuît și audiată a declarat că nu s-a prezentat pentru data de 03.11.2021 din motiv că a avut concert în Norvegia și repetițiile se începeau la data de 01 noiembrie 2021. La întrebarea dacă pe domnul CB, îl cunoaște, când l-a cunoscut și în ce circumstanțe, ultima comunică că domnul Cedric Berger a fost avocatul pentru divorțul ei, a divorțat în Elveția, cu acesta a făcut cunoștință în anul 2017, i-a reprezentat interesele în procesul de divorț care a avut loc în Elveția. La întrebarea penală dacă pe domnul ED, îl cunoaște, când a făcut cunoștință cu acesta și în ce circumstanțe, ultima comunică că domnul ED este un meloman, mecenat a mai multor festivaluri de muzică clasică din Elveția, cu acesta sunt cunoscuți aproximativ din anul 2016, totodată cu acesta este în relații bune. La întrebarea cum a intrat în posesia contractului de împrumut între Maestrul CB care împrumută lui CDA o vioară cunoscută sub denumirea de „Ida Levin”, realizată de „GIOVANNI BATTISTA GUADAGNINI din Torino în anii 1785”, ultima comunică că a intrat în posesia acestuia în momentul emiterii și semnării, acesta a fost semnat la biroul de avocați a lui CB. La întrebarea care a fost data încheierii contractului de împrumut dintre Maestrul CB care împrumută lui CDA o vioară cunoscută sub denumirea de „Ida Levin”, realizată de „GIOVANNI BATTISTA GUADAGNINI din Torino în anii 1785” ultima comunică că contractul a fost încheiat în luna decembrie 2018. La întrebarea cu cine a fost încheiat contractul de împrumut între Maestrul Cedric BERGER care împrumută lui CDA o vioară cunoscută sub denumirea de „Ida Levin”, realizată de „GIOVANNI BATTISTA GUADAGNINI din Torino în anii 1785”, ultima comunică că cu CB care îl reprezintă pe proprietarul viorii cet. ED. La întrebarea dacă semnarea contractului de împrumut, coincide cu data transmiterii fizică a viorii către ultima, aceasta comunică că la momentul încheierii contractului aceasta avea un alt instrument, nu ține minte precis când i-a fost dată vioara, probabil aceasta i-a fost dată undeva cu 2 (două) 3 (trei) zile de la data semnării contractului. La întrebarea, cine și cum i-a transmis vioara menționată în contract, aceasta comunică că cet. ED în persoană. La întrebarea, dacă la momentul predării viorii menționate în contractul de împrumut, au fost întocmite și alte acte decât contractul de împrumut aceasta comunică că cu dânsa nu, doar contractul de împrumut. La întrebarea dacă în momentul predării către ultima a viorii menționate în contractul de împrumut, aceasta era însoțită și de alte accesorii, aceasta comunică că doar vioara. La întrebarea dacă la momentul predării viorii menționate în contractul de împrumut către aceasta, cunoștea caracteristicile acesteia și anume (anul, meșterul, denumirea viorii), ultima comunică că da, le cunoștea. La întrebarea, în ce circumstanțe a aflat despre caracteristicile acestei viori, ultima comunică că vioara a fost aleasă de către aceasta înainte de a fi procurată de către domnul ED. La întrebarea dacă cunoștea despre necesitatea deținerii documentelor de export, necesare a fi eliberate de statul de origine în momentul exportării bunurilor culturale, ultima comunică că nu cunoștea despre aceasta, știe că contractul de împrumut este de ajuns ca fiind proprietate privată de a traversa hotarele țărilor. La întrebarea, din ce sursă s-a informat despre cele relatate, ultima comunică că aceasta este practica a tuturor artiștilor și a colegilor ei. La întrebarea dacă aceasta a cerut de la împrumutant să îi fie transmise documentelor de export, necesare a fi eliberate de statul de origine, ultima comunică că niciodată. La întrebarea dacă cunoștea despre regimul special de transportare peste frontieră a instrumentelor vechi, instrumente muzicale vechi mai mult de 100 ani, ultima comunică că depinde în ce țară, cunoaște că în Europa, Statele Unite ale Americii,

Japonia, Australia, inclusiv în Republica Moldova, nu a avut niciodată probleme cu traversarea frontierei vamale. La întrebarea, cum a intrat în posesia arcușului depistat la data de 22.10.2021 pe Aeroportul Internațional Chișinău, ultima comunică că arcușul este unul pe care îl folosește de foarte mult timp, aproximativ de 3 – 4 ani, dacă nu greșește, a fost unul din primele arcușuri pe care le-a primit la concursurile unde a participat. La întrebarea dacă deține careva documente, acte de proveniență pe arcușul depistat la data de 22.10.2021 pe Aeroportul Internațional Chișinău, ultima comunică că nu deține. La întrebarea cine a produs arcușul respectiv și care este valoarea acestuia, ultima comunică că este un A.LAMY, la ziua de azi, valoarea acestuia trebuie să fie între 17000 – 20000 Euro. La întrebarea , când a introdus în Republica Moldova vioara „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcuș „A.LAMY”, ultima comunică că le-a introdus de mai multe ori, inclusiv și la data de 16 octombrie 2021. La întrebarea, care a fost drumul parcurs cu vioara în cauză până a ajunge în Republica Moldova la data de 16.10.2021, ultima comunică că a zburat cu ruta GENEVA – WARSHAVA – CHIȘINĂU. La întrebarea dacă la ieșire din Elveția, a declarat vioara „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcuș „A.LAMY”, ultima comunică că nu. La întrebarea dacă Polonia a fost țară de tranzit pentru ea, aceasta comunică că da. La întrebarea dacă la ieșire din Polonia, a declarat vioara „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcuș „A.LAMY”, aceasta comunică că nu. La întrebarea dacă la intrare în Republica Moldova, a declarat vioara „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcuș „A.LAMY”, aceasta comunică că nu. La întrebarea , care a fost motivul nedeclarării la ieșire din Elveția a viorii „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY”, ultima comunică că nu o face niciodată pentru că nu este necesar, când este un împrumut și ai contract de folosință nu este necesar declararea acestora. Totodată menționează că vioara nu aparține oricărui stat dar este o proprietate privată. La întrebarea , care a fost motivul nedeclarării la ieșire din Polonia a viorii „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY”, aceasta comunică că în cazul ei, Polonia fiind țară de tranzit, respectiv nu a avut obligația depunerii unei declarații. La întrebarea , care a fost motivul nedeclarării la intrarea în Republica Moldova a viorii „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY”, ultima comunică că nu a declarat de mai mulți ani „10 -12” ani, pentru că la una din intrările ei în țară, a fost informată de către vameși că la intrare în țară nu are obligația să declare instrumente muzicale. La întrebarea , care a fost traseul de mai departe la data de 22.10.2021, pentru a se deplasa împreună cu vioara „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY”, ultima comunică că Chișinău – Moscova direct, din motive profesionale pentru o prestație de concert. La întrebarea , din data de 16.10.2021 până la 22.10.2021 unde a fost deținută vioara „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY”, în intervalul respectiv de timp, a fost sau nu scoasă din țară, ultima comunică că aceasta a fost deținută acasă la ia, în or. Chișinău, în tot acest interval de timp nu a fost scoasă din Republica Moldova. La întrebarea dacă a dus careva discuții cu persoane din Federația Rusă, privitor la modul de întocmire a declarației vamale despre modul de declarare a viorii „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY” pe teritoriul Federației Ruse la intrare în țară, ultima comunică că da, a discutat cu doi prieteni de ai ei, ambii violoniști care i-au confirmat necesitatea unui pașaport și a declarației la intrare și ieșirea instrumentului respectiv de pe teritoriul Federației Ruse. La întrebarea dacă poate prezenta conversația cu persoanele date, ultima comunică că da, o prezintă, anexează la prezentul proces-verbal 4 capturi de ecran pe 4 file. La întrebarea , ce documente a pregătit, a ajutat-o cineva în a ghida ce documente este necesar de pregătit pentru a transporta vioara în cauză în Federația Rusă, ultima comunică că a solicitat la expertul Peremitin pașaportul

viorii și arcușului pentru că acestea sunt cerințele pentru intrarea cu instrumente muzicale în Federația Rusă. La întrebarea dacă aceste cerințe sunt doar pentru Federația Rusă sau și pentru alte state, ultima comunică că din cunoștințele ei, doar pentru Federația Rusă. La întrebarea , ce anume trebuie să conțină pașaportul instrumentului pentru a fi introdus în Federația Rusă, ultima comunică că aceste cunoștințe nu intră în competența ei, din câte cunoaște din experiența de peste 25 de ani, acesta trebuie să conțină atributele descriptive ale instrumentului, numele, anul producerii. La întrebarea , cum a obținut certificatul pentru vioară și arcuș și actul de expertizare eliberate de către PG, ultima comunică că s-a prezentat fizic, de dimineață la atelierul acestuia din incinta liceului de muzică „Ciprian Porumbescu”, i-a lăsat instrumentul și aproximativ peste 2 (două) ore s-a prezentat și a recuperat instrumentul și certificatele. La întrebarea , care a fost costul certificatelor eliberate de PG, cum a fost efectuată plata lui acestuia, aceasta a comunicat că aproximativ 200 lei MDL, i-a achitat acestuia în mână. La întrebarea, cu certificatele eliberate la 20.10.2021 de către expertul în evaluarea instrumentelor muzicale cu coarde, meșter restaurator de instrumente muzicale cu coarde, PG, s-a adresat Ministerului Culturii pentru a obține autorizație privind exportul bunurilor culturale, aceasta comunică că nu s-a adresat. La întrebarea dacă anterior s-a adresat Ministerului Culturii pentru a obține autorizație privind exportul bunurilor culturale, aceasta comunică că nu. La întrebarea dacă aceasta a comunicat lui PG anul fabricării instrumentului, aceasta menționează că nu. La întrebarea , în cazul în care aceasta nu i-a comunicat lui PG anul fabricării instrumentului, din care circumstanțe acesta a reieșit că anume anul fabricării este 1735, ultima comunică că el este expert, acesta este lucru lui să stabilească perioada instrumentului, respectiv ia nu a controlat ce a indicat acesta în certificat, să fi văzut era să-i comunice că a greșit. La întrebarea dacă a expediat cuiva copii de pe certificatele eliberate la 20.10.2021 de către expertul în evaluarea instrumentelor muzicale cu coarde, meșter restaurator de instrumente muzicale cu coarde, PG, aceasta comunică că nu. La întrebarea , a comunicat lui PTG Costul viorii și arcușului, aceasta comunică că da. La întrebarea dacă a comunicat verbal sau a prezentat și careva acte confirmative, acesta comunică că doar verbal. La întrebarea dacă la data de 22.10.2021, când a mers spre pista de efectuare a controlului vamal, unde era vioara, certificatele și actul de expertizare eliberate la 20.10.2021 de către expertul în evaluarea instrumentelor muzicale cu coarde, meșter restaurator de instrumente muzicale cu coarde, PG, ultima comunică că vioara era în husă pe spatele ei ca de obicei, documentele se aflau în husă în compartimentul pentru note. La întrebarea , ce coridor a ales pentru efectuarea controlului vamal, și din ce considerent a ales anume acest coridor, ultima comunică că nu a ales, a mers ca de obicei spre controlul bagajelor, coridorul roșu este poziționat nereușit, nu a atras atenția, doar a mers ca de obicei. La întrebarea , ce documente a prezentat inspectorilor vamali în momentul reținerii viorii, ultima comunică că toate documentele care au fost emise de domnul PG, după care a prezentat sub formă electronică contractul de împrumut între aceasta și proprietar. La întrebarea , unde anume se aflau certificatele și actul de expertizare eliberate la 20.10.2021 de către expertul în evaluarea instrumentelor muzicale cu coarde, meșter restaurator de instrumente muzicale cu coarde, PG, aceasta comunică că acestea se aflau în husă. La întrebarea dacă inițial, a prezentat inspectorului vamal și actul de expertizare emis de expertizare eliberat la 20.10.2021 de către expertul în evaluarea instrumentelor muzicale cu coarde, meșter restaurator de instrumente muzicale cu coarde, PG, ultima comunică că nu, pentru că nu și-a dat seama că este anexat la documentele care au fost emise. La întrebarea , dacă îl cunoaște pe expertul BM, ultima comunică că da. La întrebarea dacă alte certificate decât cele din data de 25.10.2021 pentru vioara ”Ioannes Papripa Guadagnini Cremonensis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari 17” și arcușul „A.LAMY” a mai făcut la expertul BM, ultima comunică că da. La întrebarea , când anume a făcut la acesta certificate, ultima comunică că de mai multe ori, în toți acești ani de când vine în Republica Moldova cu instrumente muzicale, aproximativ din 2016. La întrebarea , unde anume a prezentat certificatele emise de expertul BM, aceasta comunică că pentru Federația Rusă, se străduia când aveam concerte în Federația Rusă, trecea prin vizită la părinți, lăsa copilul la bunei.

La întrebarea dacă expertul BM fotografia vioara sau pozele le prezenta, aceasta comunică că în totdeauna, din practică, pozele sunt prezentate de către solicitant. La întrebarea dacă expertul BM fotografia arcușul sau pozele le prezenta, aceasta comunică că se referă și al arcuș. La întrebarea dacă a comunicat lui BM anul fabricării instrumentului, aceasta comunică că nu, Domnul B a mai fabricat pașaport pentru această vioară și cunoaște informațiile despre acest instrument. La întrebarea , în cazul în care nu i-a comunicat lui BM anul fabricării instrumentului, din care circumstanțe acesta a reieșit că anume anul fabricării este 1735, aceasta a comunicat că nu cunoaște, crede că este o greșeală tehnică. La întrebarea dacă la data de 25.10.2021 când expertul BM a eliberat certificatele pentru vioară și arcuș și actul de expertizare, i-a prezentat ultimului contractul de împrumut între Maestrul CB împrumută lui CDA o vioară cunoscută sub denumirea de „Ida Levin”, realizată de „GIOVANNI BATTISTA GUADAGNINI din Torino în anii 1785”, aceasta comunică că nu. La întrebarea cât a costat serviciile expertului BM și cum au fost achitate, aceasta comunică că nu a achitat. La întrebarea dacă la data de 25.10.2021, a solicitat ministerului Culturii prin cerere eliberarea unei autorizații privind exportul instrumentului muzicale, aceasta comunică că da, a solicitat o autorizația de scoatere a instrumentului muzical pentru că aceasta nu prezintă valoare pentru patrimoniul Republicii Moldova. La întrebarea , cui anume a transmis cererea de eliberare a autorizației privind scoaterea instrumentului muzical de pe teritoriul Republicii Moldova, aceasta comunică că Ministerului Culturii al Republicii Moldova, aceasta a fost înregistrată în cancelarie. La întrebarea dacă a achitat costul serviciului, aceasta comunică că da, nu ține minte cât a costat, aproximativ 100 de lei. La întrebarea , după ridicarea viorii de către Serviciului Vamal, ce documente a obținut de la proprietarul viorii, cine i-a transmis aceste documente avocatului CD, aceasta a comunicat că toate documentele care au fost solicitate de către anchetator și procuror, și anume contractul de împrumut și certificatele de autenticitate traduse și legalizate, au fost prezentate de către CB Ambasadei Republicii Moldova în Elveția și anume consulului doamna MT care a confirmat autenticitatea respectivelor documente și prin intermediul poștei diplomatice au fost prezentate avocatului CD care a prezentat procurorului PT. Totodată prin poșta „FedEx” au fost expediate de către CD fotografii unice, oficiale ale viorii care tot au fost predate organului de urmărire penală în baza unei cereri. La întrebarea, cum a intrat în posesia documentelor prezentate la data de 22.12.2021, aceasta comunică că personal le-a primit de la domnul CB, și anume: Procura cu apostil, legalizată notarial proprietarului pe numele meu, traducerea acesteia în limba Română; copia contractului de asigurare a viorii nr. 015301; certificat de autenticitate din 14 decembrie 2018 și invoice din 13 decembrie 2018. La întrebarea dacă alte contracte de asigurare înafara de contractul nr. 015301 mai sunt, aceasta a comunicat că nu sunt, doar acesta.

La 17.01.2022 CDA a fost pusă sub învinuire incriminându-i săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.art. 27, 248 alin. (7) lit. c) din Codul penal al Republicii Moldova.

La 31.01.2022, fiind audiată în calitate de învinuit, CDA a comunicat că învinuirea ce i se impută parțial o recunoaște și declară că ordonanța de punere sub învinuire îi este clară, vina o recunoaște parțialin. Vrea să relateze că odată ce a primit vioara de la ofițerul de urmărire penală, a transportat-o în Elveția unde a anunțat proprietarul ED despre eliberarea acesteia și prin intermediul avocatului acestuia CB, i-a lăsat o copie de pe ordonanța procurorului din 23.12.2021. Respectiv ED nu a reziliat contractul de împrumut în continuare acestei viori, spunându-i că avocații lui se vor ocupa de perfectarea documentelor de însoțire a ei, ultima însă să nu o scoată din spațiul Uniunii Europene.

Referitor la învinuirea formulată, declară că aceasta îi este clară și în fapt ea recunoaște vina că nu a declarat-o la postul vamal din Aeroportul Internațional Chișinău din data de 22.10.2021, dar a făcut-o din considerentul că nu a cunoscut despre faptul că este necesar deținerea certificatului de export din statul de origine și de a o declara, mai mult ca atât contractul de împrumut al acestei viori a fost perfectat de avocații lui ED, fiind astfel încrezută că au fost perfectate toate procedurile legale de a deține vioara și de a se deplasa la toate concertele din lume

pentru a cânta cu ea. De fapt, această vioară a fost procurată special pentru ultima de către ED, un mare mecenat din Elveția și interesul său era unul moral și anume să cânte artista cu vioara, plus că de la prețul de procurare, aceasta niciodată nu se va devaloriza, chiar de ea o folosește mai mult timp. În rest susține declarațiile depuse în calitate de bănuit, integral.

La 01.02.2022 de către CDA a fost depusă cererea de încetare a urmăririi penale pe motiv rezumativ că *inacțiunea incriminată ei, deși formal conține semnele unei fapte prevăzute de prezentul cod, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni.*

În fapt, vinovăția incriminată lui CDA de comiterea infracțiunii prevăzute de art.art. 27, 248 alin. (7) lit. c) din Codul penal se dovedește atât prin declarațiile depuse prin care a specificat în abstracto datele despre vinovăția incriminată, dar în cumul cu probele descrise *infra*, aceasta se dovedește prin:

În baza actului de control fizic vamal nr. 117 din 22 octombrie 2021 întocmit de agentul constator al Serviciului Vamal BS, controlului fizic vamal a fost dispus bagajul lui ADA, prin care au fost ridicate 1 (una) husă în care se afla o vioară și un arcuș; un certificat pentru instrumente cu coardă (vioară, violă, violoncel, contrabas),

În virtutea materialelor urmăririi penale, plenitudinii acțiunilor și măsurilor întreprinse pe caz, constatăm că urmărirea penală se caracterizează efectiv și cu celeritate, asigurând părții apărării exercitarea tuturor garanțiilor la un proces echitabil, or într-o perioadă de 3 luni a fost posibil de efectuat o serie de acțiuni de urmărire penală cu asigurarea constatării, demonstrării și confirmării a infracțiunii.

Mai mult, procesul stabilirii adevărului judiciar prin înfăptuirea actului de justiție, se caracterizează prin aceea că persoana are libertatea și garanția de a mărturisi ori nu împotriva sa, ceea ce trebuie tratat ca un drept al persoanei și nu ca o favoare acestuia pentru organele de cercetare penală la realizarea obligației pozitive a statului de a curma și investiga faptele antisociale.

Pentru aceste raționamente factice indicate *supra*, având temei probele administrate în cadrul urmăririi penale și dincolo de poziția procesuală a apărării, chiar dacă bănuita CDA nu a recunoscut vinovăția în comiterea infracțiunii imputate, culpa acestuia este constatată, demonstrată și confirmată în mod cert, dincolo de orice dubii, prin următoarele probe pertinente, concludente, suficiente și legal administrate în cadrul urmăririi penale, care prin coroborare între ele se confirmă reciproc, demonstrând astfel vinovăția CDA, în săvârșirea infracțiunii prevăzut la art.art. 27, 248 alin. (5) din Codul penal, *precum:*

Fiind audiată în calitate de martor cet. BS, declară că activează în calitate de inspector superior în cadrul postului vamal PV „Aeroport” al Biroului vamal Centru.

La data de 22 octombrie 2021

Fiind audiată în calitate de martor cet. BM, declară că

Fiind audiat în calitate de martor cet. PG, declară că

Fiind audiat în calitate de martor DO, a declarat că

Fiind audiat în calitate de martor cet. PS, declară că

Conform concluziilor raportului de expertiză judiciară nr. YYYYYY din 21.12.2021, Vioara depistată și ridicată la data de 22 octombrie 2021 în postul vamal „PVI Aeroport Internațional Chișinău” în cadrul controlului fizic vamal a pasagerii rutei „Chișinău – Moscova” CDA, este vioară Guadagnini – Torino cca. 1777 – 1785, care din perspectiva legislației Europene legată de patrimoniu cultural, în lumina Convenției ONU de la Paris din 14 noiembrie 1970 asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale și conform definiției de bun cultural din Articolul 1 al Convenției; în lumina Convenției ONU de la Paris din 16 noiembrie 1972, privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural și conform definiției din patrimoniu cultural din articolele 1 și 2 ale Convenției, este de valoare culturală excepțională din perspectiva artistică, științifică și istorică. Nu este posibil de pronunțat vizavi de numele instrumentului dat, precum că

ar fi „Ida Levin” – pe numele violonistei americane Ida Levin (1963 – 2016), deoarece nu au fost găsite informații legate de instrumentele pe care a cântat, iar pe lista la care au avut acces și care conțin nume de instrumentiști care au cântat pe viori Guadagnini, numele Ida Levin nu figurează.

Arcușul prezentat împreună cu vioara examinată denotă semne de confecționare manuală a meșterului francez Alfred Lamy, confirmate prin marcajul „A.LAMY A PARIS”, confecționat în perioada anilor 1919 -1922 și fiind accesoriu pentru vioară, nu se atribuie la valoare culturală....

Conform procesului-verbal de examinare din 23.11.2021 potrivit căruia „...obiectul examinării îl constituie înregistrările video stocate de către camerele de luat vedere amplasate în cadrul Aeroportului Internațional Chișinău. Gestionat de către agentul economic SRL „Avia Invest”, de pe adresa mun. Chișinău, bd. Dacia nr. 80/3, din data de 16.10.2020 și din data de 22.10.2021, în cadrul examinării s-a constatat că la data de 16.10.2021 cet. CDA intră pe teritoriul Republicii Moldova prin postul vamal „PVI Aeroport Internațional Chișinău” având asupra sa, pe umăr o husă pentru instrumente muzicale, acesta la intrare nu declară careva bunuri, intră pe culoar verde. La data de 22.10.2021, cet. CDA se prezintă în postul vamal „PVI Aeroport Internațional Chișinău” unde alege culoarul verde, fiind redirectionată pe culoarul roșu, în cadrul controlului vamal în husa care o avea asupra sa a fost depistată o vioară și arcuș....”.

Conform procesului-verbal de examinare din 27.10.2021 potrivit căruia „...obiectul examinării îl constituie vioara ridicată în urma actului de control fizic vamal nr. 117 din 22.10.2021 fiind examinată, în interiorul corpului acesteia s-a depistat o etichetă, pe care este prezentă inscripția „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonensis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari cifrele 17”, l-a fel s-a constatat că vioara are lungimea totală aproximativ de 59 cm., lățimea minimă a corpului este de aproximativ 11 cm., lățimea maximă a corpului este aproximativ de 20 cm., lungimea până la efa, este aproximativ de 145 mm., lungimea capului este de aproximativ 110 mm., lățimea mielcului este aproximativ de 43 mm.. Totodată în baza procesului-verbal de examinare/cercetare a obiectului, fiind examinat arcușul s-a constatat că acesta este produs în Paris de către meșterul „A.Lamy”, lungimea baghetei fiind de 745 mm., grosimea bastonului în partea de spată este de 7,58 mm., grosimea bastonului în partea de mijloc fiind de 8,5 mm., grosimea bastonului în partea de vârf este de 4,61 mm.. La fel, fiind examinat podișorul depistat în interiorul husei, s-a constatat că pe acesta este prezentă inscripția „KUN Bravo”, pe ambele fixatoare ale podișorului, la fel fiind prezentă inscripția „KUN Bravo”....”.

Conform procesului-verbal de examinare din 22.11.2021 potrivit căruia „...obiectul examinării îl constituie vioara și arcușul ridicate în urma actului de control fizic vamal nr. 117 din 22.10.2021, în cadrul examinării au fost obținute poze detaliate a obiectelor ridicate....”.

Conform procesului-verbal de cercetare la fața locului din 03.11.2021 potrivit căruia „...obiectul examinării îl constituie pagina oficială a Ministerului Culturii al Republicii Moldova <https://www.mc.gov.md/> unde sunt identificate actele necesare obținerii autorizației privind exportul bunurilor culturale – instrumente muzicale și lista experților autorizați de Ministerul Culturii....”.

Conform procesului-verbal de cercetare la fața locului din 17.11.2021 potrivit căruia „...obiectul examinării îl constituie pagina oficială a Ministerului Culturii al Republicii Moldova <https://www.mc.gov.md/> unde sunt identificate actele necesare obținerii autorizației privind exportul bunurilor culturale – instrumente muzicale și lista experților autorizați de Ministerul Culturii, fiind constatat că la 10.07.2015 ora 16:13 fiind publicată lista experților acreditați, este inclus ca expert PG – tel: ZZZZZZ, mob: ZZZZZZ, la data de 26.10.2021 ora 10:39 fiind produse modificări la pagina oficială a Ministerului Culturii al Republicii Moldova, cet. PG a fost înlocuit cu cet. PV – tel: XXXXXX....”.

Prin ordonanța din 23.11.2021 purtătorul discului „DVD-RW” în care se conține înregistrările video stocate de către camerele de luat vedere amplasate în cadrul Aeroportului Internațional Chișinău, gestionat de către agentul economic SRL „Avia Invest”, de pe adresa mun.

Chișinău, bd. Dacia nr. 80/3, din data de 16.10.2021 și din data de 22.10.2021, *ridicate în baza procesului-verbal de ridicare din 29.10.2021 de la de la AA, tehnician sisteme detecție, supraveghere video din cadrul departamentului securitate aeronautică al RL „Avia Invest”, de pe adresa mun. Chișinău, bd. Dacia nr. 80/3, a fost recunoscut în calitate de mijloc material de probă și anexat la materialele prezentei cauze penale.*

La data de 01.02.2022 prin cerere, avocatul CD, de comun cu învinuita CDA, au solicitat încetarea urmăririi penale pe motiv că infracțiunea imputată deși formal, conține semnele unei fapte prevăzute de Codul penal, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. În contextul acceptării cererii sale, este gata să achite cheltuielile judiciare suportate pe marginea cauzei penale.

Analizând în ansamblu probele acumulate pe prezenta cauză penală în raport cu cererea înaintată, constat că aceasta urmează a fi admisă, cu încetarea urmăririi penale în privința lui CDA, din următoarele considerente.

În asemenea circumstanțe, analizând materialul probator prin prisma elementelor componenței de infracțiune prevăzute la art. 27, 248 alin. (7) lit. c) din Codul penal, investigată în prezenta cauză penală, consider necesar de a reține următoarele:

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute de art. 248 din Codul penal îl formează relațiile sociale cu privire la securitatea vamală a Republicii Moldova, însă în cazul infracțiunilor specificate la art. 248 alin. (5) din același cod, legiuitorul a stabilit răspunderea penală pentru introducerea pe sau scoaterea de pe teritoriul Republicii Moldova a valorilor culturale, atât prin locuri stabilite pentru control vamal, cât și prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale, precum și nereturnarea pe teritoriul Republicii Moldova a valorilor culturale în cazul în care returnarea lor este obligatorie.

În cazul infracțiunii specificate la art. 248 alin. (7) lit. c) din același cod, se aduce atingere la fel relațiile sociale cu privire la securitatea vamală a Republicii Moldova însă de data aceasta este necesar ca valoarea mărfurilor este mai mare de 16 000 unități convenționale, valoarea de piață a viorilor confecționate de către Guadagnini Giovanni Battista la Torino între anii 1771 – 1786 (din clasă face parte vioara examinată) se estimează ca fiind pentru perioada anilor 1935 – 2021, la preț minim de 14400,00 (paisprezece mii patru sute) \$ SUA (în anul 2017 februarie) și la preț maxim de 2106933,00 (două milioane una sută șase mii nouă sute treizeci și trei) \$ SUA (în anul 2018 iunie).

Obiectul material investigat în prezenta cauză penală, valorile culturale, care constituie obiectele care, conform determinării organului competent, constituie valoare pentru artă, literatură, știință, cultură și religie.

În conformitate cu prevederile art. 133 din Codul penal, prin valori culturale cu caracter religios sau laic se înțeleg valorile indicate în Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură din 14 noiembrie 1970 privind măsurile îndreptate spre interzicerea și prevenirea introducerii, scoaterii și transmiterii ilicite a dreptului de proprietate asupra valorilor culturale.

Subsecvent, conform prevederilor art.9 alin. (3) din Legea nr.1569/2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice, potrivit căroră „*Persoanele fizice nu au dreptul de a scoate de pe teritoriul Republicii Moldova valori culturale. Alte valori din domeniul artei, literaturii, științei, culturii și religiei pot fi scoase de pe teritoriul țării cu condiția respectării prevederilor art.4, 6, 7 și 8 și prezentării autorizației eliberate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, în care se specifică costul obiectului și faptul că acesta nu prezintă valoare culturală*”.

Latura obiectivă a infracțiunii se manifestă prin fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de trecerea entităților, ce reprezintă obiectul material al acestor infracțiuni, peste frontiera

vamală a Republicii Moldova, unde locul săvârșirii infracțiunii este frontiera vamală a Republicii Moldova, prin unele din metodele de săvârșire a infracțiunii, precum: eludarea controlului vamal, tănuirea controlului vamal, prin ascundere în locuri special pregătite sau adoptate în acest scop, folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, nedeclararea, declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei a valorilor culturale este una consumată, or, viora depistată și ridicată la data de 22 octombrie 2021 în postul vamal „PVI Aeroport Internațional Chișinău” în cadrul controlului fizic vamal a pasagerii rutei „Chișinău – Moscova” Conunova Dumortiere Alexandra, este vioră Guadagnini – Torino cca. 1777 – 1785, care din perspectiva legislației Europene legată de patrimoniu cultural, în lumina Convenției ONU de la Paris din 14 noiembrie 1970 asupra măsurilor ce urmează a fi luate pentru interzicerea și împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate al bunurilor culturale și conform definiției de bun cultural din Articolul 1 al Convenției; în lumina Convenției ONU de la Paris din 16 noiembrie 1972, privind protecția patrimoniul mondial, cultural și natural și conform definiției din patrimoniu cultural din articolele 1 și 2 ale Convenției, **este de valoare culturală excepțională** din perspectiva artistică, științifică și istorică, care a fost depistată la frontiera vamală a Republicii Moldova, la ieșire din țară, în rezultatul acțiunilor bănuitei CDA.

Latura subiectivă a infracțiunii examinate se caracterizează prin intenție directă, caracterizată de cele mai multe ori, prin motivul interesului material, sau alte motive precum: năzuința de a-și asigura propriul consum de substanțe narcotice sau psihotrope ori facilitarea săvârșirii altor infracțiuni, adică făptuitorul își dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevede consecințele acestora și le dorește.

Subiectul infracțiunii prevăzute la art. 248 din Codul penal, este persoana fizică responsabilă care la momentul comiterii faptei a atins vârsta de 16 ani, ori persoana juridică ce corespunde prevederilor art. 21 din Codul penal.

În partea ce ține de tentativa la contrabandă, aceasta constă în aceea că fapta este descoperită în cadrul efectuării controlului vamal, al verificării ce se efectuează la punctul de frontieră, înainte de părăsirea teritoriului vamal.

În conformitate cu prevederile art. 99 alin. (2) din Codul de procedură penală, *probele administrate se verifică și se apreciază de către organul de urmărire penală*. Subsecvent, prevederile art. 101 alin. (1) din Codul de procedură penală, stipulează că *fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor*.

Prin urmare, reieșind din probatoriul acumulat, pe caz s-a constatat că cu certitudine că CDA a comis infracțiunea prevăzută de art. 27, 248 alin. (7) lit. c) Cod penal.

Totodată, prin prevederile art. 14 Cod penal, infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală. Nu constituie infracțiune acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal, conține semnele unei fapte prevăzute de prezentul cod, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni.

Deci în definiția infracțiunii dată în alin.1 art.14 CP sunt enunțate trăsăturile (semnele) esențiale ale acesteia prin care ea se distinge de alte fapte. Pentru ca fapta să constituie infracțiune, ea trebuie să fie: a) prejudiciabilă; b) prevăzută de legea penală; c) săvârșită cu vinovăție; d) pasibilă de pedeapsă penală. În lipsa uneia dintre aceste trăsături nu există infracțiune.

Fapta prejudiciabilă constituie temeiul real al răspunderii penale (alin.1 art.51 CP).

Prin *faptă* se înțelege manifestarea exterioară a comportamentului unei persoane sub formă de acțiune sau inacțiune prejudiciabilă.

Acțiunea este o comportare activă prin care se încalcă o normă prohibitivă ce interzice o anumită activitate.

Caracterul și gradul prejudiciabil al faptei reprezintă elementul ei material și dezvăluie esența socială a infracțiunii de a cauza o daună valorilor sociale apărute de legea penală sau de a crea un pericol pentru acestea. Elementul material al infracțiunii este criteriul principal de deosebire a infracțiunii de alte acte delictuoase și determină gradul prejudiciabil al infracțiunii.

Între caracterul și gradul prejudiciabil al faptei și prevederea faptei în legea penală există o strânsă legătură. Legea nu creează caracterul și gradul prejudiciabil al faptei, ci le recunoaște. Ele (caracterul și gradul prejudiciabil al faptei) impun prevederea faptei în legea penală ca infracțiune când pericolul acesteia a crescut și tot ele sunt factorul principal care impune dezincriminarea faptei în cazul în care gradul ei prejudiciabil a scăzut.

Incrimnarea și dezincriminarea faptei sunt de competența legiuitorului (lit.n) alin.3 art.72 din CRM). O dată cu prevederea faptei în lege, ea obține o formă juridică, devine o categorie penală, cu toate consecințele ce decurg din acest statut.

Noțiunea de infracțiune expusă în art.14 CP este material-formală. Elementul material caracterizează infracțiunea ca faptă prejudiciabilă, iar cel formal - ca faptă prevăzută de legea penală. Aceasta înseamnă că pentru tragerea la răspundere penală este necesar a stabili ca fapta, care conține semnele formale ale unei infracțiuni, să dispună de un anumit grad prejudiciabil. De aceea nu constituie infracțiune fapta care, deși formal conține semnele unei infracțiuni, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni (alin.2 art.14 CP). Fapta nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni în cazul în care aduce o atingere minimă valorii apărute de legea penală, iar prin conținutul ei concret este în mod vădit lipsită de importanță. Lipsa vădită de importanță a faptei se ia în considerație în raport cu specificul faptelor care constituie infracțiuni, deoarece unele dintre acestea, cum sunt omorul și tâlhăria, prin conținutul lor concret nu vor putea fi niciodată vădit lipsite de importanță.

Problema privind recunoașterea lipsei gradului prejudiciabil al faptei săvârșite se soluționează de organele urmăririi penale și de instanța de judecată în fiecare caz concret în parte.

Orice atingere adusă valorilor sociale menționate în alin. (1) al art. 2 din CP al RM prezintă un grad prejudiciabil deoarece acele valori sociale sunt considerate de legiuitor ca fiind importante pentru societate. Răspunderea penală intervine doar atunci când fapta prezintă un real pericol pentru relațiile și valorile sociale care au suferit în așa măsură, încât pericolul ce le amenință este evident și justifică aplicarea sancțiunii penale. În doctrină s-a precizat că “pericolul social” constituie acea stare de primejdie pentru societate pentru desfășurarea în condiții normale a relațiilor sociale pe care o produce tulburarea adusă de fapta ilicită săvârșită” (D. Pavel, Comentariu în Codul penal comentat și adnotat. Partea specială, vol. II, Editura Științifică, București, 1977, p. 556). Ca trăsătură a infracțiunii, caracterul prejudiciabil trebuie să fie și penal, adică să prezinte un anumit grad, o anumită gravitate specifică infracțiunii ca ilicit penal, care o distinge de alte forme de ilicit juridic (administrativ, disciplinar, civil), și să justifice incriminarea faptei sub sancțiunea penală. Gradul prejudiciabil al unei infracțiuni decurge din importanța valorii sociale lezate sau puse în pericol, din întregul conținut obiectiv și subiectiv al faptei.

În speță este important a remarca că scopul comiterii infracțiunii este acțiunea cet. CDA manifestată prin tentativa de deplasare a ultimei în orașul Moscova, unde la data de 23 octombrie 2021 urma să susțină un concert cu vioara Guadagnini – Torino cca. 1777 – 1785 care este deținută legal de către ultima. Mai mult ca atât, în perioada ultimilor ani, învinuita a traversat frontiera vamală a Republicii Moldova cu instrumente muzicale pe care le avea asupra sa și nici-odată nu a declarat organului vamal din motiv invocate că nu cunoștea despre necesitatea declarării instrumentelor muzicale calificând instrumentul ca un bun personal care nu este supus unui regim special de declarare organului vamal. Prin urmare, CDA, chiar dacă a încălcat regulile de declararea a valorilor culturale, aceasta nu urmărea scopul atentării la buna desfășurare a regimului de export a bunurilor, dar urmărea scopul părăsirii teritoriului Republicii Moldova, având de susținut un concert în or. Moscova cu instrumentul muzical, încălcând regimul vamal de export.

Explicarea gradului prejudicierii al acțiunilor lui CDA urmează a fi luată în considerație din perspectiva calității subiectului comiterii acestei infracțiuni, fiind o persoană orientată pentru interpretarea operelor de artă îmbinat cu interesul deținut pentru realizarea acestei pasiuni. Situație contradictorie ar apărea în faza comiterii infracțiunii de persoana cu ocupație alta decât cea artistică acțiunile căreia ar fi orientate pentru violarea relațiilor sociale ce stabilesc regulile de circulație a valorilor culturale, or determinarea acțiunilor acestora ca o faptă lipsită de importanță ar presupune legalizarea acțiunilor criminale și în principiu organul de urmărire penală ar abuza de încrederea acordată de legiuitor prin catalogarea acestor ingerințe ca lipsite de importanță.

Referitor la subiectul CDA urmează, deci de a scoate în evidență traseul îndelungat și continuu a calității de artist, prin faptul că a absolvit Liceul Republicat de muzică "Ciprian Porumbescu" în anul 2006, după care a absolvit și Facultatea din Hanovra, Germania în 2012, obținând specialitatea de violonist concertist, după care a absolvit masteratul la Universitatea din Lozana, Elveția, în anul 2018. Practică muzica de mic copil, de la vârsta de 6 ani și cântă doar la vioară. Activează în calitate de solistă internațională din anul 2000 la fiecare concert reprezintă Republica Moldova. În anul 2015, reprezentând Moldova la concursul "Ceaicovschi" din Moscova, a fost desemnată câștigătoare a acestui concurs categoria "vioară", drept urmare i-a fost oferit titlul de maestru în artă și fiind mai târziu în anul 2019 fiind laureată cu premiul național de stat fiind desemnat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova.

În calitate de solist internațional, activează cu diferite ansambluri muzicale în toată lumea. Anual susține aproximativ 80 de concerte în toate lumea. Cele mai importante concerte fiind Japonia, SUA, Australia, Țările Uniunii Europe, Arabia Saudită, Rusia și desigur Republica Moldova.

În atare situație, gradul prejudiciabil al infracțiunii de care este învinuită, poate fi apreciat ca unul lipsit de importanță.

Prin urmare, în pofida faptului că în cadrul urmăririi penale au fost acumulate probe ce dovedesc faptul că în acțiunile cet. CDA, formal se conțin semnele componenței de infracțiune prevăzute de art. art. 27, 248 alin. (7) lit. c) din Codul penal, dar reieșind din faptul că acțiunile acestora sunt lipsite de importanță și nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni, urmărirea penală în privința ei, urmează a fi încetată.

Conform art. 162 alin. (1) din Codul de procedură penală *„În cazul în care procurorul dispune încetarea urmăririi penale sau în cazul soluționării cauzei în fond, se hotărăște chestiunea cu privire la corpurile delictelor.”*

Se impune de a reține că **prin ordonanța din 25.10.2021 în calitate de corp delict a fost recunoscută** „vioara fabricată de meșterul „Ioannes Papripa Guadagnini Cremonenfis fecit Taurici GRG V alumnus Antoni Stradivari cifrele 17”, arcușul fabricat în Paris de către meșterul „A.Lamy”, podișorul depistat în interiorul husei, certificat pentru instrumente cu coardă (vioară, violă, violoncel, contrabas), eliberat la 13.12.2017, denumirea instrumentului: vioară 4/4, Ioannes Gvadagnini Cremonenfis Taurici G+G alTN.1.L.S Antoni Stradivari T 1735, pe certificat este prezentă ștampila „Lutier Expert Oficial, Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova, Peremitin Gheorghii Veaceslav” și certificatul pentru arcuș posesorul instrumentului fiind cet. CDA, pașaport nr. AA1484650, eliberat la 13.12.2017, fiind prezentă ștampila „Lutier Expert Oficial Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova, Peremitin Gheorghii Veaceslav”.

Prin ordonanța din 23.12.2021 corpul delict, vioara

În contextul în care aceste corpuri delictelor sunt obiecte care nu sunt interzise în circuitului civil și sunt deținute legal de către proprietar, în conformitate cu prevederile art. 162 din codul de procedură penală, urmează a fi lăsate la dispoziția proprietarului.

Este de remarcat că la prezentarea documentelor despre proveniența viorii în litigiu, de către CDA au fost prezentate poze ca anexe la certificatul de autenticitate a acestei viori, acestea urmează a fi returnate ultimei.

Conform raportului de expertiză judiciară nr. XXXX din 21.12.2021, la efectuarea acestei expertize au fost suportate cheltuieli de 23100 (douăzeci și trei mii una sută) lei. Costul serviciilor expertului atras conform contractului de valoare mică nr. 189/SV sunt de 2000 (două mii) RON și costul serviciilor expertului atras conform contractului de valoare mică nr. 2/SV sunt de 5250 (cinci mii două sute cinzeci) Lei MDL.

Conform prevederilor art. 227 din Codul de procedură penală, *cheltuieli judiciare sânt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal.*

Cheltuielile judiciare cuprind sumele:

1) plătite sau care urmează a fi plătite martorilor, părții vătămate, reprezentanților lor, experților, specialiștilor, interpreților, traducătorilor și asistenților procedurali...

Conform prevederilor art. 228 alin. (5), precum și art. 229 alin. (2) din Codul de procedură penală, *cheltuielile suportate de persoanele menționate la alin.(1) vor fi recuperate la cererea acestora în baza unei hotărâri a organului de urmărire penală sau a instanței în mărimea stabilită de legislația în vigoare, iar achitarea cheltuielilor judiciare poate fi suportată de persoana în privința căreia urmărirea penală a fost încetată pe temeiuri de nereabilitare.*

În temeiul celor expuse, cheltuielile judiciare suportate sub forma sumelor plătite experților și specialiștilor la întocmirea raportului de expertiză judiciară nr. 1925-1932 din 21.12.2021, în sumă de 23 100 lei MDL, 5250 lei MDL și 2000 RON, vor fi puse în sarcina învinuitei CDA.

Reieșind din cele expuse mai sus, conducându-mă de prevederile art. 14 din Codul penal, art.art.52 alin. (1) pct. 22), 162 alin. (1) pct. 5)-6), 227, 244-247, 255, 275 pct. (9); 285; 286; 467 din Codul de procedură penală, -

DISPUN:

1. Admiterea cererii învinuitei CDA.
2. Încetarea urmăririi penale în privința lui CDA a.n. YYYYYYY, domiciliată în mun. Chișinău str. Vlaicu Pîrcălab nr. ZZ, apartamentul nr. ZZ și Elveția str. ZZZZZZ 26, 1007, Lausanne - CH, IDNP XXXXXX, posesor al buletinului de identitate BNNNNN eliberat la 21.10.2021, pe motivul că fapta incriminată conform infracțiunii prevăzute de art. art. 27, 248 alin. (7) lit. c) din Codul penal fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni.
3. Restituirea proprietarului CDA fotografiile în original anexe la certificatul de autenticitate a viorii în litigiu;
4. Păstrarea la materialele cauzei penale pe toată perioada de păstrare a cauzei penale certificatul pentru instrumente cu coardă (vioară, violă, violoncel, contrabas), eliberat la 13.12.2017, denumirea instrumentului: vioară 4/4, Ioannes Gvadagnini Cremonenfis Taurici G+G alTN.1.L.S Antoni Stradivari T 1735, cu impresiunea ștampilei „Lutier Expert Oficial, Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova, Peremitin Gheorghii Veaceslav” și certificatul pentru arcuș posesorul instrumentului fiind cet. CDA, pașaport nr. AA1484650, eliberat la 13.12.2017, fiind prezentă ștampila „Lutier Expert Oficial Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova, Peremitin Gheorghii Veaceslav”.
5. Încasarea din contul lui CDA a.n. 16.11.1988 cheltuielile judiciare cu achitarea acestora la contul (MDL) MD93TRPCAA518490A00473AA a sumelor 23 100 lei și 5250 lei MDL și la contul (RON) MD08AGPHCE518490A00473AA a sumei de 2000 RON.
6. Clasarea procesul penal nr. ZZZZZZZ.
7. Informarea persoanelor interesate despre decizia adoptată, explicându-le modul și termenele de atac.

Procurorul în Procuratura XXXX

S.P.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, CREȚU Olesea, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

CREȚU Olesea

Semnătura: _____

Data: _____

CV-ul AUTOAREI

DATE PERSONALE

Numele, prenumele:
CREȚU OLESEA

Data nașterii:
20.11.1979

Locul nașterii:
Rusia, reg.Saratov, r-l
Krasnoarmeisk

STUDII:

1986-1995 - Școala medie nr.2 de cultură generală or.Leova.

1995-1998 - Liceul teoretic or.Leova.

1998-2003 - Licențiat în drept, Facultatea Drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

2003-2004 – Master în drept, specializarea Drept procesual penal, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

2017-2021 - Studii doctorat, specializarea **554.03** Drept procesual penal, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

2022-2024 - Master în drept, specializarea „Științe penale și criminalistică”, facultatea Transfrontalieră, Universității „Dunărea de jos”, din Galați, România

ACTIVITATEA PROFESIONALĂ:

12.05.2003-08.07.2003 - Anchetator penal din contul funcției de anchetator penal superior a Secției Anchetă preliminară a CPs. Rîșcani al IP mun.Chișinău.

08.07.2003-19.01.2007 - Ofițer de urmărire penală al Secției urmărire penală a CPs. Rîșcani al IGP mun.Chișinău.

19.01.2007-05.10.2007 - Șef al Serviciului educație și protecție socială al statului-major și serviciile brigăzii nr.1 mobil-operativă (Unitatea militară 1001) a Departamentului trupelor de carabinieri.

05.10.2007-22.02.2008 - Cercetător științific al Laboratorului de cercetări științifice aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI.

22.02.2008-29.01.2010 - Jurist superior al Serviciului juridic al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI.

29.01.2010-11.03.2013 - Șef al Serviciului juridic al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI.

11.03.2013-18.04.2014 - Lector superior universitar interimar la catedra „Științe polițienești și socioumane” a Facultății „Științe polițienești” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

18.04.14-16.10.2016 - Lector superior universitar interimar la catedra „Științe penale” a Facultății „Științe polițienești” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

16.10.2015-03.03.2016 - Șef adjunct catedră, lector superior universitar al Catedrei „Științe penale” a Facultății „Științe polițienești” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI.

03.03.2016-01.11.2019 Lector universitar la catedra „Procedură Penală și Criminalistică” a Academia „Ștefan cel Mare” a MAI.

01.11.2019 – 04.08.2023 Formator al Departamentului formare continuă și managerială al Direcției dezvoltare profesională a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI.

11.09.2023 – prezent Jurisconsult

DOMENIUL DE INTERES ȘTIINȚIFIC:

- Drept procesual penal
- Criminalistica
- Drept penal (Partea generală și Partea specială)

CURSURI DE FORMARE, SEMINARE

07.02-15.02.2022 - Curs facilitatorilor pentru formarea online, Centru de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate, or. Chișinău

26.09-08.10.2022 - Cursul de formare continuă „Comunicarea didactică (metode noi de instruire)”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, or. Chișinău

11.10.2021-22.10.2021 – Curs de formare formatori, desfășurat în cadrul IGP

21.09.2020-02.10.2020 - Curs de formare managerială, Nivelul II – management superior, desfășurat în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

10.06.2019-05.07.2019 Curs de formare formatori, desfășurat în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

02.10.2017-27.10.2017 – Curs de formare managerială, Nivelul I – management de bază, desfășurat în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

04.11.2013-15.05.2014 - Studii în domeniul Psihopedagogie (absolvit cu mențiune), desfășurat în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

02.10.2011-2010.2011 - Cursuri în domeniul de dezvoltare profesională „Gestionarea personală din administrația publică: aspecte juridice”, Academia de Administrare publică de lângă Președintele Republicii Moldova.

PARTICIPĂRI LA FORURI ȘTIINȚIFICE:

Internaționale:

- Conferința internațională „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene”, organizată de USEM, Republica Moldova, 04.05.2018.
- Conferința științifico-practică internațională, „Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere”, organizată de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 26.06.2018.
- Conferința științifico-practică internațională, „Pregătirea profesională a cadrelor pentru subdiviziunile ministerului afacerilor interne și alte organe de drept”, organizată de Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 04.12.2020.
- Conferința științifico internațională „Interdisciplinaritate și cooperare în cercetarea transfrontalieră”, organizată de facultatea Transfrontalieră din cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați, în perioada 23-25 noiembrie 2023, în Chișinău, Republica Moldova.

Naționale:

- Conferința științifică a doctoranzilor „Criminalitatea în Republica Moldova – tendințe, probleme de prevenire și combatere”. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 25.09.2018.
- Conferința științifică a studenților doctoranzi „Prevenirea și combaterea criminalității probleme, soluții și perspective”. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 24.01.2020.
- Conferința științifică a studenților doctoranzi „Prevenirea și combaterea criminalității probleme, soluții și perspective”. Ediția II-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 26.06.2020.
- Conferința științifică interuniversitară a studenților-doctoranzi cu genericul „Prevenirea și combaterea criminalității - probleme, soluții și perspective”. Ediția a III-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 25.03.2021.
- Conferința științifică națională cu participare internațională „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”, Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 09.12.2021.
- Conferința științifică națională interuniversitară a studenților-doctoranzi cu genericul „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”. Ediția a IV-a. Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 27.01.2022.
- Conferința științifică interuniversitară cu participare internațională „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”, ediția a V-a, Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 18.05.2023.

- Conferința științifică „Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare”, Chișinău, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 09.11.2023.

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE:

1. Articole în reviste științifice:

- **„Împăcarea părților – temei de încetare a procesului penal”** CZU 343.14 DOI 10.5281/zenodo.3871533 - Publicat în ANALE ȘTIINȚIFICE ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Științe juridice Nr. 10, **tipul „B”**, Chișinău 2019, CZU 34(082)=135.1=111, ISSN 1857-0976, **pag.200**;
- **„Principiul „NON BIS IN IDEM” garanție procesuală în materie penală”** CZU CZU 343.12/.13:342.7, DOI 10.5281/zenodo.6831925 - Publicat în ANALE ȘTIINȚIFICE ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Științe juridice Nr. 15, **tipul „B”**, Chișinău 2022, CZU 34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111, ISSN 1857-0976, **pag.289**;
- **„Scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale în privința persoanei”** CZU 343.135, DOI 10.5281/zenodo.7625361 - Publicat în ANALE ȘTIINȚIFICE ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova Științe juridice Nr. 16, **tipul „B”**, Chișinău 2023, CZU 34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111, ISSN 1857-0976, **pag. 253**.

2. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice:

- **„Efectele de fapt și de drept ale încetării procesului penal”** - *Materialele conferinței internaționale , din 04.05.2018, „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene”, USEM, ISBN 978-9975-3185-7-0, pag.290-294;*
- **„Situatii de încetare a procesului penal în privința persoanelor extrădate pentru executarea pedepsei în Republica Moldova”** - *Materialele conferinței științifico-practice internaționale 26 iunie 2018, „Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere”, ISBN 978-9975-121-48-4, 292-297-303;*
- **„Nulitatea probelor și impactul lor asupra încetării procesului penal”** coautorat cu Popa Oxana - *Materialele conferinței științifico-practice internaționale 26 iunie 2018, „Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere”, ISBN 978-9975-121-48-4, 292-297-303;*

- „Condițiile și procedura încetării procesului penal la faza urmăririi penale” - *Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Criminalitatea în Republica Moldova: tendințe, probleme de prevenire și combatere”, 25.09.2018;*

- „Amnistia – temei de încetare a procesului penal” - *Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”, 24.01.2020, Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X, pag.22-24;*

- „Stingerea procesului penal, consecință a împăcării părților” - *Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective, ediția a II-a”, 26.06.2020, Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X, pag.22-24;*

- „Soluționarea procesului penal, la faza urmăririi penale, cu drept de reabilitare” - *Materialele conferinței științifico-practice internaționale cu genericul „PREGĂTIREA PROFESIONALĂ A CADRELOR PENTRU SUBDIVIZIUNILE MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE ȘI ALTE ORGANE DE DREPT”, 4 decembrie 2020, pag. 538-544;*

- „Legitima apărare – temei de încetare a urmăririi penale” - *Materialele conferinței științifice a doctoranzilor cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective, ediția a III-a”, 25.03.2021, Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X, pag.24-27;*

- „Reabilitarea – drept al persoanei scoase de sub urmărire penală” - *Materialele conferinței științifice cu participare internațională din 09.12.2021, cu genericul: „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, ISBN 978-9975-135-53-5 (PDF), CZU 34+351.74(082)=135.1=161.1;*

- „Acțiunea civilă vs încetarea procesului penal la faza urmăririi penale” - Conferința științifică națională interuniversitară a studenților-doctoranzi cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – problem, soluții și perspective” ediția a IV-a, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Școala doctorală „Științe penale și drept public”, *Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 1810-309X, pag.34-37;*

- **Fapta nu a fost săvârșită de bănuit sau învinuit – temei de scoatere a persoanei de sub urmărire penală**, CZU 343.12 - Conferința științifică

interuniversitară cu participare internațională, din 18.05.2023, cu genericul: „Prevenirea și combaterea criminalității – probleme, soluții și perspective”, ediția a V-a, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Școala doctorală „Științe penale și drept public”, **Publicat: în Revista științifico-practică „Legea și viața”, ediție special, ISSN 2587-4365, pag.300-304;**

- **Instituția „încetării” la faza urmăririi penale – reglementare și interpretare**, CZU 343.123.3 – Conferința, 09.11.2023, cu genericul „Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare” Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, **Publicat: Materialele conferinței științifice naționale**, ISBN 978-9975-170-09-3, **pag.73-78;**

- **Exemption from criminal liability on probation - grounds for terminating the criminal process**, - coautorat dr., prof.univ. – Iurie ODAGIU, Materialele conferinței internaționale „Interdisciplinaritate și cooperare în cercetarea transfrontalieră”, organizată de facultatea Transfrontalieră din cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați, în perioada 23-25 noiembrie 2023, în Chișinău, Republica Moldova, ISSN 2602-1463, Vol. 8 (4) 2024 Law and Litigation in the EU and the Candidate States, pag.48-54.

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE:

Articole în reviste și culegeri științifice naționale și internaționale: 16 la tema tezei de doctor.

LIMBI VORBITE:

Română (maternă), rusă (avansat).

DATE DE CONTACT:

Adresa: Republica Moldova, mun. Chișinău, or.Durlești, str.Livezilor,158, ap.3

Telefon: 079978780

E-mail: oleseacreatu1979@gmail.com